

**OPIKSELIJOIDEN ETUJEN
PUOLESTA – DEMOKRATIAN JA
TIETEEN PUOLESTA
IMPERIALISMIA VASTAAN!
OPIKSELIJOIDEN JOUKKO-
VOIMALLA – TYÖVÄENLUOKAN
RINNALLA SUURPÄÄOMAA JA
OIKEISTOA VASTAAN!**

SOSIALISTINEN OPISKELIJALIITTO (SOL) on opiskelijoiden ja sivistyneistön poliittinen joukkojärjestö, joka toiminnassaan nojautuu tieteelliseen sosialismiin ja sen nykyiseen kehitysvaiheeseen marxismi-leninismiin.

SOL ja sen jäsenjärjestöt toimivat maamme korkeakouluissa ja opistoissa rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta, tieteellisen maailmankatsomuksen puolesta imperialismia ja porvarillista ideologiaa vastaan.

SOSIALISTINEN OPISKELIJALIITTO
Simonkatu 8 pihaporras 00100 Helsinki 10
puh. 646 928 ja 646 957

Kirjapaino Kursiivi, Helsinki 1973
Taitto: Sini Kivistö
Valokuvat: Jaakko Pyhälä, Veikko Koivusalo

Lukijalle

Opiskelijoiden välittömät taoudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset olot ovat jatkuvasti heikentyneet. Opintotuki on täysin riittämätöntä ja asuntopula ankara. Kilpailu ja karsinnat kiristyvät. Massaluennot ja mekaaninen ulkoluku hallitsevat opiskelua. Hajanainen ja vanhentunut opetus ei takaa ammattitaitoa ja tieteellistä pätevyyttä. Hallinnollinen harvainvalta ja oikeusturvan puuttuminen estävät opiskelijoita saamasta aikaan muutoksia.

Opiskelijoita ympäröivässä yhteiskunnassa vallitsee riisto ja epäoikeudenmukaisuus. Tuhannet työläiset, pienviljelijät, toimihenkilöt ja pienyrittäjät tekevät raskasta ja kuluttavaa työtä, mutta joutuvat huomaamaan, että heidän elinehtojaan kavennetaan jatkuvilla hinnankorotuksilla ja kasvavalla verotaakalla. Samalla suuryhtiöiden voitot moninkertaistuvat ja omistavan luokan loismainen elintapa saa yhä räikeämpiä muotoja. Väkivalta ja rikollisuus, rosakaluttuuri ja henkinen tyhjiys tunkeutuvat kaikkialle.

Opiskelijat elävät maailmassa, jossa Imperialismin rikokset kansoja kohtaan ovat saavuttaneet ennennäkemättömän laajuuden ja julmuuden. Toisen maailmansodan jälkeen ovat imperialistiset valtiot käyneet noin 100 erillistä sota. Yksin Vietnamsissa on USA:n Imperialistinen sota tuhonnut tai haavoittanut noin 1 350 000 siviiliä vuosien 1965 ja 1972 välillä. USA käyttää sotilasmenoihin noin 45 % budjetistään, sivistykseen ja kulttuuriin noin 5 %. Alikehittyneissä maissa elää yli 900 miljoonaa lukutaidotonta.

Tällaisessa koulutusjärjestelmässä, tällaisessa yhteiskunnassa, tällaisessa maailmassa suomalaisilta opiskelijoilta evätään totuudenmukainen tieto; heidät halutaan ohjata kuuliaisiksi työntekijöiksi vallitseviin oloihin. Heille tarjotaan valheellisia kuvitelmia ja ideologioita, mutta ei ihantelta ja päämääriä, jotka avaisivat tien toimintaan ihmisyyden ja rauhan puolesta. Tähän opiskelijat eivät enää tyydy. He nousevat toimintaan etujensa puolesta, rauhan ja edistyksen puolesta. Tämän toiminnan järjestämiseksi he tarvitsevat selkeän analyysin tilanteesta, omien olosuhteidensa syistä, kamppailun tavoitteista ja keinoista. He tarvitsevat Taisteluoikeuden, jonka jokaisen arvion ja tunnuksen oikeutuksen he voivat todeta käytännössä, konkreettisen todellisuuden valossa.

Miten SOL:n Taisteluoikeus Suomen opiskelijoille vastaa opiskelijoiden kamppailun vaatimuksiin?

Taisteluoikeuden ensimmäinen osa sisältää konkreettisen kuvauksen opiskelijoiden asemasta ja elinolosuhteista. Tosiasiatietojen avulla paljastetaan opiskelijoiden työ määrässä ja työn luonteessa, opintotuessa ja sosiaaliturvassa, opintojen sisällössä ja tutkintojen rakenteessa, oppilaitosten opetusresursseissa, opiskelijoiden toimintaoikeuksissa ja oppilaitosten hallinnossa vallitsevat puutteet ja vääristymät. Samalla osoitetaan, miten nämä tekijät yhdessä koko yhteiskunnassa vallitsevan epäoikeudenmukaisuuden ja rappion kanssa vaikeuttavat opiskelijoiden persoonallisuuden täysipainoista kehitystä, mutta antavat samalla sysäyksen tietoiseen toimintaan ja taisteluun.

Taisteluoikeuden toinen osa erittelee sen yhteiskunnallisen kokonaistaustan, jota vasten opiskelijoiden keho asema on ymmärrettävissä. Tässä osassa esitetään todellisuutta vastaava analyysi Imperialismista, monopolien herruuteen pe-

rustuvasta yhteiskuntajärjestelmästä. Samalla tässä osassa selvitetään Suomessa tapahtuneen sodanjälkeisen yhteiskuntakehityksen keskeiset vaiheet, suurpääoman ja työtätekevän kansan välisen kamppailun eteneminen ja valtiomonopolistisen kapitalismin kehittyminen maassamme. Edelleen osoitetaan, miten opiskelijoiden taloudellis-sosiaalinen asema ja korkeamman opetuksen järjestelmä ovat kehittyneet nykyiseen vaiheeseensa. Tämä tarkastelu päättyy paljastamaan suurpääomapiirin ja poliittisten taantumusvoimien tämänhetkiset pyrkimykset, niiden voimistuvan hyökkäyksen opiskelijoiden ja koko työtätekevän väestön etuja vastaan kaikilla elämänoilla. Mutta samalla ohjelman toinen osa osoittaa demokraattisten voimien taistelurintaman nousun sekä yleisesti että erityisesti opiskelijoiden keskuudessa.

Taisteluohtelman kolmas osa asettaa tavoitteet ja tehtävät edistyksellisten opiskelijoiden kamppailulle. Se osoittaa, että opiskelijoiden kamppailu voi olla tuloksellista vain silloin, kun se liitetään työväenluokan johdolla käytävään yleiseen taisteluun suurpääoman valtaa vastaan, kun se yhdistetään kiinteäksi osaksi maailman kaikkien imperialismin vastaisten voimien yhteistä mahtavaa liikettä. Taisteluohtelman tässä osassa määritellään demokraattisen opiskelijaliikkeen tehtävät taistelussa rauhan, kansojen ystävyyden ja imperialismin vastaisen solidarisuuden puolesta. Siinä asetetaan opiskelijaliikkeelle selkeät tehtävät kamppailussa työväenluokan rinnalla kotimaista suurpääomaa ja oikeistoa vastaan, demokratian ja sosiaalisen edistyksen puolesta. Erityisen perusteellisesti tässä osassa määritellään opiskelijoiden taloudellis-sosiaalisen turvan sekä tieteellisen opetuksen ja demokraattisen koulutusjärjestelmän puolesta käytävän kamppailun tavoitteet. Ohjelma osoittaa, että kamppailu demokraattisen ja tieteellisen koulutuksen puolesta ei ole ainoastaan opiskelijoiden, vaan koko kansan elineduista lähtevä tehtävä. Ohjelman kolmas osa päättyy opiskelijoiden järjestäytymistä, opiskelijajärjestöjen kehittämistä ja taistelumuotojen monipuolistamista koskeviin tehtäviin.

Taisteluohtelman ensimmäinen osa antaa opiskelijalle tiedollisen perustan, kaikinpuolisen peilikuvan omasta ja tovereidensa asemasta.

Taisteluohtelman toinen osa antaa opiskelijalle aseet analysoida asemansa syytä, tunnistaa vihollisensa ja liittolaisensa sekä eritellä yhteiskunnan historiallista kehitystä, suurpääoman ja oikeiston pyrkimyksiä ja edessä olevia taistelutehtäviä.

Taisteluohtelman kolmas osa avaa opiskelijalle näköalan eteenpäin, rauhanomaiseen maailmaan, demokraattiseen yhteiskuntaan ja koulutukseen.

Miksi Juuri Sosialistinen Opiskelijaliitto on laatinut opiskelijoiden Taisteluohtelman?

Taisteluohtelman neljäs osa kohottaa tunnuksen Eteenpäin Sosialistinen Opiskelijaliitto — opiskelijoiden ja sivistyneistön marxilais-leniniläinen joukkojärjestö! Tässä osassa ohjelma osoittaa, miksi Juuri SOL on kyennyt laatimaan opiskelijoiden etujen mukaisen ohjelman.

Sosialistinen Opiskelijaliitto nojaa tieteelliseen sosialismiin, marxismi-leninismiin. Tämä aatteellinen perusta antaa välineet yhteiskunnallisten ilmiöiden tark-

kaan ja oikeaan erittelyyn, historiallisten lainmukaisuuksien tieteelliseen ymmärtämiseen. Vain tältä perustalta voidaan asettaa johdonmukaisesti oikeat taistelutehtävät ja tunnukset sekä muovata oikea strategia ja taktiikka kamppailulle. Taisteluohjelma kokonaisuudessaan on osoitus marxilais-leniniläisen metodin voimasta ja oikeutuksesta.

Sosialistinen Opiskelijaliitto näkee opiskelijoiden ja kaikkien edistyksellisten voimien työväenluokan rinnalla demokratian puolesta käymän taistelun johtavan vääjäämättä monopolien vallan horjuttamiseen ja lopulta niiden vallan täydelliseen murskaamiseen, sosialistiseen vallankumoukseen. Me nojaamme työväenluokan ja sen etujoukon, kommunistisen puolueen taistelukokemukseen, koko kansainvälisen kommunistisen liikkeen kokemukseen ja arvioihin. Me nojaamme Neuvostoliiton ja koko sosialistisen maailmanjärjestelmän antamaan esimerkkiin.

Sosialistinen Opiskelijaliitto ei ole laatinut Taisteluohjelmaa käyttäköseen opiskelijoita omien taktisten etujensa ajamiseen. Me olemme laatineet Taisteluohjelman, koska opiskelijoiden omat edut ja oma kamppailu väistämättä vaativat sitä. Meidän koko päämäärämme ja toimintalinjamme on avoimesti jokaisen opiskelijan nähtävissä. Taisteluohjelma on syntynyt opiskelijoiden keskuudessa, opiskelijoiden jokapäiväisestä kokemuksesta. Meillä ei ole etuja, jotka olisivat ristiriidassa opiskelijoiden etujen kanssa. Me emme suhtaudu mustasukkaisesti määrittelemme tavoitteisiin ja tunnuksiin, vaan taistelemme yhteisessä rintamassa jokaisen edistyksellisen opiskelijan kanssa, vaikka hän ei olisikaan omaksumut päämääräämme loppuun saakka ja täydellisesti.

Demokraattinen taistelu työväenluokan ja kaikkien edistyksellisten voimien rinnalla edellyttää tavallisesti vaikeaa irtisanoutumista niistä taantumuksellisista katsomuksista, jotka vuosisatoja ovat erottamattomasti liittyneet opiskelijan etuoikeutettuun asemaan. Se merkitsee usein asettumista vastakkain porvarillisen kodin kanssa ja mahdollisesti taloudellisten vaikeuksien lisääntymistä. Se saattaa merkitä opettajien ja professorien suosion menettämistä ja työpalkan saannin vaikeutumista. Liittyminen demokraattisen liikkeen riveihin edellyttää opiskelijoilta suurta älyllistä ja moraalista rohkeutta.

Sosialistinen Opiskelijaliitto tervehtii jokaista opiskelijaa, joka ottaa tämän ratkaisevan askeleen. Me asetamme kaiken voimamme, tletomme ja kokemuksemme jokaisen demokraattiseen liikkeeseen astuvan opiskelijan tueksi. Eteenpäin yhteisessä rintamassa!

SOSIALISTINEN OPISKELIJALIITTO
Elokuussa 1973

Sisällysluettelo

1. OSA

OPISKELIJOIDEN ASEMA ON KURJISTUNUT	11
1.1. Opiskelu on ankaraa työtä	13
1.2. Opiskelijoiden sosiaalinen ja taloudellinen asema huononee ..	13
1.3. Opiskelijat saavat epätieteellistä ja pirstoutunutta opetusta ..	17
1.4. Opiskelun aineelliset edellytykset ovat kehnot	23
1.5. Opiskelijoilla ei ole oikeuksia eikä vaikutusmahdollisuuksia op- pilaitoksissa	28
1.6. Opiskelijat elävät valheellisessa, väkivaltaisessa ja näköalatto- massa yhteiskunnassa	31
1.7. Valkeutuvat olosuhteet nostavat opiskelijat taisteluun	33

2. OSA

KORKEIN OPETUS JA OPISKELIJAT VALTIO- MONOPOLISTISESSA KAPITALISMISSA	37
2.1. Imperialismin kriisi syvenee	39
2.2. Suurkapitalistien valta on maamme opiskelijoiden ja muiden työtätekevien ongelmien aiheuttaja	47
2.3. Opiskelijoiden elinehtojen kurjistaminen tehostuu	52
2.4. Korkein opetus ja tieteellinen tutkimus alistetaan yhä suunni- telmallisemmin suurpääoman palvelukseen	61
2.4.1. Korkeimman opetuksen kasvu pyritään pysäyttämään	61
2.4.2. Oikeistovaikutus ja pirstomisyrittämykset voimistuvat opetuksessa	73
2.4.3. Opetuksen aineelliset edellytykset heikkenevät	78
2.4.4. Tutkimus kytketään entistä tiiviimmin monopolien pal- velukseen	81
2.4.5. Taistelu opetuksen hallinnosta ja suunnittelusta kärjis- jisty	84
2.5. Opiskelijallikkeen nousu — vastaus opiskelijoiden kestättö- mään asemaan	90

3. OSA

OPISKELIJOIDEN ETUJEN PUOLESTA — DEMOKRATIAN JA TIETEEN PUOLESTA IMPERIALISMIA VASTAAN! OPISKELIJOIDEN JOUKKOVOIMALLA — TYÖVÄEN- LUOKAN RINNALLA SUURPÄÄOMAA JA OIKEISTOA VASTAAN!	97
3.1. Opiskelijat imperialisminvastaisen solidaarisuuden, rauhan ja kansojen ystävyuden rintamaan	99

3. 1. 1.	Vietnamin kansan lopullinen voitto on turvattava	99
3. 1. 2.	Imperialismi on pakotettava rauhanomaiseen rinnakkainoloon. Suomen ja Neuvostoliiton ystävyysuhteita on kehitettävä	100
3. 1. 3.	Solidaarisuus Neuvostoliittoa ja koko sosialistista maailmanjärjestelmää kohtaan	103
3. 1. 4.	Solidaarisuus Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansojen taistelulle riippumattomuutensa ja kansallisen itsenäisyyden puolesta	105
3. 1. 5.	Taisteluun fasismin vaaraa vastaan	106
3. 1. 6.	Taisteluun kansallisen sarron sekä rotuvihan ideologiaa ja käytäntöä vastaan	106
3. 1. 7.	Solidaarisuus demokratian ja yhteiskunnallisen edistykseen puolesta kamppaileville voimille	107
3. 1. 8.	Korkeakoulut ja opistot anti-imperialistisen solidaarisuuden, rauhan ja kansojen ystävyden asialle	107
3. 2.	Opiskelijat työväenluokan rinnalle suurpääomaa ja oikeistoa vastaan	108
3. 2. 1.	Opiskelijat EEC-vapaakauppasopimusta vastaan	109
3. 2. 2.	Opiskelijat demokratian puolesta	110
3. 2. 3.	Opiskelijat tulopoliittikkaa vastaan	111
3. 2. 4.	Opiskelijat hintojen, maksujen ja vuokrien korotuksia vastaan	112
3. 2. 5.	Opiskelijoiden solidaarisuus pienviljelijöille ja muille työtätekeville	112
3. 2. 6.	Opiskelijat demokraattisen kulttuurin puolesta	113
3. 2. 7.	Opiskelijat ympäristön pilaantumista ja luonnonvarojen tuhlausta vastaan	114
3. 2. 8.	Opiskelijat kaikkien työtätekevien taloudellisen ja sosiaalisen turvan puolesta	114
3. 2. 9.	Opiskelijat demokraattisen talouspolitiikan puolesta ..	115
3. 2. 10.	Opiskelijat monopolienvastaisen rintaman puolesta ..	116
3. 3.	Taloudellinen ja sosiaalinen turva jokaiselle opiskelijalle	117
3. 4.	Demokraattisen ja tieteellisen opetuksen ja tutkimuksen puolesta suurpääomaa ja oikeistoa vastaan	123
3. 4. 1.	Yhtenäiseen ja kasvavaan korkeakouluun — työväen opiskelumahdollisuuksien ja yhteiskunnallisen edistykseen puolesta	123
3. 4. 2.	Tieteelliseen opetukseen, laaja-alaiseen ammattipätevyyteen	133
3. 4. 3.	Kunnolliset työolosuhteet taattava kaikille opiskelijoille	155
3. 4. 4.	Tiede palvelemaan rauhaa, demokratiaa ja hyvinvointia	157

3. 4. 5. Demokraattiseen, työväestöä palvelemaan korkeakouluun — kansanvaltaiseen suunnitteluun	164
3. 5. Opiskelijat järjestäytynein rivein joukkovoimalla eteenpäin osaksi kalkkien anti-imperialististen voimien toimintayhtenäisyyttä	167

4. OSA

ETEENPÄIN SOSIALISTINEN OPISKELIJALIITTO — OPISKELIJOIDEN JA SIVISTYNEISTÖN MARXILAISLENINILÄINEN JOUKKOJÄRJESTÖ	175
4. 1. SOL opiskelee ja tutkii marxismi-leninismiä	177
4. 2. SOL analysoi opiskelijoiden asemaa, etuja ja tarpeita ja kehittää opiskelijoiden demokraattista toimintalinjaa	178
4. 3. SOL paljastaa opiskelijoiden aatteellista kehitystä hidastavat ideologiat	179
4. 4. SOL kehittää organisaatiotaan ja jäsentensä aktiivisuutta	179
4. 5. SOL nojaa joukkojen aktiiviseen tukeen	180
4. 6. SOL taistelee työväenluokan rinnalla	180
4. 7. SOL nojaa kommunistisen liikkeen tukeen ja kokemuksiin	181
4. 8. SOL nojaa proletaariseen internationalismiin	181
4. 9. Sosialistisen maailmanjärjestelmän esimerkki on aseemme	182

1. OSA

OPIKKELIJOIDEN ASEMA

ON KURJISTUNUT

1. 1. Opiskelu on ankaraa työtä

Opiskelijoiden työmäärässä ja työn luonteessa tapahtuneet muutokset ovat johtaneet siihen, että opiskelu ei enää ole mitään "huvia ja vapaata itsensä etsimistä" vaan ankaraa työtä. Opiskelijoiden tosiasiallinen työaika on useilla aloilla pakolliset luennot, kurssit ja tenttiluvun huomioon ottaen erittäin pitkä ja ylittää usein 40-tuntisen työviikon.

Opiskelijoiden työaika on epäsäännöllinen

Opiskelijoiden työ- ja vapaa-ajan määrittelevien normien puuttuminen tekee opiskelutyön erittäin epäsäännölliseksi ja aiheuttaa työn rasittavuudessa huomattavia eroja eri aikoina ja eri aloilla. Työaikalaki puuttuu opiskelijoilta kokonaan

Opiskelua haittaa pakko käydä ansiotyössä

Valtaosa opiskelijoista joutuu kustantamaan osan opinnoistaan ja elinkustannuksistaan turvautumalla lukukausien ja lomien aikana ansiotyöhön. Samanaikainen työssäkäynti ja opiskelu lisää kohtuuttomasti työtaakkaa, hidastaa opintoja sekä kaventaa vapaa-ajanvieron ja harrastustoiminnan lähes olemattomaksi. Ansiotöitä on usein vaikea saada, työ vastaa vain harvoin hankittua koulutusta ja on kehnosti palkattua.

Opintojen jälkeen on usein edessä työnsaantivaikeuksia

Valmistuvien opiskelijoiden ja lukeneiston jäsenten on yhä vaikeampi saada koulutustaan vastaavaa työtä. Vuoden 1972 kolmannella neljänneksellä oli työnhakijoihin ilmoittautuneita korkeakoulu- tai yliopistokoulutuksen saaneita työttömiä työnhakijoita yhteensä 2768. Työpaikkoja näille ryhmille välitettiin samana aikana kaikkiaan 889. Vuoden 1972 viimeisellä neljänneksellä oli yksin merkonomeja ilmoittautunut työttömäksi 1108, ja samana aikana heille välitettiin 385 työpaikkaa. Akavan työmarkkinakatsauksen (1973) mukaan työttömyyttä vallitsee akateemisilla aloilla lähinnä yhteiskuntatieteilijöiden, naisekonomien ja merkonomien, kemistien, suomen, historian, ruotsin, saksan, tyttöjen käsityön ja kotitalouden opettajien, naispuolisten agronomien ja kirjastonhoitajien keskuudessa.

1. 2. Opiskelijoiden sosiaalinen ja taloudellinen asema huononee

Opiskelijoiden kulutustaso on alhainen

Opiskelijoiden valtaenemmistön kulutustaso alittaa selvästi koko väestön ja vastaavan ikäluokan keskimääräisen kulutustason. Kun 20—24-vuotiaiden keskimääräinen kulutus vuonna 1965 oli 499 mk/kk, oli korkeakouluopiskelijoiden kulutus 390 mk/kk. Valtaosa tästä oli välttämättömiä menoja kuten ruoka- ja asumiskustannukset.

Kun otetaan huomioon opiskelijoiden taloudellisessa ja sosiaalisessa asemassa vallitsevat suuret erot, on selvää, että huomattavalla osalla opiskelijoista kulutustaso on vielä selvästi näiden keskiarvotietojen osoittamaa alhaisempi.

Opintotuki on lainamuotoista

Opiskelijoiden kulutus perustuu pääasiassa lainamuotoiseen opintotukeen. Vain 20 % korkeakouluopiskelijoista sai lukuvuodelle 1972—73 opintorahan, ja senkin suuruus oli ainoastaan 700 mk.

Opintolainan lyhennykset ja korot saattavat muodostaa ensimmäisinä valmistumisen jälkeisinä vuosina 20—28 % lainansaaajan vuotuisista nettotuloista.

Lainamuotoinen tuki hidastaa opiskelua, velkamäärien pelko aiheuttaa haakeutumista ansiotyöhön jo opiskeluaikana ja ohjaa vähävaraisia opiskelemaan aloille, joilta valmistuminen on nopeaa.

Opintolaina ei kata opiskelu- ja elinkustannuksia

Opintolainan enimmäismäärien ilmoitetaan perustuvan keskimääräisiin opiskelukustannuksiin. Hallituksen vuonna 1972 vahvistamat opintolainojen enimmäismäärät kattoivat kuitenkin selvitysten mukaan vain 65,6 % 10 kk:n ja 54,6 % 12 kk:n keskimääräisistä opiskelu- ja elinkustannuksista.

Opintotuen riittämättömyys pakottaa ansiotyöhön

Opiskelijoiden irtautuminen kotoaan, heidän itsenäistymispyrkimyksensä ja yhä useampien opiskelijoiden vanhempien vähäiset mahdollisuudet avustaa lastensa opintojen rahoitusta ovat aiheuttaneet sen, että vanhempien osuus opiskelijoiden kulutuksen rahoituksesta on laskenut nopeasti: kun se oli vielä v. 1958 korkeakouluopiskelijoilla 51 %, oli se v. 1972 enää 9 %.

Opintotuen riittämättömyys ja lainamuotoisuus pakottaa näin ollen opiskelijat ansiotyöhön. Ansiotyötulojen osuus korkeakouluopiskelijoiden kulutuksen rahoituksesta oli v. 1972 keskimäärin 22 %. Naimisissa olevilla opiskelijoilla se oli keskimäärin 61,6 %.

Opiskelijoiden velkataakka kasvaa

Korkeakouluopiskelijoiden kulutuksen rahoitus on vuosina 1958—72 kehittynyt seuraavan taulukon osoittamalla tavalla:

	v. 1958	v. 1969	v. 1972
ansiotyö	10 %	27 %	22 %
vanhempien avustus	51 %	24 %	9 %
laina	15 %	28 %	55 %
apuraha	7 %	3 %	4 %
säästöt	15 %	10 %	7 %
muu	1 %	8 %	3 %
	100 %	100 %	100 %

Koska opintotuki on lähes yksinomaan lainamuotoista, on se johtanut opiskelijoiden kasvavaan velkaantumiseen. Keväällä 1972 noin 55 % opiskelija elinkustannuksista rahoitettiin lainalla. Opintojen päättyessä opiskelijoiden velkataakka saattaa olla jopa yli 30 000 mk.

Asuntopula ja korkeat vuokrat koettelevat opiskelijoita

Koska erittäin suuri osa opiskelijoista on vähävaraisia vieraspaikkakuntalaisia ja yhä useammat irtaantuvat opiskeluaikana kodistaan, ovat yleisen asuntopolitiikan seuraukset kuten vuokra-asuntojen puute ja korkeat vuokrat opiskelijoille jokapäiväistä todellisuutta.

Korkeakouluopiskelijoista 46 % hankkii asuntonsa ns. vapailta vuokra-asuntomarkkinoilta ja vain viidennes saa asuntolapaikan, senkin yleensä vasta pitkän jonotuksen jälkeen.

Opiskelijat joutuvat käyttämään erittäin suuren osan varoistaan asumiseen. Vuonna 1972 kului korkeakouluopiskelijoilla opintotuesta 35—50 % yksitään vuokraan.

Opiskelijat asuvat ahtaasti

Perheettömistä korkeakouluopiskelijoista yli 40 % joutuu jakamaan huoneen yhden tai useamman toverin kanssa. Keskimääräinen asumistiheys on 1,4 henkeä huonetta kohti kun se koko väestöllä on n. 1,1. Opiskelija-asuntoloissa keskimääräinen asumistiheys oli vuonna 1972 1,9 henkeä huonetta kohti, ammattikoululaisilla yli 3 henkeä huonetta kohti.

Opiskelijoiden asuntojen varustetaso on alhainen

Vuonna 1972 asui opiskelija-asuntoloissa kylpy- tai suihkumahdollisuutta kohti 12,5 opiskelijaa, WC:tä kohti 8,7, jääkaappia kohti 17,1 ja keittomahdollisuutta kohti 17,8 opiskelijaa.

Vuokralaisten asema on turvaton

Opiskelijat joutuvat kokemaan raskaasti myös vuokralaisten oikeudettoman aseman. Alivuokralaisten irtisanomissuojaa ei ole olemassa, ja asunnonomistajalla on monia mahdollisuuksia kiertää lakia häätääkseen myös päävuokralaisen. Irtisanomisperusteeksi kelpaa esimerkiksi asunnon ottaminen omistajan perheen käyttöön. Koska irtisanomisperusteiden toteutumista ei kontrolloida, ovat tämältaipaiset "syyt" varsin yleisiä irtisanomisperusteita. Opiskelija-asuntolat ovat tässä suhteessa turvallisempia, mutta niissäkin asumisoikeus on yleensä sidottu opintojen etenemiseen enimmäisasumis-aika-, valinta- ym. menettelyin.

Sen lisäksi, että asuntopulaa käytetään hyväksi keinottelemalla opiskelijoiden hädällä ja kytkemällä asunnonsaanti erilaisiin "erityispalveluihin" kuten lastenhoitoon, ovat alivuokralaisen mahdollisuudet ruokailla asunnossaan, peseytyä tai pitää luonaan vieraita usein vähäiset.

Kehnot asunto-olot rajoittavat monin tavoin opiskelijoiden yksityiselämää. Niillä on myös välittömät seurausvaikutukset opintojen etenemiseen, sillä asunto on opiskelijalle myös työskentelytila, jossa hänen tulisi tarvittaessa kyetä opiskelemaan.

Opiskelijoiden asunto-olot eristävät heidät muista työtätekeväistä

Kaupunkien ruuhkautuminen, asuntopula ja opiskelijoiden vähävaraisuus pakottaa useat opiskelijat muuttamaan asuinpaikkaa monesti ja yhä kauemmas oppilaitoksista ja keskuksista. Esimerkiksi Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiön rakennuskohteet vuosille 1973—77 sijaitsevat 15—22 km:n etäisyydellä kaupungin keskustasta. Tämä pidentää työmatkoja, lisää elinkustannuksia, vähentää palveluja ja on omiaan erityisesti ns. campuksilla eristämään opiskelijat omaksi ryhmäkseen. Opiskelijat joutuvat usein liikkumaan paikasta toiseen useaankin otteeseen saman päivän kuluessa, tähän heidät pakottaa suurimpien oppilaitosten tilojen pirstominen eri puolille kaupunkia, lukusalipaikkojen puute ja muut vastaavat ongelmat. Joukkokuljetuksen huono järjestäminen ja suhteellisen kalliit hinnat ovat näin useimpien opiskelijoiden rasitteena.

Se, että opiskelijat joutuvat usein turvautumaan tilapäisiin, lyhytaikaisiin ja turvattomiin asuntoihin ja tästä syystä usein muuttamaan asuinpaikkaansa, vaikeuttaa paitsi kunkin opiskelijan henkilökohtaisen elämän järjestämistä myös heidän toimintaansa keskenään ja heidän yhteyksiään muihin työtätekeviin.

Yli 7 000 lapselta puuttuu varsinainen päivähoito

Korkeakouluopiskelijoista oli perheellisiä vuonna 1972 noin kolmannes. Heillä oli kaikkiaan 8 500—9 000 alle kouluikäistä lasta. Näistä 1 060 oli kunnallisessa päivähoitossa ja noin 400 lasta opiskelijajärjestöjen omissa päivähoitopaikoissa. Korkeakouluopiskelijoilla oli noin 7 000 lasta, joilla ei ollut varsinaista päivähoitopaikkaa.

Lapsiperheistä oli vuonna 1972 35 % vieraspaikkakuntalaisia, joille ei myönnetä kotipaikkaoikeuksia ja jotka eivät näin ollen myöskään voi edes hakea kunnallisia päivähoitopalveluita.

Lastenhoito merkitsee opiskelijalle myös huomattavaa kustannuserää: yksistään päivähoitomaksu yhdestä lapsesta oli v. 1972 keskimäärin 160 mk/kk. Lapsiperheiden taloudellisia ongelmia pahentaa vielä se, että olemassa-olevat lapsiperheiden tukimuodot kuten lapsilisät ja veronhuojennukset kattavat vain viidenneksen lapsen aiheuttamista keskimääräisistä kustannuksista.

Opiskelijoiden ravinto on yksipuolista

Noin 80 % opiskelijoista ruokailee epäsäännöllisesti ja syö päivittäin vain yhden lämpimän aterian. Opiskelijaruokalat ovat useimmiten epävihihtyisiä ja ruokaa joutuu monesti jonottamaan pitkään. Ruoka-annokset ovat sangen epäterveellisiä: ne sisältävät paljon hiilihydraatteja ja vähän valkuaisaineita ja vitamiineja.

Opiskelijoiden terveys järkkyy

Opiskelijoista oli vuonna 1972 pitkäaikaisesti sairaita 23,7 %. Tärkeä pitkäaikaissairauksien ryhmä ovat mielenterveydelliset häiriöt. Vuonna 1972 kärsi kolmannes opiskelijoista mielenterveyshäiriöistä.

Sairauksien tärkeimmät taustatekijät ovat huonot työskentelyolosuhteet, epäsäännölliset työajat, taloudelliset vaikeudet, epäterveelliset ruokailutottumukset, liikunnan puute ja huono yleiskunto.

Terveyspalveluja on liian vähän

Kunnallisia terveyspalveluja on liian vähän. Vuonna 1972 oli kaupungeissa perushoidosta 63 % yksityisen sektorin piirissä, missä palvelut ovat kohutuuttoman kalliita: lääkärissä käynti maksoi yleensä 40—120 mk kerralta. Vieraspaikkakuntalaiset opiskelijat eivät saa käyttää kunnallisia sairaalaja erikoislääkäritasoisia terveydenhoitopalveluja.

170 000 opiskelijaa oli oppilaitosterveysdenhuollon ulkopuolella ja ennaltaehkäisevä ja työterveyshuolto puuttuivat oppilaitoksista käytännöllisesti katsoen kokonaan. Useimmilla opiskelijoilla ei ole mitään suojaa tai vakuutusta tapaturmien varalle, ja he jäävät monessa muussakin suhteessa yleisen sosiaaliturvajärjestelmän ulkopuolelle.

Vaikka korkeakouluopiskelijoilla on oma terveydenhoitojärjestelmänsä, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö, joutuvat he jonottamaan useimmille erikoislääkäreille pääsyä noin kuukauden ja joka kuukausi jää näitä palveluja vaille useita satoja opiskelijoita.

Kunnalliset oikeudet puuttuvat

Vieraspaikkakuntalaisen opiskelijan on yleensä mahdoton saada kotipaikka-oikeuksia opiskelupaikkakunnaltaan. Tämä merkitsee osattomuutta useista kunnallisista palveluista ja mahdottomuutta vaikuttaa kunnallispolitiikan kautta välittömän elinympäristönsä päätöksentekoon.

Elinkustannukset nousevat

Kahden vuoden aikana, joulukuusta 1970 joulukuuhun 1972, on elinkustannusindeksi noussut 16,5 %. Todellinen elinkustannusten nousu on kuitenkin ollut vielä tätäkin suurempi, sillä elinkustannusindeksi antaa kaunistellun kuvan hintakehityksestä.

Elinkustannusindeksi perustuu vanhentuneisiin kulutustutkimuksiin, joiden jälkeä kulutus rakenne on oleellisesti muuttunut. Se ei ota huomioon tavaroiden laatua eikä tee eroa eri väestökerrosten välillä, vaikka näiden kulutuksen rakenne on aivan erilainen. Esimerkiksi opiskelijoilla asuminen ja ruoka muodostivat v. 1972 60—75 % menoerän opintolainan enimmäismäärästä. Eniten ovat nousseet juuri tuotteiden hinnat, joiden osuus opiskelijoiden kulutuksessa on kaikkein suurin. Niinpä ravintoryhmässä oli hintojen nousu indeksilaskelmien mukaan 19,5 %. Lisäksi hintasäännöstelyä lievennettäessä ovat säännöstelyn piiriin jääneet lähes yksinomaan ne tuotteet, joiden perusteella lasketaan elinkustannusindeksi.

Myös verotus on harjoitetun veropolitiikan ja inflaation myötä kohdistunut entistä tiukempaan opiskelijoihin. Väliillisten verojen määrä ja osuus verotuksessa on kasvanut. Vuonna 1970 kerättiin valtion verotuloista jo 70 % väliillisillä veroilla, jotka kohdistuvat erityisen raskaasti opiskelijoihin ja muihin vähävaraisiin, joiden tulot kutakuinkin kokonaisuudessaan menevät henkilökohtaiseen kulutukseen. Erityisesti 1960-luvun lopulta alkaen on veroprogressio nopeasti kirstynyt ja myös opiskelijoiden pienet ja tilapäisansiot joutuneet verotuksen kohteeksi.

Vaikka hintojen nousu on ollut nopeaa, ei opintorahan määrää lukuvuodelle 1973—74 lainkaan nostettu, vaan se säilytettiin 700 markkana, samoin opintorahan saa tällä lukukaudella edelleenkin vain 20 % korkeakouluopiskelijoista. Tämä merkitsee opiskelijoiden sosiaalisen ja taloudellisen aseman kurjistumista.

1.3. Opiskelijat saavat epätieteellistä ja pirstoutunutta opetusta

Opetuksen teoreettisissa lähtökohdissa vallitsee mielivalta ja sekasorto. Tutkintovaatimuksia ja opetusohjelmia leimaa professorikunnan epätietoisuus tieteen filosofisista ja teoreettisista lähtökohdista. Tämä on monessa tapauksessa johtanut siihen, että erilaiset lähtökohdat ja suuntaukset esiintyvät opetuksessa mielivaltaisesti ja sekasortoisesti.

Professorikunnan avuttomuutta antaa vastauksia ihmiskunnan polttaviin ongelmiin kuvaa tutkintovaatimusten jatkuva hätäinen muuttelu ilman mitään johdonmukaisia kriteerejä. Toisaalta opetuksessa säilytetään itsepintaisesti aineksia, jotka ovat tyystin vanhentuneet. Opiskelijat joutuvat toteamaan, että korkeakoulut ja opistot eivät tarjoa heille mitään yhtenäistä, tieteellistä maailmankuvaa.

Arvo- ja tavoitekysymykset pyritään sivuuttamaan

Eri alojen opetuksessa on yhä selvemmin alettu sivuuttaa arvo- ja tavoitekysymysten selvittelyä. Pyritään rajoittumaan pelkkiin teknisiin ja menetelmällisiin ongelmiin ja irrottamaan tosiasiat yhteiskunnallisista ja historiallisista syy-yhteyksistään. Opetusta ja tutkimusta hallitsevaksi opiksi on kohotettu käsitys "arvovapaasta tieteestä", jonka mukaan tavoitekysymykset eivät lainkaan kuuluukaan tieteen piiriin. Tämä palvelee myös tutkintojen säilyttämistä kapea-alaisina, irrallaan kyseisen alan yhteiskunnallisten perusongelmien selvittelystä.

Arvojen ja tavoitteiden sivuuttaminen merkitsee sitä, että opetus ei kykene antamaan opiskelijoille ihanteita, vastauksia opiskelun ja yhteiskunnallisen työn tarkoitusta koskeviin peruskysymyksiin.

Monet opiskelijat saavat kelvotonta ja vanhentunutta tietoa

Opetuksen ja tutkimuksen pilkkominen kapea-alaisiksi ja toisaalta niiden irallisuus yhteiskunnallisesta ja tuotannollisesta käytännöstä on monilla aloilla johtanut täysin vanhentuneiden, nykytodellisuuden kannalta merkitysettömien tai suorastaan kelvottomien elementtien korostumiseen tutkinnoissa. Kielten opiskelijat joutuvat suorittamaan mittavia opintoja vanhojen kielten kieliopissa, biologisissa opinnoissa kasvi- ja eläintieteen puhtaasti kuvaileva aines on monin verroin korostuneemmassa asemassa kuin ekologian polttavat ongelmat.

Tieteen valjastaminen suuryritysten palvelukseen vääristää opetuksen

Tieteen suuntaaminen palvelemaan pelkkää yritysvoittojen kasvattamista ja tätä suosivan ideologian kehittelyä heijastuu vahvasti monien alojen opetuksessa. Kaupallisessa opetuksessa selvitetään tieteen nimissä myynnin, markkinoinnin ja johtamistekniikan menetelmiä puhtaasti yrittäjävoittojen maksimoinnin kannalta ilman että työtätekevän väestön taloudelliset perusedut pääsevät esiin. Teknillisten korkeakoulujen opetus on suurelta osin tietoisesti järjestetty palvelemaan teollisuuslaitosten voittopyrkimysten työvoima- ja tutkimustarpeita yhtenäisen tieteellisen peruskoulutuksen kustannuksella.

Sosialististen maiden tutkimuksesta vaietaan

Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan tutkintovaatimuksissa esiintyvistä kirjoista oli lukuvuonna 1971—72 keskimäärin 34,5 % peräisin USA:sta ja 17,2 % Englannista. Neuvostoliitosta peräisin olevia kirjoja oli tutkintovaatimuksissa keskimäärin 1,4 % ja viidessä aineessa yhdestätoista ei näitä kirjoja ollut lainkaan. Muista sosialistisista maista peräisin olevia kirjoja oli tutkintovaatimuksissa keskimäärin 0,5 % ja seitsemässä aineessa yhdestätoista näitä kirjoja ei esiintynyt lainkaan.

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden tieteen syrjintä on paljon voimakkaampaa muissa tiedekunnissa ja korkeakouluissa, joissa edistyksellisillä opettajilla ja opiskelijoilla ei ole yhtä paljon voimaa kuin valtiotieteellisessä tiedekunnassa.

Professorikunnan ja oppilaitosten johdon maailmankatsomus torjuu jyrkästi sosialistisissa maissa saavutetut tieteelliset tulokset, koska se näkee niiden teoreettiset, filosofiset ja yhteiskunnalliset lähtökohdat omaa valtaansa uhkaavina, historiallisesti uutta yhteiskuntajärjestystä edustavina. Näin professorikunnan ja oppilaitosten johdon maailmankatsomus estää opiskelijoita tutustumasta inhimillisen tiedon korkeimpiin saavutuksiin — tutkimukseen, joka on vienyt ihmisen ensimmäisen kerran avaruuteen ja avannut kokonaisille kansakunnille valtavia taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen näkymiä. Sosialististen maiden tieteen syrjäyttäminen opetuksessa on päivittäinen muistutus siitä, miten vähän korkeakoulujen ja opistojen johdolle itse asiassa merkitsee Suomen ja Neuvostoliiton välillä jo 25 vuotta voimassa ollut sopimus ystävydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta.

Demokraattista kansalaiskasvatusta ei anneta

Korkeakoulujen ja opistojen opetusohjelmien tavoitteissa ei tunneta demokraattisten, kansojen välistä rauhaa ja yhteiskunnallista edistystä puoltavien katsomusten ja arvojen kehittämistä. Korkeinta opetusta antavat laitokset ovat vetäytyneet kasvatuksellisesta vastuusta. Ne eivät yritäkään taata opiskelijoiden kehitystä kansanvallan ja ihmisyyden aktiivisiksi edistäjiksi.

Äärioikeistolainen ja kansojen välistä ystävyyttä vahingoittava opetus on yleistä

Opiskelijat joutuvat päivittäisessä työssään huomaamaan, kuinka tavattoman laajalle on levinnyt poliittista taantumusta, kansalliskiihkoa, ihmisten välistä eriarvoisuutta, militarismia ja muita rauhan- ja ihmisyydenvastaisia aatteita palveleva opetus. Erityisen voimakasta ja räikeää tämä on Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita, marxilaisuutta ja työväenliikettä yleensä käsittelevässä opetuksessa. Lukemattomat esimerkit kaikilta tieteenaloilta ja opintosuunnilta osoittavat, ettei parjaus ja valehtelu rajoitu länsimaisiin oppikirjoihin, vaan sitä esiintyy runsaasti myös opettajien luennoilla ja kursseilla. Puolueettomuuden naamion alla harjoitetaan samalla laajaa mielipiteenmuokkausta yksityisten teollisuus- ja rahalaitosten sekä poliittisen oikeiston hyväksi. Professorikunnassa on perinteellisesti monia äärioikeistolaiseen toimintaan avoimesti sitoutuneita, mutta vain harvoja tietoisia demokraatteja.

Opiskelutyön tavoitteet ovat epäselvät

Tavoitteena olevia ammatteja ja niiden vaatimuksia ei juuri ole eritelty korkeakoulujen ja opistojen opetusohjelmissa. Tästä syystä opiskelijoiden ammattipätevyys jää usein peräti puutteelliseksi. Esimerkiksi Helsingin yliopiston ainoankaan oppiaineen tutkintovaatimuksiin ei sisälly tyydyttävää opetustavoitteiden määrittelyä. Tarkimmillaan tavoitteiden määrittely on yleisiä lausahduksia kuten: "Opetuksen tarkoituksena on antaa opiskelijalle kielitieteellinen peruskoulutus perehdyttämällä hänet kielen kehitykseen ja rakenteeseen sekä kirjallisuuteen." (Germaaninen filologia) Useimmissa tapauksissa tavoitteita ei ole lainkaan määritelty, annetaan vain pyöreä kuvaus kurssien sisällöstä.

Tavoitteiden epäselvyys merkitsee opiskelijoille jatkuvaa epävarmuutta koulutuksen antamasta pätevydestä, sen myöhemmästä käyttöarvosta yhteiskunnassa ja työelämässä. Oppisisältöjen ja kurssien tarkoituksenmukaisuus jää kyseenalaiseksi, kriteereitä niiden arviointiin ei ole.

Monille opinnot eivät anna ammattipätevyyttä

Niin sanottujen vapaiden tiedekuntien eli humanistis-yhteiskuntatieteellisten ja matemaattis-luonnontieteellisten alojen tutkinnot on kehitetty suurimmaksi osaksi ilman kiinnekohtia ammattitehtävien vaatimuksiin. Näille tutkinnoille on ominaista aineyhdistelmien melko anarkkinen, ohjaamaton muodostuminen opiskelijoiden valintojen ja eri ainelaitosten sisäänpääsykarsinnoissa onnistumisen perusteella. Aineyhdistelmät ja oppisisällöt eivät useinkaan takaa opiskelijoille mitään selvää ammatillista pätevyyttä. Opetus on vielä paljolti järjestetty ikään kuin kaikista opiskelijoista tulisi akateemisia tutkijoita. Tällaisiin tehtäviin sijoittuu kuitenkin nykyisin vain murto-osa valmistuneista.

Monille opinnot antavat liian kapea-alaisen ammattitaidon

Niin sanottujen kurssimaisten opintosuuntien, esimerkiksi lääketieteen ja tekniikan tutkinnot on sidottu tiukasti juuri kyseisen ammatin piiriin ilman sen yhteiskunnallista merkitystä ja laajempia tieteellisiä perusteita sisältävää opetusta. Näitä opintoja leimaa yleensä valinnaisuuden vähyys, kurssien sidonnaisuus ja pirstoutuneisuus kapea-alaisiin osasiin. Esim. Tampereen teknillisen korkeakoulun opiskelijat joutuvat suorittamaan noin 30 suppeaa peruskurssia.

Räikeimmillään kapea-alaisuus on opistoasteen tutkinnoissa. Nämä opinnot on tyypistetty mahdollisimman lyhyiksi ja ahtaan tehtäväsidonnaisiksi. Yksin teknillisissä oppilaitoksissa on kaikkiaan noin 40 opintolinjaa.

1.3. OPISKELIJAT
SAAVAT EPA-
TIETEELLISTÄ JA
PIRSTOUTU-
NUTTA OPETUSTA

Joillekin opinnot ovat ohjaamatonta suorituspisteiden keräilyä

Kurssimaisiin opintoihin kohdistetun kritiikin vuoksi on muodostunut uusi tutkintotyyppi, jolle on ominaista opiskelijan verraten suuri vapaus muodostaa tutkintonsa suuresta määrästä valinnaisia kursseja. Kurssit on tehty yhteismitallisiksi suoritusaikaa ilmaisevien suorituspisteiden avulla. Käytännössä esimerkiksi Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosastolla kurssien kokoaminen tapahtuu ilman riittävää ohjausta ja tavoitteellisuutta. Opiskelusta tulee monelle mielivaltaista pisteiden keräilyä, joka ei mitenkään takaa opintojen kokonaisuuden mielekkyyttä ja eheyttä: se merkitsee opiskelijoille jatkuvaa epävarmuutta ja valintatilanteita, joihin opiskelijoilla ei ole tiedollisia edellytyksiä.

Työelämä ei avaa opiskelijoille innostavaa näköalaa

Opetus on monilla opintosuunnilla vierasta ammattien vaatimuksille. Toisilla se pitäytyy ahtaasti vallitsevassa ammattikäytännössä sallimatta sen muuttamista kehityksen vaatimalla tavalla. Vallitseva ammattikäytäntö vääristää opetuksen palvelemaan valheellista pätevyyttä. Arkkitehtien ammattikäytäntö ei suuntaudu halpojen asuntojen suunnittelemiseen kansalle, lääkärin ammattikäytäntö ei suuntaudu työtapatuutien ja ammattitautien syiden poistamiseen, opettajien ammattikäytäntö ei suuntaudu tieteellisen maailmankuvan opettamiseen ja työväestön lapsien oppimisvaikeuksien voittamiseen. Tämä näkyy läpikotaisin myös opistojen ja korkeakoulujen opetusohjelmissa.

Työelämä ei anna opiskelijoille innostavaa näköalaa tulevaisuuteen. Ammattien suuntautuminen palvelemaan suurpääoman voitonpyyntiä ja varakkaiden etuoikeuksia panee yhä useammat opiskelijat epäilemään opintojensa tarkoitusta.

Opiskelijat eivät saa riittäviä yleistietoja

Kaikille yhteisten, laaja-alaisten yleisopintojen osuutta tutkinnoissa ei ole mitenkään taattu, eikä tällaisia opintoja ole useimmilla opintosuunnilla järjestetty. Siten esimerkiksi luonnontieteiden, tekniikan, kielten ja monien muiden alojen opiskelijoiden yhteiskuntatieteelliset perustiedot jäävät täysin oma-aloitteellisuuden varaan. Vastaavasti esim. humanististen ja yhteiskuntatieteiden opiskelijoiden perustiedot luonnontieteistä ja nykyaikaisesta teknologiasta jäävät useimmiten lähes olemattomiksi. Lisäksi lukuisissa aineissa ja tutkinnoissa on käytössä kapea-alainen linjakako, joka heikentää aineopinnoissa annettavaa yhtenäistä tieteellistä pohjaa ja joka lisäksi saattaa muuttua jokseenkin satunnaisin perustein. Tämä merkitsee, että opiskelijoille ei anneta edellytyksiä ymmärtää maailmaa ja yhteiskunnallisia prosesseja.

Opiskelu ja tutkimus ovat liian erillään

Opiskelun ja tutkimuksen yhteys on epätydyttävä. Valtaosa opinnäytteinä laadittavista tutkielmista ja tutkimuksista on sekä opiskelun että tieteenalan kehityksen kannalta hyödyttömiä. Opinnäytteiden aiheet valitaan pääasiassa sattumanvaraisesti, opiskelijoiden tai opettajien mielohteiden ja mieltymysten varassa. Opinnäytetutkimusten laadintaa ei juuri ole yhdistetty kollektiivisesti etenevään opiskelutyöhön eikä opinnäytteiden ohjausta ole liiemmästi järjestetty. Ryhmätyönä laadittuja pro gradu -töitä ei yleensä hyväksytä.

Toisaalta kasvava osa opinnäytteistä laaditaan yritysten ja virastojen tilauksesta. Näissä tilaustutkimuksissa opiskelijoita käytetään yhä enemmän yritysten voitonpyynnin sekä kansan etujen vastaisen manipuloinnin ja mielipidemuokkauksen tahdottomina välikappaleina ilman vaikutusmahdollisuutta tutkimuksen sisältöön, menetelmiin ja julkistamiseen.

Useilla opintosuunnilla, etenkin ns. kurssimaisissa opinnoissa, on opiskelu lähes täysin irrotettu tutkimustyöstä pelkäksi vastaanottavaksi toiminnaksi. Opistoasteen opinnoista tutkimus on karsittu jokseenkin kokonaan.

1.3. OPISKELIJAT
SAAVAT EPA-
TIETEELLISTÄ JA
PIRSTOUTU-
NUTTA OPETUSTA

Tiedekunta- ja osastojako ehkäisee järkeviä aineyhdistelmiä — ongelmakeskeinen ja tieteldenväläinen opetus puuttuu

Opetuksen jakaantuminen itsenäisiin tiedekuntiin aiheuttaa erityisesti yliopistoissa tavattomia vaikeuksia tarkoituksenmukaisten ja monipuolisten aineyhdistelmien muodostamisessa, semminkin kun sivuaineiden opiskelua oman tiedekunnan ulkopuolella on ryhdytty rajoittamaan entistä voimakkaammin. Vastaavia vaikeuksia aiheuttavat teknisten ja kauppa- ja korkeakoulujen osastojen ja opintosuuntien väliset rajat.

Tiedekuntajako on muovautunut ilman yhtenäistä suunnittelua. Siten eri yliopistoissa tiedekuntajako ja tiedekuntien nimitykset vaihtelevat voimakkaasti. Eri yliopistoissa sama aine saattaa kuulua aivan eri tiedekuntiin. Syventäviä, ongelmakeskeisiä projektiopintoja järjestetään vain poikkeustapauksissa. Laitosten eristyneisyys toisistaan tekee miltei mahdottomaksi projektiopinnot, joissa ongelmia tarkastellaan useiden tieteenalojen valossa. Helsingin yliopistossa tiedekuntajaon mielivaltaisuus ja rajoittavuus on selvintä. Valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijoista 28 %, matemaattisluonnontieteellisen osaston opiskelijoista 39 % ja historiallis-kielitieteellisen osaston opiskelijoista 48 % opiskeli v. 1970—71 sivuaineita oman tiedekunnan ulkopuolella. Sivuaineopiskeluun kohdistetut rajoitukset, erityisesti valtiotieteellisen tiedekunnan osittainen sulkeminen muiden tiedekuntien opiskelijoilta, aiheuttavat tilanteen, jossa järkevää aineyhdistelmää on monessa tapauksessa mahdoton muodostaa. Niinpä esimerkiksi historiallis-kielitieteelliseen osastoon kuuluvan kasvatustieteen opiskelijoista 56 % katsoo rajoitusten vaikeuttavan työnsaantiaan ja 30 % haluaisi vaihtaa pääainettaan jos voisi (1972).

Myös korkeakoulujen välinen yhteistyö on niin heikkoa, että opiskelijoilla ei yleensä ole mitään takeita siitä, että hänen yhdessä korkeakoulussa suorittamansa tentit ja arvosanat hyväksytään myös toisessa.

Opisto-opiskelijoille ei ole turvattu etenemismahdollisuuksia

Opistoasteen tutkinnot ja opetusohjelmat on muodostettu irrallaan korkeakoulututkinnoista. Ne muodostavat koulutuksellisen umpikujan eivätkä normaalisti anna edellytyksiä opintojen joustavaan jatkamiseen. Useimmilta opistotason opintosuunnilta on miltei mahdoton jatkaa korkeakouluopintoihin, ja milloin jatkumahdollisuus on järjestetty, sisältyy opintoihin huomattava määrä päällekkäistä ainesta. Opistoissa hankittujen suoritusten vertailukelpoisuutta korkeakouluopintoihin nähden ei ole järjestetty.

Tutkintojen vaatima työmäärä vaihtelee kohtuuttomasti

Vuonna 1971 koottujen tietojen mukaan esimerkiksi filosofian kandidaatin tutkinto aineyhdistelmällä ruotsi — yleinen kirjallisuustiede — englantia edellyttää Jyväskylän yliopistossa 347 suorituspistettä, Tampereen yliopistossa 165 suorituspistettä, Oulun yliopistossa 184 suorituspistettä ja Turun yliopistossa 224 suorituspistettä. Ero tutkinnon vaatimassa työmäärässä on yli kaksinkertainen Tampereen ja Jyväskylän yliopistojen välillä, eikä tämä ole selvityksen mukaan mitenkään poikkeuksellista. Vastaavasti esimerkiksi Oulun yliopiston ekologisen kasvitieteen laudaturin on arvioitu edellyttävän 212 suorituspistettä, kun taas Turun yliopiston fysiologisen kasvitieteen laudatur vaatii yhteensä vain 76 suorituspistettä — siis miltei kolme kertaa vähemmän. Tällaiset täysin perustelemattomat erot asettavat eri korkeakoulujen ja eri oppiaineiden opiskelijat jyrkästi eriarvoiseen asemaan valitsemiseen vaadittavan ajan ja työmäärän suhteen.

Muistitieto on ylikorostetussa asemassa — kuulustelut ja karsinnat mielivaltaisia

Kun opetuksen tavoitteita ei ole määritelty, on opettajien ja opiskelijoiden mahdollon tietää tarkasti, mitä itse asiassa pitäisi oppia ja opettaa, minkälaisia valmiuksia, tietoja ja taitoja hallita. Tästä seuraa perinteellisen oppiaineen ja muistitiedon voimakas ylikorostus, oppikirjojen ja luentojen itsetarkoituksellinen mieleenpainaminen ja tenttiminen.

Tavoitteiden puuttuminen antaa mahdollisuudet mielivaltaisiin sisäänpääsykokeisiin, kuulusteluihin ja karsintoihin opintojen kestäessä. Opiskelijalla ei ole kriteereitä, joihin vedoten hän voisi osoittaa hallitsevansa opintojen etenemiseen vaadittavat tiedot ja taidot.

Luentojen kuuntelu ja tenttiluku hallitsevat työskentelyä

Ns. vapaissa tiedekunnissa hallitsevat opiskelumuodot ovat yksin tapahtuva tenttiluku ja luentojen kuuntelu. Vanhemmilla opiskelijoilla yksin tapahtuva ja ohjaamaton työskentely muodostaa noin 75 % kokonaistyöajasta näissä tiedekunnissa.

Vuonna 1971 tehdyn selvityksen mukaan esimerkiksi Turun yliopistossa humanistisessa tiedekunnassa opiskelijat käyttävät keskimäärin 57 % opiskeluajastaan pelkkään tenttilukuun — ohjattua opetusta he saavat keskimäärin 30 %, josta luentoja 23 %. Vastaavasti esim. Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijat lukevat tentteihinsä keskimäärin 62 % ja saavat ohjattua opetusta 27 %, josta luentojen osuus on yli 80 %. Kurssimaisissa opinnoissa laboratorio- ym. harjoitusten osuus kohottaa ohjatun opetuksen määrää. Kuitenkin myös näissä työmuodot ovat yksipuoliset. Esimerkiksi Tampereen Teknisessä korkeakoulussa opetuksesta on 45,8 %—51,3 % luennointia.

Ryhmätyön ja ohjatun tutkimusluontoisen työn puuttuminen vähentää opiskelun mielekkyyttä ja tehoa sekä ehkäisee opiskelijoiden persoonallisuuden kaikinpuolista kehitystä.

Ammatillisten oppilaitosten opetus on jälkeenyäännyttä ja koulumaista

Ammatillisten oppilaitosten pedagogiikka on erittäin alhaisella tasolla. Tunneillaolo on pakollista opetusohjelman määräämissä aineissa ja poissaolot vaikuttavat arvosteluun koeosaamisesta huolimatta. Tenttien, harjoitusten ja yleensä opetuksen järjestely tapahtuu opettajien ja rehtorin halujen mukaan, ja opiskelijoiden on sopeutettava elämänsä sen mukaan.

Opiskelijoiden työmäärät ja työajat muodostuvat usein kohtuuttomiksi suunnittelemattoman opetuksen, tuntiopettajien iltaopetuksen ja suurten harjoitustehtävämäärien vuoksi. Opetus on toisaalta tehotonta, koska päivisin saattaa olla runsaasti hukka-aikaa, eikä oppilaitos kykene järjestämään työtiloja tämän tyhjäkäynnin poistamiseksi. Teknillisissä oppilaitoksissa varsinkin lukukausien loppuihin ajoittuvat tenttiruuhkat muodostuvat kestäättömiksi. Tällöin voi ajoittua jopa kymmenen tenttiä samallekin viikolle.

Opiskelun tavoitteita, arvosteluperusteita, tai mitä opiskeltavaan aineeseen kuuluu ei yleensä selvitetä opiskelijoille. Koejärjestely johtaa kapean erikoistiedon ulkoopettelemiseen. Kansakoulumainen numeroarvostelu ja käytös- sekä huolellisuusarvosanojen käyttö kärjistävät opintojen pakonomaaisuutta ja suorituskilpailua.

Valtaosa opettajista on pedagogisesti epäpäteviä — noin puolet heistä on teknillisissä oppilaitoksissa muodollisestikin epäpäteviä. Opintomateriaalista, opetusvälineistä, tiloista on jatkuva puute.

Oppimisvaikeuksia ei kyetä poistamaan — näennäisoppiminen kukoistaa
Korkeakoulujen ja opistojen opettajilta ei normaalisti edellytetä mitään

pedagogista koulutusta. Tämä yhdessä resurssi- ja välinepulan, kollektiivisten työmuotojen puuttumisen ja henkilökohtaisen ohjauksen vähyden kanssa aiheuttaa tilanteen, jossa oppimisvaikeuksiin joutuneita opiskelijoita ei kyetä auttamaan. Opetus annetaan mekaanisesti samanlaisena kaikille — joka ei menesty saa pudota pois. Näennäinen oppiminen, tenttililppi ja henkilökohtaisilla suhteilla keinottelu kukoistavat tällaisessa tilanteessa. Tenttien läpäiseminen muodostuu itsetarkoitukseksi ja tentteihin valmistaudutaan silmittömällä ulkoluvulla. Opiskelijoiden persoonallisuuden kaihpuolinen kehitys, heidän kykijensä kehittyminen täyteen mittaansa on opistojen ja korkeakoulujen arkipäivälle vierasta.

Teoria ja käytäntö ovat erillään — harjoittelusta puuttuu mieli

Teoriaopetusta ja käytännön ammatillisten valmiuksien oppimista ei ole kyetty tyydyttävästi yhdistämään. Eri opintosuunnilla vaadittu pakollinen harjoittelu ei muodosta suunnitelmallista osaa tutkintokokonaisuudesta. Päinvastoin, harjoittelupaikat ovat usein koulutuksellisesti vähäarvoisia ja kokonaisuutena ottaen ne ovat työnantajalle keino saada halpaa tilapäis-työvoimaa.

1. 4. Opiskelun aineelliset edellytykset ovat kehnot

Tilat ovat riittämättömät

Suomen opiskelijoiden enemmistö toimii ja työskentelee täysin riittämättömissä tiloissa. Massoituneisuus ja tilanahtaus ovat todellisuutta nimenomaan humanistis-yhteiskuntatieteellisillä, oikeus- ja kauppatieteellisillä aloilla mutta myös matemaattis-luonnontieteellisissä yksiköissä. Näillä opin-aloilla oli v. 1972 lähes 80 % maamme korkeakouluopiskelijoista. Korkeakouluista olivat näillä aloilla huonoimmassa asemassa vanhimmat, Helsingin ja Turun yliopistot.

Humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla tilanne on sietämätön

Kansainväliset suositukset opiskelija/tila-suhteeksi humanistis-yhteiskuntatieteellisille aloille vaihtelevat 3—10 m² opiskelijaa kohti. Helsingin yliopistossa oli v. 1971 teologisessa, oikeustieteellisessä ja valtiotieteellisessä tiedekunnassa sekä historiallis-kielitieteellisessä osastossa tilaa opiskelijaa kohden keskimäärin 1,1 m².

Samana vuonna todettiin näiden tiedekuntien välittömän lisätilar tarpeen olleen 83 % tiedekuntien silloisista tiloista. Oikeustieteellisen tiedekunnan välitön lisätilar tarve oli 103 % ja valtiotieteellisen 104 %.

Tilanne Helsingin yliopistossa on sanalla sanoen katastrofaalinen: tiloja pienryhmäopetukselle on lähes mahdoton löytää, mikä pakottaa laitokset pitäytymään tehottomaan ja turhauttavaan massaopetukseen. Lukusalipaikkoja on täysin riittämättömästi, ja luentoja voi joutua seuraamaan ikkunalaudalta. Laitoksilla ei yleensä ole lainkaan huonetta tai soppea, jossa opiskelijat voisivat luentojen välissä viivähtää ja rentoutua.

Olennaista muutosta ei ole odotettavissa: suunnitelmia lisätilojen rakentamiseksi ja hankkimiseksi aletaan tehdä vasta 1970- ja 1980-luvun vaihteessa. Turun yliopistossa tilanne ei ole paljonkaan parempi. Tilaa oli v. 1972 humanistis-yhteiskuntatieteellisissä tiedekunnissa 1,8 m² opiskelijaa

kohti. Tampereen, Oulun ja Jyväskylän yliopistoissa ei samana vuonna ylitetty 2,5 m². Parhaimmin, joskaan ei tyydyttävästi, ovat asiat Joensuun korkeakoulussa ja Åbo Akademiassa, joissa tila opiskelijaa kohti lähentelee neljää neliometriä.

Kauppakorkeakouluissa tilat ovat vähentyneet jopa puoleen

Kauppakorkeakouluissa on 60-luvun jälkipuoliskolla tila opiskelijaa kohden jatkuvasti pienentynyt. Kaikissa kauppakorkeakouluissamme oli v. 1966 enemmän tilaa opiskelijaa kohti kuin v. 1972. Svenska Handelshögskolanissa ja Turun kauppakorkeakoulussa ovat opiskelijakohtaiset tilat v. 1972 noin kaksi kertaa pienemmät kuin v. 1966.

Luonnontieteiden laitoksilla tilat ovat täysin riittämättömät

Kansainväliset normit matemaattis-luonnontieteellisille aloille varattaviksi tiloiksi vaihtelevat 12—30 m² opiskelijaa kohti.

Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisessä osastossa oli v. 1971 4,7 m² tilaa opiskelijaa kohden, mikä on neljä kertaa vähemmän kuin korkeakoulujen kehittämislainsäädäntö on asettanut tavoitteeksi vuodeksi 1981. Osaston välitön lisätilantarve v. 1971 oli 78 % osaston silloisista tiloista. Lisäksi melkoinen osa näistä tiloista on erittäin vanhanalkaista ja huonokuntoisia. Osaston biokemian laitoksella ei laboratoriotilojen puutteen vuoksi approbatur-opetukseen kuulu lainkaan laboratorioharjoituksia ja laudaturtasolla opiskelijat joutuvat odottamaan laboratoriotyöpaikkaa yli puoli vuotta. Oulun ja Jyväskylän yliopistoissa tilanne on lähes yhtä vaikea kuin Helsingissä: tila opiskelijaa kohden oli v. 1972 5,4 m².

Tekniset ja lääketieteelliset alat ovat muita paremmassa asemassa

Teollisuuden kannalta ratkaisevissa teknisissä tieteissä tilanne on parempi kuin humanistis-yhteiskuntatieteellisillä ja matemaattis-luonnontieteellisillä aloilla. Muita alan korkeakouluja paremmassa asemassa on Teknillinen korkeakoulu, jossa v. 1972 oli 14 m² tilaa opiskelijaa kohti.

Paras tilanne tilojen suhteen vallitsee lääketieteellisissä tiedekunnissa, joiden laitoksilla Turun yliopistoa lukuun ottamatta oli v. 1972 15—30 neliometriä tilaa opiskelijaa kohden.

Näilläkin aloilla vasta perustetuissa tiedekunnissa ja yksiköissä tilanne on heikompi, koska joudutaan usein toimimaan vuosia väliaikaisissa ja riittämättömissä tiloissa.

Tiloja käytetään perusteettomasti

Yleisen tilojen riittämättömyyden lisäksi tilojen käyttö on opiskelutyön kannalta perustelematonta. Koska professorit laativat huonetilaohjelmat laitoksien uusiin tiloihin, on opettajien huoneilla usein kohtuuton osuus. Muilta osin huonetilat määräytyvät lähinnä perinnäisistä massaopetusmuodoista käsin, mikä johtaa luentotilojen ylikorostumiseen pienryhmä-, kirjasto- ja laboratoriotilojen kustannuksella.

Helsingin yliopistossa v. 1972 käyttöön otetulla uudella matematiikan laitoksella on 39 opettajien huonetta, 2 luentosalia ja yksi seminaarihuone. Neljä professorien ja dosenttien huonetta seisoo tyhjiillään samalla kun opetustilojen puute tekee laitoksen opetuksen suunnittelun ja kehittämisen mahdottomaksi. Laskuharjoitusten ja kurssien kehittäminen tehokkaaksi osoittautuneen pienryhmäopetuksen suuntaan on mahdotonta.

Lukupalkkojen puute vaikeuttaa opintoja

Koska opiskelijoiden asuntotilanne on vaikea, lukupaikkojen puute haittaa vakavasti opiskelutyötä. Viralliset suositukset edellyttävät varattavaksi oikeustieteissä yhden lukupaikan kolmea opiskelijaa kohden, humanistis-

yhteiskuntatieteellisillä aloilla vastaavasti viittä ja matemaattis-luonnontieteellisillä aloilla 12 opiskelijaa kohden.

Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa on 69 lukupaikkaa 2 146 opiskelijaa varten, mikä on yksi lukupaikka 31 opiskelijaa kohti, siis kymmenesosa siitä, mitä asetetut tavoitteet edellyttäisivät.

Yliopistojen kirjastolaitos koostuu usein, kuten Helsingin ja Jyväskylän yliopistoissa, lukuisista pienistä, varustetasoltaan kirjavista ja useimmiten käyttöoikeudeltaan rajoitetuista laitoskirjastoista. Esimerkiksi Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisen osaston 26 laitoskirjastosta vain kolmessa on yli 20 lukupaikkaa.

Tehtyjen selvitysten mukaan maamme yliopistoissa opiskelijoiden lukumäärä lukusalipaikkaa kohti vaihteli v. 1970 13:sta 20:een, mitä voidaan pitää tyystin riittämättömänä.

Kurssikirjoja on valkea saada

Lainattavien kurssikirjojen vähyys ja laitoskirjastojen lainausoikeuksien rajoitukset vaikeuttavat tavattomasti opinnäytteisiin valmistautumista. Kaikkia kurssikirjoja ei ole kirjastoissa: Helsingin yliopiston tilastotieteen laitoksen kurssikirjoista v. 1972 59 %:a ei ollut lainkaan tiedekunnan kirjastoissa. Lainattavien kurssikirjojen vähyys johtaa kestävämpiin jonotusaikoihin tenttikausina.

Kalliiden kurssikirjojen ostaminen on usein mahdotonta taloudellisesti vaikeassa asemassa oleville opiskelijoille. Muillekaan se ei aina ole mahdollista: Helsingin yliopiston tutkintovaatimuksissa oli v. 1972 558 loppuunmyytyä kirjaa. Esimerkiksi Helsingissä tämä on johtanut siihen, että jotkut opiskelijat matkustavat naapurikuntien kirjastoihin lainaamaan kurssikirjoja.

Sosiaali-, virkistys- ja järjestötilojen puute on huutava

Yleensä korkeakoulujen sosiaali- ja virkistystilat ovat täysin riittämättömät. Suurten kuppiloiden ja ruokaloiden hälinä ja tilaonta ei houkuttele viettämään niissä aikaa.

Helsingin yliopiston 15 opiskelijaruokalassa on tilaa yhteensä n. 3 400 m². Kansainvälisten suositusten mukaan olisi opiskelijaa kohden varattava 0,7—1,7 m² ruokailutilaa. Mikäli lähemme minimivaatimuksesta 0,7 m², tulisi Helsingin yliopistossa olla ruokailutilaa 15 000 m².

Liikuntaharrastuksille varatut tilat eivät riitä läheskään kaikille halukkaille. Oleskeluhuoneita ja lehdenlukunurkkauksia eri laitoksilla on vain poikkeustapauksissa, eikä opiskelijoiden järjestöille yleensä ole varattu lainkaan tiloja. Näiden tilojen puute tekee korkeakoulurakennuksista ja laitoksista usein kolkkoja ja epäviihtyisiä ja pakottaa opiskelijat lähtemään kurssien ja luentojen välillä pois opiskeluympäristöstä, mikä vaikeuttaa opiskelutyön jatkuvuutta.

Tilat ovat usein kaukana toisistaan

Suurimpien korkeakoulujen laitokset ovat pirstoutuneet usein etäällekin toisistaan eri puolille sijaintikaupunkejaan, mikä vaikeuttaa tieteidenvälistä opiskelua. Helsingin yliopistossa annetaan opetusta yli 50 toimintapisteessä eri puolilla Helsingin niemeä. Yksin matemaattis-luonnontieteellinen osasto toimi v. 1971 35 eri rakennuksessa.

Korkeakoulujen rakennukset eivät usein vastaa tarkoitustaan

Usein opetustarkoituksiin hankittavat tilat ovat muuntotyypisiin toimintoihin tarkoitettuja ja soveltuvat huonosti korkeakoulutiloiksi. Uusista korkeakoulurakennuksista tehdään usein kalliita monumenttirakennuksia, joissa opetuksen järjestämiseen ja opiskelijoiden viihtyvyyteen liittyvät tekijät jäävät taka-alalle. Teknillisen korkeakoulun uusissa rakennuksissa on suh-

teettomasti koulutuksellisesti hyödytöntä hallitilaa. Tampereen yliopiston päärakennuksen eteläinen seinä on pelkkää ikkunaa. Kevätaurinko tekee ruokalasta ja osittain kirjastostakin sietämättömän kuuman ja opiskelijoille heidän vaatissaan uutimia todetaan arkkitehtien nimenomaisesti kieltäneen sellaisten käytön.

Opistoissa tilanne on vaikea

Valtion vanhoissa teknisissä opistoissa, useissa kauppaopistoissa ja sairaanhoito-opistoissa joudutaan työpäivä pirstomaan ja pitämään luentoja iltaisin tilanpuutteen vuoksi. Helsingin teknillisessä oppilaitoksessa taas opetustilat ovat niin huonokuntoisia, että luokkahuoneisiin saattaa sataa sisään.

Opettajista on ankara pula

Maamme yliopistojen ainelaitoksilla on keskimäärin 50 opiskelijaa opettajaa kohti. Parhaat olosuhteet vallitsevat opettajaresurssien osalta Helsingin yliopistossa ja Abo Akademiassa, joissa kuitenkin vallitsee suuria sisäisiä eroja. Ylivoimaisesti heikoimmassa asemassa on Tampereen yliopisto, jossa 75 %:lla laitoksista on yli 50 opiskelijaa opettajaa kohden. Tilanne on vaikea myös Turun ja Jyväskylän yliopistoissa, joissa kummassakin viidenneksellä laitoksista on yli sata opiskelijaa yhtä opettajaa kohti.

Humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla tilanne on vaikein

Suurin puute opettajista vallitsee yhteiskuntatieteiden laitoksilla, joissa on keskimäärin 100 opiskelijaa yhtä opettajaa kohti. Turun ja Jyväskylän yliopistoissa on kummassakin yhteiskuntatieteiden laitos, jossa on yli 250 opiskelijaa yhtä opettajaa kohti. Opettajavajaus heijastuu ennen kaikkea opintojen ohjauksen vähäisyytenä, mikä vaikeuttaa edistymistä opinnoissa. Korkeakoulutasoiselle opetukselle ja tieteelliselle työlle välttämätön opettajan ja opiskelijan vuorovaikutussuhde puuttuu usein lähes täysin. V. 1971 sai opiskelija maamme yliopistoissa matemaattis-luonnontieteellisillä ja humanistisilla aloilla keskimäärin 25 minuuttia henkilökohtaista ohjausta lukukaudessa, yhteiskuntatieteissä 12 minuuttia.

Ammatillisissa oppilaitoksissa on puute pätevistä opettajista

Helsingin teknillisessä oppilaitoksessa on vain noin neljännes opettajista vakinaisia, Turun teknillisessä oppilaitoksessa kolmannes ja Tampereella noin puolet. Tilapäisistä tuntiopettajista taas puolet on muodollisesti epäpäteviä.

Sairaanhoito-opistoissa pitävät lääketieteen kandidaatit olennaisia luentosarjoja ja vakinainen opettajakunta on saanut vain erikoissairaanhoitajattaren varsin suppea-alaisen koulutuksen.

Opettajavajaus helkentää opiskelun tuloksia

Opettajaresurssien vaikutus opetuksen tuloksellisuuteen on selvä. Opettajaresursseiltaan parhaissa laitoksissa v. 1971 approbatur-tason opiskelijoista 69 % suoritti approbatur-arvosanan ja heikoimmassa laitoksissa vastaavasti 37 %. Ylemmissä arvosanoissa opettajaresurssien pienetessä suoritusten suhteellinen osuus approbatur-arvosanojen määrästä laskee jyrkästi. Laudaturtasolla resursseiltaan parhaimpien ja huonoimpien laitosten välinen ero suoritusten suhteellisessa määrässä on kaksinkertainen, lisenssiaattitöiden kohdalla viisinkertainen ja väitöskirjoissa kymmenkertainen.

Opettajaresurssit vaikuttavat myös annettaviin opinnäytteiden arvosanoihin: resursseiltaan parhaissa laitoksissa pro gradu -arvosanat ovat keskimäärin kahta arvosanaa parempia kuin resursseiltaan heikoimmassa laitoksissa.

Tilapäisten opettajien määrä on kasvanut nopeasti

V. 1940 oli korkeakoulujen opettajakunnasta 40 % professoreja, kun taas assistentteja ja tilapäistä opettajakuntaa oli vain n. 10 %. Vuonna 1970 professoreja oli enää noin viidennes ja yli puolet tilapäistä opettajavoimaa. Yli 2/3 assistenteista toimi tehtävissä, joihin heidät on määrätty vuodeksi tai lyhyemmäksi ajaksi kerrallaan.

Tämän kehityksen seurauksena valtaosan opetuksen kannalta olennaisesta pienryhmäohjauksesta, kursseilla ja seminaareissa annetusta opetuksesta antaa tilapäinen ja nopeasti vaihtuva opettajaryhmä, jonka mahdollisuudet opetuksen pitkäjänteiseen kehittämiseen ovat vähäiset.

Virkoja perustetaan usein mielivaltaisesti

Koska professorit päättävät yksin opetusvirkojen perustamisesta, heidän henkilökohtaiset intressinsä johtavat usein perusteettomiin ratkaisuihin. Helsingin yliopistossa on esim. perustettu kolme eri professuuria yhdessä aineessa, patologiassa, vaikka virkojen tarve muissa aineissa on huutava. Uusissa korkeakouluissa virkojen mielivaltainen perusteleminen voi johtaa opiskelijoiden opintojen etenemisen suoranaiseen katkeamiseen. Joensuun korkeakoulussa 68 suomea pääaineenaan lukevaa ei voi suorittaa laudatur-arvosanaa, koska varsinaista professuuria ei aineessa ole.

Henkilökuntaa on liian vähän

Korkeakoulujen hallinto- ja kansliahenkilökunnan puute sitoo opettajat rutiinitehtävien suorittamiseen, mikä ehkäisee osaltaan kunnollisen opetuksen suunnittelua ja kehittämistä. Samalla muiden kuin opetuspalvelujen taso on laitoksilla usein tavattoman heikko, opinnäytteiden monistus, referaattien saanti jne. on vaikeaa.

V. 1969 Helsingin yliopiston laitoksista hoiti mm. 20 laitoksella kirjeiden puhtaaksikirjoituksen professori tai apulaisprofessori, monistustoiminnan kuudella laitoksella sekä hoiti oppilaskortistoa 26 laitoksella. Lähes kolmanneksella laitoksista kirjeiden puhtaaksikirjoituksesta huolehti opettajakuntaan kuuluva ja monistuksesta yli 30 %:lla laitoksista.

Opetuksen ja tutkimuksen apuhenkilökunnan puute vaikeuttaa erityisesti luonnon- ja lääketieteen alalla koulutuksen järkevää organisointia sitoen opiskelijat hyödyttömiin rutiinitöihin.

Helsingin yliopiston hammaslääketieteen laitoksella hammashoitajien vähyden takia opiskelijat joutuvat käyttämään suhteettomasti aikaa kliinisen harjoittelunsa yhteydessä sellaisiin tehtäviin, joita terveyskeskuksissa hoitavat hammashoitajat ja hammasteknikot. Lisäksi yksi tunti päivittäin kuluu opetuksellisesti täysin hyödyttömiin rutiinitöihin kuten tiskaukseen jne. Suun seudun erikoislääkärin koulutukselle välttämättömät teoreettiset opinnot kärsivät tilanteesta olennaisesti.

Humanistis-yhteiskuntatieteellisten alojen laitosmäärärahat ovat mitättömän pienet

Laitosmäärärahojen puute humanistis-yhteiskuntatieteellisillä ja oikeustieteellisillä aloilla on aiheuttanut sen, ettei opiskelijoilla ole useinkaan käytössään tavallisimpiakaan opiskelutyön välineitä: luentomonisteita, referaatteja, valokopioita jne. Humanistis-yhteiskuntatieteellisillä, oikeustieteellisillä ja teologisilla laitoksilla Helsingin yliopistossa oli v. 1972 opiskelijaa kohden kymmenen kertaa vähemmän laitosmäärärahoja (n. 30 mk) kuin maatta-luonnontieteellisillä laitoksilla (n. 290 mk), 16 kertaa vähemmän kuin maatalous-metsätieteissä (n. 470 mk) ja 23 kertaa vähemmän kuin lääketieteissä (n. 700 mk). Vaikka nämä erot heijastavat suurimmalta osalta opetusvälineiden erilaisuutta, on niissä nähtävä näiden alojen huomattava alimitoitus.

Kojeloiden hankinta on usein mielivaltaista ja tuhlailevaa

Opetus- ja tutkimusvälinemäärärahojen käyttö ei määräydy mistään koulutuksellisista perusteista, pikemminkin laitoksien halusta pitää kiinni vuosittein saaduista määrärahoista, mikä johtaa näiden varojen järjettömään tuhlaukseen sen sijaan, että ne käytettäisiin opiskelutyön todellisten epäkohtien poistamiseen.

Helsingin yliopiston lääketieteelliseen tiedekuntaan on hankittu monille laitoksille kalliita elektronimikroskooppeja, joita käytetään hyvin harvoin. Keskitetyllä käyttösuunnitelmalla olisi turhilta ostoilta vältytty. Esimerkkejä mielivaltaisesta kojemäärärahojen käytöstä on runsaasti alkaen patologian laitoksen rottasaunasta professorien päähänpintymänä aina lihanjalostusteollisuuden perustamaan lihateknologian laitokseen, jossa opetus- ja tutkimusvälinemäärärahoihin vähitellen hankittiin makkaratehtaan välineistö. Nyt laitoksen on määrä tuottaa 1 500 kg makkaraa päivittäin.

1. 5. Opiskelijoilla ei ole oikeuksia eikä vaikutusmahdollisuuksia oppilaitoksissaan

Opiskelijoilla ei ole takeita sanan- ja mielipiteen vapaudesta

Useinkaan opiskelija ei voi pelkäämättä esittää mielipiteitään saamastaan opetuksesta, oppilaitoksestaan tai yhteiskunnallisista kysymyksistä. Korkeakoulujen laitoksien opettajat voivat monin tavoin vaikeuttaa kriittisiä huomioita esittäneen opiskelijan asemaa opintosuoritusten arvostelun, opintojen hidastamisen ja painostuksen avulla. Kuopion teknillisestä oppilaitoksesta erotettiin keväällä 1973 oppilas lähinnä siksi, että hän oli arvostellut opetuksessa ilmenneitä epäkohtia.

Poliittisten opiskelijajärjestöjen, aineyhdistysten ja jopa ylioppilaskuntien toimintaan liittyviä tunnuksia revitään laitosten johdon toimesta pois seiniltä ja ilmoitustauluilta. Ammatillisissa oppilaitoksissa marxismi-leninismiä tunnetuksi tekevien julkaisujen myynnin ja jakelun kieltäminen on pikemminkin sääntö kuin poikkeus.

Kokoontumis- ja järjestäytymisvapautta rajoitetaan

Opiskelijoiden nouseminen yhä johdonmukaisemmin puolustamaan etujaan ja oikeuksiaan korkeakouluissa ja oppilaitoksissa on johtanut kasvavaan pyrkimykseen opiskelijoiden kokoontumis- ja järjestäytymisoikeuden ka-ventamiseksi.

Helmikuussa 1973 hallinnonuudistustaistelun ja luentoseisauksien aikana Oulun, Helsingin ja Tampereen yliopiston rehtorit pyrkivät estämään opiskelijoiden joukkotilaisuudet kieltämällä yliopistojen tilojen käytön.

Ylemmän keskiasteen oppilaitosten oppilaskunnat ovat oppilaitoksen johdon kontrollin alaisia. Niiden säännötkin vahvistaa yleensä oppilaitosjohto.

Kun Helsingin teknillisen koulun oppilasyhdistyksen yleiskokous keväällä 1971 päätti ottaa kantaa silloisiin metallin ja rakennusalan lakkoihin ja näytti siltä, että yleiskokouksen enemmistö olisi näiden työtaistelujen takana, ajoi oppilaitoksen rehtori koko yleiskokouksen ulos.

Opiskelijat ovat jatkuvan mielivallan uhan alaisia

Joutuessaan mielivaltaisesti kohdeksi opiskelijalla on tuskin mitään mahdollisuuksia saada oikeutta asialleen. Korkeakoulujen säännösten mukaan

valittaminen ei ole mahdollista asiassa, joka koskee yliopistollisia opin-
näytteitä, tutkintoa tai oppiarvon myöntämistä. Oikaisukeinoina ovat kan-
telu kanslerille tai tiedekunnalle, julkinen kuulustelu tai neuvottelut arvos-
telun suorittaneen kanssa. Kantelu on menettelynä hidas ja tuskin koskaan
tuloksia tuottava. Julkiseen kuulusteluun opiskelija tuskin uskaltaa mennä
eikä se vastaa alkuperäistä tilannetta. Kirjallisiin töihin muutoksenhaku
ei ole mahdollista.

Ääritapauksissa saattaa opettaja kohdella kenenkään häntä siitä vastuuseen
saattamatta opiskelijaa niin loukkaavalla tavalla, että se johtaa opintojen
keskeyttämiseen.

Ylemmän keskiasteen ammatillisissa oppilaitoksissa niiden hallintoelimet —
tavallisesti opettajakunta tai johtokunta — voivat erottaa opiskelijan mää-
rääjäksi tai lopullisesti mm. seuraavista syistä: huono koulumenestys, pois-
saolot, vilppi kokeissa, järjestyshäiriöt ja ”hyvien tapojen ja järjestyksen”
noudattamattomuus. Opiskelija voidaan häntä kuulematta erottaa jopa
teoista, jotka ovat tapahtuneet oppilaitoksen ulkopuolella. Kokonaisia oppi-
lasryhmiäkin voidaan rangaista, mikäli jonkin rikkeen tekijän henkilölli-
syyttä ei saada selville.

1960-luvulla erotettiin yksin teknillisistä oppilaitoksista 118 opiskelijaa.
Useissa erottamistapauksissa todellisena syynä ja taustana on ollut uudelle
opiskelupaikkakunnalle muuttaneen opiskelijan sopeutumis- ja keskittymis-
vaikeuksista seurannut heikohko koulumenestys tai se, että opiskelija on
joutunut olemaan poissa pakollisilta tunneilta, koska vaikean taloudellisen
tilanteen takia on pakotettu ansiotyöhön.

Oppilaitoksen hallintoelinten päätöksiin, lukuun ottamatta erottamista, ei
voida hakea muutosta. Erottamisesta voi valittaa ammattikasvatushallituk-
selle, joka tekee asiasta lopullisen päätöksen. Opiskelijoilla on kuitenkin
kokemuksia esim. siitä, kuinka AKH sille suoritetun kantelun yhteydessä
on kehottanut erottamisen suorittaneiden oppilaitosten johtaja etsimään
uusia perusteita katteettoman päätöksen voimassapitämiseksi.

Monet opiskelijat eivät tunne päätöksentekoprosessia

Päätökset on tehty niin kauan opiskelijoiden tavoittamattomissa, että monet
eivät tule edes asettaneeksi itselleen kysymystä, missä heitä koskevat asiat
saavat ratkaisunsa. Tällöin opiskelija joutuu kohtaamaan itseään koskevat
toimenpiteet irrallisina ja perustelemattomina, näkemättä niiden taustaa ja
yhteyksiä laitoksen ja opetuksen kehittämisen kokonaisuuteen.

Professorivaltainen hallinto on oikeuksien puuttumisen syy

Korkeakouluja koskevien säännösten mukaan on päätösvalta hallinnon kai-
killa tasoilla professoreilla tai pääasiassa heidän muodostamillaan elimillä.
Korkeakouluissa vallitsee siis professorien yksinvalta.

Ainoat korkeakoulujen laitosta koskevat säännökset koskevat sen esimiestä,
professoria. Helsingin yliopiston säännöt sisältävässä asetuksessa todetaan:
”Esimiehenä on sen tieteen professori, jota varten laitos tai kokoelma lä-
hinnä on olemassa.” Esimies valvoo ja johtaa laitoksen toimintaa, määrä-
rahojen käyttöä ja opetuksen järjestelyä. Hän on laitoksen ainoa hallinto-
elin.

Tiedekuntatasolla päätöksenteko keskittyy professorikolleegiolle, joka tekee
ratkaisuja pääasiassa kirjaamalla laitosten esimiesten tekemiä päätöksiä.
Korkeakoulujen keskushallinnossa päätöksenteosta vastaavat niin ikään
pääasiassa professoreista koostuneet elimet. Näiden elinten mahdollisuudet
yliopiston toiminnan kehittämiseen tai edes niille säännöksiin mukaan lan-
keavien asioiden käsittelyyn ovat lähes olemattomat. Helsingin yliopiston
yleishallintoelimen, pienen konsistorin vilkoittaisen kokouksen esityslistalla

1.5. OPISKELIJOILLA
EI OLE OIKEUK-
SIA EIKÄ VAIKU-
TUSMAHDOLLI-
SUUKSIA OPPI-
LAITOKSISSAAN

on useinkin toista sataa asialistan kohtaa, mistä syystä niiden asiallinen käsittely on mahdotonta. Siksi on päätösvalta suurelta osin siirtynyt valmistelevalle elimelle, valmisteluvaliokunnalle, joka koostuu rehtorista, vararehtorista ja hallintojohtajasta. Päätöksentekojärjestelmän tukkeutuneisuuden takia on näillä henkilöillä erittäin suuri vaikutus siihen mitä korkeakoululle ja opiskelijalle tapahtuu.

Ammatillisissa oppilaitoksissa valta on keskittynyt lähes korkeakoulujen laitosten esimiesten tapaan oppilaitoksen rehtorille. Rehtori vastaa oppilaitoksen toiminnasta ja taloudesta, valmistelee tulo- ja menoarvioehdotuksen, valvoo opetusta ja opetusvälineistön käyttöä. Oppilaitoksissa, joissa voi olla toistakin tuhatta opiskelijaa ja opettajaa yksi henkilö pitää rajoittamattomasti valtaa käsissään. Vähäpätöisempiä asioita käsittelee rehtorin kokoonkutsuma varsinaisista opettajista koostuva opettajakunnan kokous, Yksityisissä ja kunnallisissa oppilaitoksissa tärkeimmät päätökset tekee johtokunta, jossa kunta ja oppilaitoksen omistaja ja opettajakunta ovat edustettuna.

Nykyinen hallintokoneisto täydentää itseään

Professorit vastaavat kaikista virkanimityksistä ja ehdollepanoista korkeakoulujen virkoja täytettäessä. Yleensä esitykset tapahtuvat laitoksen esimiehen ehdotuksesta. Esimies valikoi laitokselleen mieleisiään henkilöitä, jolloin usein demokraattiset opettajat syrjäytetään. Tällä tavoin edellytykset suunnittele mattomuuden ja mielivallan uhan säilymiselle pysyvät suosuisina.

Professorit täydentävät rivejään valitsemalla henkilöitä, jotka edustavat samoja arvoja ja asenteita kuin he itsekin. Valitsemalla lausunnon valinnasta antavat asiantuntijat oman koulukuntansa piiristä estetään edistykselliseen yliopiston ja yhteiskunnan uudistamiseen suuntautuneiden professorien valinta.

Ammatillisten oppilaitosten rehtorit puolestaan nimittää ammattikasvatushallitus kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Nykyinen hallinto on esteenä opetuksen kehittämislle

Kurjat luennot, opiskelijoiden toiveita ja ihanteita vastaamaton opetus, joka on pirstottu ja irrallaan yhteiskunnallisesta todellisuudesta, mekaaninen merkityksettömien asioiden muistiinkirjoittaminen massaluennoilla aiheuttavat sen, että opiskelijat haluavat entistä enemmän osallistua opetuksen suunnitteluun ja järjestämiseen.

Riittämättömät ja epätarkoituksenmukaiset työskentelytilat aiheuttavat sen, että opiskelijat haluavat vaikuttaa siihen miten laitoksen tiloja käytetään. Opetusvälineiden useinkin jatkuva puute herättää pyrkimyksen päästä vaikuttamaan siihen miten laitoksen määrärahoja käytetään.

Mutta useimmiten opiskelijoiden aloitteet opetuksen ja opetusolosuhteiden parantamiseksi kilpistyvät professorien välinpitämättömyyteen. Nykyinen hallinto on opetuksen ja tutkimuksen kehittämisen pääasiallinen este.

Opintoyhteistyön umpikuja

1960-luvun puolenvälin jälkeen perustettiin korkeakouluihin ohje- ja johtosäännöin neuvoo-antavia puolittain opettajista ja puolittain opiskelijoista koostuneita opintoyhteistyöelimiä.

Joissakin opintoyhteistyöelimissä kyettiin tekemään laitoksen toiminnan kannalta tärkeitäkin päätöksiä. Kuitenkin johtosäännöt jo sinänsä sulkevat ulkopuolelleen joukon tärkeimpiä asioita, kuten esim. laitoksen varainhoidon ja näissä elimissä pyrittiin jatkuvasti sivuuttamaan todelliset on-

gelmat ja keskittymään opiskelijoiden kannalta toisarvoisiin kysymyksiin. Usein siinäkin tapauksessa, että päätöksiä on saatu aikaan ne ovat jääneet toteuttamatta.

Professorien yliolkainen tapa sivuuttaa näiden elimien ehdotukset ja jättää päätökset toteuttamatta ja vaille toimenpiteitä, menettely, joka teki pilkkaa opiskelijoiden vakavista yrityksistä osallistua laitoksen asioiden hoitoon johti monilla laitoksilla ja tiedekunnissa siihen, että opiskelijat sanoutuivat irti tästä yhteistyöstä.

Yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella valitut laitosneuvostot ovat osoittaneet demokraattisen hallinnon rajattomat mahdollisuudet

Laitosten esimiesten ja opiskelijoiden ainejärjestöjen välisen sopimuksen pohjalle on useissa korkeakouluissa rakennettu demokraattisia laitosneuvostoja. Ne ovat tuoneet suunnitelmallisuuden korkeakouluihin: useissa laitosneuvostoissa on aloitettu järjestelmällinen tutkimus- ja koulutussuunnitelmien laatiminen ja toteuttaminen.

Eriilaisten hallintokokeilujen jälkeen päädyttiin Taideteollisessa oppilaitoksessa kaikkien hallintoelinten valintaan yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella. YYÄ:lle perustuva hallinto on merkinnyt kiistatta valtavaa edistysaskelta oppilaitoksen toiminnassa.

Tutkinnot on kyetty uudistamaan niin, että ne olennaisesti paremmin vastaavat niihin kohdistuvia ammatillisia ja yhteiskunnallisia vaatimuksia. Opintosuorituksen määrä on noussut samalla merkittävästi. Opiskelijoiden viihtyvyys ja työskentelyhalu ovat lisääntyneet, vireä ilmapiiri sekä oppilaitoksissa työskentelevien aktiivinen vuorovaikutus luovat leimansa oppilaitoksen toiminnalle.

1. 6. Opiskelijat elävät valheellisessa, väkivaltaisessa ja näköalattomassa yhteiskunnassa

Rappeutuva kulttuuri ei tarjoa näköaloja

Tarjolla olevasta kulttuurista valtaosa tuotetaan vain salaamaan yhteiskunnallista todellisuutta, passivoimaan ihmisiä. Kulttuuri on yhteiskunnassamme kauppatavaraa, jonka myyminen tuottaa suuria voittoja, mutta sen tehtävänä on myös hämärtää kansalaisten yhteiskunnallista tietoisuutta ja loitontaa heidät edistyksestä yhteiskunnallisesta toiminnasta.

Ehkä selkeimmillään kuvatonlaiset piirteet ovat ns. nuorisokulttuurissa. Muodin, elokuvien, äänilevyjen, jopa kirjallisuuden tuotanto on yhä enemmän joutumassa kansainvälisten suuryhtiöiden haltuun. Nämä pyrkivät yhdenmukaistamaan nuorison kulttuuritarpeet ja suuntaamaan ne omien ideologisten, poliittisten ja taloudellisten etujensa mukaisiksi.

Tällainen nuorisokulttuuri on valheellista, epähumanista, väkivaltaa ihannoivaa, pornografista. Tällainen kulttuuri ei tarjoa kestäviä henkisiä näköaloja, ei täysipainoista sisältöä vapaa-ajalle, ei aitoa viihtymystä ja iloa. Tämän sijasta se on osaltaan lisäämässä huumeiden käyttöä ja tarjoamassa yllykkeitä kasvavaan rikollisuuteen. Kemiallisten oikoteiden lisäksi onnen saavuttamiseksi tarjotaan myös muita oopiumin lajeja kuten Jeesus-liikkeen kaltaista uskonnollista huijausta.

Tiedotusvälineissä on taantumuksen ylivalta

Aatteellisen heräämisensä vaiheessa elävän, maailmankatsomuksensa perustaksi oikeaa tietoa etsivän nuorison kannalta erityisen merkittävässä asemassa on tiedon tuotanto ja välitys. Suomessa sanomalehdistöstä noin 90 % on porvarillisten kustantajien omistuksessa ja enemmän tai vähemmän oikeistolaisten ryhmittymien kontrollissa. Suuryhtiöiden ja oikeiston ylivalta ulottuu myös kustannustoiminnan lohkoille: kirjojen ja aikakauslehtien julkaisemiseen, elokuvien tuottamiseen ja levitykseen jne. Tätä ylivaltaa käytetään valheellisen maailmankuvan pönkittämiseen. Yhteiskunnallisista epäkohdista vaietaan, niitä vähätellään tai ne esitetään luonnollisina, väistämättöminä. Kaikkien työtätekevien, nuorison ja opiskelijoiden ongelmien yhteiskunnallinen tausta pyritään peittämään: tilalle tyrkytetään selityksiä, joiden mukaan kysymyksessä olisivat henkilökohtaiset vaikeudet. Monen tiedotusvälineen päätehtävänä näyttää olevan toimia antikommunismien asiamehenä, parjata ja vääristellä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden oloja.

Opiskelijoille tarjotaan valheellista maailmankuvaa

Porvarillinen maailmankatsomus on murenemassa. Sen jättämää aatteellista tyhjiötä pyritään täyttämään monin tavoin. Kun muutama vuosi sitten tiedotusvälineissä julistettiin ideologioiden kuolemaa, niissä nykyään tarjotaan lisääntyvässä määrin valheellisia, usein ääriantaumuksellisia maailmankatsomuksia. Näillä on selvästi poliittinen tehtävä riippumatta siitä, onko kysymyksessä uskonnollinen muunnos — Jeesus-liike — tai "isänmaallis-kansallinen" muunnos kuten Suomen Isänmaalliset Nuoret. Nuorison tietoisuuden kasvun pysäyttämiseksi tarjotaan jopa fasisistisia tunnuksia. Tällaisilla aatteilla pyritään nuorisoa järjestämään omia ja kaikkien työtätekevien etuja vastaan, rauhaa ja kansojen ystävyyttä vastaan. Samalla opiskelijoille — muusta työtätekevästä väestöstä puhumattakaan — uskotellaan, että opiskelijat ovat edelleen kasti, jonka jäsenyys automaattisesti takaa korkean yhteiskunnallisen aseman ja hyvän toimeentulon. Opiskelijoiden tyytymättömyyden syiden väitetään olevan vain henkilökohtaisissa ongelmissa, lapsuudessa, "liian hyvisä olosuhteissa" tai kommunistisessa propagandassa. Opiskelijoiden nouseva, järjestäytynyt liikehdintä etujensa ja demokraattisten oikeuksiensa puolesta pyritään leimaamaan samanlaisiksi sotaa edeltäneen kansalliskiihkoisen ja militaristisen ylioppilasterrorin kanssa.

Elinympäristön pilaantuminen uhkaa terveyttä ja vlihtyvyyttä

Opiskelijoiden välittömän sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön ongelmien lisäksi on myös joukko yhteiskunnallisia epäkohtia, jotka koskettaessaan kaikkia ajattelevia huolestuttavat myös yhä useampia opiskelijoita. Luonnonympäristömme on lisääntyvän saastumisen kohteena. Suomen sisävesistä noin 15 % on pilaantunut ja lähes puolet maamme väestöstä asuu pilaantuneiden vesien vaikutuspiirissä. Maamme suurimmassa teollisuuskaupungeissa ilma on teollisuuden ja liikenteen pilaamaa. Taajamien melu on vakava mielenterveyshaitta.

Väkivalta lisääntyy maassamme

Väkivaltaa ja rikollisuutta esiintyy kasvavassa määrin lähimmässä sosiaalisessa ympäristössämme. Väkivallan ja koko rikollisuuden kasvun taustalla on osoitettavissa joukko kroonisia yhteiskunnallisia epäkohtia; tärkeimpiä näistä ovat varsinkin nuorisorikollisuuden kohdalla työ-, koulutus- ja vapaa-ajan viettomahdollisuuksien vähäisyys tai puuttuminen.

1. 7. Vaikeutuvat olosuhteet nostavat opiskelijat taisteluun

Opiskelijat elävät ja toimivat moninaisten ongelmien puristuksessa. Lisääntyvä velkaantuminen, kehnot asunto-olot, opintoihin liittyvät vaikeudet ja ainainen paine, epävarmuus tulevaisuudesta ja ammatista ajavat opiskelijan usein vaikeuksiin työssään ja henkilökohtaisessa elämässään.

Opinnot viivästyvät ja katkeavat

Opintoihin käytetty aika on pidentynyt lähes kaikilla opinaloilla, eniten kuitenkin humanistis-yhteiskuntatieteellisillä ja matemaattis-luonnontieteellisillä aloilla. Esimerkiksi Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa v. 1965 opintonsa aloittaneista oli v. 1969 valmistunut vasta n. 10 %. Tässä tiedekunnassa ilmoitti v. 1971 yli 55 % opiskelijoista opiskelevansa osapäiväisesti, mikä osoittaa taloudellisten vaikeuksien ajaneen yhä useamman ansiotyöhön. Seitsemän, kahdeksankaan vuotta kestävät opinnot eivät ole mikään poikkeus vapaissa tiedekunnissa.

Tehtyjen selvitysten mukaan keskeyttämisprosentit ovat yhteiskuntatieteellisillä aloilla 40—50 %, matemaattis-luonnontieteellisillä aloilla jopa 70 %, kauppatieteissä 10—15 %. Yleisin syy opintojen keskeyttämiseen on alan vaihto.

Persoonallisuuden kaikinpuolinen kehitys vaikeutuu

Opintojen aloittaminen merkitsee monelle opiskelijalle jyrkkää elinympäristön ja elämäntavan vaihtoa. Vieraalle paikkakunnalle muuttamisesta seuraa lapsuuden ja nuoruuden ihmissuhteiden höltyminen tai katkeaminen, usein myös perhe-suhteiden vääjäämätön mureneminen. Koulu ja perhe eivät useimmiten ole kyenneet antamaan opiskelijoille valmiuksia järjestää itsenäisesti elämänsä uudessa ja vieraassa opiskelu-ympäristössä.

Opiskelijoiden olosuhteiden ja toimintojen samanlaisuus ja eristyneisyys muusta yhteiskunnasta on omiaan suosimaan irrallisen alakulttuurin muodostumista ja säilymistä. Tätä voimistaa opiskelija-asuntoloiden rakentaminen ympäröivästä asutuksesta erillisiksi yksiköiksi. Tälle alakulttuurille on tyypillistä kestävien ihanteiden ja henkisten näköalojen puuttuminen, usein pinnalliset ja epätoverilliset ihmissuhteet, yhdessäolomuotojen kapeaminen opiskelijatansseihin, paonomaiseen juhlintaan ja usein liialliseen alkoholin käyttöön. Opiskelu-ympäristön vieraus ja turvattomuus, eristynyt ja yksipuolinen alakulttuuri, korkeakoulujen antama kapea-alainen ja näköalaton kuva maailmasta ja opiskelutyön ja taloudellisen aseman tuottamat ongelmat vaikeuttavat opiskelijoiden persoonallisuuden kaikinpuolista kehittämistä ja heidän luovien pyrkimystensä toteutumista. Ne eivät myöskään ole omiaan suosimaan tasapainoisten toveruus-, ystävyys- ja rakkaus-suhteiden kehittymistä.

Nykyinen opiskelutyö vaarantaa terveyden

Kehno ravinto, epäsäännölliset elämäntavat ja liikunnan puute johtavat opiskelijoiden terveyden järkkymiseen. Sairastavuus opiskelijoiden keskuudessa on verrattavissa raskaassa ruumiillisessa työssä olevien ammattiryhmien sairauksien yleisyyteen. V. 1971 23,7 % opiskelijoista kärsi pitkäaikaisista sairauksista. Samana vuonna oli pitkäaikaisesti sairaita 10,9 % johtavista toimihenkilöistä, 19,1 % metalliteollisuuden ammattityöntekijöistä, 23,8 % rakennusaputyömiehistä ja 28,5 % maa- ja metsätalouden työntekijöistä.

Kasautuvat ongelmat johtavat mielenterveyden häiriöihin

Opiskelijoiden ongelmat muodostavat kasautuvan vyyhden. Opintolainan riittämättömyys pakottaa opiskelijan ansiotyöhön kesken lukukauden, mikä pidentää opintoja. Pidentyminen johtaa taas velkataakan kasvuun ja lisääntyvään taloudelliseen epävarmuuteen. Uusien elinolosuhteiden tuottamat henkilökohtaiset ongelmat saattavat johtaa työkyvyn heikkenemiseen ja opintojen väliaikaiseen keskeytymiseen, mikä puolestaan vaikeuttaa entisestään taloudellisia ja henkilökohtaisia ongelmia. Opiskelija joutuu kiertäeseen, joka johtaa mielenterveyden häiriöihin.

Tutkimusten mukaan ensimmäisen vuoden opiskelijoista on 23 %:lla mielenterveydellisiä häiriöitä, neljännen vuoden opiskelijoista jo 29 %:lla. Mielenterveys järkkyy eniten niiden opinalojen opiskelijoiden keskuudessa, joilla massoittuneisuus ja resurssien puute ovat vaikeimmat. Erään tutkimuksen mukaan Helsingin yliopiston historiallis-kielitieteellisen osaston opiskelijoista 40 %:lla on psyykkisiä häiriöitä.

14 % opiskelijoista erään tutkimuksen mukaan on psykiatrisen hoidon tarpeessa. Lukuvuonna 1970—71 Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön mielenterveyspalveluissa rekisteröitiin 14 000 käyttökertaa.

Opiskelijat nousevat yhteiseen taisteluun

Opiskelijoiden tietoisuus opiskeluun ja elämään liittyvien ongelmien ja ristiriitojen taustasta ja yhteyksistä syvenee ja laajenee jatkuvasti. Tämä tietoisuus johtaa yhä useammat opiskelijat järjestäytyneeseen toimintaan omien olosuhteidensa muuttamiseksi. Järjestäytyminen on sekä henkilökohtaisesti että yhteiskunnallisesti merkittävä ratkaisu. Se on ainoa tie opiskelijoiden olosuhteisiin liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi ja epäkohtien poistamiseksi.

Samalla se avaa uuden näköalan opiskelijan henkilökohtaiseen kehitykseen. Järjestäytymisen kautta opiskelijat murtavat ongelmiansa noidankehän ja suuntautuvat tietoisesti ongelmien syiden poistamiseen ja epäkohtien korjaamiseen. Järjestäytyneen yhteistoiminnan kautta opiskelijat voittavat myös irrallisuutensa ja yhdistävät omat pyrkimyksensä ystävien ja tovereiden pyrkimyksiin. Demokraattinen liike opiskelijoiden keskuudessa laajenee jatkuvasti. Opiskelijat järjestäytyvät toimimaan etujärjestöihinsä ja poliittisiin opiskelijajärjestöihin. Opiskelijoiden joukkoesiintymiset, lakot ja mielenosoitukset ravistelevat tänään suomalaisia korkeakouluja ja opistoja.

2. OSA
KORKEIN OPETUS JA
OPIKELIJAT
VALTIOMONOPOLISTISESSA
KAPITALISMIS

2. 1. Imperialismin kriisi syvenee

Opiskelijan asema ei ole sattuman tuote. Sen takana on yhteiskunnallinen kehitys, joka voidaan ymmärtää ja selittää. Tässä luvussa eritellään tuota kehitystä.

Opiskelijoitten asemaa, kaikkia opiskelijan elämään vaikuttavia tekijöitä ei voida eritellä riittävän monipuolisesti ottamatta huomioon koko maailmanlaajuista yhteiskunnallista kehitystä ja sen järjestelmän kriisiä, jossa kapitalististen maiden opiskelijat elävät. Tämän järjestelmän nimi on imperialismi.

Se on kehittynyt tuotantovälineiden yksityisomistuksen perustalla, kapitalismin perustalla, vapaan kilpailun kapitalismista uuteen vaiheeseen. Imperialismi on kapitalismin monopolistinen vaihe, jossa monopoliyhtiöt ja niitä tukeva valtio tekevät sopimuksia hinnoista, markkinoista ja raaka-ainelähteistä sekä kamppailevat etupiireistä ja pyrkivät alistamaan kansoja hallintaansa.

Imperialismi — uhka maailman rauhalle

Suuryhtiöille eivät riitä markkinat kotimaassa. Ne taistelevat maittensa hallitusten tukemina markkinoista ja vaikutuspiireistä kaikkialla missä voivat. Tämä taistelu on johtanut kahteen maailmansotaan, joissa yksin kuoli 60 miljoonaa ihmistä. Eikä kolmannen maailmansodan uhka poistu kokonaan ennen kuin imperialismi on kukistettu. Imperialismi käy jatkuvasti paikallisia erillissotia ja käyttää satoja miljardeja markkoja vuosittain varusteluun ja jättiläismäisten armeijoiden ylläpitoon, imperialistien hallussa on lämpöydinaseiden varasto, joka riittää täydellisesti tuhoamaan ihmisten työn ja luonnon luomat rikkaudet. Johtava imperialistinen valtio. Yhdysvallat on vuosikausia käynyt tuhoamissotaa Indokiinan kansoja vastaan ja se tukee Israelin hyökkäystä arabikansoja vastaan.

Imperialismi toimii sosialistisia maita vastaan

Lokakuussa 1917 voitti ensimmäinen sosialistinen vallankumous. Uuden yhteiskunnan rakentamista ei kuitenkaan voitu aloittaa rauhassa. Saksalaiset, yhdysvaltalaiset ja muut imperialistit tukivat neuvostovaltaa vastaan taistelevia valkokaartilaisarmeijoita ja lähettivät omia interventiojoukkojaan Neuvostomaahan. Mukana olivat myös suomalaiset valkokaartilaisjoukot, joita puunjalostuskapitalistit rahoittivat.

Toisessa maailmansodassa imperialismi yritti fasismi iskunyrkinään jälleen murskata Neuvostoliiton. Toisen maailmansodan jälkeenkin ovat imperialistit tehneet lukuisia sotilaallisia toimia ja provokaatioita sosialistisia maita vastaan: Yhdysvaltain sota YK:n lipun suojissa Korean Demokraattista Kansantasavaltaa vastaan 1950—53, ranskalaisten ja amerikkalaisten barbaarisia pommituksia Vietnamin Demokraattista Tasavaltaa vastaan vuodesta 1945 alkaen, aseellinen maihinnousuyritys sosialistiseen Kuubaan 1961, vastavallankumouksellisen kaappausyrityksen organisoiminen ja tukeminen Unkarissa 1956 ja Tšhekkoslovakiassa 1968.

Imperialismi yrittää estää sosialististen maiden kehitystä myös kauppasaaroilla, taloudellisilla painostuskeinoilla ja muilla menetelmillä. Yhdysvallat käyttää vuosittain yli 500 miljoonaa dollaria antikommunistiseen propagandaan; noin 100 propagandaradioasemaa lähettää päivittäin solvauksia ja valheita sosialistisia maita vastaan.

Imperialismi vastustaa kansojen vapautta

Imperialismi vastustaa jokaista kansojen vapauspyrkimystä. Yhdysvaltain johtama sotilasliitto NATO tukee Portugalin siirtomaasotaa Afrikassa, USA:n merijalkaväen joukot tukahduttivat väkivaltaisesti edistyksellisen liikkeen Dominikaanisessa Tasavallassa 1965, yhdysvaltalainen suuryhtiö ITT sekaantui salaliiton järjestämiseen Chilen edistyksellistä hallitusta vastaan.

Kapitalistinen yhdentymisen kaventaa kansojen itsemääräämisoikeutta

Suuryritysten pyrkimykset laajentaa markkinansa yli kansallisten rajojen ovat johtaneet kapitalististen maiden taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen, joka merkitsee erityisesti pienten kansojen itsemääräämisoikeuden kaventumista ja niiden oman talouselämän kehityksen vaikeutumista. Kansallisten elinten päätäntävaltaa siirretään ylikansallisille elimille. Länsieurooppalaisten monopolien hallitsema ja NATO:n taloudellista perustaa muodostava Euroopan talousyhteisö EEC on uhkana myös Suomen kansalle.

Monopolit riistävät työväenluokkaa

Teollistuneiden kapitalistimaiden työtätekevät elävät puutteessa ja epävarmuudessa. Näissä maissa laajamittaisesta työttömyydestä on tullut pysyvä ilmiö, kymmenen miljoonaa perhettä kamppailee työttömyyden ja sen aiheuttaman sosiaalisen hädän keskellä. Yhdysvalloissa elää virallisten tilastojen mukaan 20 miljoonaa ihmistä alle toimeentulominimin. Länsi-Euroopassa on yli viisi miljoonaa siirtyöläistä, jotka elävät usein keskitysleiriä muistuttavissa oloissa vailla vähäisimpiäkään yhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia. Kapitalististen maiden työläisiä uhkaavat lisääntyvät työtapatuimat ja salakavalat ammattitaudit. Toimistoissa ja virastoissa työskentelevien enemmistön asema on heikko. Suuryhtiöitä ei kiinnosta työläisten terveyden ja täysipainoisen elämän edellytysten luominen, ne pyrkivät vain lisäämään työläisten riistoa mahdollisimman suuren voiton saamiseksi.

Monopolit sortavat kaikkia työtätekeviä

Suuryhtiöiden valta kohdistuu paitsi työläisiä myös muita työtätekeviä vastaan: viljelijäväestöä, pieniä ja keskisuuria yrittäjiä, lukuisia ns. vapaan ammatin harjoittajia, eläkeläisiä, opiskelijoita ja sivistyneistöä.

Työtätekevän viljelijäväestön asema kapitalistisissa maissa on sangen keuhno. Moni pienviljelijä sortuu tilaltaan. Kymmenettuhannet köyhtyvät talonpojat Italiassa, Espanjassa ja muissa Välimeren maissa joutuvat muuttamaan työnhaussa ulkomaille.

Noin 300 000 italialaista lähtee vuosittain maasta. EEC:n ns. Mansholtin suunnitelman mukaan EEC:n maatalousväestö vähennetään kurjistavalla politiikalla 10 miljoonasta 5 miljoonaan vuoteen 1980 mennessä.

Pienet ja jopa keskiuuret yritykset ovat joutuneet hyvin riippuvaisiksi suurista pankeista, teollisuus- ja kauppayhtymistä. Niiden vaikeudet lisääntyvät, monet ovat joutuneet lopettamaan toimintansa tai taloudellisen pakon edessä sulautuneet suurempiin yrityksiin. Pienkaupoilla on suuria ongelmia.

Myös opiskelijoiden ja sivistyneistön viime vuosina tieteellis-teknisen kuumouksen vaikutuksesta nopeasti kasvanut ryhmä on suurpääoman vallan uhkaama. USA:ssa on esimerkiksi 300 000 työtöntä insinööriä ja korkean teknisen tai luonnontieteellisen koulutuksen saanutta henkilöä.

Imperialismi hyökkää demokratiaa vastaan

Imperialismin, monopolikapitalismin kehittyessä pääomat keskittyvät yhä harvempiin käsiin. Tälle suppealle suuromistajien ryhmälle ovat uhkana kansan demokraattiset oikeudet. Työväenluokan ja koko kansan taistelul-

laan saavuttamat demokraattiset oikeudet — äänioikeus, kokoontumisvapaus, yhdistymisvapaus, lakko-oikeus, julkaisuvapaus, parlamentaarinen demokratia. Sen takia suurpääomanomistajat ja heidän etujensa ajajat pyrkivät mitätöimään nämä demokraattiset oikeudet. Esimerkiksi Englannissa toteutettiin v. 1971 huomattavia lakko-oikeuden supistamisia; Länsi-Saksassa säädettiin vuonna 1967 perustuslain muutosta merkitsevä hätälaki, jonka nojalla hallitus voi itse päättää milloin se ottaa omaan päätäntävaltaansa kaikki asiat. Kansainvälinen imperialismi tukee terroristista hallintoa muissa maissa, kun näissä on uhannut demokraattinen kehitys. Espanjan ja Portugalin terroristinen, fasistinen diktatuuri saa tukea NATO:lta, jonka avulla Kreikkaan pystytettiin vuonna 1967 sotilasdiktatuuri.

Taantumus pyrkii pidättämään todellisen vallan valinnaisten elinten ulotumattomissa. Se pyrki säädättämään poikkeustilalakeja, joiden nojalla voidaan kokonaan poistaa demokraattiset oikeudet, se rajoittaa lailla lakko-oikeutta, se käyttää poliisivoimia, salaista poliisia ja taantumuksellisia järjestöjä kansan oikeuksia vastaan ja urkkii ja häiritsee demokraattisten järjestöjen toimintaa.

Suuryhtiöt ovat vastuussa ympäristön saastumisesta

Suuryritysten voitontavoittelu tapahtuu myös luonnon kustannuksella. Niiden toiminnasta vastuussa olevat eivät halua tarkastella tuotantoa ja luontoa yhtenä kokonaisuutena. Suomen luonnon saastuttamisesta on vastuussa ensi sijassa puunjalostusteollisuus, joka on pilannut suuren osan Etelä- ja Keski-Suomen vesistöistä asutuskeskusten läheisyydessä.

Imperialismi ylläpitää ja kärjistää alueellista eriarvoisuutta

Koko imperialistisen järjestelmän ja kaikkien kapitalististen maitten luonteeseen kuuluu alueellinen eriarvoisuus, jolla ei ole mitään tekemistä järkevän alueellisen työjaon kanssa. Imperialististen maiden suuryhtiöt puristavat vuosittain miljardeja dollareita Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansoista samaan aikaan, kun YK:n tilastojen mukaan näissä maissa 375 miljoonaa ihmistä elää nälkäkuoleman partaalla. Euroopan talousyhteisöllä sen paremmin kuin italialaisilla suuryhtiöillä ei ole halua eikä kykyä estää eteläisen Italian kehitysalueiden kurjistumista. Ongelman ydin on sama niin Ison-Britannian länsiosien, Belgian kuin Suomenkin kehitysalueiden ongelmissa.

Suurpääoman toimet suuntautuvat myös kulttuurin alalla työtätekeviä vastaan

Imperialistinen kulttuuri on alistettu voitontavoittelulle ja suurpääoman ideologisille tavoitteille. Se on väkivaltaa ihannoivaa, todellisuutta pakenevaa, ihmisvastaisen taiteen tuottamista. Imperialismi pyrkii tuhoamaan kansallisen demokraattisen ja työtätekevien kansainvälisen kulttuuriperinnön ja luomaan sijalle kansalliskiihkoisen ja yhä useammin ylikansallisen kosmopoliittisen imperialistisen kulttuurin. Työväenluokan kulttuuri on suurpääoman ja sen edustajien erityinen hyökkäyksen kohde, sen osoittaa esimerkiksi voimakas ajojahti työväenhenkisiä ohjelmia vastaan Suomen Yleisradiossa. Sosialististen maiden kulttuurista vaietaan ja kulttuurin alalla hyökätään erityisesti Neuvostoliittoa vastaan.

Imperialismi on kriisissä

Inflaatio ja laajamittainen työttömyys ovat pysyviä ilmiöitä imperialistisissa maissa. Mikään kapitalistinen valtio ei ole välttynyt nyt tuotannon lamakausilta. Mahtavin imperialistinen valtio, Yhdysvallat, koki 1960—1970-luvun vaihteessa pitkän lamakauden, jonka aikana vuonna 1970 sen tuotanto jopa laski. Yhdysvaltain, Euroopan Talousyhteisön (EEC) ja Japanin muodostaman kolmen imperialismien keskuksen väliset ristiriidat kärjisty-

vät USA:n voiman heiketessä muihin nähden. Kapitalistisen maailman valuutta- ja finanssijärjestelmä on tavan takaa syvien järjestysten kourissa. Suuryhtiöiden ja niitä palvelevien valtioiden valta ei ole horjumaton. Maailmassa ovat muodostuneet myös voimat, jotka taistelevat imperialismia vastaan ja lopulta murskaavat sen. Sosialistiset maat, kapitalististen maiden työväen- ja demokraattinen liike ja kansallinen vapausliike vahvistuvat päivä päivältä.

Kansat taistelevat voittoisasti vapaudestaan

Toisen maailmansodan jälkeen yli 70 entistä siirtomaata on saavuttanut valtiollisen itsenäisyyden. Siirtomaajärjestelmä on romahtanut.

Imperialismi ei kyennyt murskaamaan Korean kansaa, se epäonnistui yrityksissään tuhota sosialistinen Kuuba, Portugalin siirtomaaherrojen olo käy yhä tukalammaksi vapausliikkeiden valvomien alueiden laajentuessa. Yhdysvallat ei kyennyt alistamaan Vietnamin kansaa edes monivuotisella tuhoamissodalla, jossa käytettiin ydinaseita lukuun ottamatta kaikkia nykyaikaisia sodankäyntimenetelmiä. Indokiinan kansojen voitto osoittaa, että imperialismi ei kykene alistamaan kansoja, jotka ovat päättäneet taistella vapaudestaan kaikin keinoin ja nojaavat sosialististen maiden ja maailman kaikkien rauhanvoimien tukeen.

Yhdysvallat menettää otettaan latinalaisessa Amerikassa. Chilen kansa on demokraattisella tiellä, kohti sosialistisen tien avautumista. Perussa hallitsee anti-imperialistinen hallitus. Panaman kansa taistelee oikeudestaan hallita Panaman kanavaa. Kansainväliset jättiläisöljy-yhtiöt joutuvat yhä suurempiin vaikeuksiin arabimaiden itsenäisyyden kasvaessa. Irakissa on suoritettu laajoja kansallistamisia.

Työväenluokan ja kaikkien työtätekevien taistelutahto kasvaa

Myös kapitalististen maiden työväenluokan ja kaikkien työtätekevien järjestäytyneisyys ja taistelutahto kasvaa. Työläisten joukkomittaisimpiin järjestöihin, ammattiyhdistyksiin, kuuluu tänään kehittyneissä kapitalistisissa maissa noin 65 miljoonaa jäsentä. Kommunistiset puolueet ovat kehittyneet monissa maissa vaikutusvaltaisiksi joukkopuolueiksi. Työväenluokka ei ole suinkaan integroitunut kapitalismiin kuten porvarilliset ja vavallankumoukselliset teoreetikot väittävät. Kuusikymmenluvun loppupuolelta alkaen on työtätekevien joukkoliikehdintä noussut mahtavasti. Lakkoihin ja muihin joukkoesiintymisiin ottaa osaa vuosittain 60—70 miljoonaa henkeä. Se on enemmän kuin koskaan kapitalismin historiassa — kun palkkatyöläisiä on nykyään 50—100 prosenttia enemmän kuin ennen toista maailmansotaa, on virallisten, aliarvioivien tilastojen mukaan lakkojen osanotajien määrä noussut ainakin 250 prosenttia.

Myös muiden työtätekevien joukkoesiintymiset ovat mittavia: talonpojat liikehtivät kymmenintuhansin monissa kapitalistisissa maissa, toimistoissa ja virastoissa työskentelevät omaksuvat työväenluokan taistelukeinoja, voimakas opiskelijaliike on kansainvälinen ilmiö.

Imperialismin hyökkäävyys, ihmisviha ja mädännäisyys paljastuvat

Imperialismin on yhä mahdollisempi pitää salassa hyökkäävyyttään, julmuuttaan ja kyvyttömyyttään ratkaista kansojen ongelmia. Yhdysvaltain julma terrori Indokiinassa herätti miljoonia ihmisiä näkemään, että kansojen suurin vihollinen on imperialismi. Yhä useammalle ajattelevalle ihmiselle käy selväksi, että aliravitsemuksen, työttömyyden, ympäristön pilaantumisen ja muiden kärkevien ongelmien takana on kapitalistinen järjestelmä. Oikea tieto sosialistisista maista saavuttaa yhä useammat ihmiset, joista yhä useampi näkee sosialismin todelliseksi vaihtoehdoksi, joka kykenee ratkaisemaan ihmiskunnan perusongelmat.

Imperialismin ideologinen koneisto käy yhä toivottomampaa taistelua kansojen kasvavaa tietoisuutta vastaan. Demokraattiset aatteet ja marxismileninismi saavat yhä uusia kannattajia ihmisistä, jotka havaitsevat imperialismin aatteiden valheellisuuden, näköalattomuuden. Lehtimiehet, filosofit, tiedemiehet, aatteelliset vaikuttajat siirtyvät yhä sankemmin joukoin edistyksen puolelle. Ei myöskään imperialismin rappiokulttuuri kykene vangitsemaan ihmisten mieliä. Yhä lukuisimmat ihmiset etsivät ja löytävät elämänmyönteisen ja tulevaisuuteen suuntautuvan näköalan työväenliikkeen, sosialististen maiden ja muusta edistyksellisestä kulttuurista. Yhä useammat kulttuuriryöntekijät astuvat demokraattiseen ja työväenrintamaan takomaan niille yhä terävemmän asean.

Maailman voimasuhde muuttuu sosialismin eduksi

Imperialismi ei hallitse yksin maapalloa. Lokakuun vallankumouksen 1917 tuloksena sosialismi voitti maapallon kuudenneksellä ja tänään joka kolmas ihminen on sosialistisen maan kansalainen.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän muodostuminen merkitsi, että on olemassa kaksi toisilleen vastakkaista järjestelmää, sosialistinen ja imperialistinen, joiden välisestä kamppailusta on tullut aikamme maailman perusrisiriiriä. Tässä kamppailussa on voimasuhde koko ajan muuttunut sosialismin eduksi sen takia, että se tuotantovälineiden yhteiselle omistukselle perustavana voi kehittyä suunnitelmallisesti ja nopeasti ilman kapitalismille luonteenomaisia syviä kriisejä. Kahdessakymmenessä vuodessa 1950—1970 sosialististen maiden osuus maailman teollisuustuotannosta on noussut 18 prosentista 35 prosenttiin.

Imperialismi joutuu yhä ahtaammalle. Monopolit eivät voi riistää sosialististen maiden kansoja, jotka lisäksi antavat voimakasta tukea kaikille muille imperialismia vastaan taisteleville voimille.

Sosialistinen maailmanjärjestelmä ja rauhanliike pakottavat imperialismin rauhanomaiseen rinnakkainoloon ja taloudelliseen kilpailuun.

Imperialististen maiden johtomiehet eivät voi perustaa suunnitelmiaan kolmannen maailmansodan valloilleen laskemisen varaan. Imperialismin sotilaallinen ylivoima sosialismiin nähden on menneisyyttä, maailmanlaajuinen rauhanliike vastustaa voimakkaasti imperialistien sodanlietsontaa ja varustelua ja taistelee erityisesti ydinsodan vaaraa vastaan.

Taloudellisesta kilpailusta on tullut yhä keskeisempi alue kahden maailmanjärjestelmän välisessä kamppailussa. Sosialismin kasvava voima ja taistelu ihmisten mielistä pakottavat suuryhtiöiden edustajat yrityksiin taloudellisen kasvun jouduttamiseksi.

Tieteellis-tekninen kumous syventää tuotannon yhteiskunnallisuutta

Viime vuosikymmenien aikana tuotantovoimien nopea kehitys on saanut tieteellis-teknisen kumouksen luonteen. Sen keskeisiä piirteitä ovat uusien energialähteiden — ennenkaikkeaa ydinenergian — käyttöönotto, uusien raaka-aineiden, keinoaineiden käyttöönotto, suurten, jatkuvien kemiallisten valmistusprosessien nopea yleistyminen, tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen kehittyminen sekä ennen kaikkea automaation soveltaminen tuotantoon. Tämä kehitys avaa ennennäkemättömiä mahdollisuuksia ihmisten elintason kohottamiselle. Mutta näiden mahdollisuuksien toteuttaminen vaatii entistä selvemmin, että yhteiskunnallinen elämä järjestetään sen tosiasian pohjalle, että tuotanto ei ole yksityisasia vaan syvästi yhteiskunnallinen tapahtuma. Kukaan ei ole yksin rakentanut laivoja, höyrykoneita tai suuria kivitaloja. Tieteellis-tekninen kumous vielä syventää tuotannon yhteiskunnallisuutta: yhä useammasta ihmisestä tulee tuotantoprosessin välitön osanottaja, tuotanto on yhä selvemmin kaikkien työtätekevien yhteistä aikaansaannosta, jonka yhtä osaa ei voida tuottaa ilman toista.

Tuotantovälineiden yksityisomistus on ristiriidassa tuotannon yhteiskunnallisen luonteen kanssa

Kapitalismi perustuu kuitenkin tuotantovälineiden yksityiseen omistukseen. Kapitalistiset tuotantovälineiden omistajat eivät tuota tyydyttääkseen ihmisten tarpeita, he tuottavat saadakseen voittoa. Kapitalismissa vallitsee ristiriita tuotantovälineiden yksityisen omistuksen ja tuotannon yhteiskunnallisen luonteen välillä. Tämä on kapitalismin perusristiriita.

Tämän perusristiriitansa takia kapitalismi ei kykene hallitsemaan tieteellisteknistä kehitystä, jonka luonne on syvästi yhteiskunnallinen. Kapitalismin on kuitenkin pakko mukautua tuotantovoimien kehitykseen.

Yksityisten suuryhtiöiden on pakko pyrkiä soveltamaan mahdollisimman edistynyttä tuotantotekniikkaa, kun kilpailu muiden yhtiöiden kanssa vaatii sitä. Imperialististen valtioiden suuryhtiöiden edustajien on kokonaisuuksena kiinnitettävä huomiota tieteen ja tekniikan kehittämiseen, koska muuten ne selviytyvät yhä huonommin kilpailussa sosialistisen maailmanjärjestelmän kanssa.

Imperialismin kehittyminen valtiomonopolistiseen vaiheeseen on vastausta tuotannon yhteiskunnallistumiseen ja sosialismin haasteeseen

Tuotannon yhä yhteiskunnallisempi luonne ja kilpailu sosialistisen maailman kanssa pakottaa suuryhtiöt etsimään yhä enemmän apua valtiolta. Valtion taloudellinen toiminta kasvaa. Se ei merkitse kapitalismin muuttamista sosialismin suuntaan, ei mitään sekatalousjärjestelmää. Se on kapitalismin kehittymistä valtiomonopolistisen kapitalismin vaiheeseen. Valtion voima yhdistyy monopolien voimaan ja valtion tehtävänä on avustaa suuryhtiöitä kaikkien työväkevien rosvoamisessa ja huolehtia joistakin tuotannon yhteiskunnallistumisen välttämättömäksi tekemistä tehtävistä. Valtion avulla ne myös yrittävät jouduttaa taloudellista kasvua ja lieventää talouden suhdannevaihteluita.

Imperialismi pyrki mukautumaan voimasuhteiden muutokseen

Rauhanomaisen rinnakkainolon politiikka pakottaa imperialismin mukautamaan strategiaansa. Imperialistisissa maissa se käyttää työväenliikettä ja demokraattisia voimia vastaan yhä enemmän valtiomonopolistisen sääntelyn keinoja, kuten valtion ja ammattiyhdistysliikkeen oikeistojohtajien avulla toteutettua tulopolitiikkaa.

Sosialististen maiden vastaisessa toiminnassa imperialismi turvautuu yhä enemmän yrityksiin hajottaa sosialistisia maita sisäältä päin ja lietsoa hajaannusta sosialististen maiden välille, ennen kaikkea asettaa muita sosialistisia maita Neuvostoliittoa vastaan.

Entisiä siirtomaita ja muita köyhiä kansoja vastaan imperialismi käyttää uskolonialismin menetelmiä: epäedullisia kauppaa- ja lainaehtoja, poliittista painostusta ns. kehitysavun ja ns. neuvonantajien avulla.

Imperialismin strategian muutos ei merkitse sen hyökkäävyyden vähentymistä, päinvastoin. Kun kansallinen vapausliike nousee uskolonialismin politiikkaa vastaan ja kun työväenliike liikehtii tulopolitiikkaa vastaan, turvautuu imperialismi hienovaraisten keinojen sijasta koviin keinoihin. Se on valmis käyttämään väkivaltaa oikeuksistaan talstelevia työläisiä vastaan, se on valmis julmaan kansanmurhasotaan.

Myös Suomen kaltaisilla mailla on tärkeä sija imperialismin kansainvälisessä strategiassa. Vaikka Suomi on osa kapitalistista maailmaa, se on kuitenkin sodan jälkeen noudattanut jatkuvasti rauhanomaisen rinnakkainolon politiikkaa. Kansainvälinen imperialismi pyrkii muuttamaan sen ulkopolitiikan demokraattisen peruslinjan, jolle Suomi lähti sodan jälkeen NATO:n ja Länsi-Euroopan imperialistit yrittävät tehdä Suomesta Neuvostoliittoa vastaan suuntautuvan kärjen. Ne vääristelevät propagandassaan systemaattisesti Suomen ja Neuvostoliiton välisiä ystävyysuhteita.

Ideologisen taistelun merkitys kasvaa

Imperialismin joutuessa yhä näkyvämmiin alakynteen sotilaallisessa ja taloudellisessa kilpailussa voimistuu ideologisen taistelun merkitys. Imperialismin ideologisen hyökkäyksen pääsisältö on edelleen neuvostovastaisuus ja antikommunismi. Mutta samalla näiden muodot ovat muuttuneet suuntaan, joka osoittaa imperialismin olevan puolustuskannalla myös tällä alalla. Kun aikaisemmin kerrotut tarinat Neuvostoliiton talouden pikaisesta romahtamisesta sosialistisen järjestelmän mahdottomuuksiin ovat tulleet yhä epäuskottavammiksi, väitetään nyt, että mitään eroa kapitalismin ei olekaan, vaan sekä sosialismi että kapitalismi lähenevät samaa nykyaikaisen teollisuusyhteiskunnan mallia. Kun aikaisemmin keskityttiin lähes yksinomaan väittämään marxismia täysin virheelliseksi tai aikoja sitten vanhentuneeksi opiksi, paneutuvat imperialismin ideologit nyt yhä useammin marxismin näennäistieteellisen kritiikin tuottamiseen ja jopa esittämään kommunististen puolueiden ja marxilais-leniniläisen liikkeen omaksuman opin vastakohtana "aitoa", "todellista" marxilaisuutta. Lisäksi pyritään väheksymään marxismi-leninismin kansainvälisten yleistysten pätevyyttä ja annetaan voimakas tuki kaikenlaisille kansallisten erikoisuuksien ylikorostamisille.

Korkeimman opetuksen merkitys kasvaa

Imperialismin on pakko mukautua tuotantovoimien yhteiskunnallistumisen ja kahden maailmanjärjestelmän välisen kamppailun oloihin. Kuten todettiin, valtiomonopolistisen kapitalismin muodostuminen — jonka olennainen osa on valtion tuleminen pysyvästi elimelliseksi osaksi talouselämää — on imperialismin vastausta juuri näihin ongelmiin. Näistä ongelmista seuraa myös vaatimuksia koulutusjärjestelmän kehittämiseksi ja sitä kautta vaihtuksia opiskelijan asemaan.

Tieteellis-tekninen kumous vaatii koulutuksen kehittämistä

Nykyaikaiset tuotantoprosessit vaativat käyttäjikseen suhteellisesti yhä enemmän pätevän tieteellisen ja ammatillisen koulutuksen saaneita työläisiä. Tieteellis-tekninen kumous — tuotannon automatisoiminen, koneellistaminen, säätöjärjestelmien kehittäminen — ja ylipäänsä tieteen ja tekniikan nopean kehityksen edistäminen ja sen soveltaminen tuotantoon vaativat yhä parempaa koulutusta. Sen ovat suuryhtiötkin vähitellen joutuneet näkemään.

Kun Neuvostoliitto lähetti maailman ensimmäisen tekokuun vuonna 1957, alkoi Yhdysvalloissa paniikinomainen keskustelu, jossa todettiin välttämättömäksi voimakkaasti kehittää koulutusjärjestelmää, "jotta ei jäätäisi jälkeen venäläisistä". Kapitalististen maiden talouspoliittinen yhteistyöorganisaatio OECD arvioi 60-luvun alussa sijoitukset koulutukseen tehokkaiksi kansantalouden kasvun kannalta.

Valtiomonopolistisen kapitalismin ristiriidat ulottuvat koulutukseen

Koulutusjärjestelmän kehittämisestä on siis tullut välttämättömyys myös suuryhtiöiden kannalta. Työtekevät ihmiset ovat sitä paitsi — vaikka eri lähtökohdista — jatkuvasti vaatineet koulutuksen laajentamista ja sen tason parantamista. Mutta valtiomonopolistisen kapitalismin ristiriidat ulottuvat myös koulutuksen alueelle.

Koulutuksen suunnitelmallinen kehittäminen on ristiriidassa kapitalismin epätasaisen kehityksen kanssa

Koulutusjärjestelmän tasapainoinen, tarkoituksenmukainen kehittäminen vaatii tarkkoja tietoja talouselämän ja koko yhteiskunnan tulevasta tarpeista. Kapitalismin oloissa kehityksen sellainen ennustaminen on kuitenkin

kin mahdotonta, koska taloudellis-yhteiskunnallista kehitystä eivät ohjaa suunnitelmat, vaan täysin kontrolloimattomat tekijät. Niinpä kapitalistinen talous kehittyy epätasaisesti ja anarkistisesti. Tämä johtaa väistämättä koulutukseen sijoitettujen inhimillisten ja aineellisten voimavarojen tuhlaamiseen käyttöön.

Koulutuksen rahoittaminen on ristiriidassa suuryhtiöiden voitonpyynnin kanssa

Koulutusjärjestelmän kehittäminen vaatii varoja. Suuryritykset eivät kuitenkaan ole halukkaita kaventamaan voittojaan sen takia. Ne pyrkivät kaikkiin keinoin saamaan tarvittavat varat työtätekeviltä verotuksen avulla. Suuryhtiöiden etuja palvelevat hallituksetkin sijoittavat varoja koulutukseen mieluummin vain silloin, kun se on edullisempaa suuryhtiöille kuin valtion jokin vaihtoehtoinen sijoitus. Tuloksena on, että koulutukseen sijoitetaan riittämättömästi varoja.

Se johtaa kuitenkin monenlaisiin ongelmiin. Koulutuskustannusten valtaosan paneminen työtätekevien ja itse opiskelijoiden maksettavaksi tuottaa viivästymisiä ja huonoja oppimistuloksia.

Nykyaikainen tuotannollinen ja yhteiskunnallinen elämä vaatii yhä tieteellisempää, laaja-alaisempaa ja enemmän aloitteellisuuteen suuntaavaa koulutusta. Suuryhtiöistä tämä näyttää kuitenkin tarpeettomalta opetuksen laajentamiselta, joka maksaa liikaa. Niinpä ne pyrkivät tivistettyjen tutkintojen avulla kouluttamaan vain suppeat ammattitaidot omistavia ihmisiä. Tällainen epätieteelliseksi jäävä koulutus ei kuitenkaan pitemmän päälle anna riittävää pohjaa tuotannollisten ja yhteiskunnallisten prosessien parissa työskentelemiselle.

Koulutuksen tieteellisyys ja pätevyys on ristiriidassa imperialismin ideologisen ylivallan kanssa

Yhä useampaa opiskelijaa huolestuttaa imperialismin tuhlaavaisuus ja mädännäisyys. Opiskelijat eivät halua oppia työläisten hiostamista "rationaalisoinnin" nimissä, he eivät halua olla käyttämässä tiedettä ja tekniikkaa militaristisiin tarkoituksiin, he haluavat työskennellä kansan valtaenemistön hyväksi, he haluavat olot, joissa ympäristö ei pilaannu ja ihmisten työturvallisuus on taattu. Tieteellisesti pätevä, laaja-alainen ja aloitteellisuuteen suuntaava koulutus kannustaisi opiskelijoita yhä tarkemmin erittelemään oman toimintansa yhteiskunnallista merkitystä ja koko yhteiskunnan luonnetta. Ja sitä suuryhtiöt vastustavat. Niiden etujen mukaista on kouluttaa vain rajoitettuihin ammattivalmiuksiin. Ja jotta ihmiset tyytyisivät vain tähän, on suurpääoman tavoitteiden mukaista pyrkiä osana ammattivalmiuksia opettamaan myös taantumuksellinen ammatti-ideologia, ajattelutapa, joka ei tarkastele työtä yhteiskunnallisessa kokonaisuudessa, joka ei kysele turhia.

Seurauksena on teorian ja käytännön jatkuva eristyneisyys toisistaan porvarillisessa koulutuksessa. Teorioita tarvitaan imperialismin ideologiseen perusteluun ja suuryhtiöiden johtohenkilöiden arvovallan pönkittämiseen, mutta vähän itse käytännöllisen toiminnan ohjaamiseen. Käytännön taitoja tarvitaan tuotantokoneistojen käynnissä pitämiseen. Mutta harvoin on teoreettisella koulutuksella elimellistä yhteyttä tutkimuksen tai tuotantoelämän käytäntöön ja yhtä harvoin käytännön taidoille annetaan riittävä teoreettinen perusta.

Monopoliin valta koulutuksessa on ristiriidassa demokratian kanssa

Opiskelijoiden demokraattiset pyrkimykset törmäävät korkeakoulujen vanhanaikaisiin hallintojärjestelmiin ja monopoliin pyrkimyksiin ulottaa valvontansa yhä paremmin koulutusjärjestelmään. Tämä on vain osa kansan demokraattisten oikeuksien ja monopoliin pyrkimysten ristiriidasta.

Opiskelijoiden ja sivistyneistön enemmistön asema lähenee työväenluokan asemaa

Koulutuksen merkityksen kasvu on johtanut opiskelijoiden ja sivistyneistön lukumäärän räjähdysmäiseen kasvuun. Kapitalismin kyvyttömyys kehittää koulutusjärjestelmää talouden ja yhteiskunnan kehityksen tarkan ennustamisen perustalla johtaa siihen, että opiskelijat valmistuttuaan joutuvat usein pätevyyttään vastaamattomiin tehtäviin tai jäävät kokonaan työttömiksi. Suuryhtiöiden pyrkimys koulutuskustannusten minimoimiseen edistää opiskelijoiden taloudellisen ja sosiaalisen aseman kurjistumista, vaikeaa velkaantumista ja opiskelun hidastumista. Opiskelijan työ on sekä opiskeluvaiheessa että myöhemmin muuttunut suhteellisen itsenäisestä sangen mekaaniseksi ja epäitsenäiseksi. Yhä harvempi opiskelija pääsee johtavaan asemaan suuryhtiöiden tai valtion koneistossa, yhä harvemmasta tulee itsenäinen ns. vapaan ammatin harjoittaja, yhä harvempi saa tuloja, jotka ylittävät teollisuustyöläisten palkat. Opiskelijoiden ja sivistyneistön asema lähenee voimakkaasti työväenluokan asemaa.

2.2. Suurkapitalistien valta on maamme opiskelijoiden ja muiden työtätekevien ongelmien aiheuttaja

Suomalaista yhteiskuntaa koettelevat samansuuntaiset kärjistyvät ongelmat, jotka ovat luonteeltaan koko imperialistiselle järjestelmälle. Suomi on osa imperialismin maailmanjärjestelmää. Valta on Suomessa keskittynyt harvojen suurkapitalistien käsiin: kahden liikepankin, KOP:n ja PYP:n osuus kaikkien liikepankkien pääomasta on yli 70 %, yhdeksän mahtavimman perheen hallitsemien yhtiöiden liikevaihto oli yli neljännes teollisuuden kokonaisliikevaihdosta vuonna 1966, lähes kaikilla teollisuuden aloilla kolmen suurimman yhtiön osuus on yli 2/3 koko tuotannosta. Suurkapitalistien edut vaativat työtätekevän väestön etujen polkemista. Sen vuoksi yhteiskunnallista elämää leimaa ehtymätön kamppailu etuaan puolustavien kansanjoukkojen ja niiden muodostamien demokraattisten järjestöjen sekä toisaalta suuryhtiöiden johtoelinten ja niiden etuihin sitoutuneiden poliittisten ja muiden voimien välillä.

Taantumus kärsii sotilaallisen tappion ja demokraattiset voimat nousevat

Saksan fasismin kanssa liittoutuneet Suomen kapitalistit, sotilaspäälylyt, porvarilliset puolueet ja SDP joutuivat syvään kriisiin hävittyään sodassa Neuvostoliittoa vastaan. Vuosikymmeniä avoimen oikeistoterrorin, mm. Lapuan liikkeen, kohteena olleet työläiset ja heidän järjestönsä kuten Suomen Kommunistinen Puolue, sodanvastaiset ja Suomen ja Neuvostoliiton ystävyysuhteiden kannalla olleet voimat saivat lailliset toimintaoikeudet. Edistykselliset voimat etenivät laajana rintamana kyeten toteuttamaan merkittäviä yhteiskunnallisia uudistuksia: teollisuustyöläisten keskimääräinen reaaliansiotaso kohosi kaksinkertaiseksi vuosina 1945—48, säädettiin työtätekevien kaipaamia sosiaalialan lakeja kuten vuosilomalaki, lapsilisälaki ja perhelisälaki, kulttuurielämässä edistykselliset piirit pääsivät esille. Etenkin Neuvostoliitolle suoritettujen sotakorvausten johdosta käynnistyi

metalliteollisuuteen voimakas kehitys, joka monipuolusti aikaisemmin yksinomaan puun varaan rakentunutta teollisuuden tuotantorakennetta.

Kauaskantoisinta kuitenkin oli vuonna 1948 ankaran kamppailun tuloksena saavutettu Ystävyyds-, yhteistoiminta- ja avunantosomipus Suomen ja Neuvostoliiton välillä, joka avasi uuden luvun Suomen historiassa, se laski perustan maamme rauhantahtoiselle ulkopoliitikalle sekä Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden myönteiselle kehittämiselle kaikilla aloilla.

Suurpääoma ja oikeistovoimat tähtäsivät kuitenkin kaiken aikaa demokraattisen kehityksen pysäyttämiseen ja takaisinlyömiseen, demokraattisten uudistusten toteuttajien hajottamiseen. Samanaikaisesti kun kotimainen taantumus keräsi tässä tarkoituksessa voimiaan, kansainvälisen imperialismin keskuksissa kehiteltiin uutta strategiaa useissa kapitalistisissa maissa syntyneitä demokraattisia joukkoliikkeitä ja hallituksia vastaan.

Sisäpoliittinen tilanne kääntyy edistyksen tappioksi vuonna 1948

Kansainvälisen imperialismin toteuttama jyrkän antikommunistinen ja uuden maailmansodan valmistelun sävyttämä ns. kylmän sodan strategia ulottikin vaikutuksensa myös Suomeen. Se vahvisti oikeistoa, jolle olennaisen tuen antoivat myös Maalaisliiton ja SDP:n johtoelimä hallinneet oikeistoainekset. Se merkitsi käännettä maan sisäpolitiikassa. Demokraattinen kehitys katkaistiin. Johdonmukaisimmin työtätekevän väestön asiaa ajaneet kommunistit ja muut SKDL:oon lukeutuneet ryhmät eristettiin antikommunistisella propagandalla ja jyrkillä hallinnollisilla toimenpiteillä poliittisesta elämästä, mikä vaikeutti vakavasti työtätekevien väestöpiirin perustasolla kehittämää yhtenäistä toimintaa suuryhtiöiden sortoa ja mielivaltaa vastaan. Edistyksellisen liikkeen ei ollut onnistunut ratkaisevasti rajoittaa suuromistajien valtavan koneistonsa ja varojen turvin ylläpitämiä valtasemia. Edistyksellisten piirien ei ollut myöskään onnistunut kokonaan lakkauttaa äärioikeistolaista ja fasistista toimintaa, vaikka Suomen vuonna 1947 hyväksymässä rauhansopimuksessa sitouduttiin ehkäisemään kaikki äärioikeistolainen, fasistinen ja neuvostovastainen toiminta.

Käänteellä on kohtalokkaat seuraukset

Oikeistovoimien otteen voimistumisen aikaansaaman sisäpoliittisen muutoksen seuraukset tulivat pian havainnollisesti esiin: teollisuustyöväestön reaaliansiotason kohoaminen pysähtyi kokonaan viideksi vuodeksi, pientalonpoikaiston ja alempien virkamiesten ansiotasossa tapahtui suoranaista laskua, sosiaalinen lainsäädäntötyö katkesi, edistyksellisen sivistyneistön toiminta-oikeudet tyrehdyettiin — mm. koululaitoksen demokratisointi ehkäistiin ja Yleisradion pääjohtaja erotettiin, työläisten joukkotaistelua vastaan käytiin väkivaltaisain menetelmin — Kemissä poliisi ampui kaksi lakkomien osallistunutta työläistä. Suuryhtiöiden verotusta lievennettiin ja valtion erilaisia tulonsiirtoja suuryhtiöiden hyväksi lisättiin. Tämä SDP:n, Maalaisliiton ja Kokoomuksen yksissä tuumin suurpääoman kanssa toteuttama linja oli jyrkässä ristiriidassa työtätekevien perustarpeiden ja vuosina 1945—48 harjoitetun politiikan kanssa.

Taantumuksen toimeliaisuus suuntautui myös ulkopoliittikan alalle, jolla päälinjana oli pyrkimys vahingoittaa omaksuttua Suomen ja Neuvostoliiton ystävyyssuhteiden kehittämisen linjaa ja alistaa Suomea kaikin tavoin imperialismin johtavien valtojen vaikutuspiiriin. Jo vuonna 1949 syntyi kriisi Fagerholmin hallituksen neuvostovastaisen politiikan johdettua Suomen ja Neuvostoliiton kauppaneuvottelujen katkeamiseen. Samana vuonna Suomi liitettiin imperialismin strategian mukaisesti ns. GATT-tullisopimukseen, jonka vaikutuksesta lännen jättiläisyhtiöiden vaikutusvalta maamme talouselämässä ja sen kautta koko yhteiskunnassa voimistui. Se veti Suomea mukaan sosialisminvastaisen maailmansodan valmisteluun, joka oli kylmän sodan keskeisenä sisältönä. Vasta vuonna 1950 nimitetty ja pääministeri Kek-

kosen johdolla toiminut hallitus onnistui palauttamaan kanssakäymisen suhteet Neuvostoliittoon.

Työväenluokan johdolla, jonka tarpeiden johdonmukaisena tulkkina ja aktiivisena voimana toimi SKP, käytiin kovaa kamppailua työväenvastaiseksi kääntynyttä politiikkaa vastaan. Pitkään kärjistynyt tilanne suurkapitalistien ja työläisten suhteissa purkautui mahtavana yleislakkona vuonna 1956, jolloin kaikki tuotantokoneistot pysähtyivät ja kapitalistit joutuivat perään-tymään työläisten vaatimusten edessä. Rauhanliikkeen kohokohtaksi muodostuivat useat joukkoadressit sodanvalmisteluja vastaan ja atomiaseiden kieltämiseksi. Vuonna 1950 ns. Tukholman vetoamuksen ydinasesotaa vastaan allekirjoitti 980 000 suomalaista.

Näiden ponnistelujen ja mielialojen nostamana vuoden 1958 eduskuntavaaleissa työtäkevien etuja johdonmukaisesti puolustanut SKDL sai vaalivoiton ja sen ryhmästä tuli eduskunnan suurin. SDP:n oikeistolainen politiikka johti puolestaan puolueen hajaannukseen 1950-luvun lopulla, jolloin siitä erkani edistysellinen osa perustaen TPSL:n.

Valtiomonopolistisen kapitalismin piirteet hahmottuvat

Suomen sotataloudelle ja porvariston yhteiskunnallisille sääntelytoimenpiteille vuosina 1939—44 oli ominaista valtion tehokas puuttuminen tuotantoon, talouteen ja ristiriitojen hillitsemiseen. Toisin kuin ensimmäisen maailmansodan jälkeen vuoden 1944 jälkeen valtion rooli ei kuitenkaan heikentynyt. Päinvastoin valtion taloudellisen ominaispainon kasvu ja rooli yhteiskunnan eri alojen suurpääomalle edullisten suunnitelmien laatijana ja yhteensovittajana sekä niiden toimeenpanijana ja rahoittajana oli muuttunut vähitellen vakituisiksi, palautumattomaksi ja voimistuvaksi ilmiöksi. Se ilmeni mm. yksityisille yrityksille välttämättöminä valtion sijoituksina perusteellisuuteen, liikenneverkkostoon, tietoliikennejärjestelmiin, koulutukseen ja tieteeseen, lisääntyvinä tukitoimenpiteinä verovarosta suuryhtiöille ja valtiollisen ohjelmoinnin ja virkakoneiston kasvuna. Sen toteuttajina toimivat keskeisiin valtiokoneiston aseisiin Suomen Pankissa, Valtiovarainministeriössä, Kauppa- ja teollisuusministeriössä ja valtion yrityksissä asetetut, suurpääomalle uskolliset virkamiehet, jotka harjoittivat kiinteätä yhteistyötä Suomen työnantajain keskusliiton, Puunjalostusteollisuuden keskusliiton ja Teollisuusliiton kanssa. Oikeisto- ja keskustan puolueet sekä SDP:n johto tukivat valtion ja suuryhtiöiden yhteenpeluun ja työnjaon tiivistämistä kapitalistien eduksi. Tapahtunut kehitys merkitsi monopolien ja valtion voimien välitöntä yhteenkietoutumista; Suomen kapitalismi muuttui sodanjälkeisinä vuosina vähitellen valtiomonopolistiseksi kapitalismiksi.

Nämä tekijät jouduttivat elinkeinoelämän ja väestön rakenteen muutosta, joka vaikutti olennaisesti yhteiskunnalliseen elämään ja jolle oli ominaista — teollisuuden ja palveluelinkeinojen suhteellisen osuuden kasvu maatalouden kustannuksella; — teollisuustyöväestön ja palvelualojen työntekijöiden sekä vastaavien koulutusta saavien määrän kasvu ja maa- ja metsätaloudesta elantonsa hankkineiden määrän supistuminen. Samanaikaisesti tapahtui voimakasta kaupungistumista.

Valtiomonopolistisen ohjelmoinnin ensimmäinen kokonaisvaltaisempi asiakirja oli vuonna 1960 ilmestynyt ns. Saaren talousohjelmakomitean mietintö, jonka keskeisenä sisältönä oli taloudellisen kasvun korostaminen. Sen työtä jatkettiin Talousneuvoston vuoden 1964 Lähiajan kasvupoliittisessa ohjelmassa, jossa valtion tehtäväksi asetettiin luoda kapitalistiselle kasvuille edellytykset. Tällöin kiinnitettiin huomiota mm. suunnittele mattomasti kasvaneiden koulutuksen ja tieteen ohjelmoituun hyväksikäyttöön suuryritysten kasvupyrkimysten välineen OECD:n aikaisemmin esittämien suositusten mukaisesti. Valtiomonopolistisen kapitalismin rakenteiden kehittämistyötä joudutti vuonna 1957 tapahtunut kapitalististen maitten tuonnin säännöste-

lyn lopettaminen ja Suomen assosioituminen EFTA:an vuonna 1961. Nämä ratkaisut, jotka noudattivat suurpääoman ja oikeiston strategista pyrkimystä lisätä maamme sidonnaisuutta imperialismin johtaviin keskuksiin, asettivat useimmat kotimaiset yritykset kiristyvän ulkomaisen kilpailun eteen. Ainoastaan puunjalostusteollisuuden vientikapitalisteille ne merkitsivät voittojen välitöntä lisäystä samalla kun ne merkitsivät uutta askelta kansainvälisen puolueettomuusasemamme horjuttamiseen ja työtätekevien elinehtojen vaikeutumista kiristyvän kilpailun vuoksi. Ulkopoliittikan suunnan muuttamiseen tähtäsi myös Kokoomuksen ja SDP:n johdon peittelemätön kampanja, ns. Honka-seikkailu edistyksellistä ulkopoliittikkaa harjoittaneen presidentti Kekkonen syrjäyttämiseksi ja korvaamiseksi oikeistovoimien ehdokkaalla.

Työtätekevien asema heikkenee

Huolimatta siitä, että yhteiskunnan rikkaudet lisääntyivät, ei laajojen työtätekevien joukkojen elinehdoissa ja palveluissa tapahtunut olennaista parantumista toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä.

Jatkuva hintojen ja maksujen kohoaminen mitätöi työläisten nimellispalkkojen nousua siten, että kiristyvä verotus huomioonotettuna työläisten keskimääräinen kulutustaso polki paikallaan.

Työtätekevä talonpoikaisto joutui kasvaviin taloudellisiin vaikeuksiin ja lisääntyvässä määrin luopumaan tiloistaan erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen kurjistuvilla alueilla. Vaikka ongelmat olivat kärkevimmät pienillä tiloilla, suuntautui valtion maataloustuki pääosin suurviljelmille. Vuosina 1959—1969 alle 10 hehtaarin tilojen lukumäärä väheni 43 000 tilalla talonpoikien joutuessa etsimään toimeentulonsa muualta.

Vuoden 1965 yli puolesta miljoonasta eläkeläisestä valtaosan ainoana tulona oli 136—163 mk/kk -suuruinen kansaneläke, joka ei riittänyt kunnolla edes välttämättömimpien menojen katteeksi.

Palveluelinkeinojen ja konttorien työntekijöiden valtaenemmistöt saivat enimmäkseen mitättömän korvauksen työstään. Opiskelijoiden sosiaalitaloudellinen asema heikkeni jatkuvan inflaation oloissa, kun opiskelijoiden tuloissa ei tapahtunut olennaisia muutoksia.

Koko työvoimaan kohdistui v. 1965 yli 100 000 työtäpaturmaa, joista yli 1 000 johti pysyvään invaliditeettiin ja lähes 200 hengen menettämiseen. Työttömyys oli pysyvä ilmiö. Vuonna 1965 ainakin 31 000 työntekijää oli vailla minkäänlaista työtilaisuutta.

Sisäpoliittinen asetelma muuttuu v. 1966 ja oikeistovaara kasvaa

Vuoden 1966 eduskuntavaalien jälkeen muodostettiin hallitus, johon kuuluivat Keskustapuolueen ja SDP:n edustajien lisäksi SKP:n ja SKDL:n kolme edustajaa. Muutoksen taustalla vaikuttivat erityisesti SDP:n johdon ja Keskustapuolueen taktinen pyrkimys kiinnittää kansandemokraattinen liike harjoittamaansa suurpääoman etujen mukaiseen yhteiskuntapolitiikkaan. Tähän avasi mahdollisuuden SKDL:n piirissä tapahtunut horjunta suhteessa työtätekevien etuihin.

Keskustan ja vasemmiston yhteistyökausi, joka kesti aina vuoteen 1971, ei tuloksiltaan olennaisesti poikennut edeltäneistä kausista. Päinvastoin se loi osaltaan edellytyksiä oikeistovoimien hyökkäyksen kiihtymiselle työtätekevien perusetuja ja ulkopoliittista linjaa vastaan.

Tulopoliittikka kaventaa työtätekevien elinehtoja ja demokraattisia oikeuksia

Vuoden 1967 devalvaation jälkeen alettiin soveltaa ns. tulopoliittista mekanismia, jossa valtion, työnantajien ja ammattiyhdistysliikkeen johdon yhteisvoimin pakotettiin työläisiä kurjiin työehtosopimuksiin. Tulopoliittikasta on muodostunut valtiomonopolistisen kapitalismin keskeinen sääntelyn vä-

line. Kolmessa vuodessa 1968—71 osakeyhtiöiden kirjanpitojen osoittama vuosivoittojen määrä kasvoi 91 %:lla, kun työläisten nimellisansioiden nousu oli vain 31 %. Verotuksen osuus teollisuustyöläisten keskiansioista kasvoi 60-luvulla 17,8 %:sta 24,6 %:in, kun 25 suurimman monopolin maksaman veron osuus liikevaihdosta aleni 3,1 %:sta 1,0 %:in. Korvikkeeksi tarjotut näennäiset sosiaaliset uudistukset eivät estäneet reaaliansioiden laskua.

Työtätekevän talonpoikaiston kriisi syveni ja kymmenettuhannet pienviljelijät ajautuivat tiloiltaan. Työttömyys kohosi lähes 100 000:een v. 1968. 60-luvun jälkipuoliskolla 170 000 suomalaista joutui etsimään työpaikkansa Ruotsista hajottaen perheet ja katkaisten kotipaikka- ja entiset ystävyysiteet. Saman kohtalon kokivat tuhannet siirtotyömaiden työttömyystöihin osoitetut työntekijät. Työn voimaperäistyminen johti työtapaturmien voimakkaaseen lisääntymiseen. Niiden vuosittainen määrä ylitti 200 000 rajan 1970-luvun alussa.

Säädettiin demokratiaa kaventavat virkaehto-, poliisi-, puolue-, vaali-, poikkeustila- ja työriitojen sovittelulait.

Valtiomonopolistinen suunnittelu kehittyi

1960-luvun jälkipuoliskolla ja 1970-luvun ensi vuosina valtiomonopolistinen sääntely kattoi eri aloja yhä tiiviimmin. Harjoitettiin kulutuskysyntää ja valtion sosiaali- ja koulutusmenoja rajoittavaa politiikkaa. Sitä oli ohjelmallisesti vaadittu vuoden 1967 Talousneuvoston asiakirjassa ja vuoden 1971 Rahoitus- ja rakennekomitean mietinnössä. Alettiin suunnitella pitämällä tähtäyksellä työvoimapolitiikan hoitamista mm. koulutuksen suunnittelua tehostamalla siinä kuitenkin erityisemmin onnistumatta. Kehitysalueiden kurjistumiskehityksen pysäyttämiseksi alettiin laatia suunnitelmia, mutta kehitysalueiden ongelmien laajuuteen nähden toimenpiteet jäivät mitättömiksi. Usein kehitysalueiden elinkeinotoiminnan elvyttämiseksi tarkoitetut lainat jäivät keinottelijoiden hyödyksi. Tiedepolitiikkaan liittyvä ohjelmointi myös kehittyi suuryhtiöiden edellyttämällä tavalla. Valtion vientiluotto- ja teollisuuden tukemispolitiikka muodosti kasvavan tulonsiirron työtätekevilä suuryhtiöille. Viime vuosina on rahapoliittisen sääntelyn käyttö voimistunut, joskaan sen vaikutukset eivät ole merkinneet yhteiskuntapolitiikan tasapainoittamista. Pikemminkin Suomen Pankin kulutuskysyntää rajoittava rahapolitiikka on lisännyt kehityksen epävakaisuutta tuotannon ja markkinoiden ostovoiman välisen epäsuhdan kasvettua.

Oikeisto hyökkää ulkopoliittista linjaa vastaan

60-luvun lopulle sijoittuivat myös voimistuneet hyökkäykset ulkopoliittista peruslinjaa vastaan. Vuoden 1968 imperialististen maiden yhteistyöjärjestöön OECD:hen liittymisen jälkeen suurpääoma ja oikeistopiirit kovensivat vaatimuksiaan Suomen länsisidonnaisuuden tiivistämiseksi. SDP:n oikeistojohto antoi täyden tukensa näille pyrkimyksille. Se toimi näkyvästi johtavassa roolissa ns. NORDEK-hankkeessa, jonka oli määrä muodostaa väliaskelma Suomen ja NATO:n taloudellisen selkärangan EEC:n lähentämiseksi. Kommunistien ja realististen keskustalaisten tahojen kamppailulla NORDEK:in perustaminen torjuttiin. Mutta aikaisemmat ratkaisut olivat joka tapauksessa lisänneet imperialististen maiden — erityisesti EFTA:n ja EEC:n osuutta Suomen kaupassa ja kanssakäymisessä.

Vastaavasti Suomen ja Neuvostoliiton vaihdon osuus aleni useilla prosenttiyksiköillä ollen vuonna 1972 enää 12,0 %. Virheellisen suuntauksen tuloksena maksutaseen vajuus ja ulkomainen velka ovat lisääntyneet valtavasti. Tärkeimmäksi hyökkäysalaksi ulkopoliittisen linjan muuttamiseksi ja imperialismien yhteiskunnallisten, poliittisten ja ideologisten lainmukaisuuksien voimistamiseksi maassamme muodostui kuitenkin vuosikymmenen vaihtuessa 1960/70 suurpääoman käynnistämä painostus Suomen asteittaiseksi liittä-

2.2. SUURKAPITALISTIN VALTA ON MAAMME OPISKELIJOIDEN JA MUIDEN TYÖTÄTEKEVIEN ONGELMIEN AIHEUTTAJA

miseksi EEC:hen, aluksi vapaakauppasopimuksen muodossa. Poliittisista järjestöistä ainoastaan SKP ja SKDL sekä vasemmiston ja eräät keskustan nuoriso- ja opiskelijajärjestöt ovat asettuneet EEC-hanketta vastaan. Työläisten, pienviljelijöiden ja muiden työtätekevien keskuudessa EEC-uhkaa vastaan on syntynyt voimistuva EEC:n vastainen liike, joka on todennut kaavaillun EEC-sopimuksen jyrkästi YYA-sopimuksen vastaiseksi.

Oikeistohyökkäys kohtaa kasvavaa vastarintaa

Vasemmiston ja keskustan hallitusyhteistyön työtätekeville kurjat tulokset sekä suuryhtiöiden lujittunut taloudellinen mahti loivat edellytyksiä oikeistovoimien hyökkäyksen voimistumiselle työtätekevien perustarpeita ja -oikeuksia vastaan.

Oikeistoryhmien asemien vahvistuminen vuoden 1970 eduskuntavaaleissa Kokoomuksen, SMP:n ja SKL:n sekä SDP:n oikeiston etenemisenä osoitti vaaran suunnan. Tulopoliittisen alistamismekanismin täydentäminen ja yhä häikäilemättömämpi käyttö mm. Perämeren satamatyöläisiä vastaan vuonna 1972, valheellisen EEC-myönteisen propagandan ja EEC:hen liittymiseen tähtäävän painostuksen lisääntyminen, äärioikeistolaiden ja neuvostovastustajien piirien yhä avoimempi ja röyhkeämpi esiintyminen ovat olleet oikeistohyökkäyksen kärkenä. Toisaalta se on kasvattanut taantumuksen ja SDP:n johdon yhteispelin kautta reformismin ja oikeistososialidemokratian vaikutusta työväenjoukkojen keskuudessa.

Mutta kiristynyt ote työtätekevien alistamiseksi suurpääoman eduille on merkinnyt myös työväestön joukkoliikkeen kasvua.

Vuonna 1971 yli 400 000 työläistä osallistui tulopoliittikanvastaisiin lakkoihin. Vuonna 1972 työläiset kävivät yli tuhat — enimmäkseen voitokasta — työpaikkakohtaista lakkotaistelua paremman ansiotason, työturvallisuuden ja toimintaoikeuksien puolesta. Joukkoliikkeen kärjessä toimivat yhä tehokkaammin kommunistit, jotka olivat ylimääräisessä ja 16. edustajakokouksessa vuosina 1970 ja 1972 onnistuneet voittamaan SKP:ssa esiintyneitä horjuntailmiöitä. Kommunistien taistelulinjan selkiytyminen ja toimintavalmiuden kohoaminen johti SKDL:n edustajien osoittamiseen ulos hallituksesta v. 1971.

Oikeiston, keskustan ja SDP:n johdon virheellisen poliittisen suuntauksen ja oikeistohyökkäyksen törmäminen lujittuvaan vastarintaan on syventänyt viime vuosina poliittista kriisiä: runsaan kahden vuoden sisällä on toiminut kuusi eri hallitusta. Yhä useammalle työtätekevälle valkenee, että omien etujen puolustaminen edellyttää oikeistohyökkäyksen torjumista ja maan politiikan suunnan muutosta, irtisanoutumista oikeistososialidemokratian luokkayhteistyöpolitiikasta suurpääoman kanssa ja SDP:n ja Keskustapuolueen johtoelinten keinotekoisesta ja puoluetaktisesta yrityksestä asettaa eri työtätekevät väestönkerrokset toisiaan vastaan. Vaatimus: on muodostettava työväen ja muiden demokraattisten voimien yhteinen suurpääoman- ja oikeistonvastainen rintama, kiteyttää parempaan turvaan ja tulevaisuuteen johtavan linjan yhä useamman palkkatyöläisen, pienviljelijän, palvelualojen työntekijän, eläkeläisen, sivistyneistöön lukeutuvan, opiskelijan ja koululaisen tietoisuudessa.

2.3. Opiskelijoiden elinehtojen kurjistaminen tehostuu

Sosiaalipoliittisesta uudistustyöstä taannutaan työtätekevien elinehtojen kaventamiseen

Välittömästi sotaa seuranneina vuosina monopoliporvariston ja poliittisen

taantumuksen asema yhteiskunnassa heikkeni ja aloite siirtyi demokraattisille voimille. Työtätekevien joukkoliikkeen määrätietoisien ja aloitteellisten painostuksen tuloksena alkoi aktiivinen yhteiskunnallinen painostustyö. Tänä ajanjaksona säädettiin merkittäviä sosiaalipoliittisia reformeja, luotiin edellytyksiä sairaanhoitojärjestelmän kehitykselle ja lisättiin voimallisesti sosiaali- ja terveystoimien osuutta valtion budjetissa. Nämä toimenpiteet merkitsivät tulonsiirtoa vähävaraisille ja paransivat työtätekevän väestön, myös opiskelijoiden ehtoja.

Taantumusvoimien vahvistumisen seurauksena yhteiskunnallisen uudistus-työn kausi päättyi 40-luvun lopulla. Taantumushallitusten toimesta suoritettiin jyrkkiä hinnankorotuksia, lakkautettiin vuokrasäännöstely ja kiristettiin vähävaraisten verotusta. Sosiaalipoliittinen lainsäädäntötyö hidastui, uudistuskauden merkittävät reformit pyrittiin vesittämään ja valtion sosiaalitoimien kasvua hidastettiin. Työtätekevien väestökerrosten ja myös opiskelijoiden ehtojat alkoivat kaventua.

Opintotukilait vesitetään

Sodanjälkeinen maan nopea jälleenrakentaminen ja talouden rakennemuutos vaativat lisääntyvässä määrin koulutettua työvoimaa. Koulutetun työvoiman saannin turvaamiseksi säädettiin 1940-luvulla kolme opintotukea koskevaa lakia.

Lakien puitteissa olisi ollut mahdollista taata merkittäväkin tukea kaikille oppivelvollisuuslupien jälkeisille opiskelijoille. Esimerkiksi ammattiopintojen avustuksen mukaan vähävaraisilla opiskelijoilla olisi ollut oikeus saada vähintään 30—60 % kohtuullisista opiskelukustannuksista kattava apuraha. Oikeistovoimien aktivoitumisen ja korkeakoululaitoksen suunnittelemattoman kasvun myötä lait kuitenkin vesitettiin. Vuosien mittaan apurahojen merkitys opintomenojen rahoittamisessa jatkuvasti väheni. Valtion opintotukimenot opiskelijaa kohti jopa vähenivät kaikkien muiden paitsi korkeakouluopiskelijoiden kohdalla. Lisäksi opintotukea ei alettu kehittää ensisijaisesti ammattioppilaitoksista ja lukioista käsin, vaan tuki suuntautui suhteessa nähin liiaksi korkeakouluun. Tämän seurauksena työväestön lapsien etenemismahdollisuudet opiskelun suhteen heikkenivät.

Vuokra-asuntopula kärjistyy

Välittömästi sodan jälkeen oli valtion lainoittaman asuntotuotannon osuus merkittävän laaja, mutta sen osuus tuotannosta laski 1950-luvulla. Vuosikymmenen lopulla ja 60-luvun alussa myönnettiin rakennuttajille, rahoittajille ja asunnonomistajille suuria verohelpotuksia. Se ei kuitenkaan tuonut ratkaisua asunto-ongelmiin, vaan vaikeutti niitä suunnatessaan tuotantoa pieniin yksioihin ja kaksioihin sekä edesauttaessaan asuntokeinottelua.

Vuokra-asuntojen osuuden kaventuminen koko asuntokannasta pahensi opiskelijoiden asuntotilannetta. Opiskelijayhteisöt pyrkivät helpottamaan opiskelijoiden asuntopulaa omalla rakennustoiminnallaan. Rakentaminen tapahtui aluksi ilman valtion tukea, mutta 50-luvulla valtio alkoi osittain lainoittaa asuntoloiden rakentamista. Opiskelijoiden oma rakennustoiminta jäi kuitenkin vähäiseksi. Merkittävän osan opiskelija-asuntotuotannosta muodostivat opistotasoisten ja ammatillisten oppilaitosten yhteyteen rakennetut asuntolat.

Sairaalalaitos kasvaa suunnittelemattomasti

Sairaanhoitopalvelujen lisääntyneen kysynnän tyydyttämiseksi sotien jälkeen ryhdyttiin demokraattisten voimien vaatimuksesta kehittämään sairaalalaitosta. Tämän seurauksena 1940-luvun jälkimmäisellä puoliskolla terveydenhoitomenot valtion budjetissa kasvoivat nopeasti.

Oikeistovoimien otteen vahvistumisen ja terveydenhuollon suunnittelemat-

tomuuden myötä sairaalalaitos paisui ohjaamattomasti. Avohoito ja ennaltaehkäisy jäivät kehittymättä. Laitoshoidon ja avohoidon epätasaista kehitystä kuvaa se, että vuosina 1945—1961 sairaalalääkärien lukumäärä kasvoi nelinkertaisesti avohoidon virkoihin nähden.

Oikeisto ja taantumuksellinen lääkärikunta estivät lääkärikoulutuksen kehittämisen vastaamaan terveydenhuollon tarpeita. Tämä johti lääkäripulaan, terveystalvelujen riittämättömyyteen ja osittain myös niiden alueellisesti epätasaiseen jakautumiseen.

Sairaalalaitoksen suunnittelematon kasvu aiheutti laitoshoidon suhteellisen kalleuden vuoksi terveydenhuoltomenojen voimallisen kasvun. Vuosina 1953—60 terveydenhuoltomenot kasvoivat valtion kokonaismenoista 3,6 %:sta 5,2 %:iin. Monopoliin haluttomuus maksaa työvoimansa terveyden ylläpitokustannukset ja niiden vahvistunut asema politiikassa johtivat siihen, että menotaakka sysättiin valtion ja kuntien avulla työtätekevän väestön ja kaikkien vähävaraisten maksettavaksi.

Kunnallisen avohoidon kehittymättömyys ja opiskelijoiden lisääntynyt terveystalvelujen kysyntä pakottivat opiskelijayhteisöt kehittämään omaa terveydenhoitojärjestelmäänsä. Tämä tapahtui vuonna 1946 perustetun Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön puitteissa. Muiden opiskelijoiden kohdalla terveydenhoito perustui joukkoon hajanaisia lakeja, jotka eivät asettaneet oppilaitoksille riittäviä velvoitteita terveydenhoidon järjestämiseksi.

Valtiomonopolistinen sääntely tehostuu ja opiskelijoiden taloudellinen ja sosiaalinen asema kurjistuu

Opiskelijamäärien nopea kasvu, yhä useampien opiskelijoiden heikkenevät tulevaisuudennäkymät, vaikeudet saada koulutustaan vastaavaa työtä, joutuminen jopa alttiiksi työttömyydelle ja sijoittuminen suhteellisen huonosti palkattuihin tehtäviin sekä valtiovallan toimetttömyys opiskelijoiden taloudellisen ja sosiaalisen turvan järjestämisen suhteen merkitsivät opiskelijoiden valtaenemmistön joutumista välittömästi alttiiksi hintojen, maksujen ja vuokrien korotuksille sekä muille kaikkia vähävaraisia kurjistaville toimenpiteille. Opiskelijoiden heikko taloudellinen ja sosiaalinen turva olivat este koulutusmahdollisuuksien demokratisoitumiselle.

Opintoja pyritään hiostamaan

1960-luvulla talouspolitiikan yleistavoitteeksi asetettiin taloudellinen kasvu ja painotettiin koulutuksen merkitystä näiden kasvupyrkimysten välineenä. Useimpien opiskelijoiden keho taloudellinen ja sosiaalinen asema ja siitä seuraava opintojen tehottomuus ja keskeyttämiset vaikeuttivat kasvavan koulutetun työvoiman tarpeen tyydyttämistä ja merkitsivät myös monopoliin kannalta tiettyä varojen tuhlausta.

Tässä tilanteessa valtiolta ryhtyi pikaisesti suunnittelemaan erilaisia "häätätoimia" opintojen tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi sekä koulutetun työvoiman saannin turvaamiseksi.

Vuonna 1965 asetettiin opintotukikomitea, joka sai mietintönsä valmiiksi vuonna 1968. Komitean keskeisenä lähtökohtana oli opintojen tehostaminen ja nopeuttaminen. Sen esitykset opintorahamuotoisen tuen ja valtion opintotukimenojen voimakkaasta lisäämisestä kuitenkin haudattiin, koska niiden toteuttamiseen ei katsottu olevan taloudellisia edellytyksiä.

Opetusministeriö asetti välttömästi tämän jälkeen työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia esitys opintotuki uudistukseksi, joka voitaisiin toteuttaa "nopeasti ja valtion menoja olennaisesti lisäämättä". Työryhmän esitysten pohjalta säädettiin v. 1969 opintotukilaki, joka laajennettiin v. 1972 kattamaan kaikki peruskoulun jälkeiset opiskelijat. Lain sisältönä oli opintotuen kehittäminen lainamuotoisena.

Opintotukijärjestelmä on puutteellinen

Opintotukijärjestelmä ei ole taannut opiskelijoille riittävää toimeentuloa ja on johtanut opiskelijoiden kasvavaan velkaantumiseen.

Nykyisen opintotukijärjestelmän puutteet voidaan tiivistää seuraaviin:

— se merkitsee kasvavien koulutuskustannusten sysäämistä opiskelijoiden itsensä ja muiden työtätekevien maksettavaksi

— opintotukea ei alettu kehittää nimenomaan alemmista koulutusasteista lähtien vaan varat suuntautuivat suhteessa ammatillisiin oppilaitoksiin ja lukioihin liiaksi korkeakouluihin. Tämä merkitsi työväestön lasten opiskelumahdollisuuksien erittäin jyrkkää kaventumista jo keskikouluvaiheen jälkeen

— se merkitsee kasvavia vaikeuksia ennen kaikkea niillä aloilla, joilta sijoittuminen työelämään on vaikeaa, joilla on työttömyyttä ja joilla palkkaus tulevassa ammatissa on suhteellisen alhainen

— se merkitsee kasvavia vaikeuksia vähävaraisille opiskelijoille. Tukea eniten tarvitsevilla on usein muita huonommat mahdollisuudet turvautua lainaan, velkamäärien pelko aiheuttaa hakeutumista ansiotyöhön opiskeluaikana ja ohjaa vähävaraisia aloille, joilta valmistuminen on nopeaa

— tilapäinen häiriö opinnoissa voi aiheuttaa lainan epäämisen

— se kurjistaa valmistuneiden opiskelijoiden elinehtoja ja vaikeuttaa jatko-opintoja, koska lyhennysten ja korkojen osuus tuloista on erittäin suuri heti valmistumisen jälkeen. Takaisinmaksu osuu lisäksi ajankohtaan, jona monet muutkin menot kuten perhe- ja asumiskustannukset nousevat jyrkästi

— se asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan, koska takaisinmaksukyky ei tule huomioon otetuksi

— koska varakkaat opiskelijat eivät tarvitse lainaa oman perustoimeentulonsa turvaamiseksi, ohjutuu osa työtätekevilta kerätystä varoista tarkoituksettomaan kulutukseen ja merkitsee tulonsiirtoa vähävaraisilta suurituloisille

— nykyinen opintotukijärjestelmä merkitsee alueellista tulonsiirtoa kehitysalueilta opiskelupaikkakunnalle säästö- ja osuuspankeista otettujen lainojen kohdalla

— opintorahan reaaliarvoa ei ole mitenkään turvattu, vaan hintojen, maksujen, vuokrien ja verojen korotukset vievät kasvavan osan siitä

Opintotukijärjestelmä ei tyydytä nykyisellään myöskään monopoleja. Se ei ole taannut riittävän tehokasta ja nopeata opiskelua. Lisäksi tarvittavien lainamäärien kasvu on ollut räjähdysmäinen: v. 1969 valtion takaamien opintolainojen määrä oli 96 mmk, v. 1972 jo 800 mmk. Pankit ovatkin yhä haluttomampia myöntämään muihin lainoihin nähden halpakorkoisia opintolainoja.

Valtion rooli asuntopolitiikassa voimistuu

Asuntopula muodostui 60-luvulla entistä enemmän myös työvoiman ”vapaa” liikkuvuuden esteeksi ja vaikeutti näin pääomien keskittämistä. Rakennuttajille ja asuntokeinottelijoille 50—60-luvulla myönnetyt verohelpotukset eivät ratkaisseet eivätkä edes helpottaneet asuntopulaa, joka koski nimenomaan vuokra-asuntoja.

Työväestön keskuudessa tyytymättömyys keuhkoja asunto-oloja ja asuntopulaa kohtaan lisääntyi. Demokraattiset voimat esittivät voimakkaita vaatimuksia vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi ja vuokralaisten aseman parantamiseksi. 1960-luvun lopulla eri puolilla maata järjestettiin asuntoliittisiä joukkokokouksia ja mielenosoituksia ja alettiin perustaa vuokralaisyhdistyksiä.

1960-luvun puolivälin jälkeen lisättiin voimakkaasti valtion asuntotuotantoon suuntaamia varoja ja suuntauduttiin aiempaa enemmän vuokra-asuntotuotantoon. Tämä ei kuitenkaan juuri parantanut vähävaraisten asunnon-

saantimahdollisuuksia. Ainoastaan 49,5 % valtion asuntotuotantoon suuntaamasta tuesta ohjautui vuonna -72 vuokra-asuntotuotantoon. Asuntohallituksen harjoittama tulorajojen korottamispolitiikka on omistusasuntojen kohdalla suunnannut tukea suurituloisille. Lisäksi vähävaraisten asunnon-saantimahdollisuuksia ovat rajoittaneet hinnankorotukset, verotuksen kiristyminen ja kapitalistien pyrkimys pitää palkat mahdollisimman alhaisina. Edullisten valtion lainojen merkitys on suurelta osin ollut siinä, että ne ovat vapauttaneet yksityisiä pääomia tuottoisampiin sijoituskohteisiin ja turvanneet asuntotuotannossa yksityisen pääoman korkeat voitot. Vuokralaisten irtisanomissuojan parantaminen ja vuokrasäännöstelyvaltuuksien antaminen hallitukselle merkitsivät vuokralaisten aseman parantumista jonkin verran. Näitä toimenpiteitä käytettiin kuitenkin työläisille epäedullisten tulopoliittisten ratkaisujen läpiajamiseen. Lisäksi vuokraisännille jäi lukuisia mahdollisuuksia lain kiertämiseen ja vuokrasäännöstely osoittautui hataraksi.

Kunnat kasvattavat suurpääoman voittoja asuntotuotannossa

Rakennuttajilla on ollut erittäin hyvät yhteydet oikeistopuolueisiin ja SDP:hen ja tätä kautta myös kuntien luottamuseliimiin. Kunnilla ei ole ollut mahdollisuuksia lain vaatimiin suuriin korvauksiin tonttimaan lunastamiseksi. Tämän vuoksi kunnat ovat kaavoittaneet maa-alueita ja myöntäneet rakennusoikeuksia lähinnä suurrakennuttajien tahdon mukaisesti. Opiskelija-asuntotuotannon kohdalla tämä on merkinnyt sen suuntautumista entistä kauemmaksi oppilaitoksista ja keskuksista alueille, joita suuret rakennuttajat eivät ole niin suurella määrällä halunneet itselleen. Suurpääoma on kasvattanut voittojaan myös maakaupoissa kuntien kanssa. Esimerkiksi v. 1968 olivat yksityisten maanomistajien rakennuttajille myymät kerrostalotontit neljä kertaa kalliimpia kuin kuntien myymät tontit.

Vuokra-asuntoja vähennetään

Asuntopulaa on pahentanut edelleen se, että konttoristumisen ja talojen purkamisen seurauksena asuntojen vuotuinen poistuma on ollut 40 % uusien asuntojen tuotannosta. Vuokrasäännöstely, vuokralaisten irtisanomissuojan parantaminen ja eräiden verohelpotusten poistaminen ovat jossain määrin heikentäneet keinottelumahdollisuuksia asuntotuotannossa ja mahdollisuuksia lisätä voittoja vuokria korottamalla. Tämän seurauksena vuokra-asuntoja on alettu muuttaa omistusasunnoiksi ja jopa pidetty tyhjiillään.

Opiskelija-asuntotuotanto ei ratkaise opiskelijoiden asunto-ongelmia

Opiskelijoiden asunnon-saanti riippuu nimenomaan vuokra-asuntojen ja opiskelija-asuntojen määrästä. Näin ollen vuokra-asuntopula koettelee ankarasti myös opiskelijoita.

Valtion asuntomäärärahojen kasvu merkitsi myös opiskelija-asuntotuotannon tukemista aikaisempaa enemmän valtion lainoin. Opiskelijajärjestöt perustivat eri korkeakoulupaikkakunnille opiskelija-asuntosäätiöitä, joiden puitteisiin ryhdyttiin keskittämään opiskelija-asuntotuotantoa.

Monopolit ja valtiovalta suhtautuivat tähän toimintaan tietyllä myötämielisyydellä. Se turvasi osaltaan koulutetun työvoiman saannin. Lisäksi samalla kun näin helpotettiin hieman opiskelijoiden asunto-ongelmia, helpotettiin vielä suhteellisesti enemmän yleistä asuntopulaa ahtamalla opiskelijat asumaan keskimääräistä ahtammin ja vapautettiin kapitalistien pääomia edullisempiin sijoituskohteisiin.

Päivähoitopaikkojen tarve kasvaa voimakkaasti

Pitenevän opiskeluajan ja alenevan avioitumisien myötä yhä useammilla opiskelijoilla alkoi olla myös lapsia huollettavanaan. Yhtä aikaa opiskelijamäärien voimakkaan kasvun kanssa lisääntyi tuotannon ja pääomien kes-

kittymisen seurauksena muuttoliike asutuskeskuksiin. Tämä merkitsi päivähoitotarpeen voimakasta kasvua. Harjoitettu päivähoito- ja perhepolitiikka kärjisti tilannetta edelleen.

Lieventääkseen lastenhoidon kriisiä opiskelijajärjestöt perustivat lasten päivähoitopaikkoja. Taloudellisten resurssien ja valtion tuen vähyysden vuoksi niitä ei kuitenkaan pystytty kehittämään tarpeen edellyttämällä nopeudella ja niiden maksut jouduttiin pitämään korkeina. Ne merkitsivät kaikesta huolimatta etenkin vieraspaikkakuntalaisille opiskelijoille, jotka eivät saa lapsiaan kunnalliseen päivähoitoon, hieman parempia mahdollisuuksia saada hoitopaikka lapsilleen.

Päivähoitolaki ei ratkaise päivähoidon ongelmia

Päivähoitopaikkojen valtava vajuus aiheutti paitsi kasvavaa tyytymättömyyttä työtätekevien keskuudessa, myös ongelmia monopoleille. Päivähoitokysymys vaikeutti niille edullisen naistyövoiman saantia ja perhepolitiikan epäkohdat vaikuttivat osaltaan syntyvyyden alentumiseen ja siten työvoiman tarjonnan vähentymiseen.

Opiskelijoiden kohdalla lastenhoito-ongelmat pidensivät opiskeluaikaa, liäsivät opintojen keskeyttämisiä ja taloudellisia rasituksia.

Vuonna 1972 säädettiin laki lasten päivähoidosta. Se sisältää kuitenkin vakavia epäkohtia. Laki sen enempää kuin päivähoitoasetustaan eivät määrittele kiinteitä velvoitteita kunnille päivähoidon järjestämiseksi. Tämä merkitsee päivähoito-ongelmien pitkittymistä. Lain mukaan mikään päivähoitomuoto ei ole ensisijainen. Tällä tavalla asetetaan samanarvoiseksi laitoshoido, perhepäivähoito ja leikin tai muun toiminnan ohjaaminen. Laista puuttuvat säädökset valtion osuudesta päivähoitopaikkojen perustamiskustannuksiin, ja valtion tuen ulkopuolelle on jätetty ruokailu-, terveydenhoito- ja toimintavälinemenot. Tämän seurauksena päivähoidosta aiheutuvat kustannukset ohjautuvat kunnallisverotuksen välityksellä suuressa määrin työtätekevien kannettavaksi. Edelleen kun laista puuttuvat päivähoitopaikkojen jakoperusteet ja useimmissa kunnissa taantumuksella on vahvat asemat, ei ole takeita siitä, että jako tapahtuu yksinomaan sosiaalisin perustein. Laissa ei ole myöskään edellytetty järjestettäväksi sairaan lapsen hoitoa.

Päivähoitolain puutteet ja taantumusvoimien haluttomuus kehittää kunnallista päivähoitoa merkitsevät opiskelijoiden lasten päivähoito-ongelmien jatkumista.

Avohoidon kehittymättömyys nousee keskeiseksi ongelmaksi terveydenhuollossa

Tieteellis-teknisen kumouksen oloissa lyhytaikaisten sairauksien seurausten haitallisuus tuotannolle lisääntyi. Terveystenholdon sairaalakeskeinen kehittäminen ei tarjonnut ratkaisua näiden haittojen vähentämiseksi. Toisaalta myöskään varojen suuntaaminen laitoshoidon kautta kasvavassa määrin vanhuksiin ja työkyvyttömiin ei vastannut monopolien tarpeita. Se merkitsi terveydenhoidon kasvavien kustannusten epätarkoituksenmukaista käyttöä. Terveystenhuollon ongelmat pakottivat myös monopolit kiinnittämään huomiota avohoidon kehittämiseen.

Sairausvakuutuslaki, jota työväki oli jo pitkään vaatinut, pyrki nimenomaan kehittämään avohoitoa. Lakia ei toteutettu kuitenkaan käytännössä heidän etujensa mukaisesti. Yksityinen terveydenhuoltosektori korkeine hintoineen ja erittäin laajana anasti valtaosan sairausvakuutuskorvauksista. Koska sairausvakuutuslaki ei ollut progressiivinen, se kohdistui raskaimmin vähätuloisiin ja yrityksistä erityisesti työvoimavaltaisiin yrityksiin.

Kansanterveyslakia ei toteuteta kansan etujen mukaisesti

Kunnallista avohoitoa kehittämään asetettiin v. 1967 toimikunta, jonka te-

kemien ehdotusten mukaisesti säädettiin v. 1972 kansanterveyslaki. Luonteeltaan laki on hallinnollinen puitelaki, jonka käytännön toteuttaminen perustuu valtakunnallisiin 5-vuotissuunnitelmiin ja vuosittaisiin tulo- ja menoarvioihin. Lain piiristä puuttuu kokonaan sairaanhoitojärjestelmän, mm. sairaalalaitoksen kehittäminen.

Kansanterveyslaki edellyttää yleislääkäritasoisten palvelujen ilmaistamista vuoteen 1980 mennessä ja avohoidon suunnitelmallista toteuttamista. Lain soveltaminen käytännössä ei ole kuitenkaan vastannut työtätekevien etuja. Eduskunnan valvonnasta irrallaan olevien valtion elinten valtaa on lisätty. Erityisesti vähävaraisten kuntien terveydenhoitokustannukset ovat nousseet voimakkaasti. Myös yksityisen sektorin vapaiden kehittymismahdollisuuksien säilyttäminen ja konkreettisten ennaltaehkäisytoimenpiteiden täydellinen puuttuminen osoittavat lain toteuttamisen kansanvastaista luonnetta. Kunnallisen terveydenhoitojärjestelmän kehittyessä hitaasti muodostui Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöstä, jonka kehittämisen opiskelijat itse suurimmalta osaltaan kustansivat, merkittävä osa korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitojärjestelmää.

Taantumuksen hyökkäys opiskelijoiden elinehtoja vastaan voimistuu

Suurpääoma pyrkii valtiokoneistoa hyväkseen käyttäen ohjaamaan yhä suuremman osan kansantulosta omaan kontrolliinsa ja käyttöönsä. Tämä kehitys muodostaa opiskelijoiden valtaenemmistön elinehdoille vakavan ja kasvavan vaaran. Se merkitsee niin hintojen, maksujen kuin vuokrienkin nousua, verojen korottamista, asuntopulaa, päivähoitopaikkojen puutetta ja terveydenhoidon ongelmia kuin opiskelijoiden kasvavaa velkaantumista.

Nykyinen opintotukijärjestelmä johtaa kasvaviin vaikeuksiin

Valtion opintotukikeskuksen johtokunnan helmikuussa 1973 julkistama mietintö opintotuen kehittämisestä asettaa periaatteessa tavoitteeksi opintorahamuotoisen opintotuen, mutta vesittää heti tämän tavoitteen konkreettisesti kehittämisohjelmassaan. Sen mukaan olisivat valtion opintotukimenot vuonna 1980 rahan nykyarvossa laskettuna vain noin 500 mmk, kun opiskelu- ja elinkustannukset kokonaan kattava opintotuki edellyttäisi 1400 mmk. Mietinnön esitysten mukaan 30 % lukiolaisista, 50 % ammattikoululaisista ja 70 % korkeakouluopiskelijoista saisi opintorahan, joka kuitenkin kattaisi vain osittain keskimääräiset opiskelu- ja elinkustannukset. Tuki suuntautuisi myös edelleen suhteessa korkeakouluihin liian vähäisessä määrin lukioihin ja ammattikouluihin.

Opintotukikeskuksen johtokunnan mietintöön liittyy valtiovarainministeriön edustajan eriävä mielipide, jossa esitetään, ettei opintorahamuotoisen tuen kehittämiseen edes mietinnön esittämässä muodossa ole taloudellisia edellytyksiä. Sama kanta tuodaan esiin myös vuoden 1973 valtion tulo- ja menoarvion liitteessä valtionalouden kehitysnäkymistä vuosina 1973—77. Samalla valtiolta pyrkii peittämään toimenpiteittensä monopolien etuja palvelevan luonteen asettamalla vastakkain eri työtätekevät väestönkerrokset. Myös monopolien kannalta on välttämätöntä kehittää jonkinlaista opintotukea koulutetun työvoiman saannin turvaamiseksi. Monopolit eivät kuitenkaan ole itse valmiita maksamaan tästä aiheutuvia kustannuksia, vaan pyrkivät siirtämään ne mahdollisimman suurena määrin työtätekevien kannettavaksi. Työtätekevien omia elinehtojaan kaventavaa politiikkaa vastaan käymän taistelun voimistaminen vaikeuttaa kuitenkin näitä pyrkimyksiä. Monopolit pyrkivät turvaamaan omat voittonsa myös siinä tapauksessa, että ne joutuvat sijoittamaan varojaan opintotukeen. Tätä varten ne haluavat nostaa opintolainojen korkoja. Monopolit pyrkivät lisäksi käyttämään opintotukea hyväkseen myös demokraattisen liikkeen kasvun ehkäisemiseksi.

Monopolien politiikka merkitsee opintotuen täysin riittämätöntä kehittä-

mistä, opintojen hiostamista ja opiskelijoille kasvavia vaikeuksia. Se merkitsee myös tiettyä koulutuksellista tuhlausta lahjakkaiden vähävaraisten jäädessä pois korkeamman asteen koulutuksesta.

Vuokra-asuntotuotannon osuutta vähennetään

Asuntotuotannossa suurpääoma pyrkii suuntaamaan entistä suuremman osan asuntotuotannosta omistusasuntojen rakentamiseen. Näin työtätekevät tulisivat sidotuiksi pitkään velkavankeuteen ja suurpääoma saisi tämän "pakkosäästämisen" kautta käyttöönsä entistä suuremman osan kansantuloista. Samalla näin vapautettaisiin pääomia vuokra-asuntojen omistuksesta edullisempiin sijoituskohteisiin. Tässä pyrkimyksessään suurpääoma onkin saanut tuekseen paitsi oikeiston myös keskustavoimat ja oikeistososiaalidemokraatit. Asuntohallitus aikookin vähentään vuokra-asuntojen osuutta valtion lainoittamasta asuntotuotannosta.

Samalla pyritään turvaamaan myös monopolien halvan, vähävaraisen työvoiman käyttö- ja liikkuvuustarpeet. Tämä edellyttää etenkin tiettyä määrää vuokra-asuntoja, mutta suurpääoma pyrkii myös voimakkaasti edistämään omistusasuntojen hankkimista. Omien voittojensa turvaamiseksi suurpääoma pyrkii valtiovallan tuella lisäämään asuntosäästämistä erittäin pienellä alkupääomalla, romuttamaan vuokrasäännöstelyä, mitätöimään vuokralaisten irtisanomissuojan, edistämään parakkiasumista ja vaatii vero- ym. helpotuksia asuntotuotannossa.

Vuokra-asuntopulan paheneminen merkitsee lisääntyviä vaikeuksia myös opiskelijoille. Vuonna 1973 ilmestyneessä mietinnössään opiskelija-asunto-toimikunta esittää opiskelija-asuntotuotannon lisäämistä, niiden asuntolomaisuuden vähentämistä ja valtiovallan, rahoittajien, rakennuttajien ja opiskelijajärjestöjen yhteisen neuvottelukunnan muodostamista. Tämä neuvottelukunta laatisi mm. pitkän tähtäimen opiskelija-asuntotuotantosuunnitelmat ja esitykset valtion lainoituskohteiksi. Toimikunnan esittämä tuotannon lisäys on, etenkin muun vuokra-asuntokannan uhatessa pienetä, riittämätön. Se on myös ristiriidassa yleisessä asuntopolitiikassa vallitsevan omistusasuntosuuntauksen kanssa, joten toimikunnan esitysten toteuttamisesta tällaisenaakaan ei ole mitään takeita.

Paitsi että mietinnössä esitetyt konkreettiset toimenpiteet ovat riittämättömät eikä niitä kytkeä vaatimukseen yleisen asuntopolitiikan suunnan muuttamisesta, viitataan mietinnössä myös suhdannepoliittisten tekijöiden huomioon ottamiseen, jätetään huomiotta jo olemassa olevien asuntoloiden parantaminen, asumiskustannusten alentamiseksi ei esitetä konkreettisia keinoja kuten opintotuen kehittäminen, ja myös lapsiperheiden erityistarpeet jätetään huomiotta.

Nämä suunnitelmat merkitsevät myös yritystä em. neuvottelukunnan kautta kaventaa opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia ja kytkeä heidän demokraattiset joukkojärjestönsä osaksi valtiomonopolistista sääntelykoneistoa. Useissa opiskelija-asuntoloissa on lisäksi asumisoikeus sidottu opintojen etenemiseen erilaisiin enimmäisasumisaika- ym. järjestelyin ja näin hiostetaan opiskelua.

Terveys alistetaan palvelemaan monopolien voitontavoittelua

Huolimatta terveydenhoidon kustannusten kasvavasta osuudesta kansantaloudessa alkoi 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa ilmetä lisääntyviä vaikeuksia taata monopolien tarpeita vastaavan työkykyisen työvoiman tarjontaa. Sairaalakeskeinen terveydenhuoltojärjestelmä ei kyennyt estämään sairastavuuden kasvua. Pitkäaikaisesti sairaiden määrä kohosi vuosikymmenen lopulla miljoonaan henkilöön, työikäisistä on kuntoutuksen tarpeessa noin 250 000 ja tapaturmia sattuu vuosittain n. 300 000 työläiselle.

Talousneuvosto, joka on eräs niistä elimistä joiden kautta suurpääoma pystyy tosiasiallisesti esittämään johtavaa roolia valtiokoneiston toimenpiteiden

suunnittelussa ja määrittelyssä, esittää terveydenhuollon kehittämissuunnitelmaa, jonka mukaan terveydenhuollon palvelut suunnataan entistä enemmän vain työikäiseen, erityisesti vaikeasti korvattavissa olevaan, koulutettuun työvoimaan. Pysyvästi työkyvyttömät pyritään elättämään minimieläkkeen varassa.

Terveydenhuollon kustannusten kasvu pysäytetään ja menot sysätään voimistuvassa määrin työtätekevien harteille. Terveydenhuollon suunnittelu ja toimeenpano keskitetään tiiviimmin kansanvallan kontrolliin ulkopuolelle, lääkintöhallitukseen ja kunnan virkamiehille.

Erityisesti oikeistososiaalidemokraattisten valtion virkamiesten suunnitelmissa pyritään opiskelijoiden terveydenhuolto sisällyttämään kansanterveyslakiin siten, että YTHS:n toiminnan jatkaminen edes nykyisen laajuisena tulisi vaikeutumaan, opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet kaventumaan ja SDP:n vaikutusvalta kasvamaan.

Talousneuvoston ja valtiokoneiston suunnitelmat eivät ole työtätekevien ja opiskelijoiden etujen mukaisia. Niiden toteuttaminen merkitsee varsinaisten toimenpiteiden suorittamatta jättämistä ennaltaehkäisyä kannalta tärkeimmillä alueilla kuten yleisessä talous- ja sosiaalipolitiikassa. Ne merkitsevät suunnitelmallisen terveyden- ja avohoidon kehittämisen estämistä, opiskelijoiden ja kaikkien työtätekevien demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien kaventamista ja heidän maksutaakkansa lisäämistä.

Monopolit pyrkivät voimistamaan opiskelijoiden elinehtoja kurjistavaa politiikkaa

Suurpääoman etujen mukaiselle sosiaalipolitiikalle on siis ollut ominaista toisaalta toimenpiteiden rajoittuneisuus ja riittämättömyys, toisaalta tieteellisen teknisen kumouksen asettamat yhä suuremmat vaatimukset työvoiman koulutukselle, terveydelle, liikkumiselle — ja välttämättömyys näiden vaatimusten edes jonkinasteiseen huomioon ottamiseen.

Suurpääomalle ja sen etujen puolustajille näiden työvoimakustannusten kasvamisestaipumusten ja monopolien omien riiston asteen kohottamispyrkimysten välisen sekä väestön reaalisen kulutuskysynnän kehityksen ja työläisten tuotantokyvyn välisten ristiriitojen ainoaksi ratkaisuksi löytyy työtätekevien riiston tehostaminen entisestään.

Suurpääoma pyrkii kehittämään uusia riiston muotoja. Se pyrkii suuntaamaan työvoiman koulutuksesta, asumisesta jne. aiheutuvat kustannukset pois itseltään työtätekevien maksettavaksi joko suoraan tai välillisesti valtion ja kuntien verotuksen kautta, jolloin tulonsiirrot tapahtuvat lähinnä eri työtätekevien väestökerrosten välillä ja sisällä. Se turvautuu lisääntyvissä määrin valtion suoranaiseen osallistumiseen työvoiman uusintamistapahtumaan monopolien eduksi.

Sosiaalipoliittisissa toimenpiteissä keskitytään erityisesti niille aloille, jotka ovat pääomapiirin kannalta kaikkein tärkeimpiä ja kannattavimpia, joilla esimerkiksi työvoima on vaikeimmin korvattavissa. Työtätekevien ja vähävaraisten puute ja vaikeudet pyritään alistamaan yksityisen voitontavoittelun lähteenä, milloin siihen tarjoutuu tilaisuus. Näin esimerkiksi yksityisen apteekki- ja lääkärilaitoksen, lääketeollisuuden, ja eläkekassojen kohdalla. Ideologisessa taistelussa taantumuspiirit käyttävät huonommassa asemassa olevien puutetta muiden työtätekevien oikeutettujen vaatimusten torjumiseen ja monopolienvastaisten väestökerrosten yhteisrintaman hajottamiseen. Tätä ovat myös SDP:n ja Keskustapuolueen johtohenkilöt käyttäneet oman työväenvastaisen sosiaalipolitiikkansa olemuksen hämärtämiseen ja peittämiseen.

Opiskelijoiden ja kaikkien työtätekevien etujen vastaisen sosiaalipolitiikan harjoittamisen eräänä edellytyksenä onkin ollut voimakas ideologinen sumutus, mutta kun tämä ei ole osoittautunut riittäväksi, myös virkavaltaisuuden lisääminen, päätöksenteon siirtäminen yhä enemmän pois työtäte-

kevien ulottuvilta, pois demokraattisesti valituilta elimiltä ja sosiaalipoliittikan kytkeminen entistä tiukemmin ja kaikinpuolisemmin osaksi valtiomonopolistista sääntelyä.

Suurpääoman ja oikeistovoimien aikomus jatkaa ja voimistaa tätä työtä-tekevien etujen vastaista politiikkaansa merkitsee vakavaa uhkaa opiskelijoiden valtavan enemmistön toimeentulolle ja elinehdoille.

Se merkitsee hintojen, maksujen, vuokrien ja verojen korotusten jatkumista. Se merkitsee opintotuen kehittymättömyyden myötä opiskelijoiden kasvavaa velkaantumista ja kulutusmahdollisuuksien kaventuessa yhä useammille välttämättömyyttä käydä ansiotyössä myös lukukausien aikana.

Suurpääoman ja oikeiston politiikka suuntaa opiskelun lisääntyessä ja pidentyessä kasvavat koulutuskustannukset opiskelijoiden itsensä ja muiden työtätekevien kannettavaksi. Se merkitsee samalla koulutuksen nykyisen epädemokraattisen rekrytoinnin jatkumista ja työväenluokan ja vähävaraisten väestökerrosten lasten muita heikompia opiskelumahdollisuuksia. Lisäksi sosiaalisen tuen riittämättömyys ja sen sitominen tietyiltä osin opiskelumestestykseen hiostaa opiskelua.

Suurpääoman etujen mukainen politiikka, yritykset tukahduttaa opiskelijoiden elinolosuhteista nousevat konkreettiset ja oikeutetut vaatimukset sekä kytkeä opiskelijajärjestöt osaksi valtiomonopolistista sääntelykoneistoa ovat kuitenkin saaneet vastaansa kehittyvän ja vahvistuvan opiskelijoiden demokraattisen joukkoliikkeen, jonka taistelu opiskelijoiden sosiaalisten ja taloudellisten etujen puolesta voimistuu.

2. 4. Korkein opetus ja tieteellinen tutkimus alistetaan yhä suunnitelmallisemmin suurpääoman palvelukseen

Valtiomonopolistisen kapitalismin kypsyminen Suomessa on heijastunut korkeimpaan opetukseen ja tieteelliseen tutkimukseen voimistuvana ohjelmointina, jota valtio suorittaa suurpääomapiirien ehdoilla. Tässä kehityksessä voidaan erottaa ensinnäkin opiskelijamäärien voimakkaan ja suunnittelemtottoman kasvun kausi, joka kesti 1960-luvun alkuvuosiin saakka erityisesti korkeakoulujen piirissä. 1950-luvun lopulla alkanut pyrkimys jonkinasteiseen suunnitelmallisuuteen voimistui vähitellen 60-luvun aikana ja saavutti selvimmät ilmauksensa 1966 hyväksytyssä korkeakoululaitoksen kehittämislainsäädännössä. Opiskelijaliikkeen nousu 60-luvun viimeisinä vuosina ja laajemmin koko poliittisen tilanteen kärjistyminen pakottivat valtion arvioimaan tilannetta uudelleen. 60-luvun verraten alkeellisen suunnittelun tilalle on 70-luvulla astumassa korkeakoulu- ja tiedepoliittikan järjestelmällinen ja kokonaisvaltainen ohjelmointi. Samalla oikeistovoimien hyökkäykset demokraattisen opiskelijaliikkeen ja muiden demokraattisten voimien saavuttamia asemia vastaan kärjistyvät.

2. 4. 1. Korkeamman opetuksen kasvu pyritään pysäyttämään

Korkein opetus kasvaa suunnittelemtomasti

1950-luvun loppupuolella käynnistyi Suomessa toisen maailmansodan jäl-

keiseen teolliseen kehitykseen perustuva korkeakoululaitoksen voimakas laajentaminen. Tällä kaudella lisääntyvät opiskelijamäärät ohjautuivat varsin suunnittelemattomasti eri opinaloille ja korkeakouluihin aina 60-luvun puoleenväliin saakka. Tälle kaudelle oli ominaista myös teknillisten ja kaupallisten opiskelijamäärien voimakas kasvu.

60-luvulla opiskelijamäärien kasvu on poikkeuksellisen nopeaa

Korkeakoululaitoksen kasvu oli Suomessa muiden pohjoismaiden tapaan 60-luvulla huomattavasti nopeampaa kuin useimmissa Euroopan teollistuneissa maissa. Opiskelijamäärien keskimääräinen vuosittainen kasvu oli Suomessa 60-luvulla 12,3 %, kun se oli esim Saksan Liittotasavallassa 4,9 %, Isossa Britanniassa 7,4 %, Ranskassa 6,7 % ja Itävallassa 2,1 %. Seuraavat luvut opiskelijamäärien kehityksestä Suomessa osoittavat havainnollisesti 60-luvun kasvun nopeuden:

1900	1170
1935	9020
1945	13310
1955	17950
1960	23840
1965	40110
1970	57640
1972	60970

Suomen kasvun nopeuteen ovat vaikuttaneet varsin voimakas teollistuminen, sodanjälkeiset suuret ikäluokat sekä jo varhain poikkeuksellisen laajaksi kehittynyt lukiolaitos. Lukioiden kasvu oli erityisen voimakasta juuri 60-luvun vaihteen molemmiin puolin. 1955—1965 kasvoi oppikoulujen oppilasmäärä 60 % lukioiden oppilasmäärän kasvaessa samana aikana 183 % lisäen näin painetta korkeakouluopintoihin. Tärkeä syy tähän kasvuun on ollut lukiokoulutuksen halpuus: ammattikoulupaikan keskimääräiset ylläpitokustannukset ovat n. 4000 mk vuodessa, lukiopaikan alle 2000 mk.

60-luvun opiskelijamäärien nopean kasvun seurauksena on korkeakoulujen opiskelijoiden osuus koko väestöstä kasvanut varsin korkeaksi. V. 1968 oli Suomessa 100 000 asukasta kohti 1171 opiskelijaa, kun vastaava luku oli Saksan Liittotasavallassa 716 ja Iso-Britanniassa 750.

Suunnittelemattoman kasvun kaudella teknisten oppilaitosten ja kauppaopistojen opiskelijamäärät kasvoivat vielä nopeammin kuin korkeakoululaitos, mikä käy ilmi seuraavista näiden oppilaitosten opiskelijamäärien kehitystä kuvaavista luvuista:

	1950	1955	1960	1965
kauppaopistot	1865	2366	5019	8173
teknilliset opistot	1068	1137	1811	5122
teknilliset koulut	2911	3281	4666	6500

Suomalainen suurpääoma pyrki tyydyttämään teollisen kehityksen aiheuttaman yhä kasvavan teknillisen asiantuntijatyövoiman tarpeensa kehittämällä teknisiä opistoja. Vakavan työvoimapulan ilmettyä keskittyi kasvu 50-luvun lopulla tehtyjen suunnitelmien pohjalta nimenomaan 60-luvun alkuvuosiin: vuosina 1960—1962 perustettiin kahdeksan uutta teknillistä opistoa entisten neljän rinnalle.

Erittäin nopeasti kasvoivat myös kauppaopistojen oppilasmäärät. Monopoli-
soitumisen ja yrityskoon suurenemisen seurauksena tapahtui yritysten or-

ganisaatioiden eriytymistä ja monimutkaistumista, mihin liittyi sisäisen las-
kenta- ja informaatiojärjestelmän kehittämistarve. Näiden hallinnollisten
tehtävien työvoimatarvetta tyydyttääkseen suuryritykset suuntautuivat
kauppaopistojen voimakkaaseen lisäämiseen. 50-luvun puolenvälin jälkeen
kunnissa alkoi esiintyä voimakasta halua opistotasoisten oppilaitosten pe-
rustamiseen, mikä useimmiten johti juuri kauppaopistojen syntyyn: vuosina
1955—1966 perustettiin 35 kauppaopistoa ympäri maata kun niitä v. 1955 oli
21. Korkeakoulujen ja muiden ammatillisten opistojen ulkopuolelle jäänei-
den ylioppilaiden ja keskikoulun käyneiden yhä suureneva joukko hakeu-
tui tämän kehityksen seurauksena paljolti juuri kauppaopistoihin.

2.4. KORKEIN OPETUS
JA TIETEELLINEN
TUTKIMUS
ALISTETAAN YHÄ
SUUNNITELMAL-
LISEMMIN SUUR-
PÄÄOMAN
PALVELUKSEEN

Korkeakoululaitoksen kasvu keskittyy Etelä-Suomeen

Korkakoululaitoksen kasvu keskittyi lähes täysin Turkuun ja Helsinkiin.
Ennen Oulun yliopiston perustamista v. 1959 toimi Etelä-Suomen ulkopuo-
lella ainoastaan Jyväskylän kasvatustieteellinen korkeakoulu, jossa v. 1944
ensi kerran sai suorittaa akateemisen perustutkinnon. Vielä v. 1961 sen jäl-
keen kun yhteiskunnallinen korkeakoulu oli siirtynyt Helsingistä Tampe-
reelle opiskeli 88 % maamme korkeakouluopiskelijoista Helsingin ja Turun
korkeakouluissa.

60-luvun alussa perustetut teknilliset opistot jakautuivat sen sijaan suhteel-
lisen tasaisesti ympäri maata, eikä yksikään niistä sijoittunut Turkuun tai
Helsinkiin. Sama voidaan todeta perustettujen kauppaopistojen sijoittumi-
sesta.

Työväestön lasten osuus korkeakouluopiskelijoista ei kasva

Huolimatta opiskelijamäärien moninkertaistumisesta suunnittelemattoman
kasvun kaudella ei työväestön lapsien osuus korkeakouluopiskelijoista kasva-
nut. Vaikka työväestöön katsotaan kuuluvaksi yli 50 % ammatissa toimi-
vasta väestöstä, on työväestön lapsien osuus 30-luvulta asti ollut ainoastaan
n. viidennes korkeakouluopiskelijoista. Tehtyjen selvitysten mukaan työ-
väestön lapsien osuus oli v. 1946 samoin kuin edelleen v. 1961 18 % opis-
kelijoista. Porvariston koulutusmonopoli ei suunnittelemattoman kasvun
kaudella horjunut.

Halpojen alojen paisuttaminen johtaa korkeakoululaitoksen rakenteen vinoutumiseen

60-luvun korkeakoululaitoksen kasvurajähdykselle oli tyypillistä jo ennes-
tään hallitsevien humanistis-yhteiskuntatieteellisten alojen herkeämätön
kasvu tuotannolliselta merkitykseltään keskeisen teknisen alan ja lääketie-
tellisen koulutuksen jäädessä lapsipuolen asemaan.

Korkeakoululaitoksen kehittämislaki jakaa korkeakoulujen oppiaineet nel-
jään pääalaan. Lain mukaan ensimmäiseen pääalaan kuuluvat humanistis-
yhteiskuntatieteelliset oppialat, kauppa-, oikeus- ja liikuntatieteet sekä teo-
logia.

I pääalaan kuuluvien alojen kasvu oli 50-luvulla 84 %, kun taas teknisten
tieteiden opiskelijamäärät vähenivät 50-luvun alussa koko vuosikymmenen
kasvun jäätyä 15 %:iin. Vuosina 1955—1965 humanistis-yhteiskuntatieteel-
listen alojen suhteellinen osuus kaikista opiskelijoista nousi huomattavasti,
kun taas teknisten tieteiden osuus laski samana aikana 12 %:sta 10 %:iin.

Tämän kehityksen seurauksena on muodostunut suomalaisen korkeakoulu-
laitoksen rakennevinoutuma, jonka olennaisimmat piirteet on nähtävissä
seuraavasta taulukosta, joka kuvaa opiskelijoiden prosentista jakautumis-
ta eri aloille muutamissa Euroopan maissa v. 1968:

	I pääala humanistis-yh- teiskuntatieteet	II pääala matem.- luonnont.	III pääala tekniset tieteet	IV pääala lääke- tieteet
Suomi	66	18	10	6
Ruotsi	68	15	9	8
Iso-Britannia	63	17	15	5
BRD	53	14	23	10
DDR	43	18	23	10
Unkari	31	21	33	15
Puola	40	17	36	7
Neuvostoliitto ..	38	10	45	7

Suomessa humanistisia ja yhteiskuntatieteitä opiskelevien suhteellinen osuus kaikista opiskelijoista on tavattoman korkea ja vastaavasti teknisiä ja lääketieteitä opiskelevien osuus hyvin alhainen.

Keskeinen syy humanistis-yhteiskuntatieteellisten alojen kasvuun oli näiden alojen halpuus: opiskelijapaikan ylläpitokustannukset ovat humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla neljä kertaa alhaisemmat kuin teknisissä tie-teissä ja kahdeksan kertaa alhaisemmat kuin lääketieteissä.

Korkeakoulujen resurssien ollessa niukat opiskelijavirrat ohjautuvat näille aloille ja tällä tavoin opiskelijamäärien voimakkaasta kasvusta huolimatta koulutuskustannukset kyettiin pitämään erittäin alhaisina. Korkeakoulu-kustannusten osuus niin koulutuksen kokonaismenoista kuin bruttokansan-tuotteestakin oli 60-luvun puolivälissä Suomessa alhaisimpia Euroopan maista.

Suurpääoma suuntautuu teknisten opistojen kasvattamiseen

Vastoin kuin muilla aloilla suuryritysten intresseihin perinteellisesti välit-tömimmin sidoksissa olevien teknisen ammattikoulutuksen alueella esiintyy suunnittelua jo 40-luvulta saakka. Vuonna 1947 hyväksyttiin ammattikoulu-tuksen ns. 10-vuotissuunnitelma ja v. 1949 asetettiin valtion teknillinen ope-tusohjelmakomitea, joka sai työnsä valmiiksi v. 1954. Suoranaista jatkoa tä-män komitean työlle oli v. 1958 ilmestynyt varsin yksityiskohtainen kehittä-missuunnitelma: Teknillisen ja ammattiopetuksen yleisjärjestelykomitean mietintö, jossa suurpääoman pyrkimykset teknisen alan koulutuksen kehittä-miseksi saavat selvät ilmaisunsa.

Mietintö korosti, että "on nykyisestääänkin selvennettävä eroa korkeakoulu-opetuksen teoreettisemmän ja tieteellisemmän luonteen ja opistojen käytän-nöllisempiin tarkoituksiin tähtäävän opetuksen välillä". Suuntauduttiin opistojen opetuksen kapea-alaistamiseen ja sen saattamiseen vastaamaan monopolien välittömiä työvoimatarpeita.

Komitea suositti korkeakouluinsinöörien vuosittaiseksi kasvuksi 3—3,5 % ja opistoinsinöörien keskimääräiseksi vuosikasvuksi 8 %. Tällöin korkeakoulu-inisnöörien lukumäärä kasvaisi 50 % vuoteen 1970 mennessä ja opistoinsi-nöörien vastaavasti 200 %. Suurpääoma suuntautui välittömät tuotannolli-set tarpeet tyydyttääkseen opistoinsinöörien lukumäärän voimakkaaseen kasvattamiseen korkeamman insinöörikoulutuksen kustannuksella.

Tämä pyrkimys johtui myös siitä, että opistoinsinöörien koulutus on varsin halpaa. Valtion teknillisissä opistoissa opiskelijan vuosittaiset ylläpitokus-tannukset olivat v. 1972 2620 mk ja teknillisissä korkeakouluissa n. 7000 mk. Suuryrityksillä on suorat kanavat kunkin paikkakunnan teknisiin opistoi-hin. Teknisiä opistoja koskevan asetuksen mukaan aikaisemmin kauppa- ja teollisuusministeriö, nykyään ammattikasvatushallitus kutsuu kunkin oppi-laitoksen neuvottelukuntaan "oppilaitoksen kehittämistä harrastavia eri teollisuusalojen sekä asianomaisen paikkakunnan edustajia". Esimerkiksi Helsingin teknillisen oppilaitoksen neuvottelukunnan jäsenenä oli v. 1972 Akavan puheenjohtaja ja henkilö Suomen Työnantajien Keskusliitosta,

Wärtsilä oy:stä, Konepäälystöliitosta, rakennusliike Kalasvirta oy:sta ja Helsingin sähkölaitoksen toimitusjohtaja.

Näiden neuvottelukuntien kautta eri paikkakuntien suuryrityksillä on ollut mahdollisuus sopeuttaa opistojen opetusta ja kehitystä vastaamaan kulloisiakin tarpeitaan.

Suomalainen suurpääoma suuntautui teknisen asiantuntijatyövoimatarpeensa tyydyttämiseksi halvan ja työtätekevien kannalta mahdollisimman kapeaalaisesti koulutetun opistoinsinöörikkunnan lukumäärän voimakkaaseen kasvattamiseen. Tämä oli luontevaa myös siksi, että teknilliset oppilaitokset olivat perinteellisesti kiinteästi suurpääoman vaikutuspiirissä vaille minäänlaista demokraattista kontrollia.

Suunnitteleman kasvu johtaa korkeakoululaitoksen kriisiin

Suunnitteleman kasvun kaudella korkeakoululaitos kasvoi kiihtyvällä nopeudella opiskelijavirtojen ohjautuessa suunnittelemanasti pääasiassa tuotannollisesti toisarvoisille ja koulutuskustannuksiltaan halvoille humanistis-yhteiskuntatieteellisille aloille. Teknisten ja kauppaopistojen kasvu alkoi tyydyttää suuryritysten kasvavaa työvoimatarvetta.

Samaan aikaan korkeakoululaitosta uudistamaan asetetut professorikomiteat keskittyivät kanslerilaitoksen uudelleenjärjestelyn ongelmiin.

Suunnitteleman kasvu johti korkeakoululaitoksen voimakkaaseen kriisiin: opettajia ja tiloja oli aivan riittämättömästi, valmistumisajat pitenivät, eikä opetus enää vastannut ammattikäytännön vaatimuksia. Muutos oli väistämätön.

Valtiomonopolistinen suunnittelu alkaa: korkeakoululaitoksen kehittämislaki

Suunnitteleman kasvun kauden voidaan katsoa loppuneen ennen 1960-luvun puoltaväliä, kun tasavallan presidentti helmikuussa 1965 nimitti professori Oiva Ketosen työryhmän, joka jätti vielä samana keväänä lausuntonsa ja teki ehdotuksen korkeakoululaitoksen kehittämislainsäädännöksi. Presidentin työryhmä ja kehittämislainvalmistelu olivat johdonmukainen ilmaus 60-luvun alussa käynnistyneestä taloudellisesta kasvupolitiikasta korkeakoulutuksen alueella. Vuosina 1961 ja 1963 pidetyt OECD:n konferenssit olivat korostaneet korkeimman koulutuksen ja tieteen merkitystä taloudellisen kasvun tekijöinä, mikä heijastui suoraan v. 1964 ilmestyneessä talousneuvoston mietinnössä. Tämä mietintö suositteli mm. teknis-luonnontieteelliseen ja perustutkimukseen käytettävien varojen voimakasta lisäämistä, minkä lähtökohdan presidentin työryhmäkin suoraan omaksui.

Suomi oli v. 1961 liittynyt ulkojäseneksi EFTA:an ja kansainvälisen kilpailukyvyn säilyttämisen vaatimus oli voimakkaasti esillä. Presidentin työryhmän tehtäväksiannossa edellytettiin ehdotuksia toimenpiteiksi, joilla voidaan taata tieteellisen tutkimuksen ja korkeimman opetuksen pysyminen Suomessa "kansainvälisen kehityksen tasalla". Kasvupolitiikan ja kapitalistisen integraation vaatimukset saivat presidentin työryhmän muistiossa ensimmäisen kerran suomalaisessa korkeakoulupolitiittisessa keskustelussa selvät ilmaisunsa:

"Jättäytyminen vain muualla saavutettujen tulosten varaan pakottaisi elinkeinoelämän järjestelmällisesti turvautumaan muualla kehitettyihin valmisteisiin ja tuotantomenetelmiin. Tämä merkitsisi kilpailukyvyn vähentymistä, turvautumista lisensseihin ja alistumista siihen, että monet taloudelliseen kehitykseen ratkaisevasti vaikuttavat päätökset tehtäisiin niissä maissa, joiden lisensseistä olemme riippuvaisia."

Ketosen työryhmän nimittäminen merkitsi myös Helsingin yliopiston ja sitä edustaneiden arkaais-humanististen professorien suunnittelumonopolin lopullista murtumista korkeakoululaitoksen kehittämistä koskeissa kysymyk-

2.4. KORKEIN OPETUS
JA TIETEELLINEN
TUTKIMUS
ALISTETAAN YHÄ
SUUNNITELMAL-
LISEMMIN SUUR-
PÄÄOMAN
PALVELUKSEEN

sissä ja aloitteen siirtymistä vuonna 1966 perustetulle opetusministeriön tiede- ja korkeakouluosastolle.

Ketosen työryhmän yritykset valtiomonopolistisen koulutussuunnittelun käynnistämiseksi olivat kuitenkin varsin alkeellisia ja sattumanvaraisia. Mitään selvityksiä laatimatta työryhmä tuotti mietintönsä kahdessa kuu-kaudessa, ja ehdotukset olivat kauttaaltaan varsin perustelemattomia. Myöhemmin kehittämislain asetuksen antamisen yhteydessä merkittiin valtioneuvoston pöytäkirjaan lausuma, joka sisälsi luettelon valtioneuvoston edellyttämistä toimenpiteistä korkeakoulujen sisäiseksi kehittämiseksi. Näitä "että"-lauseita pidetään Suomen korkeakoulujen tutkintojen, opetuksen ja hallinnon kehittämisen keskeisinä lähtökohtina.

Alkaneen suunnittelun sattumanvaraisuutta ja lyhytjännitteisyyttä kuvaa, että tämä lausuma keksittiin muutamia päiviä ennen kuin asetus oli määrä antaa, mistä syystä myös asetuksen antaminen lykkääntyi viikolla.

Kehittämislaki on valtiomonopolistisen ohjelmoinnin edelläkävijä

Oikeiston-keskustan hallitus sääti presidentin työryhmän lausunnon pohjalta huhtikuussa 1965 lain korkeakoululaitoksen kehittämisestä vuosina 1967—1981, joka oli ensimmäinen pitkän tähtäimen suunnitelma korkeakoululaitoksemme määrälliseksi kehittämiseksi.

Tehdessään ehdotuksen opiskelijoiden kokonaismääräksi vuodeksi 1981 Ketosen työryhmällä oli yksinomaisena lähtökohtanaan tilastollisessa päätösmistössä laadittu ennuste uusien ylioppilaiden määrästä, joka nojautui a) ikäluokkien suuruuteen b) olettamukseen koulutusjärjestelmän muuttumattomuudesta, koulutusmahdollisuuksien entisenkaltaisesta jakautumisesta eri koulutusasteiden välillä. Näin laki päättyi arvioon, että Suomen korkeakouluissa tulee v. 1981 olemaan n. 75 000 opiskelijaa.

Kehittämislaki suuntautui korkeakoululaitoksen laajentamiseen, koska se oli suomalaisen suurpääoman kannalta ilmeisen välttämätöntä ja OECD:n silloisten suositusten mukaista. Sen sijaan laki sivuuttaa täysin kysymyksen koulutusmahdollisuuksien demokratisoinnista.

Kertaakaan eivät lain säätäjät tuoneet esiin esim. sisäänottoperusteiden muuttamista siten, että muutkin kuin ylioppilastutkinnon suorittaneet saisivat mahdollisuuden opiskella korkeakouluissa. Suomen ainoa ei-ylioppilaille tarkoitettu korkeakouluyksikkö Tampereen yliopiston opetusjaostot jätettiin lain ulkopuolelle. Myöskään ei harkittu lainkaan niitä opintososiaalisia toimenpiteitä, jotka ovat välttämättömiä vähävaraisten opiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi.

Laiassa toteutettu korkeakoululaitoksen mitoitus tapahtui ottamatta lainkaan huomioon muun koulutusjärjestelmän kehitystä. Niinpä ei lainkaan otettu huomioon eduskunnan jo aikaisemmin tekemää periaatepäätöstä yhtenäiskoulun luomisesta ja sen mahdollisia vaikutuksia mitoitukseen. Niin ikään laki jätti tyystin ulkopuolelleen opistotasoisien koulutuksen.

Suuntautuminen korkeakoululaitoksen voimakkaaseen laajentamiseen samalla kajoamatta niihin eriarvoisuutta luoviin tekijöihin, jotka estävät työväestön pääsyn korkeakouluihin heijastaa kehittämislain syvästi epädemokraattista luonnetta.

Opiskelijoiden jakautumisella eri opinaloille ei ole yhteiskunnallisia perusteita

Jakaessaan kokonaisopiskelijamäärät eri opinaloille presidentin työryhmä sovelsi mekaanisesti Englannissa ja Ruotsissa laadittuja arvioita siitä, miten opiskelijat tulevat näissä maissa jakautumaan. Tavoitejakautumilla ei siis ole mitään suomalaiseseen yhteiskuntaan, sen työvoima- tai muuhunkaan suunnitteluun liittyviä perusteita. Työryhmä pyrki oikeastaan vain kasvavan opiskelijamäärän jakamiseen neljän pääalan kesken, jotka pääalat samastettiin olemassa olevaan tiedekuntarakenteeseen. Kertaakaan ei esitet-

ty kysymystä, minkälaista asiantuntijatyövoimaa yhteiskunta kehittyäkseen tulee tarvitsemaan.

Laiassa heijastuvat kuitenkin esikuvien kautta kasvupolitiikan edellyttämällä tavalla teollisen kehityksen ja tieteellis-teknisen kumouksen mukanaan tuomat karkeimmat vaatimukset: laki pyrkii lisäämään luonnon- ja teknisten tieteiden osuutta:

pääala	opiskelijoita v. 1965	% kai- kista	keh.lain minimi- tavoitteet vuodeksi 1981
I	22 224	63,6	30 000
II	8 174	19,8	15 000
III	4 198	10,2	11 000
IV	2 609	6,3	6 000
yhteensä	41 205		62 000

Lisäksi 8000 opiskelijapaikkaa jaettavaksi 70-luvun tarpeiden mukaisesti

2.4. KORKEIN OPETUS
JA TIETEELLINEN
TUTKIMUS
ALISTETAAN YHÄ
SUUNNITELMAL-
LISEMMIN SUUR-
PÄÄOMAN
PALVELUKSEEN

Yritykset oikaista rakennevinoutuma ovat riittämättömiä

Teknisten tieteiden osalta asetetut tavoitteet ovat liian alhaisia tyydyttääkseen voimakkaan teollisen kehityksen tarpeet. Nopean teknisen kehityksen oloissa tuottavuuden kasvu tulee edellyttämään yhä lisääntyvässä määrin korkeatasoista teknistä asiantuntija- ja suunnittelutyövoimaa.

Suhteellisen kehittyneeksi maaksi Suomessa on erittäin vähän teknisten alojen opiskelijoita. Heitä oli maassamme v. 1969 130 sataatuhatta asukasta kohti, kun vastaava luku oli Saksan liittotasavallassa 172, DDR:ssä 223, Unkarissa 171, Puolassa 357, Norjassa 260, Ruotsissa 152 ja Neuvostoliitossa 728.

Suomalainen suurpääoma suuntautui 60-luvun alkuvuosina teknisen alan asiantuntijatyövoimatarpeensa tyydyttämiseen kehittämällä erityisesti teknisiä opistoja, mistä syystä se ei puuttunut erityisen aktiivisesti korkeakoulujen mitoittamispolitiikkaan kehittämislain säätämisen yhteydessä. Tämä teki mahdolliseksi alhaisten tavoitteiden asettamisen teknisissä tieteissä. Myöskään lääketieteissä eivät asetetut opiskelijamäärätavoitteet tule tyydyttämään terveydenhuoltojärjestelmämme riittävän kehityksen edellyttämää lääkärintarvetta. 60-luvun lopussa Euroopan maista ainoastaan Albaniassa ja Turkissa oli vähemmän lääkäreitä 10 000 asukasta kohti kuin Suomessa. Alhaiset opiskelijamäärätavoitteet lääketieteissä selittyvät paljolti erikoisasemansa turvaavien lääkäreiden ja heidän järjestöjensä voimakkaasta panoksesta tehtyihin mitoittamisarvioihin. Eräät lääketieteen professorit julistivat ylikoulutuksen vaaraa jo 50-luvulla. Lääkärintarve on systemaattisesti arvioitu todellista tarvetta alhaisemmaksi. Esimerkiksi lääkärien tarvetta v. 1965 ilmestyneessä mietinnössään arvioinut komitea esittää, että vielä 1990-luvulla tulitaisiin korvaamaan yli kolme tuhatta avohoidon lääkäriä sairaalalääkäreiden yksityispraktiikoilla. Ehdotuksen ainoana perusteluna on lääkärien taloudellisen erityisaseman varjeleminen.

Korkeakoululaitoksen kehittämislaki orastavan valtiomonopolistisen suunnittelun ilmentymänä takasi toisaalta ilmeisen välttämättömät kasvun edellytykset korkeakoululaitokselle kykenemättä kuitenkaan ohjaamaan tätä kasvua suomalaisen yhteiskunnan kehitystarpeiden mukaisesti. Se pyrki hapiuilla reagoimaan suomalaisten suuryritysten kasvu- ja kilpailutarpeisiin. Irrottaessaan korkeakoululaitoksen koko koululaitoksen kehittämistarpeista ja sivuuttaessaan täysin työväestön koulutusmahdollisuuksien lisäämisen kehittämislaki on lunastanut paikkansa eräänä taantumuksellisen ja epädemokraattisen korkeakoulupolitiikan kulmakivistä.

Pyrkimykset alueellisen eriarvoisuuden poistamiseen johtavat perusteettomaan hajasijoitukseen

Kehittämislainsäädännön yhteydessä esiin tullessiin kehittämissuunnitelmiin liittyi myös myönteinen pyrkimys alueellisen eriarvoisuuden tasoittamiseen. Perustamalla uusia korkeakouluja kyettiin korkeakoulutuksen painopistettä siirtämään pois Etelä-Suomesta. V. 1965 perustettiin Tampereen teknillinen korkeakoulu, 1966 Tampereen, Joensuun ja Kuopion korkeakoulut ja Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu muutettiin Jyväskylän yliopistoksi. V. 1968 perustettiin Vaasan kauppakorkeakoulu ja 1969 Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu.

Alueellista tasoittumista kuvaa, että v. 1965 81,8 % opiskelijoista opiskeli Helsingin ja Turun korkeakouluissa, vuonna 1972 enää 65,6 %. Opiskelijat valikoituvat myös huomattavasti tasaisemmin kuin ennen maan eri osista. Lukuvuonna 1945—46 oli kehitysalueeläineistä kotoisin 26 % opiskelijoista, kun 64 % vastaavasta ikäluokasta asui näissä lääneissä. Lukuvuonna 1968—69 oli 41 % opiskelijoista kotoisin näistä lääneistä, joissa nyt asuu 45 % vastaavasta ikäluokasta.

Näihin uusien korkeakoulujen perustamispäätöksiin liittyi kuitenkin kielteisenä piirteenä lyhytnäköisten aluepoliittisten intressien ja keskustapuoletta innoittaneen hajasijoituspyrkimyksen seurauksena korkeakoulujen pirstominen epätarkoituksenmukaisen pieniksi ja kapea-alaisiksi yksiköiksi, mistä esimerkkinä kiistaa herättänyt Itä-Suomen korkeakoulun jakaminen Kuopion, Joensuun ja Lappeenrannan kesken. Tästä pyrkimyksestä on myös ilmaisuna päätös muodostaa Rauman, Hämeenlinnan, Savonlinnan sekä Kajaanin opettajaseminaareista Turun, Tampereen ja Oulun yliopistojen sekä Joensuun korkeakoulun sivukorkeakouluja.

Korkeakoululaitoksen rakenteen vinoutuma ei oikene

Kehittämislaki ilmaisee opiskelijamäärätavoitteet suhteellisen karkeina minimiarvoina. Opetusministeriön tarkentavat tavoitteet on ilmaistu selvemmin helmikuussa 1971 valmistuneessa korkeakoululaitoksen mitoittamissuunnitelmassa.

Mitoittamissuunnitelmassaan opetusministeriö on asettanut I pääalalla tavoitteet yli 50 % (46 860 opiskelijaa v. 1981) suuremmiksi kuin kehittämislain minimitaloite sekä pitäytynyt teknisillä ja luonnontieteellisillä aloilla lähes asetettuihin minimitaloiteisiin. I pääalalle ohjattu kasvu on tällöin niin suuri että kokonaisopiskelijamäärä kasvaa yli 84 000:n.

Näyttää siis siltä, että humanistis-yhteiskuntieteilisten alojen herkeämätön kasvu tulee jatkumaan. Vaikka opetusministeriö onkin supistanut pääalalle sisäänotettujen määrää viime vuosina on pääalan opiskelijamäärä kasvanut jo v. 1972 yli kehittämislain vuodeksi 1981 asettaman minimitaloiteen olleen 36 672. Tämä merkitsee myös pääalan suhteellisen osuuden säilymistä yli 60 %:na kaikista opiskelijoista.

Yhä useammat jäävät korkeamman opetuksen ulkopuolelle

Kehittämislain voimassaolon aikainen korkeakoulujen laajentumiskehitys ei ole alkuunkaan vastannut korkeakouluihin hakeutuvien määrää. Yhä useammat pyrkijöistä jäävät ulkopuolelle, numerus clausukset ovat yhä ankarampia. Vuonna 1965 pyrki korkeakouluihin 17 246 opiskelijaa, joista 11 850 otettiin sisään. Vuonna 1971 pyrkijöiden määrä oli 56 521 ja sisään-otettujen puolestaan 13 147. Pyrkijöiden määrä oli kasvanut 237 % ja sisään-otettujen 11 %. Nämä luvut eivät anna täsmällisesti oikeaa kuvaa, koska riittäviä tietoja päällekkäishauun määrästä ei ole. Ne kertovat kuitenkin kehityssuunnan ja sen kasvavan paineen voiman, joka korkeakouluihin suuntautuu. Ne osoittavat myös, että ylioppilastulvaa ei kyetä suuntaamaan järkiperaisesti esim. opistoasteen koulutukseen, vaan ylioppilaat kasautuvat korkeakoulujen porteille. Opistokoulutuksen eristyneisyys, jatkomahtolli-

suuksien heikkous, kapea-alaisuus ja epätieteellisyys eivät houkuttele opiskelijoita.

Seuraava taulukko valottaa numerus clausuksen ankaruutta opinaloittain.

Eri aloille sisäännotetut pyrkineistä (%:na) 1965 ja 1971

	1965	1971
I pääala	41	21
teologia	90	71
oikeustieteellinen	54	21
hist.-kielitieteellinen	42	23
valtiotieteellinen	38	14
voimistelulaitos	18	17
opettajakoulutus	27	21
II pääala	52	20
mat.-luonnotieteell.	53	27
maat.-metsätieteell.	53	27
III pääala	40	38
IV pääala	25	25
kaikki alat	44	23

Myös opistoissa on toteutunut 60-luvun kuluessa samansuuntainen kehitys. V. 1960 pääsi teknillisiin opistoihin 47 % pyrkijöistä, v. 1965 enää 30 % ja vuonna 1970 20 % pyrkineistä henkilöistä. Kauppaopistoihin pääsi v. 1960 53 % pyrkineistä, 1965 37 % ja v. 1970 36 %, jonka jälkeen kehitys kauppaopistoissa on tosin lähtenyt etenemään hienokseltaan myönteiseen suuntaan.

Kaikkein vaikeimmaksi on tilanne kehittynyt sairaanhoitoalalla. Vuonna 1970 pyrki alan oppilaitoksiin 29 393 hakijaa, joista ainoastaan 4 194 eli 14,6 % pääsi.

Työväestön lasten osuus opiskelijoista ei kasva merkittävästi

Työväestön lasten osuuden kasvusta kaikista opiskelijoista 60-luvun jälkipuoliskolla ei ole olemassa riittäviä selvityksiä. Näyttää siltä, että tämä osuus on kasvanut hyvin hitaasti. Missään tapauksessa tämä kasvu ei lähestulkoonkaan ole ollut sellaista, mitä korkeakoulujen varsin nopea laajentuminen olisi edellyttänyt. Työväestö ei ole päässyt osalliseksi korkeakoululaitoksen kasvusta: sen lapsien osuus opiskelijoista ei ole olennaisesti kasvanut.

Kun kahdeksan vuotta on kulunut kehittämislain voimassaoloajasta on lain epädemokraattinen luonne käynyt käytännössä selväksi. Se ei kykene tuomaan ratkaisua korkeakoululaitoksen keskeisiin ongelmiin. Humanistis-yhteiskuntatieteelliset alat kasvavat lakkaamatta teknisten ja lääketieteiden kustannuksella, yhä useammat korkeakouluihin hakeutuvat käännetytään takaisin ja työväestö on yhä vailla oikeutta ja mahdollisuuksia korkeampiin opintoihin.

Monopoliin tavoitteeksi nousee korkeamman opetuksen kasvun pysäyttäminen

Vuonna 1961 pidetyn OECD:n koulutusinvestointeja ja taloudellista kasvua käsitelleen kongressin keskeisimpiä johtopäätöksiä oli: 1960-luvulla tulee toteutumaan keski- ja korkeakoulutuksen voimakas laajentaminen. 1970-luvun alussa tilanne on päinvastainen: OECD-maissa pyritään suhdannevaikeuksien ja kustannuskriisin seurauksena koulutuskustannusten minimoimiseen ja korkeakoululaitoksen kasvun pysäyttämiseen. Tämä pyrkimys esiintyy mitä selvimmin esim. Englannissa, Ranskassa, Saksan liittotasavallassa ja Ruotsissa. Korkeakoululaitoksen kasvun pysäyttämisen perustee-

na käytetään milloin esikoulun milloin aikuiskoulutuksen kehittämistarpeita asettamalla koulutusjärjestelmän eri osien kehittäminen keinoitekoisesti ristiriitaan keskenään. Suomessa pyrkimys kasvun pysäyttämiseen on niin ikään tosiasia. Opetusministeriön suunnitelmassa yliopistojen ja korkeakoulujen menoiksi v. 1974—1978 on korkeakoulumenojen vuosittainen lisäys seuraava:

1973	23,5 %
1975	11,1 %
1976	8,3 %
1977	6,6 %
1978	4,3 %

Lähestyttäessä 70-luvun loppua kasvu näyttää väistämättä loppuvan. Olenainen osa näitä suunnitelmia on korkeakoululaitoksen kehittämislainsäädännön tarkistamistyöryhmän mietintö, jossa ehdotetaan korkeakoululaitoksemme opiskelijamäärien kasvun pysäyttämistä v. 1981. Työryhmä esittää myös lisättäväksi I pääalaan muuttamatta opiskelijamäärätavoitteita perustettavat opettajakoulutusyksiköt, Svenska Social- och Kommunalhögskolanin ja Tampereen yliopiston opetusjaokset. Toisin sanoen työryhmä luopuu v. 1965 asetetuista tavoitteista. Ehdottaessaan täyspäiväopiskelijan käsitteen muuttamista esittää työryhmä lisäksi kehittämislain kokonaistavoitteen supistamista 7000 opiskelijalla.

Opetusministeriön suunnitelmien taustana on valtiovarainministeriön erittäin voimakas pyrkimys kustannusten kasvun rajoittamiseen. Valtiovarainministeriö totesi mm. vuoden 1972 tulo- ja menoarvioesitykseen liittyneessä katsauksessaan, ettei näytä olevan reaalisia mahdollisuuksia edes kehittämislain edellyttämän rakentamisohjelman toteuttamiseen lähinnä "valtiontalouden rahoitusmahdollisuuksien vuoksi".

Kustannusten minimointipolitiikan kärkevöityessä on jopa kehittämislaki kaikessa rujoudessaan käynyt haitalliseksi monopolille — takaahan se kaikesta huolimatta verraten voimakkaan ja tasaisen kasvun opiskelijoiden kokonaismäärässä.

Pyrkimys korkeakoululaitoksen kasvun pysäyttämiseen ja valtiovarainministeriön suhtautuminen lakisääteisesti asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen ovat havainnollisia esimerkkejä valtiomonopolistiselle kapitalismille tyypillisen kustannuskriisin aiheuttamasta pyrkimyksestä kustannusten minimointiin kaikkialla missä se on mahdollista. Korkeakoululaitoksen kasvun tukahduttamispyrkimys ei ole mikään yksittäinen ilmiö: se on vain osa sitä hyökkäystä, joka on viime vuosina suunnattu eläkejärjestelmän ja terveydenhuoltojärjestelmän kansanvaltaista kehittämistä ja monia muita vähävaraisia ja kansan suurta enemmistöä hyödyttäviä uudistuksia vastaan.

Tarkistamistyöryhmän mietintö on taantumuksen ase

Korkeakoululaitoksen kehittämislainsäädännön tarkistamistyöryhmän mietintö on valtiovallan tärkein kokonaisesitys korkeakoululaitoksen kehityksen säätelemiseksi 1980-luvulla.

Tarkistamistyöryhmän lähtökohdat ovat yhtä alkeelliset ja taantumukselliset kuin alkuperäisen lainkin perustelut: mitoitamisessa lähdetään pelkäämään ikäluokkien suuruudesta, todetaan niiden pienenevän ja siksi asetetaan tavoitteeksi opiskelijamäärien kasvun pysäyttäminen v. 1981.

Sen sijaan työryhmä sivuuttaa lähtökohdissaan täysin koko muun koulutusjärjestelmän kehityksen, koulutetun työvoiman tarpeen arvioinnin sekä koulutusmahdollisuuksien demokratisoinnin vaatimuksen.

Vuoden 1971 koulutuskomitean suunnitelmat 12-vuotisen yhtenäiskoulujärjestelmän luomiseksi toteutuessaan poistavat ne yleissivistävän koulutuksen eroihin perustuvat esteet, jotka korkeakouluihin pääsyyille tähän asti on ol-

lut. Tämä merkitsee korkeakouluihin hakeutuvien määrän olennaista kasvua.

1. Tarkistamistyöryhmän mietinnön periaatteet merkitsevät toteutuessaan sitä, että yhä harvemmat korkeakouluihin pyrkivistä pääsevät opiskelemaan niissä kahden seuraavan vuosikymmenen kuluessa, ja työväestön mahdollisuudet päästä osalliseksi korkeimmasta opetuksesta kapenisivat entisestään. Tarkistamistyöryhmä pitää opinaloittaisten opiskelijamäärätavoitteittensa lähtökohdana v. 1971 laatimaansa mitoittamissuunnitelmaa, jossa teknisillä, luonnontieteellisillä ja lääketieteellisillä aloilla pitäydytään lähes 60-luvulla asetettuihin minimitalvoiteisiin. Kasvun on sitten määrä lakata ainakin vuosikymmeneksi, kun nämä tavoitteet on saavutettu.

2. Ottaen huomioon teknisille ja lääketieteellisille aloille asetettujen tavoitteiden kestäättömän alaisuuden, johtaisivat tarkistamistyöryhmän mietinnön periaatteet toteutuessaan teknisen asiantuntijatyövoiman puutteeseen ja teollisen kehityksen suoranaiseen vaarantumiseen ja estäisivät terveydenhuoltojärjestelmän kehittämisen kansan etujen mukaisesti.

Tarkistamistyöryhmän mukaan kehittämislaki tulisi edelleen pitäytymään resurssoinnissaan vanhaan tiedekuntajakoon, jäykkään opiskelijapaikkayksikköön ja opetuksen kehittämistä kahlehtiviin resurssinormeihin.

3. Siksi tarkistamistyöryhmän mietinnön periaatteet toteutuessaan olisivat suoranainen este opetuksen ja tutkintojen laadulliselle uudistamiselle. Korkeakoulujen kehittämislain tarkistamistyöryhmän mietintö on kaiken kaikkiaan 70-luvun korkeakoulusuunnittelun koko kuvassa syvästi epädemokraattinen, yhteiskunnan kehityksen kannalta vaarallinen ja rujo korkeakoululaitoksen mitoittamisyrittä, jossa selkeästi heijastuu tämän päivän valtiomonopolistiselle kapitalismille tyypillinen pyrkimys kustannusten minimointiin.

Tarkistamistyöryhmän mietintö on yritys pitää aloite korkeakoulupolitiikassa Keskustapuolueen käsissä

Kehittämislain tarkistamistyöryhmä koostui joukosta opetusministeriön Keskustapuolueeseen kuuluvia virkamiehiä, jotka mietinnön avulla pyrkivät Sosialidemokraattisen puolueen vaikutuksen kasvaessa pitämään aloitteen korkeakoulupolitiikassa hallussaan.

Tarkistamistyöryhmän mietintö suunnitteluyrityksenä on kuitenkin teknisesti liian heiveröinen tyydyttääkseen SDP:tä, joka pyrkii myös korkeakoulutuksen alalla tehokkaaseen valtiomonopolistiseen ohjelmointiin. Toisaalta niin SDP kuin valtiovarainministeriökin ovat esittäneet ajatuksen lain tarpeettomuudesta, koska se sitovana rajoittaa rahoituksen joustavuutta. Mikäli kehittämislainsäädännöstä luovutaan voitaisiin korkeakouluille antaa varoja kulloinkin vallitsevien suhdanteiden mukaisesti. Tämä merkitsisi rajoittamattomia mahdollisuuksia kustannusten minimoinnin politiikan harjoittamiseen.

"Avointa korkeakoulua" käytetään demokratisoinnin vastustamisen valekaapuna

Eräänlaisena yleispätevänä ratkaisuna alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon luomiseksi on esitetty "avoimen korkeakoulun" käsite, jolla tarkoitetaan joko kauko-opiskelujärjestelmää tai joillekin erityisryhmille varattua kiintiötä korkeakoulun sisällä.

Tällöin kysymys koulutusmahdollisuuksien demokratisoinnista on irrotettu yhteydestään muuhun koulutusjärjestelmään ja koko yhteiskunnalliseen kehitykseen. On aivan selvää, ettei mikään rajattu kiintiö voi olla ratkaisu yhtäläisten koulutusmahdollisuuksien saavuttamiselle korkeakouluissa, vaan porvariston koulutusmonopoli korkeimmassa opetuksessa kyetään murta-

maan vain muuttamalla samanaikaisesti voimakkaasti muuta koulutusjärjestelmää, opintososiaalista järjestelmää jne.

Lisäksi esitettyjen kiintiöiden luominen organisatorisesti perustutkintoja tuottavan korkeakoululaitoksen rinnalle tai yhteyteen tarjoaa mahdollisuuden luoda halpa "toisen luokan korkeakoulujärjestelmä", jossa tieteelliseen opetukseen ja tutkimukseen ei edes pyritä.

Pääomapiirit pyrkivät "avoimen yliopiston" varjolla hankkimaan yritysten toimihenkilöille suppeita ammatillisia jatkokursseja veronmaksajien varoin. Esitetään, että näin muka "avataan kansalaisille pääsy suoraan työelämästä korkeakouluihin".

Vaikkakin useilla "avoimen korkeakoulun" ajatusta ajavilla on vilpitön halu koulutusmahdollisuuksien demokratisoimiseen, on huomattava, että usein tämän käsitteen varjolla pyritään hämärtämään se tosiseikka, ettei todellisiin toimenpiteisiin koulutusjärjestelmän demokratisoimiseksi edes aiota ryhtyä. Kehittämislain tarkistamistyöryhmä esittää mietinnössään varattavaksi vuoteen 1990 mennessä 10 000 opiskelijapaikkaa "vähimmäispuitteiden luomiseksi jatko- ja täydennyskoulutuksen sekä avoimen yliopiston kehittämiseksi". Kiintiö on määritelty niin yleisesti, että sen puitteissa on mahdollista antaa opetusta lähes mihin tarkoitukseen hyvänsä. Avoin yliopisto tarkistamistyöryhmän mietinnössä on puhdaspiirteinen yritys peittää tarkistamistyöryhmän ehdotusten syvälinen epädemokraattisuus.

Korkeampaa opetusta pyritään hajasijoittamaan perusteettomasti

Erityisesti Keskustapuolue haluaa alueellisen tasa-arvon nimissä suunnata korkeakoululaitoksen kehitystä uusien korkeakoulujen perustamiseen nimenomaan kehitysalueille. Esimerkki tällaisesta suunnitelmasta on pyrkimys perustaa sosiaalikorkeakoulu Rovaniemelle. On myös esitetty erityisen matkailualan korkeakoulun perustamista Rovaniemelle ja uutta kauppa- ja kauppakorkeakoulua Itä-Suomeen sekä taidealan korkeakouluopetuksen hajoittamista eri puolille Suomea.

Tämä pyrkimys perustuu näkemykseen, että korkeakoulun perustaminen jollekin kehitysalueelle avaisi uusia näkymiä taloudelliselle kehitykselle ja hyvinvoinnin lisäämiselle. Todellisuudessa korkeakoulujen suoranainen taloudellinen vaikutus sijaintipaikkakunnalleen rajoittuu lähinnä korkeakoulujen työllistämisen väen maksamiin veroihin, minkä lisäksi se luo tietyn määrän lisätyöpaikkoja ja on omiaan rikastuttamaan alueen kulttuuria. Mutta kehitysalueen ongelmien poistamisen tai hyvinvoinnin luovan taloudellisen kehityksen kannalta korkeakoululla sinänsä ei ole suurtakaan merkitystä. Vain yhdistettynä voimakkaaseen teollisuutta ja muita taloudellisia toimintoja luovaan investointipolitiikkaan korkeakouluista voi työvoiman kasvattajana muodostua taloudellista kehitystä tukeva tekijä.

Onnettomimpia hahmotelluntyyppiset sijoittamisratkaisut ovat korkeakoulujen itsensä kannalta. Yhteiskunnallinen kehitys vaatii korkeakouluilta lisääntyvässä määrin laajojen perustietojen antamista, monipuolisten ja eri tieteenalaja sisältävien tutkintokokonaisuuksien muodostamista. Uusien korkeakoulujen perustaminen suuntautuu nimenomaan kapea-alaisten erikoiskorkeakoulujen luomiseen, joissa mahdollisuuksia järkevien, yhteiskunnallisesti perusteltujen tutkintojen muodostamiseen ei ole ja jotka pienuutensa vuoksi eivät kykene kunnolliseen tieteelliseen työhön eivätkä tutkimukseen. Näiden toiminta tyypistyy helposti heikkotasaisen ja kapea-alaisen ammattikoulutuksen antamiseen, jolloin niistä tulee elinkelvottomia toisen luokan korkeakouluja. Keskustapuolueen näennäinen tasa-arvopolitiikka paljastuu tällöin populistiseksi ääntenkalasteluksi.

Kasvun pysäyttämisen politiikka suuntautuu kansan etuja vastaan

Kasvun pysäyttämisen politiikka on valtiovallan harjoittaman korkeakoulu- ja politiikan perussuunta 70-luvulla. Korkeakoulujen kasvun tyrehtyttäminen

on osa kustannusten minimoimisen politiikkaa, jonka tarkoituksena on taata mahdollisimman suuret voitot suuryrityksille.

Puheet koulutusmahdollisuuksien demokratisoinnista ovat tämän kokonaispolitiikan kentässä vain surkuteltava mutta röyhkeä yritys hämärtää harjoitetun politiikan perusteiltaan taantumuksellinen luonne. Tämän politiikan perusominaisuuksiin kuuluu kansanjoukkojen jättäminen korkeimman opetuksen ulkopuolelle.

Samalla tämä politiikka vaarantaa koko yhteiskunnallisen kehityksen jät-
täessään kehittämättä tärkeintä tuotantovoimaa: ihmistä.

2. 4. 2. Oikeistovaikutus ja pirstomispyrkimykset voimistuvat opetuksessa

Suunnittelemattoman kasvun kausi: opetuksen sisältö joutuu kriisiin

Opetuksen sisällössä opiskelijamäärien suunnittelemattoman kasvun kausi merkitsi syvenevää kriisiä.

Empiiristen metodien ja positivistisen, arvokysymykset sivuuttavan lähestymistavan läpimurto tuli välttämättömäksi sitä mukaa kun tieteellis-tekni-
sen kehityksen vaatimukset kasvoivat ja toisaalta kylmän sodan kauden avoin antikommunismi ja perinteinen oikeistolainen ideologia kävivät yksin opetusta hallitsevina kestävämmiksi. Uuden opetus- ja tutkimusotteen tun-
keutuminen korkeakouluihin törmäsi kuitenkin usein voimakkaasti vanha-
kantaisen professorikunnan vastustukseen.

Tutkinnot kehittyvät anarkkisesti

Korkeakoulujen opiskelijamäärien kasvaessa luotiin uusia oppiainanimik-
keitä, laitoksia ja tutkintonimikkeitä ilman yhtenäistä valtakunnallista
suunnittelua.

Tilastokeskuksen virallisen koulutusluokittelun (1971) mukaan alemman
kandidaatin tasoisia tutkintoja ja opintosuuntia on kaikkiaan 55. Ylemmän
kandidaattiasteen tutkintoja tai opintosuuntia on yhteensä 61. Tutkintojen
pällekkäisyyttä kuvaa havainnollisesti se, että esim. yhteiskuntatieteellinen
ylempi kandidaatintutkinto sosiologia pääaineena voidaan suorittaa valtio-
tieteen kandidaatin tutkintona, yhteiskuntatieteen kandidaatin tutkintona,
hallintotieteen kandidaatin tutkintona, filosofian kandidaatin tutkintona tai
kauppatieteen kandidaatin tutkintona korkeakoulusta ja tiedekunnasta
riippuen.

Ylemmällä kandidaattiasteella on Tilastokeskuksen koulutusluokittelun
(1971) mukaan mahdollista suorittaa tekniikan ja luonnontieteiden alan
tutkinto 63 tunnetussa pääaineessa, humanistisen ja esteettisen alan tutkinto
55 pääaineessa sekä laki-, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden alan tut-
kinto kaikkiaan 88 eri pääaineessa. Yhtenäisiä perusteita oppiaineiden
jaottelulle ei ole, joten sama aine saattaa esiintyä useilla eri nimikkeillä
ja eri tavoin painotettuna eri korkeakouluissa — jopa saman korkeakoulun
eri tiedekunnissa.

Erityisesti filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tiedekuntien piirissä tut-
kintojen keskimääräinen suoritus aika venyi suunnittelemattoman kasvun
kaudella voimakkaasti ja pedagogiikan taso heikkeni resurssien puutteen
kärjistyessä. Ohjatut opiskelumuodot menettivät merkitystään näillä aloilla.
Samalla eri oppiaineissa lisättiin asteittain opetuksen linjajakoisuutta. Opin-
tojen keskeyttämisen vähentämiseksi ja kustannusten säästämiseksi luotiin
humanististen tieteiden ja luonnontieteiden kandidaatin tutkinnot. Nämä
akateemiset välitutkinnot eivät suppeudessaan takaa minkään alan tieteel-
listä pätevyyttä eivätkä irrallisessa akateemisudessaan ammattitaitoa mi-
hinkään tehtäviin.

Orastavan valtiomonopolistisen suunnittelun vaihe: tutkintojen kuristamispyrkitykset alkavat

Tutkintojen kokonaisvaltainen kehittäminen pääomapiirin etujen mukaisesti sai ilmentymänsä ylemmän ammattiopetuksen osalta jo 1950-luvulla. 1950-luvun alussa uudistettiin teknillisten oppilaitosten osasto- ja linjajako sekä opetusohjelmat Valtion teknillisten opetusohjelmakomitean esitysten pohjalta. Jatkoa edelliselle olivat vuonna 1958 mietintönsä jättäneen Teknillisen ja ammatillisen opetuksen yleisjärjestelykomitean esitykset. Tutkintojen uudistus merkitsi huomattavaa askelta kohti tutkintojen kapea-alais-
tamista, opetuksen tehostamista sekä ideologisen muokkauksen lisääntymistä. Opetus jaettiin yli 20 opintosuuntaan ja teknillinen opetus keskitettiin teollisuuden tarpeiden mukaan. Opiskelijoiden muokkausta tehostettiin uusilla työnjohto-, työpsykologisilla yms. ns. sosiaalisilla aineilla. Yhteiskunnallinen opetus on tutkinnoista karsittu kokonaan pois.

Korkeakoululaitoksen kehittämislain säätämisen yhteydessä v. 1966 valtioneuvosto saneli pöytäkirjaansa ns. "että-lauseet", joissa edellytetään korkeakoulujen opetuksen ja toiminnan laadullista kehittämistä. Lauseiden sisältö ilmentää valtiovallan huolestuneisuutta korkeakoulujen kriisistä ja samalla suuremmissa kapitalistisissa maissa tapahtuneen kehityksen vaikutusta. Lauseissa edellytetään opintojen tehostamista siten, "että tutkintoja varten tarpeellinen opintoaika lyhenee ja keskeyttäneiden määrä vähenee, jota silmällä pitäen tutkintovaatimukset on aika ajoin tarkistettava ja itse opetuksessa nykyistä suuremmissa määrin annettava eri arvosanoja varten vaadittava tieto ja taito, ja että samalla harkitaan itse tutkintojen rakenteen muuttamista ottamalla huomioon muualla sangen yleisesti sovellettu suorituspistejärjestelmä". Lisäksi edellytettiin opetuksen eri lajien tehokkuuden tutkimista ja opetusvelvollisuuden kehittämistä tältä pohjalta.

Valtioneuvoston aloitteet noudattavat niitä päälinjoja, joita mm. Saksan Liittotasavallassa, Ranskassa ja Ruotsissa sekä eräin osin Yhdysvalloissa oli jo aikaisemmin ryhdytty soveltamaan. Ns. vapaiden tiedekuntien opintojen muuttaminen kurssimaisiksi, kurssien laajuuden standardisoiminen keskimääräistä työaikaa mittaavien suorituspisteiden avulla, oppikurssien tyypittäminen ja etenemisen nopeuttaminen aikarajoitusten avulla olivat keskeisiä pyrkimyksiä näiden maiden korkeakoulututkintojen kehittämisessä. Lähtökohtana oli korkeakoulujen tehottomuus, joka opiskelijamäärien kasvaessa johti kustannuskriisiin.

Orastava valtiomonopolistinen korkeakoulusuunnittelu sai tutkintojen alalla ensimmäisen täsmällisen ilmentymänsä korkeakoululaitoksen suunnittelukomitean mietintöluonnoksessa v. 1967. Siinä esitettiin mm. kolmivuotisen perustutkinnon toteuttamista, opintojen kurssimaistamista vapaissa tiedekunnissa, perustutkintoa seuraavan opiskeluajan jakamista ammatilliseen virkatutkintoon ja tieteelliseen specialistitutkintoon sekä tiukkojen aikarajoitusten käyttöön ottoa opintojen venymisen estämiseksi. Esitys sai jo osakseen tiettyä kritiikkiä opiskelijoiden taholta, joskin Suomen ylioppilaskuntien liitto suhtautui siihen myönteisesti. Ennen muuta ns. vapaiden tiedekuntien vanhoilliset professorit torjuivat mietintöluonnoksen ehdotukset omaa vapauttaan rajoittavina.

Komitean työtä jatkoi Korkeakouluneuvosto, jolta ilmestyi tutkintoja koskeva mietintö v. 1968. Siinä pitäydettiin huomattavasti varovaisempiin esityksiin, lähinnä suorituspisteen tekniseen käyttöönottoon.

Tutkintojen valtiomonopolistinen uudelleenjärjestely on edennyt pisimmälle lääketieteen alalla ja Teknillisessä korkeakoulussa. Lääketieteen opintouudistustoimikunnan mietinnön pohjalta aloitettu lääketieteellisten tutkintojen uudelleenjärjestely perustuu opintojen lyhentämiseen, tekniseen rationalisoimiseen ja opiskelun tehostamiseen ulkoisten pakotteiden avulla; tutkinnon rakenteeseen ja opetuksen tieteelliseen ja aatteelliseen sisältöön uudistus ei olennaisella tavalla puutu. Teknillisessä korkeakoulussa suori-

tettiin v. 1971 tutkintosäännön uudistus, joka perusteltiin puhtaasti teknisenä rationalisointina, kykenemättä kajoamaan tutkintojen tavoitteisiin. Suorituspistejärjestelmän mekaanisesta käyttöönotosta on ollut seurauksena opiskelun hiostuksen voimistuminen ja kurssien entistä pahempi pirstoutuminen.

USA-laisperäisen aineksen valta-asema vakiintuu opetuksessa

Opetuksen sisällön alalla anglosaksisten maiden positivismiin ja erityisesti amerikkalaisiin lähteisiin nojaava suunta eteni voimakkaasti. Nuoremmat, miltei säännöllisesti USA:ssa stipendiaatteina vierailleet tutkijat pääsivät professorinvirkoihin, ja amerikkalainen kirjallisuus syrjäytti lopullisesti saksalaisperäisen tutkintovaatimuksissa. Avoimen antikommunismiin tilalle ryhdyttiin nuorten yhteiskuntatieteilijöiden johdolla rakentamaan "pluralismin", "teollisuusyhteiskunnan" ja ristiriitojen sääntelyn ideologioita, joilla oli vaikutuksensa mm. vuoden 1966 vaalien jälkeiseen keskusta-vasemmistohallitukseen. Neuvostovastaisuus ja antikommunismi pyrittiin pukemaan "konvergenssiteoriaan" — selitettiin, että sosialismi ja kapitalismi lähenevät jatkuvasti toisiaan, on syntymässä uusi onnellinen sosiaalinen markkinatalous.

Opiskelijaliikkeen nousu valkeuttaa tutkintojen valtiomonopolistista suunnittelua

Taantumukselliset tutkinnonuudistussuunnitelmat olivat 1960-luvun lopulla opiskelijaliikkeen kritiikin keskeisiä kohteita useissa kapitalistisissa maissa. Opiskelijaliikkeen nousu samoin kuin yleispoliittisen tilanteen muuttuminen saivat opetusministeriön harkitsemaan uudelleen tutkinnonuudistuskysymystä erityisesti filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tiedekuntien alueella, jossa hiostamispyrkimykset epäilemättä olisivat kohdanneet suuria vaikeuksia. Vuoden 1969 lopussa asetettiin Filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tutkintojen toimikunta (FYTT), jonka tuli laatia kokonaisvaltainen suunnitelma tutkintojen tehostamiseksi näillä aloilla.

Oikeiston ja suurpääoman vaikutus opetuksessa voimistuu

Opiskelijoiden keskuudessa ja koko yhteiskunnan mitassa etenevä joukkoliike sai "pluralismin" edustajat korkeakouluissa aluksi ymmälleen. Opiskelijat vaativat ja saivat jopa marxilaisia teoksia tutkintovaatimuksiin. Ristiriitojen sääntelyn teoriat joutuivat kriisiin.

Valtiomonopolistisen suunnitteluotteen ja oikeistovaaran voimistuessa on kuitenkin oikeiston vaikutus opetuksessa voimistunut. Hyökkäys edistyksellisiä opettajia, oppikirjoja ja kursseja vastaan on muuttunut yhä avoimemmaksi, peittelemättömän oikeistolaiseksi ja antikommunistiseksi. Yhä useammilla laitoksilla torjutaan ilman perusteita esitykset demokraattisten ja marxilaisten teosten sisällyttämiseksi tutkintovaatimuksiin.

Marxilaisuus pyritään leimaamaan historialliseksi jäänteeksi ja epätieteelliseksi kiihkoiluksi, jolle voidaan antaa korkeintaan eristetty, kuriositeetin luontoinen asema opetuksessa. Tällaiset keinot eivät kuitenkaan enää riitä. Monenkirjavat, yhä hienovaraisempia ja taitavampia menetelmiä käyttävät "marxismin tutkijat" ovat saaneet keskeisen sijan tieteellisistä sosialismia vastaan käytävässä taistelussa. Näiden "tutkijoiden" tehtävänä on näennäisesti tieteellisin perustein kumota marxismi tai osoittaa sille usua imperialismin tarkoitusperiin soveltuvia tulkintoja.

Samalla voimistuu suoranaisesti imperialismia ihannoivan ja suurpääomapiirin välittömiä pyrkimyksiä palvelevan opetuksen osuus. Eri alojen opetuksessa heijastuvat yhä selvemmin oikeistovoimien pyrkimykset liittää Suomi entistä kiinteämmin imperialistiseen maailmanleiriin. Tähän liittyy Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden karkäs mustamaalaaminen ja militarismille myönteisten asenteiden lietsonta.

2.4. KORKEIN OPETUS
JA TIETEELLINEN
TUTKIMUS
ALISTETAAN YHÄ
SUUNNITELMAL-
LISEMMIN SUUR-
PÄÄOMAN
PALVELUKSEEN

Tutkintoja tyypistetään ja pirstotaan

Pääomapiirien ja näitä palvelevien virkamiesten toimesta pyritään säästämään koulutuskustannuksissa luomalla mahdollisimman lyhyitä tutkintoja ja lyhentämällä olemassa olevia tutkintoja erilaisin rajoituksin. Varhainen ilmentymä tästä oli Suomessa kieli-instituuttien, suppeilla teknisillä valmiuksilla varustettuja kääntäjiä kouluttavien laitosten perustaminen korkeakouluihin kohdistuvaa painetta lievittämään.

Tutkintojen lyhentämistendenssi ilmenee uusimmissa muodoissaan ennen muuta OECD:n ja Euroopan Neuvoston suosittelemassa korkeakouluopintojen "portaistamisessa", jolla tarkoitetaan tutkintotasojen pirstomista, erityisten suppeiden ja tehtäväsidoista pikatutkintojen luomista. Suomessa tämä tendenssi ilmenee mm. opetusministeriön suunnitelmissa järjestää varhaiskasvattajien koulutus kaksivuotisen korkeakoulututkinnon pohjalta, samoin opettajakoulutuksen rajoittamisessa alemman kandidaattitason erillistutkinnoksi sekä suunnitelmissa erityisen insinöörikorkeakoulun perustamiseksi normaalin korkeakouluopetuksen alapuolelle. Jatkuvasti paljastuu uusia lyhentämiseen ja tutkintotason pirstomiseen tähtääviä suunnitelmia. Tutkinnot pyritään myös jakamaan entistä kapea-alaisempiin linjoihin tai "paketteihin" eli muodostamaan ahtaasti tiettyyn ammatilliseen osatehtävään johtavia opintolinjoja, Esikuvana palvelee mm. Ruotsin korkeakoulujen ns. PUKAS-uudistus, joka merkitsi filosofisten tiedekuntien jakamista 34 kiinteään linjaan, joiden opinnot on sekä sisällön että ajan suhteen sidottu pitkälle etukäteen. Suomessa esim. sosiaalityön koulutuskomitean esittämä kapea-alainen, mulsta yhteiskuntatieteellisistä opinnoista irrotettu sosiaalityön tutkinto sekä opettajankoulutuksen eristäminen omiin tiedekuntiinsa irralleen mm. yhteiskuntatieteistä eduskunnan vuoden 1972 lopussa tekemällä päätöksellä edustavat tätä tendenssiä. Tutkintojen kapea-alaisuuteen johtavat myös jatkuvasti kiristyneet rajoitukset sivuaineopinnoista oman tiedekunnan tai osaston ulkopuolella.

Tutkintojen tyypistämistendenssi jatkuu ylemmän ammattiopetuksen osalta. Kun 1950-luvun alussa oli teknillisissä oppilaitoksissa noin 20 opintosuuntaa, oli niitä vuonna 1971 jo 38. Vuodesta 1965 on otettu käyttöön teknillisissä opistoissa kolmivuotinen yo-pohjainen insinööri-tutkinto. Raaheen on perustettu 1970-luvun alussa pelkästään ATK-alan opetusta antava oppilaitos.

Tutkintojen suunnittelua siirretään korkeakoulujen ulkopuolelle

Useilla aloilla pyritään tehostamaan oppikurssien tarkkaa suunnittelua, joka tapahtuu lisääntyvässä määrin valtion toimikunnissa, korkeakouluissa työskentelevien joukkovaikutuksen ulkopuolella. Esim. sosiaalityön koulutuskomitean ja lääketieteen opintouudistustoimikunnan mietinnöissä esitetään tarkat tuntikohtaiset opetussuunnitelmat kyseisille aloille, samoin on tehty peruskoulunopettajien koulutuksen suunnittelussa. Sinänsä välttämättömän yksityiskohtainen suunnitelmallisuus muodostuu taantumuksen aseeksi, kun se ei perustu korkeakouluissa toimivien laajalle julkiselle ja kollektiiviselle keskustelulle ja demokraattiselle päätöksenteolle.

Jatko- ja täydennyskoulutusta sidotaan suurpääoman etuihin

Lakisäätöisen ja riittävän täydennyskoulutusjärjestelmän kokonaan puuttuessa on suurpääomapiireille tullut välttämättömäksi organisoida erilaisten järjestöjen, säätiöiden ja instituuttien välityksellä täydennyskoulutustoimintaa voittojensa kannalta avainasemassa olevilla aloilla. Voimakkaimmin on kehitetty insinöörien, ekonomien ja liikkeenjohdon sekä maatalous-metätieteellisen alan täydennyskoulutusta. Valtio on lisääntyvässä määrin tukenut mm. yksityisen Liikkeenjohdon instituutin toimintaa. Tällainen toiminta on kuitenkin käynyt riittämättömäksi, minkä vuoksi pääomapiirit pyrkivät voimakkaasti lisäämään korkeakoulujen täydennyskoulutustoimin-

taa erilaisten kurssien ja opetuspakettien sekä erillisten täydennyskoulutuslaitosten muodossa. Tällöin täydennyskoulutuksen kustannukset siirretään korkeakoulujen maksettaviksi, mutta koulutuksen sisältö pidetään tiukasti kapitalistien ja heidän järjestöjensä kontrollissa.

Esimerkiksi kauppakorkeakoulussa on syksyllä 1970 aloitettu erityinen johtamistehtäviin valmistava liiketaloudellinen täydennyskoulutus (JOKO). Johtamiskoulutuksessa annettu opetus katsotaan osaksi opettajien opetusvelvollisuutta, ja hallinnollisesti ohjelma muodostaa erillisen yksikön. Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa toimii erityinen tiedontamisopin ja täydennyskoulutuksen keskus, jonka toimintaa johtaa neuvottelukunta, johon kuuluu myös korkeakoulun ulkopuolisten järjestöjen edustajia. Tämä keskus perustettiin v. 1968 USA:laisen monopolin Kellog-companyn alaisen W. K. Kellog-säätiön lahjoittamilla varoilla vastoin mm. valtiovarainministeriön kantaa. Keskukseen kustannukset ovat asteittain siirtyneet valtion kannettaviksi. Suurpääomapiirien pyrkimykset ulottuvat myös tieteellisen jatkokoulutuksen alalle. Kauppakorkeakoulussa on aloitettu erityinen tohtorikoulutusohjelma, jonka tarkoituksena on valmistaa kiinteän ohjauksen alaisuudessa korkean tason suunnittelijoita ja tutkijoita suuryhtiöiden tarpeisiin. Ohjelma muodostaa erillisen hallinnollisen yksikön ja sen toteuttamiseksi käytetään professoreiden normaalia opetusvelvollisuutta. Ohjelma on osa Brysselistä johdettua kansainvälistä jatkokoulutusohjelmaa, jolla on kiinteät yhteydet EEC:n elimiin.

Myös ammatillisten oppilaitosten tasolla jatko- ja täydennyskoulutus on voimakkaasti sidottu pääomapiirien tavoitteisiin. Valtaosan kauppiaskoulutuksesta ja liikealan koulutuksesta hoitavat keskusliikkeiden omat oppilaitokset. Vuodesta 1965 lähtien on järjestetty pienyrityksille yrittäjäkoulutusta. Kaupallisen alan opettajanvalmistus tapahtuu yksityisluontoisessa Liikemiehen Kauppaoppilaitoksessa.

Teknisten asiantuntijoiden täydennyskoulutus on käytännössä keskittynyt Insinöörijärjestöjen Koulutuskeskukseen, joka toteuttaa monopolien tarpeiden mukaista koulutusta. Sen täydennyskoulutuskurssit ovat erittäin keskitettyjä, kapea-alaisia ja erittäin kalliita. Koska yritykset usein maksavat työntekijöidensä täydennyskoulutuksen, ne myös määräävät sen sisällön.

Paine tutkintojen ylikansalliseen yhdenmukaistamiseen kasvaa

Eri opinaloilla voimistuu jatkuvasti pyrkimys opetussisältöjen ja tutkintojen rakenteen ylikansalliseen standardisointiin pohjoismaiden ja koko Länsi-Euroopan maiden välillä. Pohjoismaiden neuvosto on ryhtynyt tehostamaan tähän tähtäväää suunnittelua, ja opetusministeriön alaisuudessa työskentelee standardisointia valmistelevia suunnitteluelimiä. Tanskan EEC-jäsenyys välittää talousyhteisön voimakkaat yhdenmukaistamispyrkimykset myös muihin pohjoismaihin. Tavoitteena on akateemisesti koulutetun työvoiman kansainvälisen liikuttavuuden lisääminen säätämällä tutkintojen tavoitteet, laajuus ja sisältö viime kädessä täysin yhdenmukaisiksi koko kapitalistisessa Euroopassa. Näin tehostetaan ja yhdenmukaistetaan myös opetukseen sisältyvää ideologista muokkausta.

Opiskelua pyritään hiostamaan

Useilla opintosuunnilla ilmenee voimakasta pyrkimystä työskentelyn keino-tekoiseen tehostamiseen kurssien pilkkomisen ja lyhyin väliajoin toistuvien kuulustelujen avulla. Tähän liittyy yhä systemaattisempi suhteellisen arvostelun käyttö, joka automaattisesti merkitsee opiskelijoiden karsimisen ja keskinäisen kilpailun kiristämistä. Kokeita laaditaan entistä enemmän puhtaasti ulkomuistista ja yksityiskohtien hallintaa vaativiksi monivalintatesteiksi.

Samalla opetuksen pedagoginen suunnittelu pyritään siirtämään pois laitosten omasta päätäntävällästä erillisten opetuspalvelun laitosten tehtäväk-

si. Tämä korkeakoulujen rehtorien neuvoston ajama ratkaisu merkitsisi laitosten itsenäisyyden kaventumista, kollektiivisen suunnittelun mahdollisuuksien heikkenemistä ja opetuksen sääntelyn keskittymistä suoraan korkeakoulujen johdon alaisille virkamiehille.

Tutkintojen pilkkominen suuntautuu kaikkia työtätekeviä vastaan

Nämä valtiomonopolistisen suunnittelun tendenssit ovat sisäisesti erittäin ristiriitaisia. Samalla kun OECD suosittelee kapea-alaisten pikatutkintojen voimakasta lisäämistä, se on pakotettu toisissa mietinnöissään korostamaan poikkitieteellisyyden ja laaja-alaisuuden merkitystä tieteellis-teknisen kehityksen kannalta.

Opintojen pilkkomis- ja työstämisyrittämykset suuntautuvat paitsi opiskelijoita, myös koko työtätekevää väestöä vastaan. Ne merkitsevät opiskelijoiden persoonallisuuden pirstomista, kapea-alaisten ja yhteiskunnallisesti vastuuttomien specialistien tuottamista, tuotannon ja koko yhteiskunnan järkevän kehityksen vaikeuttamista. Näennäinen säästäminen koulutuskustannuksissa kostautuu kärjistyvinä työllisyysongelmina, akateemisen työvoiman heikkona liikkuvuutena ja kyvyttömyytenä hallita työtehtäviä vaatimusten muuttuessa.

2. 4. 3. Opetuksen aineelliset edellytykset heikkenevät

Korkeakoulujen toimintaedellytykset heikkenevät suunnittelemtoman kasvun kaudella.

Samalla kun 60-luvulla alkoi korkeakoululaitoksen suunnittelemtan ja varsin nopea kasvu, olivat korkeakouluja varten varatut määrärahat Suomessa Euroopan alhaisimpia. Tämä aiheutti nopeasti massoitumisen ja korkeakoulujen ajautumisen opiskeluolosuhteiltaan ja välineistöltään voimakkaaseen kriisiin. Seuraavat luvut korkeakoulutusmenojen osuudesta bruttokansantuotteesta ja koulutuksen kokonaismenoista v. 1968 eräissä Euroopan maissa osoittavat selkeästi Suomen korkeakoululaitoksen kasvun toiset kasvot:

	koulutuksen osuus BKT:sta % 1968	III asteen koulu- tuksen osuus BKT:sta % 1968	III asteen koulu- tuksen osuus koko koulutusmenoista % 1968
Saksan Liittotasavalta	3,6	0,8	27
Hollanti	6,9	1,5	21
Itävalta	4,7	0,7	14
Suomi	6,4	0,5	8
Ruotsi	7,9	1,0	12
Tanska	6,3	1,2	20

Valtiomonopolistinen suunnittelu alkaa

Korkeakoululaitoksen kehittämislaki pyrki korkeakoululaitoksen laajentamisen ohella myös ratkaisemaan resurssitilanteen. Se onkin taannut 60-luvun loppupuolella 12—15 %:n reaalilisäyksen vuosittain korkeakouluille myönnettäviin varoihin, minkä ansiosta nämä määrärahat ovat yli kolminkertaistuneet (v. 1966 125 milj. ja v. 1973 budjetissa n. 450 milj.) vuodesta 1966. Samalla korkeakoulujen osuus opetuksen ja kulttuurin menoista on kasvanut yli 16 %:n.

Suurin osa tästä kasvusta meni kuitenkin uusien korkeakouluyksikköjen perustamiseen ja toisaalta lähtökohdat olivat niin katastrofaalisen heikot, että opiskelijamäärien kasvaessa monilla aloilla ja erityisesti vanhoissa

yliopistoissa puitteet ovat yhä alapuolella arvostelun. Esim. vuonna 1965 arvioitiin Suomen korkeakoulujen käytössä olleen n. 150 000 m² kerrostilaa. Samana vuonna Ruotsissa, jossa tuolloin oli 30 % enemmän opiskelijoita, oli korkeakoulujen käytössä opetustiloina 400 000 m² kerrostilaa.

Korkeakoululaitoksen kehittämislainsäädäntöön liittyvässä asetuksessa määritellään, kuinka paljon opettajia ja tiloja yhtä opiskelijaa kohti on varattava vuoteen 1981 mennessä. Tähän asetukseen sisältyy eräs kehittämislainsäädännön suurimmista kohtuuttomuuksista: I pääalan resurssitarve on ilmiselvästi alimitoitettu.

I pääalan tavoite tilojen osalta vuodeksi 1981 (1,7 m²/opiskelija) on yli seitsemän kertaa pienempi kuin muilla pääaloilla (12,5 m²) sekä opettajavoimien osalta yli kaksi kertaa pienempi kuin II ja III pääalalla ja kolme kertaa pienempi kuin IV pääalalla. Minkäänlaisia koulutuksellisia perusteita tällaiselle alimitoitukselle ei voi olla.

Alimitoituksen avulla kehittämislainsäädäntö pyrkii samalla tavoin kuin suunnittelemattoman kasvun kaudella korkeakoululaitoksen kasvun oloissa pitämään kustannukset mahdollisimman alhaisina.

Tässä säästämisspyrkimyksessä heijastuu valtiomonopolistisen suunnittelun syvä ristiriitaisuus: juuri resurssiltaan ja opiskeluolosuhteiltaan heikoimmilla aloilla opintojen keskeyttäminen, viivästyminen ja tehoton opetus ovat todellisuutta. Toisin sanoen pyrkimys kustannusten minimointiin on johtanut resurssien järjettömään tuhlaukseen.

Opetuksen resurssien niukkuus on tekijä, joka vaikeuttaa opintoja ja on omalta osaltaan luomassa henkilökohtaisia ongelmia ja turhautuneisuutta: resursseja minimoidaan myös opiskelijan persoonallisuuden kaikinpuolisen kehityksen kustannuksella.

Kehittämislainsäädännön minimitavoitteista on tullut resurssoinnin normi

Kehittämislainsäädännön tila- ja opettajavoimien lisäystä koskevat minimitavoitteet ovat lain voimassaoloaikana muuttuneet korkeakoulujen määrällisen kehittämisen normeiksi. Opetusministeriö antaa esim. vuosittaisissa budjetinlaadintaohjeissaan korkeakouluille pääaloittain tarkoin kehittämislain opiskelijamäärätavoitteista johdetut ohjeet perustettavien uusien opettajanvirkojen lukumäärästä. Kun korkeakoulun eri laitokset ja yksiköt eivät vanhentuneen hallintonsa takia kykene määrittelemään koulutustavoitteitaan ja suunnittelemaan toimintaansa, perustuu opettajien edelleenjakautuminen eri laitosten kesken yhä ainoaan ilmaistuun kehittämistavoitteeseen: kehittämislain opettaja/oppilassuhteeseen.

Tämä "suunnittelukäytäntö" johtaa myös hyvin summittaiseen resurssien jakoon. Pääalojen sisällä eri oppiaineiden opetuksen ja työmuotojen suurtakaan erilaisuutta ei oteta huomioon, ei myöskään eri oppiaineiden välisiä eroja tilantarpeessa.

Voidaan siis todeta, että kehittämislaki soveltamiskäytäntöineen muodostaa sen kehiksen, jossa nykyinen korkeakoulujen resurssisuunnittelu tapahtuu. Tämä merkitsee sitä, että resurssointi korkeakoululaitoksessamme määräytyy pääasiassa mekaanisesti kehittämislain opiskelijapaikkamäärästä eikä korkeakoulujen opetuksen ja tutkimuksen tavoitteista ja tarpeista käsin, mikä taas merkitsee resurssien jatkuvaa hukkakäyttöä ja tuhlausta.

Asetuksen normeilta jääneet resurssit ovat kehittyneet riittävästi

Kehittämisasetuksessa ei anneta numeerisia tavoitteita paitsi tilojen ja opettajavoimien osalta.

Juuri tämän asetuksen yleisyyden vuoksi on hallintohenkilökunnan, opetuksen ja tutkimuksen henkilökunnan ja kirjastohenkilökunnan kehitys ollut sattumanvaraista ja riittämätöntä. Minkäänlaiset normit eivät sido määrärahojen myöntämisestä käytännössä vastaavaa valtiovarainministeriötä.

Tilanne on sama laitos-, opetus- ja tutkimusvälinemäärärahojen sekä kirja- määrärahojen osalta: minkäänlaisia normeja näiden kehittämiseksi ei ole olemassa. Korkeakoulut arvioivat määräraha-anomuksissaan summittaiset kasvuprosentit näille määrärahoille. Mitään opetuksen tavoitteisiin liittyviä perusteita niiden suuruudelle ei ole olemassa.

Kehittämisasetuksen tilanormeihin ei liity minkäänlaisia osviittoja siitä, minkätyyppisiin toimintoihin tiloja olisi käytettävä, mikä on antanut vapaat kädet professoreille tilojen käytön suunnittelun suhteen.

Kehittämislainsäädännön tilakäsite, ns. KKL-bruttokerrostila, ei sisällä lainkaan erityyppisiä sosiaali- ja virkistystiloja. Siksi opetusministeriö ja rakennushallitus ovat taipuvaisia hylkäämään kaikki suunnitelmat tällaisten tilojen saamiseksi rakennusohjelmiin. Toisin sanoen nämä koulutuksen kannalta olennaiset tilat ovat tyystin ulkopuolella kaikkien kehittämistavoitteiden.

Uusien korkeakouluyksikköjen tilojen suunnittelussa koulutustavoitteista ja demokraattisesta kontrollista fyysinen suunnittelu on korostetussa asemassa. Tällöin uusien tilojen luonteen määräävät useimmiten tyystin toiset tekijät kuin koulutusprosessin ja opetusmenetelmien kehityksen ennakointi tai opetuksellinen tarkoituksenmukaisuus: tarkoitukseton ja kallis monumenttirakentaminen on yhä hallitseva käytäntö.

Pyrkiessään normeillaan selviämään korkeakoulukustannuksista halvalla kehittämiseksi opetusministeriö on johtanut kestävämpään resurssien tuhlaukseen ja opiskelijoiden enemmistön opiskeluolosuhteiden kurjistumiseen. Minne normit eivät ylety, siellä suunnittelemattomuus ja hallinnon anarkia takaavat resurssien mielivaltaisen suuntaamisen ja käytön.

Resurssikurjuus tulee jatkumaan

Korkeakoululaitokselle varattavien varojen voimakas supistaminen samalla kun korkeakoululaitosta aiotaan vielä olennaisesti laajentaa jo kertoo, ettei opiskelutyojen olosuhteisiin ole odotettavissa ratkaisevia parannuksia. Tämä pitää erityisesti paikkansa massoittuneella I pääalalla. Matemaattis-luonnontieteellisillä aloilla on sen sijaan odotettavissa kehitystä myönteisempään. Opetusministeriön rakennussuunnitelma vuosiksi 1973—1981 sisältää n. 98 miljoonan markan investoinnit I pääalan rakennuskohteisiin, kun vastaavat summat II:lla ja III:lla pääalalla ovat n. 375 ja 252 miljoonaa. Korkeakoulujen kehittämislain tarkistamisryhmä asetti mietinnössään I pääalan tavoitteeksi v. 1990 1,7 m²:n sijaan 2,7 m² opiskelijaa kohden ja opettajatavoitteeksi yhden 15 opiskelijaa kohden. Muutostavoite on riittämätön, eikä sillä ole mitään merkitystä niin kauan kuin rakennussuunnitelmiin ei tule olennaisia muutoksia, mikä ottaen huomioon valtiovarainministeriön omaksuman johdonmukaisen kielteisen kannan tuskin on mahdollista. Kasvun pysäyttämisen politiikka määrää kehityksen yleissuunnan.

Kehittämislakiin perustuva resurssointijärjestelmä vaarantaa tutkintojen ja opetuksen uudistamisen

Filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tutkintojen toimikunta esittää myös humanistis-yhteiskuntatieteellisten alojen opetuksen kehittämistä pienryhmytyöskentelyn ja projektimuotoisen opiskelun suuntaan. Tämä kuitenkin vaatii huomattavasti enemmän opettajia, pienryhmätiloja ja seminaarihuoneita kuin kehittämisasetuksen normit edellyttävät. Näin asetuksen I pääalan alimitoitettut normit muodostuvat opetuksen järkevän kehittämisen esteeksi.

Resurssointi on tällä hetkellä sidottu pääaloittain annettuihin normeihin. Pääalat taas ovat nykyisten tiedekuntien muodostamia ryhmiä. Kun hallinnonuudistuksen yhteydessä nykyinen tiedekuntajako tulee kokonaan ka-

toamaan, tulevissa ainelaitoksissa voi olla useamman eri pääalan elementtejä. Tällöin on pääalanormeihin sidottu resurssointi käyttökelpoisen.

Kun tutkinnoista FYTT:n ehdotusten mukaisesti pyritään muotouttamaan monitieteisiä eri hallintolaitosten opetusjaksoja hyväksikäyttävä opetusohjelma, muodostuu jäykkä, pääaineopiskeluun sidottu opiskelijajapaikka tämän joustavan koulutusprosessin suoranaisesti esteeksi.

Kehittämislakiin ja sen jatkamiseen suuntautuva tarkistamistyöryhmän mietintö ei ainoastaan säilytä opiskelijoiden työskentelyolosuhteita kurjina, vaan myös estää opetuksen kehittämisen tuloksellisemmaksi ja tutkintojen rakentumisen yhteiskunnallisesti perustellusti ja opiskelijoiden toiveita vastaavasti.

2. 4. 4. Tutkimus kytketään entistä tiiviimmin monopoliin palvelukseen

Tutkimustoiminnalla on maassamme historiallisesti ollut kolme keskeistä suorittajaorganisaatiota: 1) teollisuuden tutkimuslaitokset, jotka ovat suorittaneet lähinnä teknis-luonnontieteellistä tutkimusta yritysten välittömien liiketaloudellisten päämäärien ohjaamina, 2) valtion tutkimuslaitokset, jotka ovat teknis-luonnontieteellisillä ja maatalous-metsätieteellisillä aloilla suorittaneet erilaisia rutiiniluontoisia tutkimustehtäviä ja teollisuusyritysten käyttöön soveltuvaa kehitystyötä ja 3) korkeakoulut, jotka teknis-luonnontieteellisillä ja maatalous-metsätieteellisillä aloilla ovat täydentäneet teollisuuden ja valtion tutkimuslaitosten toimintaa erityisesti perustutkimuksen alalla. Lääketieteellisellä alalla ne ovat keskittyneet lääkeaine- ja instrumenttiteollisuuden edellyttämän tutkimustyön suorittamiseen, yhteiskuntatieteellisellä ja humanistisella alalla ne ovat tuoneet osansa porvarillisen ideologian kehittämiseen ja soveltamiseen.

Tutkimustoiminta oli pitkään suunnittelematonta ja pirstoutunutta siten, että kolmen suorittajaorganisaation keskinäinen yhteistoiminta rajoittui henkilökohtaisten suhteiden välityksellä tapahtuvaan koordinaatioon, ja korkeakoulujen tutkimustoiminta kehittyi kunkin professorin omien näkemysten mukaan. Tämä aiheutti tehottomuutta tieteen hyväksikäytössä. Ensimmäiset yritykset luoda suunnitelmallisuutta valtion tiedettä koskevan päätöksenteon piiriin tehtiin 1940-luvun lopulla lähinnä humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tehostamiseksi, mutta yritykset eivät johtaneet tuloksiin.

Valtiomonopolistinen tiedepolitiikka käynnistyy 1960-luvulla

1950-luvun loppua kohti tietoisuus tieteen yleismaailmallisesta varsin laajaksi muodostuneesta hyväksikäytöstä ja tutkimuksen suorittajaorganisaatioiden sisällä saatujen tutkimuksen merkitystä osoittavien kokemusten kautta kehittyi vähitellen painetta valtion tutkimusta koskevien ohjaustehtävien ymmärtämiselle. Tämän tuloksena v. 1961 perustettiin valtiokoneistoon kuusi tieteellistä toimikuntaa ja niille yhteiselin sekä v. 1963 valtioneuvoston ja suurpääoman edustajista koottu valtion tiedeneuvosto, joiden tehtävänä oli luoda suunnitelmallisuutta valtion rahoittamaan tutkimustoimintaan. Niiden toimesta käynnistynyt tiedesuunnittelu oli kuitenkin alkeellista, mitä osoittaa jo se, ettei elinten käyttöön palkattu suunnittelutyövoimaa.

Laajempaa huomiota tieteen tukemisen merkitykseen erityisesti taloudellisen kasvun kannalta kiinnitti OECD:n v. 1963 julkaisema ns. Piganoliin raportti. Sen näkemysten opastamana Talusneuvoston v. 1964 julkaisemassa Lähiajan kasvupoliittisessa ohjelmassa korostettiin tieteen osuutta ta-

loudellisessa kasvussa ja vaadittiin tutkimuksen lisäämistä muotoilematta kuitenkaan sitä tarkoittavia konkreettisia ohjelmia.

Kuitenkin Talousneuvostolta vaikutteita saanut korkeakoulujen kehittämislaki vuodelta 1965 toi muutoksia myös tieteeseen alalle: kun korkeakoulujen tutkimustyö oli aikaisemmin lähes yksinomaan professorikunnan varassa, lisääntyi korkeakoulujen alempi tutkijavoima kehittämislain välillisen vaikutuksen seurauksena. Samaten laite- ja tutkimusresurssit kasvoivat, mutta tutkimuksen anarkkinen ohjautuminen tyypisti tehokkaasti kehittämislain antia tutkimukselle. Aikuiset kokemukset tieteeseen kehityksen suunnittelemattomuuden haitoista johtivat 1960-luvun lopulla edelleenjärjestelyihin valtion tiedehallinnossa: opetusministeriöön perustettiin tiedetoimisto hallinnon tehostamiseksi ja vuoden 1970 alusta astui voimaan uusi laki Suomen Akatemiasta, jolla sen asema tiedesuunnittelun keskusyksikkönä tieteeseen keskustoimikuntineen ja kuusine tieteellisine toimikuntineen vahvistettiin ja sen taloudellisia varoja alettiin lisätä aikaisempaa nopeammin.

Hitaasti kehittynyt tietoisuus tieteeseen laajoista mahdollisuuksista mitä erilaisimpien taloudellisten, poliittisten, ideologisten ja kulttuuristen tarpeiden tyydyttäjänä kaiken kaikkiaan jätti Suomen tieteeseen takapajuiseen asemaan. Kun johtavissa imperialistisissa maissa tutkimuspanos/bruttokansantuote oli 1970-luvun alkaessa 1,5—3 % ja sosialistisissa maissa 2,0—4,0 % oli vastaava luku Suomessa vuonna 1971 vain 0,88 %. Hallitsevien piirien pyrkimys sitoa maatamme kaikin tavoin imperialismiin valtakeskuksiin on tieteeseen alalla merkinnyt maamme tutkimustradition kehittämistä kapitalistiselle tutkimukselle ominaisessa liiketaloudellisilla päämäärillä ja porvarillisella ideologialla alistetussa asemassa. Tutkimussuuntauksen tällaista piirrettä on korostanut edistyksellisten voimien vähäinen kamppailuvoima tieteellisten laitosten sisällä, mikä on jättänyt taantumusvoimille vapaat mahdollisuudet määrätä tieteeseen sisällöstä, rakenteesta, hyväksikäytystä ja kansainvälisistä yhteyksistä. Vasta viime vuosina kiihtynyt tutkijoiden yhteiskunnallisen aseman heikkeneminen on luonut edellytyksiä taantumuksellisen tutkimussuuntauksen vastaisen liikkeen voimistumiselle perustasolla.

Teollisuusliitto ohjelmoi suurpääoman, oikeiston ja valtiiovallan tiedepoliittikan

Suurpääoma ja taantumuspiirit eivät kuitenkaan tyytyneet valtiokoneiston reformististen virkamiesten ja akateemisten piirien 1960-luvulla harjoittamaan pienimuotoiseen tiedehallinnon rakenteluun. Kapitalistien huippukeroksessa nähtiin yhä selvemmin, että tieteeseen laajoja mahdollisuuksia ennen muuta tuotannon ja yritysten liikevoittojen kasvun kannalta ei ollut käytännössä toteutettu. Tämän vuoksi Suomen teollisuusliitto esitti marraskuussa 1970 tutkimuspoliittisen ohjelman, jossa ensimmäistä kertaa hahmotettiin tieteeseen rahoituksen pitemmän jakson ohjelmaa ja varojen radikaalia lisäämistä työtätekevien verovaroilla sekä tieteeseen täydellistä alistamista suurpääoman eduille. Teollisuusliiton teknis-luonnontieteellisille aloille keskittyneessä ehdotuksessa edellytettiin,

- että maamme tutkimuspanos kohotettaisiin 1980 mennessä 2,0 %:iin bruttokansantuotteesta
- että teknillisen tutkimuksen osuus tästä olisi 75 %
- että valtion rahoitusta kasvatettaisiin huomattavasti nopeammin kuin teollisuuden omaa tutkimusrahoitusta
- että suurpääomalle myönnettäisiin oikeus siirtää voittojaan verotuksen ulkopuolelle tutkimusrahoitukseen
- että tutkimusmenojen verovähennysoikeuden lisäksi tutkimusta suorittaville yrityksille myönnettäisiin todellisten menojen lisäksi erityinen vähennysoikeus

- että Suomi integroisi tutkimustaan EEC-maiden ns. Aigrainin muistion perusteella kasvattamaan ylikansalliseen tutkimusyhteistyöhön
- että Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen (VTT) organisaatiota muutettaisiin suurpääoman alistamistarpeiden mukaan
- että teknillisten korkeakoulujen tutkimustoimintaa siirrettäisiin VTT:lle ja
- että korkeakoulujen teknis-luonnontieteellinen tutkimus integroitaisiin täydelleen teollisuuden lyhyen tähtäyksen tarpeisiin.

Teollisuusliiton ohjelmoimat vaatimukset muodostivat uuden perustan, johon oikeistolaiset, keskustalaiset ja oikeistososiaalidemokraattiset valtion virkamiehet, poliitikot ja tutkijat ovat 1970-luvun alkuvuosina tekemissään tutkimusta koskevissa johtopäätöksissään nojanneet. Mm. valtion teknillistieteellinen toimikunta (joulukuussa 1970), ja kauppa- ja teollisuusministeriön (KTM) teollisuusneuvottelukunta laativat omat ohjelmansa, jotka olennaisesti yhtyivät teollisuusliiton asiakirjaan. Teollisuusliiton vaatimuksia ryhdyttiin pääosiltaan myös välittömästi toteuttamaan, mikä on heijastunut erityisesti valtion tulo- ja menoarvioissa kasvavana välittömänä ja välillisenä tukena suurpääomalle (KTM:n ja VVT:n määrärahojen tuntuva korottaminen), VTT:n hallinnon epädemokraattisena uudistuksena (v. 1971), teknillisten korkeakoulujen tutkimustyön siirtämisenä VTT:lle (mm. TKK:n ydinreaktorin hallinnan siirtäminen VTT:lle) sekä Suomen osallistumisen EEC-maiden tutkimusyhteistyöhön lisääntymisenä (mm. COST-tutkimukseen EEC:n monopoliin hyväksi).

OECD:n suosituksella yritetään lieventää kriisiä

OECD:n taholla valmistui v. 1971 uusi tutkimuspoliittinen suositus, ns. **Brooksin raportti**. Aikaisemmasta yksinomaisesti tieteen ja taloudellisen kasvun yhteyksien korostamisesta poiketen siinä heijastuvat voimakkaasti imperialismin syvenevän kriisin uudet ongelmat, joihin tutkimustyöllä arvellaan saatavan lievennystä. Raportissa ehdotetaan huomion kiinnittämistä elinympäristön tuhoutumisen torjumiseen, kärjistyvien luokkaristiriitojen sääntelemiseen sekä erityisesti yhteiskuntatieteen kokonaisvaltaiseen suunnitteluun ja tehostettuun käyttöön ideologisessa ja poliittisessa sääntelyssä. Brooksin raportti hahmotteli niin ollen vastauksia imperialismille yhä epäedullisemmaksi käyvän taloudellisen, poliittisen ja ideogisen voimasuhteen nostamiin kysymyksiin.

Tieteen keskustoimikunta sisällytti omaan v. 1972 valmistuneeseen tiedepoliittiseen ohjelmaansa Brooksin raportin ydinkohtia. Vaikka keskustoimikunta esittää lievää kritiikkiä Teollisuusliiton teknillisen tutkimuksen painotusta vastaan, ei keskustoimikunnan ohjelmassa esitetä Teollisuusliiton linjasta poikkeavia konkreettisia ehdotuksia. Keskustoimikunta, jossa sosiaalidemokraattisilla ja Keskustapuolueen edustajilla on hyvät asemat, tyytyy täydentämään Teollisuusliiton ohjelmaa eräillä Brooksin raportista omaksutuilla sinänsä myönteisillä painotuksilla kuten terveydenhuolto- ja ympäristöntutkimuksen lisävaatimuksilla. Keskustoimikunta on lisäksi osoittanut kiinnostusta tuen antamiseen yhteiskunnallisen tasa-arvon tutkimukselle. Teollisuusliiton määrittelemään ja valtiokoneiston oikeistolais-reformistisen johdon kaiken aikaa toteuttamaan suurpääomaa täydellisesti tukevaan tiedepoliittikkaan näillä pyrkimyksillä ei kuitenkaan ole olennaista vaikutusta — pikemminkin ne saattavat ylläpitää ideologiaa ja poliittisia harhakäsityksiä muodostaessaan edistykselliset vaikuttavan verhon todellisen, suurpääoman saneleman tiedepoliittikan piilottamiseksi.

Tiedeneuvoston ohjelma ei tarjoa demokraattista vaihtoehtoa

Loppukeväällä 1973 valmistuneessa valtion tiedeneuvoston tiedepoliittisessa runko-ohjelmassa ei poiketa olennaisesti Teollisuusliiton toiveiden uralta. Tiedeneuvoston päähuomio kohdistuu tutkimuksen hallinnon ja suunnittelun

2.4. KORKEIN OPETUS
JA TIEEELLINEN
TUTKIMUS
ALISTETAAN YHÄ
SUUNNITELMAL-
LISEMMIN SUUR-
PÄÄOMAN
PALVELUKSEEN

tehostamiseen vaatimalla organisaation uudelleenjärjestämistä konkreetisoi-
matta kuitenkaan järjestelyjen sisältöä sekä vaatimalla suunnittelutyövoi-
man lisäämistä. Tiedeneuvosto ilmaisee käsityksensä perustutkimuksen
kuuluvan pääasiassa korkeakoulujen tutkimustoiminnan piiriin, mutta esit-
tää korkeakoulujen tutkimusmäärärahakysymyksen lähempää tarkastele-
mistä vasta hallinnon- ja tutkinnonuudistuksen jälkeen, vaikka on olemassa
polttava tarve pysäyttää korkeakoulujen tutkimuksen kurjistumispolitiikka
ja lisätä nopeasti niiden tutkimusvaroja.

Tiedeneuvosto kaavailee myös erillisten tutkimuslaitosten luomista korkea-
kouluihin osana pyrkimyksiä erottaa tutkimus ja opetus sekä ikuistaa tut-
kimuspanoksen kanavoiminen demokraattisen valvonnan ulkopuolelle.

Painopisteen asettelussa tiedeneuvosto yhtyy keskustoimikunnan ohjelmaan
sinänsä myönteisellä tavalla: kansanterveyden, ympäristönsuojelun, työ-
suojelun ja tasa-arvoisuuden ongelmien tutkimusta edellytetään lähivuosina
tuettavan. Ohjelmaan sisältyy kuitenkin näiltä osin samat heikkoudet kuin
keskustoimikunnan ohjelmaan.

Tiedeneuvoston ohjelma, jolla on valtiiovallan ylimmän tiedepoliittisen
elimen arvovalta, on kaiken kaikkiaan osa valtiokoneistossa toimivien
reformististen ja oikeistolaisten voimien yleistä pyrkimystä asettaa valtion
suunnittelukapasiteetti suuryhtiöiden tutkimustarpeiden tyydyttämisen pal-
velukseen. Kuitenkin tiedeneuvoston ohjelmassa heijastuu samalla myös
reformististen voimien halu luoda poliitikastaan näennäisesti edistykselli-
nen kuva, samoin jossakin määrin myös sosialidemokraattien piirissä
esiintyvä vilpiton demokraattinen pyrkimys. Nämä ristiriitaiset vaikutti-
met ovat tehneet tiedeneuvoston ohjelmasta tavattoman ylimalkaisen ja
avainkysymyksissä mitäänsanomattoman. Esimerkiksi Suomen osallistumis-
ta kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön ohjelma ei uskalla käsitellä oi-
keastaan lainkaan. Tiedeneuvoston ohjelma ei tarjoa demokraattista vaiht-
tohtoa maassamme kehittyvälle monopolien pyyteiden sanelemalle tutki-
muspolitiikalle.

Kuvaavaa vallitsevalle tilanteelle on, että opetusministeriö on keväällä
1973 määrännyt kaikki korkeakoulujen tilaustutkimussopimukset etukäteen
vahvistettaviksi ministeriöön. Professorimielivalan tilalle tuodaan näin
reformististen poliitikkojen ja virkamiesten mielivaltaa, jolla ei ole mitään
tekemistä tutkimussopimusten julkisen, demokraattisen valvonnan ja kä-
sittelyn kanssa.

Käytännössä valtiokoneiston vahvistamat suunnitelmat merkitsevät yritystä
alistaa tiede yhä välittömämmin ja voimaperäisemmin suurpääoman voit-
topyrkimyksille ja hallitsevan ideologian valta-aseman pönkittämiselle.

Tämä merkitsee tieteen tuotantovoimien kehityksen kannalta kasvavan
merkityksen rajoittamista kapitalististen yritysten markkinamekanismien
ehtoihin, mikä hidastaa kehitystä ja tekee sen entistäkin epävakaammaksi.
Johtaa pääomien kiihtyvään keskittymiseen ja näistä luonnolle ja työtä-
tekeville aiheutuvien haittojen torjumisen vaikeutumiseen. Kyseessä on
pyrkimys demokraattisen ja tieteellisen tutkimustoiminnan mahdollisuuksien
pysyvään tukahduttamiseen; sen tarvitsemien varojen saannin vaikeu-
tumiseen ja tieteellisiin perusteisiin tapahtuvan tutkijoiden rekrytoinnin eh-
käisemiseen.

2.4.5. Taistelu opetuksen hallinnosta ja suunnittelusta kärjistyy

Suomen korkeakoulujen hallintomalli periytyy klassisesta saksalaisesta yli-
opistosta viime vuosisadalta. Tämän hallintomallin peruspiirteet saavat il-
maisunsa laissa Helsingin yliopiston järjestysmuodon perusteista vuodelta

1924 ja malli on sen välityksellä paljolti muuttumattomana siirtynyt myös muiden yliopistojen hallintoon.

Yliopistojen autonomia Suomessa on professorien autonomiaa, mikä takaa suurpääoman vaikutuksen korkeimpaan opetukseen ja tutkimukseen. Tämän päivän professorit tieteen puolueettomuuteen ja asiantuntemukseen nojautuen torjuvat pyrkimykset kytkeä opetus ja tutkimus yhteiskunnalliseen todellisuuteen ja demokraattisen kehityksen vaatimuksiin.

Samalla osa näistä professoreista on reaalisiin sitein kytkeytynyt suuryritysten etuihin. Esimerkiksi maamme suurimman lääketehaan Orion Oy:n johtokunnassa on 11 lääketieteen professoria tai dosenttia. Helsingin yliopiston kansleri Renvall on KOP:n hallintoneuvoston esimies ja rehtori Juva kuuluu PYP:n hallintoneuvostoon. KOP:n pääjohtaja Virkkunen on Helsingin kauppakorkeakoulun valtuuskunnan puheenjohtaja ja Turun yliopiston valtuuskunnan puheenjohtaja.

Vuonna 1971 annetussa asetuksessa kunnallisista ja yksityisistä kauppaoppilaitoksista määrätään oppilaitoksen toimintaa johtamaan johtokunta, jonka jäsenien asetuksessa suorastaan edellytetään olevan paikallisten suuryritysten edustajia. Jäsenet johtokuntaan valitsee oppilaitoksen omistaja.

Myös kauppaoppilaitosten rehtorien edellytetään asetuksessa "ylläpitävän ja edistävän yhteydenpitoa erityisesti paikallisten teollisuus- ja liikelaitosten sekä julkisen hallinnon kanssa".

Oppilaitosten opiskelijat, valtaosan opettajista ja muut työntekijät asetus sivuuttaa täysin.

Suunnittelelemattoman kasvun kausi: hallinto ajautuu kriisiin

1950-luvun lopulla kiihtynyt opiskelijamäärien kasvu johti vanhan, yhteiskunnallisilta tehtäviltään ja kooltaan tyystin toisenlaista yliopistoa varten luodun hallintojärjestelmän voimakkaaseen kriisiin. Helsingin yliopiston oppilasmäärät esimerkiksi kasvoivat 2 578:sta vuonna 1920 22 861:een vuonna 1970. Samalla tapahtui valtava hallinnollinen laajentuminen kun pieni konsistori perusti professoreille uusia laitoksia. Vuonna 1970 oli Helsingin yliopistossa 170 sellaista laitosta, jossa annettiin opetusta ja tehtiin tutkimusta. Nämä laitokset eroavat kooltaan ja tehtäviltään varsin huomattavasti: Helsingin yliopiston finanssioikeuden laitoksen pinta-ala oli vuonna 1971 12 m², henkilökuntaa oli 1 ja opiskelijoita 10. Kemian laitoksen pinta-ala oli 7 955 m², opettajia oli 90 ja opiskelijoita 1 700. Kummallakin on kuitenkin ainoana hallintoelimenä laitoksen esimies. Näiden laitosten lisäksi syntyi vielä joukko tutkimus- ja palvelulaitoksia joiden organisatorinen asema on vielä vaihtelevampi ja epäselvempi. Kaiken kaikkiaan suunnittelelemattoman kasvun kausi johti hallinnolliseen anarkiaan, tehtävien lisääntymiseen keskushallinnossa niin, että professorikollegiot olivat täysin kykenemättömiä käsittelemään kasvavan korkeakoulun kärjistyviä ongelmia. Mitä suuremmaksi yliopisto kasvoi sen vaikeammiksi sen ongelmat muodostuivat ja sen kykenemättömämpiä professorit ja heidän elimensä olivat niitä ratkaisemaan

1950-luvun loppupuolella ja aivan 1960-luvun alussa oli pari professorikomiteaa asetettu selvittämään korkeakoululaitoksen hallinnollisia ongelmia mutta ne eivät päässeet perinteellisiä kanslerilaitoksen uudistamispyrkimyksiä pitemmälle.

Monopoli edut vaativat hallinnon uudelleen järjestelyä

Hajanaisesti ja suunnittelelemattomasti toimiva, kriisiin ajautunut ja tehoton korkeakoululaitos ei voinut tyydyttää niitä tarpeita, jotka 1960-luvun alussa käynnistynyt kasvupolitiikka ja kapitalistinen integraatio siltä edellyttivät. Suurpääoman kannalta tehoton ja hidas korkeakoululaitos on kestämaton. Tärkeä murros hallinnon uudistamisen historiassa on 1960-luvun puoliväli. Kehittämisasetuksen yhteydessä valtioneuvoston pöytäkirjaan vuodelta 1966

merkittyy lausumaan keinoista pitää tutkimus ja opetus kansainvälisen kehityksen tasalla liittyi myös vaatimus hallinnon järkipäristämisestä. Arkaais-humanistisen professorikunnan enemmistö suhtautui kuitenkin kielteisesti hallinnon uudistamispyrkimyksiin; he olivat edelleen kiinnostuneempia ainekohtaisten intressiensä toteutumisesta ja vaalimisesta kuin suurpääoman tarpeista lähtevästä tehokkuusajattelusta.

Aloite siirtyi professoreilta valtiovallalle

Professorien osoittaessa jatkuvaa haluttomuutta ja kykenemättömyyttä korkeakoulujen uudistamiseen, professorikomiteoiden tuottaessa jatkuvasti mitäänsanomattomia ja teknisesti heikkoja ehdotuksia ongelmien ratkaisemiseksi alkoi vuonna 1966 perustettu opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosasto toteuttaa yhä enemmän korkeakoulun ja professorikunnan ohittavaa suunnittelua: edettiin kohti keskitettyä valtiomonopolistista suunnittelua ja ohjelmointia.

Toisaalta opiskelijaliikkeen nousu ja sen voimakkaat vaatimukset hallinnon uudistamiseksi jouduttivat valtiovallan toimenpiteitä. Opiskelijaliike tajuttiin vaaratekijäksi, ja sille oltiin alkuvaiheessa valmiita tekemään tiettyjä myönnytyksiä.

Vuonna 1968 asetettiin komitea toimistopäällikkö Jaakko Nummisen johdolla laatimaan esitystä korkeakoulujen sisäisen hallinnon uudistamiseksi.

Lex Virolainen on Keskustapuolueen yritys kosiskella opiskelijoita ja tehostaa hallintoa

Nummisen komitean työn pohjalta hallitus laati eduskunnalle lakiesityksen korkeakoulujen hallinnon puitteista, ns. Lex Virolaisen. Siihen sisältyi opiskelijoiden nopeasti laajalti omaksuma yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden periaate korkeakoulun valtuuston valintatapana.

Vaikka Lex Virolainen olikin ainutlaatuisen demokraattinen lakiesitys kapitalistisessa maassa, siihen sisältyi lukuisia keskeisiä heikkouksia, jotka heijastavat monopolien ja oikeiston vaatimuksia estää demokraattisten voimien vaikutuksen kasvu. Tärkeimmät näistä piirteistä olivat:

- laitosneuvostojen valintatavaksi esitettiin kolmikantaperiaatetta ja niiden tehtävät jätettiin määrittelemättä, mikä olisi kaventanut demokraattisten voimien vaikutuksen perustasolla hyvin pieneksi;
- keskus- ja alihallinnon väliseksi portaaksi esitettiin tiedekuntia vastaavia osastoja, joiden hallintoelimet olisi valittu epädemokraattisesti;
- valtuuston vallasta huomattava osa olisi siirretty korkeakoulun suppealle hallitukselle, joka ei olisi ollut missään parlamentaarisessa suhteessa valtuustoon.

Joka tapauksessa oikeisto piti Lex Virolaisen demokraattisia piirteitä liian vaarallisina. Vaikka taantumusvoimien puolustusasemat olisivat Lex Virolaisen edellyttämässä oloissa olleet vielä melko hyvät, paine demokraattisten uudistusten saamiseksi olisi vähitellen kasvanut liian suureksi edistyksellisten voimien taisteluedellytyksien paranemisen myötä.

Nummisen komitean ehdotusten ja Lex Virolaisen taustana on nähtävä useita ristiriitaisia tekijöitä. Pohjimmaisena vaikuttajana oli monopolien tarve tehostaa korkeakoulujen toimintaa ja lujittaa valtion välityksellä vaikutusvaltaansa niissä tehtäviin ratkaisuihin. Opiskelijoiden kasvava tietoisuus ja voimistuvat vaatimukset korkeakoulujen hallinnon demokratisoinnista aiheuttivat kuitenkin painetta demokraattiseen suuntaan. Tähän yhdistyivät Keskustapuolueen taktiset laskelmat. Puolue pyrki voimakkaasti luomaan itselleen kannatuspohjaa asutuskeskuksissa, ja myöntymällä opiskelijoiden vaatimuksiin korkeakoulupolitiikassaan se pyrki hankkimaan kannatusta opiskelevan nuorison piiristä.

Oikeisto näki kuitenkin Lex Virolaisen niin suurena uhkana suurpääoman vaikutusvallalle korkeakouluissa — etenkin sen jälkeen, kun yleinen ja

yhtäläinen äänioikeus oli sivistysvaliokuntakäsittelyssä ulotettu myös laitosneuvostojen valintatavaksi — että se esti lain hyväksymisen jarruttamalla sen yli vaalien.

Voimistuva oikeistohyökkäys kiristää taistelua hallinnonuudistuksesta

Vuoden 1970 eduskuntavaaleissa oikeisto lujitti asemiaan. Se sai lisää rohkeutta ja kiihdytti voimakkaasti hyökkäyksiään työtätekevien elinehtoja ja oikeuksia vastaan kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla.

Opetusministeri Itälän lakiesityksessä vuonna 1971 näkyi oikeiston kasvanut vaikutus. Se olisi taannut taantumusvoimille voimakkaammat asemat korkeakoulujen hallinnossa kuin Lex Virolainen. Lex Itälää ei kuitenkaan koskaan viety eduskuntaan. Maassa vallitsi oikeiston voimistumisesta johtunut poliittinen kriisi, jonka johdosta hallitukset vaihtuivat tiheään. Näissä oloissa hallinnonuudistuksen eteenpäin saattaminen keskeytyi.

Paitsi että oikeistopuolueiden kannatus kasvoi vuoden 1970 eduskuntavaaleissa, myös muissa puolueissa oikeistovoimat lisäsivät vaikutustaan. Keskustapuolue luopui vähin äänin aikaisemmin ajamistaan demokraattisista periaatteista korkeakoulupoliitikassa. Keskustapuolueen asennemuutokseen vaikutti myös taantumuksellisen talouspolitiikan toteuttamisesta johtunut vaalitappio, jonka aiheuttaman pettymyksen puolueen oikeistovoimat kanavoivat kiivaaksi kritiikiksi puoluejohtoa kohtaan mm. sen liian radikaalista linjasta hallinnonuudistuksen suhteen.

Aloite korkeakoulupoliitiikan alalla valtiovallan piirissä alkoi siirtyä Keskustapuolueelta sosialidemokraateille. Sosialidemokraattinen reformismi alkoi voimakkaasti kehittää korkeakoulupoliittista linjaa suuntaan, joka vastasi sen yleistä poliittista linjaa: valtiomonopolistisen sääntelymekanismin ulottamista yhä laajemmalle monopolien eduksi.

Opiskelijaliikkeen painostusvoima johtaa Lex Sundqvistin antamiseen

Kesällä 1972 eduskunnalle annettiin uusi hallinnonuudistuslakiesitys, Lex Sundqvist. Se noudattaa edeltäjiensä linjaa: yleinen ja yhtäläinen äänioikeus on edelleen korkeakoulun valtuuston valintaperiaatteena, alihallinnossa on ristiriidästä lievitetty kaksikantaperiaate. Useat lakiesityksen yksityiskohdat suuntautuvat näiden demokraattisten periaatteiden mitätöimiseksi. Lex Sundqvist on yritys ratkaista korkeakoulujen kriisi reformismin keinoin, siinä demokratiaa kaventavat piirteet oli aikaisempia lakiesityksiä huomattavasti taitavammin kätkeyty demokraattisen julkisivun taakse. Silti se on selvästi demokraattisin esitys eri hallitusten malleista, se antaisi demokraattisille voimille mahdollisuuden saavuttaa huomattavia asemia korkeakouluissa.

Lex Sundqvist laadittiin sosialidemokraattisen vähemmistöhallituksen toimesta poliittisen kriisin oloissa. Hallituksen politiikka oli kokonaisuutena räikeästi ristiriidassa työtätekevien etujen kanssa: tulopoliittisen kuristuksen kehittelyä jatkettiin ja Suomea ajettiin määrätietoisesti EEC:n vaikutuspiiriin. Hallinnonuudistusesitys olikin selvästi opiskelijoiden voimakkaiden vaatimusten tyydyttämiseksi tarkoitettu hämäyskeino, yritys peittää hallituksen taantumuksellista politiikkaa. Sosialidemokraattisen puolueen oikeistolla ei ollut mitään aikomusta edistää demokraattista, monopolinvastaista kehitystä korkeakouluissa; se laskelmoi lain joka tapauksessa vesittyvän eduskuntakäsittelyssä. Silti Lex Sundqvistin antamista on pidettävä osoituksena opiskelijaliikkeen painostusvoimasta.

Oikeiston hyökkäys saa vastaansa voimakkaan joukkoliikkeen

Lex Sundqvist antoi demokraattiselle opiskelijaliikkeelle merkittävän aloitteen. Opiskelijoiden vaatimuksia vastaan oikeisto kohdisti voimakkaan hyökkäyksen: lain käsittelyn jarruttamisen, voimakkaat vesittämissyrkimykset ja horjuvien ryhmittymien herkeämättömän painostuksen. Opiskeli-

joiden aikaisempaa huomattavasti voimakkaammat joukkoesiintymiset syksyllä 1972 ja keväällä 1973, joita asettuivat työläiset ja muut edistykselliset piirit laajasti tukemaan. Oikeistolla oli huomattavia vaikeuksia: se joutui luovimaan vesitysmallista toiseen, jotka kaikki saivat voimakkaan tuomion opiskelijoilta.

Oikeiston ja suurpääoman pyrkimykset ovat voimistuneet ja tulleet yhä johdonmukaisemmiksi

Poliittinen oikeisto ja keskustaryhmien taantumuksellisimmat voimat ovat talven 1973 aikana vähitellen muodostaneet yhteisen linjan hyökkäyksessään demokraattista hallinnonuudistusta vastaan. Niiden tarkoituksena on toteuttaa hallinnon uudelleenjärjestely, joka tempaa aloitteen pois opiskelijaliikkeeltä ja mitätöi jo saavutetut oikeudet antaen suurpääomalle ja valtiolle nykyistä olennaisesti paremmat mahdollisuudet suunnata korkeakoulujen toimintaa. Tällaisessa hallintoratkaisussa opiskelijoiden ja alemman henkilökunnan vaikutusvaltaa lisättäisiin näennäisesti, mutta kaikki olennainen päätäntävalta keskitettäisiin korkeakoulun hallitukselle, jonka enemmistö olisi itseoikeutetusti eri aloja edustavia professoreita. Samalla päätösvaltaa siirrettäisiin korkeakoulun ulkopuolelle, opetusministeriölle ja valtioneuvostolle etenkin nimityksasioissa. Näille lähtökohdille perustuva lakimalli on muotolltu eduskunnan suuren valiokunnan oikeisto- ja keskustaryhmien toimesta.

Toisaalta taantumusvoimat tietävät, että valtakunnallinen hallinnonuudistulaki on opiskelijaliikkeen ja muiden demokraattisten voimien painostuksen vuoksi erittäin vaikea saada eduskunnassa läpi taantumuksellisessa muodossa. Tämän vuoksi ne ovat omaksuneet toisen, rinnakkain toteutettavan taktiikan korkeakoulujen hallinnon uudelleenjärjestämiseksi. Korkeakoulujen sisäistä hallintoa säätelevät asetukset pyritään hallituksen päätöksillä yksitellen muuttamaan kolmikantaan tai vielä epädemokraattisempaan valintaperiaatteeseen nojautuviksi ja samalla siirretään olennainen osa päätösvaltaa opetusministeriölle. Tällainen ratkaisu on yritetty toteuttaa Tampereen teknillisessä korkeakoulussa, Joensuun korkeakoulussa ja Taideteollisessa korkeakoulussa, joskin kaikissa näissä on uusiin hallintoelimiin kohdistettu osittainen tai täydellinen boikotti. Yksityisten korkeakoulujen valtiollistamisen yhteydessä yritetään samanlainen ratkaisu ajaa myös Tampereen yliopistoon, Turun yliopistoon, Social- och kommunalhögskolaniin ja kauppar korkeakouluihin. Myös sosialidemokraatit ovat hallituksessa olleet mukana toteuttamassa tätä taktiikkaa.

Samalla kun monopolit pyrkivät valtion ja poliittisten oikeistovoimien avulla muokkaamaan korkeakoulujen sisäisen hallinnon mieleisekseen, ne murentavat jokapäiväisessä käytännössä korkeakoulujen itsemääräämisoikeutta. Yksityisten korkeakoulujen valtiollistamisen yhteydessä pyritään niiden yhteyteen perustamaan pääomapiirien hallitsemia tukisäätiöitä, joille keskitetään olennainen osa korkeakoulun taloudellisten toimintaedellytysten hallinnasta. Keskeiset professorit ja korkeakoulujen hallintovirkamiehet sijoitetaan suuryritysten johtokuntiin ja hallintoneuvostoihin. Etenkin kaupallisen, teknillisen, lääketieteellisen ja maatalous-metsätieteellisen alan professoreille tarjotaan huomattavia taloudellisia etuja palveluksista, joita he tekevät yrityksille. Suuryritykset lahjoittavat varoja omalta kannaltaan tärkeiden professorivirkojen perustamiseksi, järjestävät omaa toimintaansa palvelevia kursseja korkeakouluissa, lahjoittavat stipendejä jne. Huomatava osa avainalojen tutkimuskapasiteetista sidotaan korkeakouluissa yritysten välittömiin pyynteisiin tilaustutkimussopimusten avulla.

Korkeakoulusuunnittelu kytketään osaksi valtiomonopolistista suunnittelua

Vuonna 1966 toteutettu opetusministeriön organisaatiouudistus ja siihen liittynyt opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosaston luominen loi

edellytykset keskitetyn korkeakoulusuunnittelun aloittamiselle. Jo samana vuonna 1966 osasto lähetti korkeakouluille ohjeet keskipitkän tähtäimen taloussuunnitelmien laatimisen aloittamisesta siten että ensimmäinen suunnitelma käsittäisi vuodet 1968—72. 1960-luvun loppupuolelle oli kuitenkin tyypillistä vielä tiettyjen, aikaisempaan verrattuna korkeatasoisten erillisten komiteoiden työ. V. 1967 asetettiin ns. koulurakennemitea laatimaan elinkeino- ja ammattirakenteen muuttumisesta lähtien selvitys peruskoulun jälkeisen koulutuksen eri asteiden ja alojen määrällisten suhteiden kehityksestä. Komitea teki varsin perusteellisen selvityksen elinkeino- ja tehdävarakenteen muuttumisesta, vaikkakaan sen koulutuspoliittiset suositukset eivät sittemmin johtaneetkaan toimenpiteisiin. Nummisen komitean mietintö on niin ikään tähän kauteen kuuluva varsin perusteellinen erillis-selvitys.

Suunnittelu tehdään demokraattisen kontrollin ulkopuolella

Valtiomonopolistiselle kapitalismille tyypillinen teknokraattisen suunnittelun voimakas nousukausi valtionhallinnon piirissä erityisesti 1970-luvun alussa on nähtävissä erittäin selvästi korkeakoulusuunnittelun kehityksessä. Opetusministeriö on kiinteässä yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa laatimassa merkittäviä korkeakoululaitosta koskevia kokonaissuunnitelmia ja kehittämässä korkeakoulujen kaikkia toimintatasoja koskevia suunnittelu- ja seurantajärjestelmiä.

Tälle suunnittelulle on tyypillistä ennen muuta epädemokraattisuus: suunnittelu on salaista.

Suunnittelua tekevät edellä mainittujen ministeriöiden suppeat virkamiesryhmät irrallaan julkisesta koulutuspoliittisesta keskustelusta ja tavoitteenasettelusta.

Esimerkiksi koko korkeakoululaitoksen mitoittamissuunnitelman kahdeksi vuosikymmeneksi eteenpäin sisältävä korkeakoululaitoksen kehittämislain tarkistamistyö toteutettiin suppean opetusministeriön virkamiesryhmän toimesta. Tällä hetkellä valmistelevat opetus- ja valtiovarainministeriön virkamiehet kokeiluluontoista pitkän tähtäimen 15-vuotissuunnitelmaa opetusministeriön vastuualueella ilman minkäänlaista yhteyttä esim. korkeakouluihin, korkeakouluneuvostoon tai opiskelijajärjestöihin.

Eri suunnitelmista ministeriön ulkopuolelle annettu tieto on pirstottu siten, että kokonaiskuvan saaminen niistä on hyvin vaikeaa. Korkeakouluille annetaan ainoastaan niitä itseään koskevia tietoja, jolloin niiden on lähes mahdoton paikallistaa asemaansa koko korkeakoululaitoksen osana. Opetusministeriö antaa tietoja korkeakouluneuvostolle ainoastaan korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelmista, vaikka korkeakoulutuksen asemaa ja järjestämisestä koskevat tavoitteet edellyttäisivät ehdottomasti koko koulutusjärjestelmän kehittämissuunnitelman tuntemusta.

Keskittämällä suunnittelun itselleen, salaamalla ja pirstomalla antamansa tiedot tästä suunnittelusta opetusministeriö ja valtiovarainministeriö pyrkivät syrjäyttämään korkeakoulupoliittisen tavoitekeskustelun, sivuuttamaan eri näkemykset korkeimman opetuksen kehittämisen perusteista voidakseen suunnata korkeakoululaitoksen kehitystä pelkästään peruslinjastaan, korkeakoululaitoksen kustannusten kasvun pysädyttämisen politiikasta käsin.

Sääntelymekanismeja luodaan kustannusten minimoimiseksi

Valtionhallinnon piirissä 1970-luvun alussa käynnistyneelle suunnittelulle on nimenomaan luonteenomaista erityyppisten ohjelmointi- ja seuranta-järjestelmien voimallinen kehittäminen.

Opetusministeriön suunnittelusihteeristössä valmistellaan koulutuksen määrällisen sääntelyn perustaksi matemaattisia malleja työvoimaennusteiden tekemiseksi. Näille ennusteille rakentuvan mitoittamistyön on määrä alkaa vielä vuoden 1973 kuluessa. Näiden ennusteiden käyttäminen koulutussuunnittelun lähtökohtina palvelee yritysten suhdanteisiin sidottua työvoiman-

tarvetta eikä yhteiskunnan ja talouselämän eri sektoreiden suunnitelmalista ja kansanvaltaista kehittämistä.

Vuonna 1971 opetusministeriö antoi korkeakouluille ohjeet laskenta- ja suunnittelujärjestelmän kehittämisen aloittamisesta, mikä työ onkin jo käynnistynyt korkeakouluissa. Valtiontalouden ohjelmoimiseksi käyttöön otettu suunnittelu- ja laskentajärjestelmä perustuu olennaisilta osiltaan epädemokraattiseen ja hierarkkiseen tavoitejohtamisjärjestelmään, joka on alun perin kehitetty pohjoisamerikkalaisten monopolien tarpeisiin.

Ohjeissaan korkeakouluille opetusministeriö pyrki mekaanisesti soveltamaan korkeakouluihin valtiontalouden sisäisen laskentatoimen periaatteita ottamatta lainkaan huomioon korkeakoulujen erityistehtäviä ja luonnetta. Käytännössä tämä on merkinnyt korkeakouluille yksinomaan ns. tavoitebudjetointijärjestelmän kehittämistä, jonka avulla ilmoitetaan pyrittävän "kannattavuuteen, taloudellisuuteen ja tehokkuuteen".

Kuitenkaan järjestelmän perustana olevilla taloussuunnitelmilla ei ole mitään koulutustavoitteisiin tai toimintasuunnitelmiin liittyviä perusteita. Taloudellisuutta ja tehokkuutta voi olla ainoastaan suhteessa määrättyihin koulutustavoitteisiin. Kun näitä tavoitteita ei ole asetettu, ei laskentajärjestelmästä voi muodostua mikään muu kuin kuolustus- ja kustannusten minimoimisen mielivaltainen väline.

Sen sijaan suunnitelmia tavoitteenasettelun, itse suunnittelujärjestelmän kehittämiseksi ei ole juuri tehty. Opetusministeriön pyrkimys tavoitteenasettelusta ja toiminnallisesta suunnittelusta irrallisen laskentajärjestelmän kehittämiseen heijastaa painetta valtiomonopolistisen suunnittelun ulottamisesta korkeakouluihin ja samalla tämän suunnittelun ristiriitaisuutta: kehitetään korkeakoulujen toiminnan seuranta- ja analyysijärjestelmää, jolla pyritään kustannusten minimointiin samalla kun tavoitteiden puute ja suunnittelemattomuus aiheuttavat valtavia tappioita lähes umpimähkäisen resurssoinnin seurauksena.

Kansanvaltaisesta kontrollista ja tavoitteen asettelusta irrallisina kehitettävät opetusministeriön suunnitelmat heijastavatkin pyrkimystä monopolien etujen mukaisen peruslinjan toteuttamiseen: korkeakoululaitoksen kustannusten kasvun pysäyttämisen politiikkaa.

2. 5. Opiskelijaliikkeen nousu — vastaus opiskelijoiden kestävämpään asemaan

Opiskelijoiden lisääntyvä aineellinen ja henkinen ahdinko, opiskelijoiden aseman muuttuminen valtiomonopolistisen kapitalismin kehittyessä ei ole jäänyt vaille reaktiota. Kuusikymmenluvulla kaikissa kehittyneissä kapitalistimaissa syntynyt opiskelijoiden joukkomittainen liikehtiminen ei ole sattunut eikä ohimenevä muoti-ilmiö, kuten oikeistovoimat ja ymmälle menneet porvarilliset yhteiskuntatieteilijät aluksi yrittivät selitellä. Se on järjevä, luonnollinen ja eteenpäin suuntautuva vastaus opiskelijoiden omassa asemassa ja heidän kasvavassa yhteiskunnallisessa tietoisuudessaan tapahtuneisiin muutoksiin. Se on vastaus imperialismin julmuuden, moraalittomuuden ja järjettömyyden näkyvään paljastumiseen; koulutuksen, tieteen ja kulttuurin kriisiin; opiskelijoiden elämänolojen ja työehtojen kurjistumiseen. Se on merkinnyt laajojen opiskelijajoukkojen liittymistä työväenluokan ja kaikkien edistyskellisten ihmisten rinnalle omaan asemaansa ja yhteiskunnalliseen kehitykseen yhä aktiivisemmin vaikuttavana voimana.

Taantumuksen ylivalta alkaa murtua

Vielä 1960-luvun alkuaan tultaessa korkeakoululaitos oli lähes täydellisen taantumuksellinen. Valonsäteinä oikeistolaisessa opiskelijamaailmassa loistivat vain muutamat pienet ja suhteellisen eristyneet vasemmistolaiset opiskelijajärjestöt. Vuonna 1956 yleislakon aikana opiskelijat toimivat aktiivisina lakkorikkureina, vuonna 1962 Maailman nuorison ja ylioppilaiden 8. festivaali Helsingissä oli SYL:n boikotissa ja monien ylioppilaiden sabotaasin kohteena.

Yhteydessä taiteilijoiden ja nuoren sivistyneistön keskuudessa tapahtuneeseen kehitykseen sai tietty kulttuuri- ja poliittinen liberalismi vähitellen jalansijaa suurimpien kaupunkien opiskelijoiden keskuudessa.

Kriittisiä ja demokraattisia katsomuksia alkoi esiintyä ja yhteiskunnallinen keskustelu vilkastui. Keskustalaisia ja sosialidemokraattisia poliittisia näkemyksiä esiintyi entistä laajemmin. Helsingiläinen Ylioppilaslehti saavutti huomattavan aseman koko maan kulttuurikeskustelussa. Maailmanlaajuiset ongelmat kohosivat kulttuurin lisäksi keskeiselle sijalle, ja 1960-luvun loppuun mennessä syntyi opiskelijoiden keskuudessa maaperää vasemmistolaisille ja muille uudistavaa yhteiskuntapolitiikkaa etsiville ajatussuunnille.

Opiskelijoiden valtaenemmistö ei osallistunut tähän liikehdintään. Demokraattisia ratkaisuja etsivät opiskelijat kykenivät vain hyvin vähäisessä määrin yhdistämään toimintansa opiskelijoiden konkreettisiin elinehtoihin ja ongelmiin.

Monissa korkeakouluissa ja juuri missään opistoissa ei esiintynyt minkäänlaista demokraattista liikehdintää.

Opiskelijoiden demokraattinen joukkoliike alkaa

Edellytykset laajempien joukkojen aktivoitumiselle syntyivät korkeakoulun kriisin pahentuessa, antikommunismien asemien heikentyessä ja kulttuuriradikalistista ja anti-imperialistista keskustelua johtaneiden opiskelijoiden suuntautuessa vähitellen tieteen ja koulutuslaitoksen ongelmien tutkimiseen. Myös kokemukset ulkomaitten opiskelijaliikkeestä innostivat toimintaan.

Demokraattisen opiskelijaliikkeen tärkeä merkkipaalu oli Vanhan Ylioppilastalon valtaus marraskuussa 1968 HYY:n 100-vuotispäivänä. Tämä vauhdikas operaatio oli protesti oikeistolaisten byrokraattien hallitsemaa ylioppilaskuntaa, akateemista tapakulttuuria, porvarillista yliopistoa ja koko imperialismien mädännäisyyttä vastaan. Parin tuhannen opiskelijan valmius liikehtiä etujensa ja oikeuksensa puolesta oli kouriintuntuva osoitus demokraattisen opiskelijaliikkeen kehittämisen välttämättömyydestä. Mutta liikehdintä oli vielä vailla konkreettista, demokraattista ohjelmaa, vailla järjestäytymistä ja vailla selkeää yhteyttä työväenluokan ja muiden demokraattisten voimien kamppailuun. Liikkeen etummaisissa aineksissa esiintynyt vallankumousromantiikka lisäksi pikemminkin vierotti kuin lähensi laajoja opiskelijajoukkoja liikkeeseen.

Vanhan valtauksen jälkeen alkoi pääasiassa yhteiskuntatieteen opiskelijoiden keskuudessa keskustelu opiskelijan asemasta, korkeakoulujen, suomalaisen yhteiskunnan ja koko maailman tilasta laajentua. Edistyneimmät aineyhdistykset, jotka olivat vasemmistovoimien johtamia, ryhtyivät esittämään opetuksen sisältöön kohdistuvia demokraattisia vaatimuksia. Eriytyisesti yhteiskuntatieteiden maailmankatsomuksellisia perusteita koskeva keskustelu alkoi marxismia ja toisaalta populismia lähenevien opiskelijoiden taholla. Vietnam-liike laajeni ja kosketuksia työväenluokkaan etsittiin. "Kolmannen maailman" ongelmista kiinnostuneet suuntautuivat anti-imperialistiseen taisteluun, joka vähitellen alkoi yhdistyä myös kotimaan ongelmien tarkasteluun.

Talvella 1970 hallinnonuudistuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä nousi

korkeakouluissa maanlaajuinen lakkoaalto. Muodostamiensa lakkoelimien johtamina, useimmissa tapauksissa ylioppilaskunnat ohittaen, opiskelijoiden laajat joukot kävivät ensimmäistä kertaa konkreettiseen poliittiseen taisteluun oikeistovoimien poliittisen hyökkäyksen torjumiseksi. Vaikka oikeisto tilapäisesti kykenikin estämään korkeakoulujen hallinnon demokratisoimisen, opiskelijaliike karaistui ja saavutti arvokkaita taistelukokemuksia. Ennen kaikkea oli olennaista, että poliittisesti aktiiviset opiskelijat ja 1960-luvun ideologisen kehityksen perustalla muodostuneet edistykselliset ryhmät kykenivät ensimmäistä kertaa yhdistämään toimintansa todella laajojen joukkojen kamppailuun ja elintärkeisiin tavoitteisiin. Tämä loi uutta organisatorista pohjaa opiskelijaliikkeelle useimmissa korkeakouluissa ja niiden useimmissa tiedekunnissa.

Perinteelliset opiskelijajärjestöt joutuvat kriisiin

Opiskelijoiden perinteellisiä yhteiskunnallisen ja järjestötoiminnan muotoja olivat lähinnä oikeistohenkinen nationalismi, osakuntien akateeminen tapakulttuuri, teekkarien tempaukset sekä opintosuuntayhdistysten ammatillisiin erityisintresseihin ja liike- ja tuttavuussuhteiden solmimiseen rajoittunut näkökulma. Kaikki nämä olivat aikoinaan kehittyneet sellaisia opiskelijoita varten, jotka muodostivat suhteellisen pienen, varakkaista kodeista tulevan ja vanhempiensa varoilla opiskelevan, yhteiskunnan johtaviin aseisiin siirtyvän väestöosan. Opiskelijoiden järjestöjen erilliskulttuurin tehtävänä oli tarjota muusta yhteiskunnasta väliaikaisesti erillään olevalle opiskelijakunnalle elämänsisältöä sekä antaa poliittista "riippumattomuuttaan" korostavan epäkäytännöllisen korkeakoulun välttämättömäksi lisäksi ne ideologiset ja poliittiset silaukset sekä käytännölliset valmiudet, joita tarvittiin porvarillisen yhteiskunnan johtavan ja keskinäistä yhteenkuuluvuutta tuntevan eliitin luomiseksi.

Opiskelijoiden aseman muuttuessa ja demokraattisen taistelun voimistuessa joutuivat nämä toimintamuodot kriisiin. Osakuntien akateeminen eristäytyneisyys rikkoutui ja menetti sisältönsä. Kotiseutusidonnaisuuden yleisesti heiketessä niiden alueellinen merkitys väheni. Ne eivät kyenneet tarjoamaan tilaisuutta opiskelijoiden muuttunutta asemaa vastaavan toiminnan järjestämiseen, vaan joko kuihtuivat taikka muuttuivat diskoteekeiksi ja likeyrityksiksi. Vain harvoilla osakunnilla säilyi maakuntaan suuntautuvaa merkitystä.

Opintosuuntayhdistykset pyrkivät paikoin jo 1960-luvulla kiinnittämään huomiota opintojen sisältöön, työmarkkinoihin ja opinto-oloihin. Niiden merkityksen kasvu heijasti orastavaa tietoisuutta opiskelijoiden aseman muuttumisesta. Tällöin niiden toiminta ei kuitenkaan saanut selkeän demokraattista vaan lähinnä korkeakoulujen pahimpia käytännöllisiä puutteita paikkailevan luonteen. Osassa opintosuuntayhdistyksiä kehittyi 1960-luvun lopulla varsin voimakasta poliittista toimintaa, joka enimmäkseen oli vasemmistolaista. Talven 1970 hallinnonuudistustaistelussa näillä järjestöillä oli erittäin aktiivinen rooli, joka osoitti niiden suuret mahdollisuudet opiskelijajoukkojen taistelun johtamisessa. Osa yhdistyksistä jäi porvarilliseksi tai toimimattomiksi, jollain laitoksilla ei ollut yhdistystä lainkaan.

Poliittiset opiskelijajärjestöt nousevat

Opiskelijoiden demokraattisen taistelun kehittyminen merkitsi kuoliniskua perinteelliselle osakunta-, ammattikunta- ja puolueettomuusajattelulle. Opiskelijat alkoivat yhä laajemmin ymmärtää demokraattisen taistelun välttämättömyyden.

Samalla 1960-luvulla alkanut ideologinen ja kulttuurikeskustelu jatkui voimakkaana opiskelijaliikkeen etummaisten osien keskuudessa. Koko korkeakoulukeskustelu sekä hallinnonuudistustaistelun kokemukset johtivat opiskelijaliikkeen etsimään taistelulleen kokonaisu-yhteiskunnallisia perspektiive-

jä. Heterogeeninen ja kirjava opiskelijaliike alkoi etsiä niitä eri tahoilta ja samalla eriytyä ideologisesti. Kun opiskelijoiden poliittiseen käyttäytymiseen vaikuttavat suuresti olemassaolevat puolueet, alkoi tässä prosessissa poliittisten opiskelijajärjestöjen rooli kasvaa. Poliittisten järjestöjen äänimäärän kasvu 1960-luvulla ja osakuntien ja sitoutumattomien syrjäytymisen johtui ennen kaikkea demokraattisen opiskelijaliikkeen yleisestä voimistumisesta, joka paljasti taantumuksen "puolueettomuuden" poliittisen merkityksen. Itse järjestöjen keskinäisiin voimasuhteisiin vaikuttivat pikemminkin opiskelijoiden yleiset poliittiset mielikuvat kuin poliittisten opiskelijajärjestöjen määrätietoinen joukkotyö, joka SOL:n osalta lähti käyntiin vuonna 1970 ja muiden ryhmien osalta hieman myöhemmin. Kampin edetessä, ideologisen eriytymis- ja täsmentymiskehityksen edetessä poliittisten opiskelijajärjestöjen rooli muodostui yhä tärkeämmäksi.

Demokraattiset voimat saavuttavat enemmistön — joukkoliike kehittyi

Vuonna 1970 vasemmisto- ja keskustavoimat (SOL, SONK, KOL, LOL, Mitten) saavuttivat enemmistön useiden ylioppilaskuntien vaaleissa ja SYL:n liittokokouksessa. Ylioppilaskuntiin ja SYL:oon perustettiin demokraattinen yhteistyöhallitus. Oikeisto oli jäänyt vähemmistöön — lopullisesti. Tästä lähtien demokraattisten voimien taistelu alkoi saada tiettyä, joskin horjuvaa tukea myös perinteisesti byrokraattis-porvarillisista ylioppilaskunnista ja SYL:osta. Tampereella TAMY nousi tärkeäksi opiskelijoiden taistelun järjestäjäksi. Useimmat opintosuuntayhdistykset siirtyivät demokraattisten voimien johtoon. Demokraattisten ryhmien poliittiset opiskelijajärjestöt — erityisesti SOL — alkoivat voimistua toiminnallisesti ja jäsenmääriltään. Poliittisissa ryhmissä ja etummaisissa opintosuuntayhdistyksissä ja ylioppilaskunnissa alettiin suuntautua opiskelijoiden konkreettisten kysymysten tutkimiseen ja ratkaisemiseen yhdistettynä yhteiskunnalliseen demokraattiseen perspektiiviin. Epäsysteemaattista ohjelmallista työtä kehittyi. Tämä alkoi lähentää demokraattisia järjestöjä laajoihin, vielä passiivisina pysyneisiin tai oikeiston harhauttamiin opiskelijajoukkojen osiin. Talvella 1971, jolloin mm. metalli- ja rakennustyöläiset kävivät laajoja lakkokamppailuja tulopolitiikkaa vastaan, demokraattinen opiskelijaliike järjesti ensimmäisen kerran tehokasta solidaarisuustoimintaa, joukkokokouksia korkeakouluissa, konserteja, rahankeräystä ja tiedotustoimintaa kaduilla. Tämä oli monien opiskelijoiden kohdalla merkittävä askel kohti kokeneinta ja luotettavinta liittolaista, työväenluokkaa. Myös työväenluokan luottamus edistysellisistä opiskelijoista kohtaan kasvoi. Näin luotiin edellytyksiä keskinäisen solidaarisuuden ja taisteluyhtenäisyyden lujittumiselle tulevia kamppailuja silmällä pitäen.

1971 Vietnam-solidaarisuusliikettä hyppäyksellisesti voimistanut Nguyen Van Troi -lastensairaalakampanja merkitsi opiskelijoiden joukkomittaista liittymistä maailmanlaajuiseen imperialisminvastaiseen kamppailuun. Samalla se merkitsi Demokraattisen Nuorison Maailmanliiton ja Kansainvälisen Ylioppilasliiton taistelevan anti-imperialistisen linjan ulottumista meidänkin maahamme ja demokraattisen opiskelijaliikkeen kansainvälisen toimintayhtenäisyyden lujittumista. Maailman Nuorison ja Ylioppilaiden X Festivaaliin Berliinissä kesällä 1973 valmistautui ennen näkemättömän laaja opiskelijoiden poliittinen rintama.

28. 11. 1972 ja 1—2. 3. 1973 järjestetyt, opiskelijaliikkeen siihen saakka suurimmaksi voimannäytteeksi muodostuneet lakot ja mielenosoitukset osoittivat opiskelijaliikkeen kehittyneen varteentotettavaksi demokraattiseksi voimaksi. Nämä kamppailut, joihin osallistui kymmeniätuhansia opiskelijoita kaikkialla maassa liittyivät saumattomasti maamme työväenluokan ja koko demokraattisen liikkeen käymään taisteluun oikeistovaaraa vastaan. Kampin johdossa olivat kasvavaa kannatusta nauttivien opintosuuntayhdistysten muodostamat lakko- ja toimintakomiteat sekä SYL ja ylioppilas-

kunnat. Suuretkin joukkotoimenpiteet toteutettiin tehokkaasti ja järjestäytyneesti. Työväenluokka ja muut edistykselliset piirit antoivat opiskelijoiden taistelulle täyden tukensa.

Huhtikuussa 1972 Sosialistinen Opiskelijaliitto teki 8. liittokokouksessaan yleistävän arvion opiskelijaliikkeen kehityksestä. Liittokokous muotoili täsmällisesti demokraattisen ja vallankumouksellisen opiskelijaliikkeen ja yhteiskunnallisen kokonaistaistelun suhteet ja osoitti opiskelijoille tien etujensa ja oikeuksiensa puolustamiseen. Se suuntasi SOL:n jäsenistöä ja lukemattomia muita opiskelijoita demokraattiseen joukkotyöhön, opiskelijoiden demokraattisten järjestöjen kehittämiseen, demokraattisen liikkeen periaatteiden tutkimiseen ja marxismi-leninismiin opiskeluun. Tällä kaikella oli erittäin suuri yhtenäistävä ja voimistava vaikutus koko opiskelijaliikkeen. Se oli myös perusedellytys 1972—73 hallinnonuudistustaisteluille. Näissä taisteluissa oli ratkaiseva osuus — paitsi poliittisilla opiskelijajärjestöillä — ennen kaikkea demokraattisten voimien johtoon saatetuilla ja kehityksensä demokraattisiksi joukkojärjestöiksi aloittaneilla opintosuuntajärjestöillä. Niiden tehostunut toiminta ja keskinäinen yhteistyö toisaalta sekä vasemmiston ja keskustan poliittisten järjestöjen yhteistyö toisaalta on luonut edellytykset kehittää ylioppilaskuntia edelleen. Vaikka ylioppilaskunnat ja SYL ovatkin kehittyneet hitaasti, vaikka niiden panos joukkotoiminnan organisoimisessa on edelleen heikko, on suunta kohti todellisia etujärjestöjä selvä.

Opiskelijaliike etenee kohti johdonmukaista demokraattista toimintalinjaa

Opiskelijat ovat suunnilleen viiden vuoden kuluessa ottaneet pitkän askeleen kohti johdonmukaista demokraattista toimintalinjaa. Opiskelijoiden tietoisuus asemastaan, eduistaan ja taistelutehtävistään on selkiytynyt. Opiskelijoiden demokraattiset järjestöt ovat laajentuneet ja lujittuneet. Opiskelijaliike kykenee entistä paremmin yhdistämään kamppailun opiskelijoiden etujen ja oikeuksien puolesta kokonaisyhteiskunnalliseen maailmanlaajuiseen anti-imperialistiseen kamppailuun. Opiskelijaliike on myös saavuttanut merkittäviä tuloksia toiminnassaan.

Tämä myrskyisä kehitys ei suinkaan ole ollut yksinkertainen prosessi. Taantumuksen hyväksi toimivat monet tekijät. Demokraattinen taistelu työväenluokan ja kaikkien edistyksellisten voimien rinnalla edellyttää vaikeaa irtisanoutumista niistä taantumuksellisista katsomuksista, jotka vuosisatoja ovat erottamattomasti liittyneet opiskelijan etuoikeutettuun asemaan. Se merkitsee usein vastakkain asettumista porvarillisen kodin kanssa ja mahdollisesti taloudellisten vaikeuksien lisääntymistä. Se saattaa merkitä professorien suosion mahdollista menettämistä, ja työpaikan saannin vaikeutumista. Siirtyminen demokraattisen liikkeen riveihin edellyttää opiskelijoilta suurta älyllistä ja moraalista rohkeutta. Sen syntyminen ei ole mutkaton prosessi.

Osa opiskelijoista on peräisin luokasta, jolle demokraattiset muutokset eivät ole eduksi. Heillä saattaa olla varaa pitäytyä "epäpoliittisina" tai kokoomuslaisina. Monet heistäkin havahtuvat tajuamaan imperialismiin ja taantumuksen vastaisen taistelun välttämättömyyden — inhimillisen kulttuurin ja elämän suojelemisen välttämättömyyden. Osa opiskelijoista saattaa joutua äärioikeistolaisen propagandan uhreiksi. Heillä sietämättömät elinolosuhteet johtavatkin sokeaan, taantumukselliseen protestiin käsittämättömästä kehitystä vastaan. Mutta useimmat heistäkin havahtuvat käytännön kokemuksiensa vaikuttamina ja hylkäävät antikommunistisen, äärioikeistolaisen, fasistisen ja ns. kristillisen myrkyä.

Valtaosa opiskelijoista on tällä hetkellä maailmankatsomuksellisessa murrosvaiheessa. He ovat alkaneet enemmän tai vähemmän selkeästi ymmärtää muutoksen välttämättömyyden. Etummaisat heistä ovat liittoutuneet työväenluokan, aikamme edistyksellisimmän luokan kanssa marxismi-

leninismiin pohjalta. Useimmat opiskelijoista ovat joko jo nyt tai lähivuosina valmiit voimistamaan kamppailua etujensa ja oikeuksiensa puolesta työväenluokan rinnalla suurpääomaa ja oikeistoa vastaan.

Oikeisto kiihdyttää hyökkäystään demokraattista opiskelijaliikettä vastaan nähdessään kauhistuneena perinteisen linnakkeensa muuttuvan edistyksen osaksi. Milloin dynaamisen konservatismiin, milloin "porvarismiin", milloin minkin syötin avulla oikeistovoimat lähestyvät opiskelijoita. Mutta kaikki on turhaa. Demokraattiset voimat voimistavat toimintaansa. Oikeisto ei kykene uusilla ideologisilla tempuillaan edes pysäyttämään kannatuksensa vääjäämätöntä laskua, saati valloittamaan uusia opiskelijaryhmiä puolelleen. Epäonnistuessaan ideologisessa hajotustyössään oikeisto turvautuu poliittiseen syrjintään ja suoranaiseen vainoon, joka paljastaa sen yhä syvemmän poliittisen ja moraalisen taantumuksellisuuden opiskelijoille. Oikeiston romahduksen salaisuus on yksinkertainen. Oikeiston politiikka ei vastaa opiskelijoiden muuttuneita etuja, eikä voikaan niitä vastata. Opiskelijoiden asema edellyttää demokraattista taistelua. Opiskelijat antavat tukensa — enemmän tai myöhemmin mutkattomammin tai ristiriitaisen prosessin kautta — niille voimille, jotka johdonmukaisesti puolustavat opiskelijoiden etua.

Ylioppilaskuntien vaaleissa Sosialistinen Opiskelijaliitto on jatkuvasti kohottanut kannatustaan. Sen politiikka vastaa täydellisimmin käytännöllisissä ja maailmankatsomuksellisissa kysymyksissä opiskelijoiden etuja. SOL tarjoaa opiskelijoille kiinnostuksen työväenluokan, demokraattisen liikkeen perustason taisteluun, johdonmukaiseen demokraattiseen politiikkaan. Sosiaalidemokraatit eivät ole kyenneet samassa määrin lisäämään kannatustaan, sillä opiskelijoille on paljastunut varsin selvästi SDP:n oikeistojohdon politiikan syvä epädemokraattisuus. Keskustalaiset ja liberaalit ovat demokraattisessa yhteistyössä kyenneet välttämään oikeiston kohtalon, mutta eivät ole kyenneet etenemään. Esteenä on puoluetaktinen horjunta demokraattisessa liikkeessä, kyvyttömyys ja haluttomuus puolustaa kaikin voimin opiskelijain etua oikeistohyökkäystä vastaan, ja kyvyttömyys esittää edistysellinen maailmankatsomus oikeistolaisia taantumsideologioita vastaan. Opiskelijoiden taistelun voimistuessa on johdonmukaisen demokraattisen politiikan kannatus kasvanut. Suunta on selvä, tulevaisuuteen tähtäävä ja vääjäämätön.

3. OSA

**OPIKKELIJOIDEN ETUJEN
PUOLESTA – DEMOKRATIAN JA
TIETEEN PUOLESTA
IMPERIALISMIA VASTAAN!
OPIKKELIJOIDEN JOUKKO-
VOIMALLA – TYÖVÄENLUOKAN
RINNALLA SUURPÄÄOMAA JA
OIKEISTOA VASTAAN!**

3. 1. Opiskelijat imperialismiin vastaisen solidaarisuuden, rauhan ja kansojen ystävyyden rintamaan

Maamme demokraattinen opiskelijaliike on kehittynyt vaiheeseen, jossa se kykenee antamaan panoksen maailmanlaajuisen anti-imperialistisen liikkeen kamppailuun. Nguyen Van Troi ja Avustusjuna Vietnamiin -kampanja, opiskelijoiden aktiivinen esiintyminen Suomen ja Neuvostoliiton ystävyys-suhteiden puolesta YYA-sopimuksen 25-vuotispäivän yhteydessä, ennennäkemättömän laaja valmistautuminen Maailman Nuorison ja Ylioppilaiden Festivaaliin — kaikki tämä osoittaa opiskelijoiden halua ja valmiutta liittyä osaksi kansainvälistä imperialisminvastaista rauhanliikettä.

Nyt on kysymys siitä, että opiskelijoiden kehittyvä solidaarisuus ja kasvava toimintatarvo saadaan ulottumaan kaikkialle, missä imperialismi uhkaa maailmanrauhaa, missä kansat taistelevat vapautensa puolesta, missä esiintyy riistoa ja sortoa. Maailmanlaajuisen solidaarisuustoiminnan tehtävät on yhdistettävä erottamattomaksi osaksi opiskelijoiden jokapäiväistä kamppailua etujensa ja oikeuksiensa puolesta.

Demokraattinen opiskelijaliike voi työväenluokan rinnalla antaa oman panoksensa Suomen ulkopoliittikan kehittämiseen aktiivisen rauhanpolitiikan suuntaan, mihin sosialidemokraattien johtama hallitus ja ulkoministeriön oikeistolainen virkamieskunta eivät suinkaan ole aina valmiita. Demokraattisen opiskelijaliikkeen erityistehtävänä on käydä kamppailua taantumuksellisten korkeakoulujen ja opistojen saattamiseksi anti-imperialistisen solidaarisuuden, rauhan ja kansojen ystävyyden asialle. Opiskelijoiden demokraattisten järjestöjen on kehityttävä myös taisteleviksi rauhanjärjestöiksi.

Tämä kaikki edellyttää opiskelijoiden yhteisen rauhanohjelman muotoilemista.

3. 1. 1. Vietnamin kansan lopullinen voitto on turvattava

Imperialismin julmuus ja rikollisuus on viime vuosina paljastunut kärkevimmin USA:n hyökkäyksessä Vietnamin kansaa vastaan, joka ei ole halunnut alistua imperialismiin taloudelliseen, poliittiseen ja kulttuuriylivaltaan. Kukaan opiskelija, joka ei avoimesti kiellä inhimillisyyttään ei ole voinut olla tuntematta syvää solidaarisuutta ja yhteenkuuluvuutta Vietnamin kansan kanssa. Meidän maamme opiskelijat toimivat aktiivisesti kansainvälisessä Vietnam-solidaarisuusliikkeessä, josta muodostui mahtava rauhanvoima. Tämä liike, jossa ratkaisevaa osaa näytteli sosialististen maiden antama taloudellinen, poliittinen ja sotilaallinen apu, auttoi Vietnamin kansaa pakottamaan USA:n imperialismiin rauhanomaiseen ratkaisuun. Vietnamin voitolla on historiallinen merkitys koko maailman rauhankehitykselle. Se osoitti, että imperialismiin sotapolitiikalle voidaan kaikkien edistyksellisten voimien yhteisponnistuksin panna sulku. Se rohkaisi kaikkia vapautensa puolesta taistelevia kansoja, kaikkia demokratian ja yhteis-

kunnallisen edistyksen puolesta kamppailevia voimia etenemään entistä päättäväisemmin. Vietnamin kansan voitto oli myös meidän maamme demokraattisen opiskelijaliikkeen voitto.

Mutta Pariisin rauhansopimuksen allekirjoittamisesta on vielä mutkikas tie todelliseen poliittiseen ratkaisuun Etelä-Vietnamissa, jossa USA:n pystyssä pitämä nukkehallitus pyrkii epätoivoisesti säilyttämään asemansa. Myös sodan tuhojen korjaaminen koko maassa kysyy valtavia ponnistuksia. Tämä vaatii Vietnam-solidaarisuustoiminnan jatkamista ja laajentamista.

Opiskelijoiden on vaadittava USA:lta ja sen tukemalta Saigonin nukkehallitukselta Pariisin rauhansopimuksen tinkimätöntä noudattamista ja läytöntönpänoä.

Opiskelijoiden on annettava tehokasta moraalista ja aineellista apua Vietnamin Demokraattiselle Tasavallalle ja Etelä-Vietnamin väliaikaiselle valkumoushallitukselle sodan tuhojen korjaamisessa edistämällä aktiivisesti Avustusjuna Vietnamiin -kampanjaa. Siitä on muodostettava mahdollisimman laajajohjainen solidaarisuusliike. Kaikki pyrkimykset käyttää Vietnam-solidaarisuustyötä ryhmätaktisten päämäärien ajamiseen ja näin hajoittaa toimintaa on torjuttava.

Opiskelijoiden on vaadittava Suomen hallitusta ryhtymään tuntevan avun antoon Vietnamin jälleenrakennustyöhön. Suomen on tunnustettava Etelä-Vietnamin väliaikainen vallankumoushallitus.

Opiskelijoiden on liityttävä Suomi—Vietnam—Seuran jäseniksi. Se on konkreettinen osoitus ystävydestä Vietnamin kansan kanssa ja tarjoaa mahdollisuuden osallistua jatkuvasti ja tehokkaasti solidaarisuustoimintaan.

3. 1. 2. Imperialismi on pakotettava rauhanomaiseen rinnakkainoloon. Suomen ja Neuvostoliiton ystävyysuhteita on kehitettävä

Maailmansota on estettävä

Imperialismin ylläpitämä maailmansodan ja ydintuhon uhka on koko ihmiskunnan tulevaisuuden peruskysymys. Maailmansota on estettävä ja se voidaan estää. Sosialististen maiden, kapitalististen maiden demokraattisen liikkeen ja kansallisen vapautusliikkeen voimistumisen myötä reaaliset mahdollisuudet torjua imperialismia ajamasta taantumuksellisia aikeitaan järjettömimmillä ja julmimmilla menetelmillä ovat lisääntyneet. Tämä vaatii kaikkien rauhanvoimien hellittämätöntä valppautta, keskinäistä solidaarisuutta ja yhteistoimintaa.

Imperialismi on pakotettava rauhanomaiseen rinnakkainoloon

Rauhan puolustaminen liittyy erottamattomasti toimintaan imperialismin pakottamiseksi yhteiskuntajärjestelmiltään erilaisten valtioiden rauhanomaiseen rinnakkainoloon eli kunnioittamaan jokaisen valtion, pienen ja suuren, suvereenisuutta, tasa-arvoisuutta ja rajojen loukkaamattomuutta, kunnioittamaan kaikkien kansojen oikeutta valita vapaasti yhteiskuntataloudellinen ja poliittinen järjestelmänsä sekä turvaamaan kansainvälisten kiistakysymysten selvittäminen poliittisin keinoin neuvottelutietä.

Rauhanomainen rinnakkainolo edistää imperialisminvastaista taistelua

Rauhanomainen rinnakkainolo on ydinaseiden kaudella ainoa vaihtoehto imperialismin perusuonteesta johtuvalle sotapolitiikalle ja sen johdonmukaiselle päätepisteelle, maailmansodalle. Samalla se on kaikkien imperialismin vastaisten voimien edun mukainen vaihtoehto. Rauhanomainen rinnakkainolo ei merkitse alistumista imperialismiin ja sen vääryyksiin eikä missään tapauksessa taantumuksellisten sortohallitusten tukemista tai hy-

väksymistä. Päinvastoin se luo suotuisat edellytykset sosialismin rauhanomaiselle rakennustyölle, kapitalististen maiden demokraattisen liikkeen kamppailulle ja sorrettujen kansojen vapautustaistelulle ehkäisemällä imperialismin mahdollisuuksia aseellisiin vastaiskuihin ja kaventamalla jännitystä lietsovien oikeistovoimien poliittisia asemia.

3.1. OPISKELIJAT
IMPERIALISMIN-
VASTAISEN
SOLIDAARI-
SUUDEN, RAUHAN
JA KANSOJEN
YSTÄVYYDEN
RINTAMAAN

Taistelu rauhan puolesta on taistelua fasismia ja oikeistoa vastaan

Koska rauhanomainen rinnakkainolo suuntautuu imperialismin sotapolitiikkaa vastaan, taantumusvoimat vastustavat sitä jyrkästi. Kapitalististen maiden suurpääomapiirit ja oikeisto pyrkivät ehkäisemään jännityksen lievenemisen, koska sodanvalmisteluun liittyvä varusteluteollisuuden paisuttaminen on niille kannattava liiketoimi ja koska ne eivät vielä ole luopuneet ajatuksesta kääntää historian pyörää taaksepäin asevoimin. Rauhaa ja ihmiselämää halveksiva, sotaa ihannoiva, sosialistisia maita ja demokraattisia voimia vastaan suuntautuva äärioikeistolainen ja fasistinen ideologia on imperialismin väline rauhanpyrkimyksiä vastaan suuntautuvassa hyökkäyksessä. Tämän vuoksi imperialismi on demokraattisten ja rauhanvoimien päättävällä, sotaa, fasismia ja kansojen sortoa vastaan käytävällä joukkokamppailulla pakotettava rauhanomaiseen rinnakkainoloon.

Kansojen ystävyys ja yhteistyön puolesta

Rauhanomaisen rinnakkainolon lujittuminen voimistaa kansainvälisen, sodan uhkaa ylläpitävän jännityksen lievenemistä ja lisää mahdollisuuksia kansojen välisen rauhanomaisen yhteistyön kehittämiseen. Euroopassa on viime vuosina otettu ratkaisevia askeleita kohti kollektiivisen turvallisuus- ja yhteistyöjärjestelmän luomista. Euroopan Turvallisuus- ja Yhteistyökonferenssin edellytysten muodostuminen on ollut pitkällisen ja sitkeän kamppailun tulosta, jossa sosialististen maiden rauhanpolitiikka on askel askeleelta edennyt Euroopan kansojen kasvavan tuen avulla ja taantumuspriirien vastustuksesta ja jarrutuksesta huolimatta. Meidän maamme opiskelijoilla on ollut tässä liikkeessä, mm. Nuorison Euroopan Turvakokouksen ja European Meetingien järjestelyissä, oma tärkeä osuutensa.

Kehittyessään kansojen välinen yhteistyö ja ystävyys muodostuu tärkeäksi maailmanrauhaa ja koko ihmiskunnan kehitystä edistäväksi voimaksi. Vasta sen avulla kyetään ratkaisemaan tehokkaasti ihmiskunnan polttavimmat ongelmat, ympäristön lisääntyvä pilaantuminen, nälkäongelma, vaarallisimpien tautien leviäminen. Se avaa valtavia näkymiä sellaisten tehtävien menestykselliseksi suorittamiseksi, johon yksityisten kansojen voimavarat ovat liian vähäiset kuten avaruuden ja valtameren tutkimus ja hyväksikäyttö koko ihmiskunnan parhaaksi.

Suomen ja Neuvostoliiton suhteet — tärkeä esimerkki rauhanomaisesta rinnakkainolosta

Suomen ja Neuvostoliiton suhteet ja niiden perustana oleva Ystävyys-, yhteistoiminta- ja avunantosopimus muodostavat tärkeän kansainvälisen esimerkin sosialistisen ja kapitalistisen valtion välisestä rauhanomaisen rinnakkainolon periaatteille rakentuvasta keskinäissuhteesta. YYA-sopimuksella on oleellinen merkitys ei vain Suomen ulkopoliittiselle suuntaukselle vaan koko Euroopan rauhankehitykselle. Se luo perustan kansamme mahdollisuuksille torjua imperialismin aikeet Suomen taloudelliseksi ja poliittiseksi alistamiseksi ja muuttamiseksi Neuvostoliittoa vastaan suuntautuvien pyrkimystensä välikappaleeksi. Se on maamme aktiivisen rauhanpolitiikan perusvelvoite ja kohoavan kansainvälisen arvovaltamme perusta. YYA-sopimus osoittaa myös mitä selkeimmin rauhanomaisen rinnakkainolon kytkemisen työväenluokan ja kaikkien työtätekevien demokraattiseen joukko-

liikkeeseen: sen synty ja toteutuminen on ollut Neuvostoliiton rauhanpolitiikan ja Suomen työväenluokan ja muiden demokraattisten voimien imperialismia, monopoleja ja oikeistovoimia vastaan käymän taistelun tulos.

Rauhan ulkopoliitiikka on demokraattisen liikkeen ase

YYA-sopimus ja siihen erottamattomasti liittyvä toinen perustavanlaatuinen valtiosopimuksemme, Pariisin rauhansopimus, osoittavat myös rauhanomaisen rinnakkainolon korvaamattoman merkityksen kamppailussa maamme sisäisen demokraattisen kehityksen puolesta. Ne vahvistavat demokraattiselle liikkeelle lailliset toimintaoikeudet, jotka oikeistoterrorin kaudella poljettiin maahan. Ne kieltävät fasisitiset, äärioikeistolaiset ja militaristihenkiset järjestöt. Ne torjuvat pyrkimykset varusteluteollisuuden paisuttamiseen työtätekevien kustannuksella ja armeijan varustamiseen Neuvostoliiton ja demokraattisen liikkeen vastaisena voimana. Ne velvoittavat maamme monopolit taloudelliseen yhteistyöhön Neuvostoliiton kanssa, millä on kapitalistisen talouden haittavaikutuksia lieventävä ja työtätekevien elin- ehtojen puolesta käytävää kamppailua edistävä vaikutus — sen lisäksi, että se ehkäisee Suomen tiiviimpää ajautumista imperialistivaltojen alaisuuteen. Ne velvoittavat kulttuuri- ja tieteellisen yhteistyön kehittämiseen, mikä leikkaa siipiä fasisiselta ja antikommunistiselta ideologialta ja torjuu imperialistista rappiokulttuuria ja tieteen väärnkäyttöä. Kaiken kaikkiaan rauhanomaisen rinnakkainolon periaatteita noudattava ulkopoliitiikka rajoittaa oleellisesti fasismin ja äärioikeiston liikkuma-alaa ja vahvistaa demokraattisen kehityksen edellytyksiä maassamme.

Suomen rauhanpolitiikan puolesta oikeistoa vastaan

Juuri tätä taustaa vasten on nähtävä maamme suurpääoman ja oikeistovoimien kiihtyvä hyökkäys Suomen ja Neuvostoliiton ystävyysuhteita, maamme ulkopoliittista suuntausta vastaan. Tähän tähtää Neuvostoliiton osuuden järjestelmällinen supistaminen ulkomaankaupassamme ja valtavia mahdollisuuksia avaavan taloudellisen yhteistyön kehittämisen jarruttaminen poliittisista syistä.

Tähän tähtää oikeiston peruspyrkimys, Suomen vähittäinen taloudellinen ja sen myötä poliittinen kytkeminen imperialistiseen leiriin, mistä viimeimpänä ja tähän mennessä vakavimpana yrityksenä on EEC-vapaakauppa-sopimus. Tähän tähtää äärioikeiston tehostuva järjestäytyminen ja kiihtyvät avoimet hyökkäykset Neuvostoliittoja ja maamme ulkopoliittista suuntausta vastaan. Tähän tähtäävät oikeiston toistuvat pyrkimykset presidentti Kekosen syrjäyttämiseen ja "oman miehen" saattamiseen ulkopoliitiikan suunnankääntäjäksi. Näiden pyrkimysten tarkoituksena on lujittaa suurpääoman ja oikeiston asemia, jotta demokraattisen liikkeen eteneminen voitaisiin pysäyttää. Tämän vuoksi opiskelijoiden demokraattisten ja rauhanpyrkimysten perustehtävänä on yhdessä työväenluokan ja muiden demokraattisten voimien kanssa torjua oikeistovoimien neuvostovastaiset ja antikommunistiset hyökkäykset, puolustaa valppaasti Suomen ja Neuvostoliiton ystävyysuhteita ja osallistua aloitteellisesti niiden lujittamiseen ja syventämiseen.

Rauhanomaisen rinnakkainolon ja Suomen ja Neuvostoliiton ystävyysuh-teiden puolesta käytävä kamppailu asettaa opiskelijoille seuraavia tehtäviä:

- Opiskelijoiden on yhdyttävä kamppailuun ydinaseiden leviämistä vastaan, niiden lopullisen kieltämisen puolesta, ydinvoiman saattamiseksi yksinomaan rauhanomaiseen käyttöön. Tässä on tärkeä merkitys ydinaseettomien vyöhykkeiden muodostamisella maailman eri osissa. Maamme opiskelijoiden on aktiivisesti ryhdyttävä tukemaan presidentti Kekosen aloitetta Pohjolan muodostamiseksi ydinaseettomaksi vyöhykkeeksi.

- Opiskelijoiden on tuettava pyrkimyksiä kilpavarustelun lopettamiseksi ja aseistariisun aloittamiseksi. On tuettava ponnisteluja yleisen aseistariisuntakonferenssin koollekutsumiseksi. Suomessa on torjuttava oikeistovoimien pyrkimykset varusteluteollisuuden paisuttamiseen ja armeijan varustamiseen oikeistovoimien neuvostovastaisten ja epädemokraattisten pyrkimysten välineeksi. On kamppailtava sosiaali- ja koulutusmenojen kustannuksella tapahtuvaa sotilasmenojen korottamista vastaan.
- Opiskelijoiden on tehostettava toimintaa Euroopan turvallisuuden ja yhteistyön kehittämiseksi. On vaadittava Euroopassa maailmansodan tuloksena tapahtuneiden alueellisten muutosten lopullista tunnustamista. On tuettava Euroopan Turvallisuus- ja yhteistyökongressin koollekutsumista ja onnistumista. On vastustettava EEC:n kaltaisen suljetun, kansallista riippumattomuutta kaventavan ja toisia osapuolia vastaan suuntautuvan talousliittoutuman laajeneminen ja edistettävä yleiseuroopalaisen taloudellisen yhteistyön kehittämistä. Pohjois-Atlantin liiton, NATO:n luoma uhka Euroopan rauhalle on torjuttava pyrkimällä kollektiiviseen turvallisuusjärjestelmään ja sotilasliittojen lakkauttamiseen. On edistettävä tasaveroisuuteen ja syrjimättömyyteen perustuvia yhteistyön muotoja rauhan turvaamiseksi, ympäristöongelman ratkaisemiseksi, talouden, tieteen ja tekniikan, kulttuurin ja muilla kanssakäymisen aloilla.
- Opiskelijoiden on työväenluokan ja muiden edistyksellisten voimien rinnalla toimittava aktiivisesti Suomen ja Neuvostoliiton ystävyys- ja yhteistyösuhteiden kehittämisen puolesta. Opiskelijaliikkeen on esiinnyttävä yhtenäisenä neuvostovastaisen, äärioikeistolaisten, kiithokansallisten ja militarististen voimien toimintaa vastaan maassamme. Valtiovaltaa on vaadittava estämään niiden toiminta Pariisin rauhansopimuksen ja YYA-sopimuksen vastaisena. Eduskunnan on säädettävä rauhanlaki.
- Opiskelijoiden on tehostettava kamppailua monopolien ja oikeiston pyrkimyksiä vastaan liittää Suomi yhä tiiviimmin imperialistiseen leiriin talousyhteyksiä lujittamalla. EEC-vapaakauppasopimus on jyrkässä ristiriidassa YYA-sopimuksen ja maamme ulkopoliittisen suuntauksen kanssa. Se uhkaa kaikkien työtätekevien elinehtoja ja maamme demokraattisen kehityksen saavutuksia ja edellytyksiä. EEC-vapaakauppasopimus on torjuttava!
- Suomi—Neuvostoliitto-seura ja Rauhanpuolustajat ovat jokaisen edistyksellisen opiskelijan järjestöjä. Niiden jäsenyys on opiskelijoiden rauhantyyden perusvelvoite.

3. 1. 3. Solidaarisuus Neuvostoliittoa ja koko sosialistista maailmanjärjestelmää kohtaan

Sosialistinen maailmanjärjestelmä — edistyksen voimien tuki

Maailman rauhankehityksen ja imperialistisen taistelun voimakas eteneminen perustuu viime kädessä sosialististen maiden taloudelliseen, sotilaalliseen, poliittiseen ja ideologiseen voimaan. Neuvostoliitolla oli ratkaiseva merkitys fasismin murskaamisessa toisessa maailmansodassa. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden vakaa ja nopea kehitys muodostaa sen esteen, johon imperialismin hyökkäykset kansallisen riippumattomuuden ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta taistelevia kansoja vastaan ovat yhä useammin kilpistyneet. Kuuban vallankumous vuonna 1958 ja sosialismin rakentamisen aloittaminen 90 mailin päässä imperialismin päälinnakkeesta. USA:sta, taloussaarron ja aseellisten päällekkäisten torjuminen ei olisi ollut mahdollista ilman Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden olemassaoloa ja tukea, kuten Kuuban johtajat ovat toistuvasti korostaneet.

Samana ovat todenneet kohdaltaan Vietnamin kansan edustajat, Afrikan vapautusliikkeiden johtajat, yhä useammat imperialismia vastaan taistelevat voimat.

Sosialististen maiden rauhanpolitiikka — maailman rauhanomaisen kehityksen tae

Sosialististen maiden rauhanpolitiikasta on muodostunut tärkeä maailman rauhankehitystä suuntaava ja edistävä voima. Se tarjoaa reaalisen vaihtoehdon jokaisen maailmanpolitiikan polttavan kysymyksen ratkaisemiseksi kansojen etujen mukaisella tavalla. Se muodostaa ohjelman, jonka voivat tuntea omakseen kaikki edistykselliset ja rauhantahtoiset ihmiset. Tämän ohjelman tehokkuudesta on loistavana osoituksena rauhanomaisen rinnakkainolon politiikan voittokulku, jonka puolesta taisteli myös sosialististen maiden rauhanohjelman pohjalle muodostunut ennennäkemättömän laaja kansainvälinen solidaarisuusliike. Euroopan turvallisuuskehitys ei myöskään olisi ajateltavissa ilman sosialististen maiden pitkäjänteisiä ja johdonmukaisia ponnisteluja. Ne periaatteet, jotka nyt ovat demokraattisten voimien aktiivisella tuella toteutumassa maanosassamme, esitettiin Neuvostoliiton taholta jo vuonna 1954.

Sosialismi antaa esimerkin kansoille

Sosialistiset maat muodostavat kaikille vapauden, rauhan ja ihmisarvoisen elämän puolesta kamppaileville vakuuttavan esimerkin siitä, millaisiin saavutuksiin kapitalismin riistosta ja sorrosta vapaat ihmiset sosialismin oloissa voivat yltää. Kansantalouden kehitys on nopeaa ja kriisitöntä ja suuntautuu inhimillisten tarpeiden kaikinpuoliseen tyydyttämiseen, ei monopolien voittojen lisäämiseen. Kansa osallistuu yhä laajemmin ja aktiivisemmin maan poliittiseen kehitykseen, samaan aikaan kun kapitalistisissa maissa vallitsee demokratian kaventumisen ja suurten joukkojen poliittisen syrjäyttämisen pyrkimys. Sosialismissa jokaisella on mahdollisuus omaksua monipuolinen tieteellistekninen sivistys, korkea moraalinen ja poliittinen tietoisuus — kapitalismi tarjoaa henkistä manipulointia, rappiokulttuuria, henkistä näköalattomuutta. Sosialismin rakennustyössä on muodostumassa historiallisesti uudentyyppinen sosialistinen persoonallisuus, uudentyyppiset solidaarisuuteen perustuvat ihmissuhteet, uudentyyppiset kansojen tasa-arvoisuuteen ja veljeyteen perustuvat valtioiden keskinäissuhteet.

Kaikki edistyksen voimat sosialististen maiden rinnalle

Tämän vuoksi solidaarisuus Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita kohtaan, neuvostovastaisuuden ja antikommunismin torjuminen on koko maailman imperialisminvastaisen liikkeen, sen osana myös meidän maamme demokraattisen opiskelijaliikkeen kehityksen perusedellytys. Neuvostovastaisuus ja antikommunismi merkitsee väistämättä — ja tähän imperialismin ideologinen hyökkäys juuri tähtää — irrottautumista imperialisminvastaisen liikkeen perusvoimasta, maailmanlaajuisen rauhanliikkeen taisteluyhtenäisyydestä, sortumista mahtavan vihollisen edessä irrallisuuteen ja voimattomaan näpertelyyn.

- Opiskelijoiden on osoitettava aktiivista solidaarisuutta Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita kohtaan, jotka ovat imperialismin hyökkäys-henkisten aikeiden pysyviä kohteita.
- Opiskelijoiden on tehtävä tunnetuksi sosialististen maiden merkitystä maailman imperialisminvastaisessa liikkeessä, niiden rauhanpolitiikkaa ja sosialistisen rakennustyön saavutuksia. On torjuttava antikommunistiset ja vihamieliset vääristelyt näiden maiden oloista.
- Opiskelijoiden on liityttävä jäseneksi sosialististen maiden ystävyys-seuroihin.

3. 1. 4. Solidaarisuus Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansojen taistelulle riippumattomuutensa ja kansallisen itsemääräämisoikeutensa puolesta

3.1. OPISKELIJAT
IMPERIALISMIN-
VASTAISEN
SOLIDAARI-
SUUDEN, RAUHAN
JA KANSOJEN
YSTÄVYYDEN
RINTAMAAN

Tärkeä merkitys koko maailman imperialisminvastaisen liikkeen etenemisen ja rauhankehityksen kannalta on taistelulla imperialismin siirtomaatorjuutuksen, kolonialismin, lopulliseksi hävittämiseksi maapallolla ja sen uusien peitellympien muotojen, uskolonialismin torjumiseksi. Tämä on välttämätön edellytys ihmiskunnan erään pääongelman, alikehittyneiden maiden taloudellisen ja sosiaalisen takapajuisuuden voittamiseksi ja ihmisarvoisen elämän mahdollisuuden avaamiseksi Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan satamilljoonaisille kansoille.

Viime vuosina näissä maanosissa on tapahtunut oleellisia muutoksia. Aasiassa on muodostunut Bangladeshin tasavalta. Vietnamin ohella myös Laosin ja Kambodzhan kansojen taistelu on edennyt voimakkaasti. Intiassa on toteutettu tärkeitä demokraattisia uudistuksia. Afrikassa käydään voimistuvaa taistelua portugalilaisen kolonialismin viimeisiä linnakkeita vastaan. Arabimaiden kansat puolustavat oikeuksiaan Israelin hyökkäystä vastaan. Tärkeitä imperialisminvastaisia uudistuksia on toteutettu Irakissa ja Syyriassa — imperialististen öljymonopoliin asemia on horjutettu vakavasti. Latinalaisessa Amerikassa Chilen kansan yhtenäisyysrintama on ryhtynyt toteuttamaan laajoja demokraattisia uudistuksia kärkevässä taistelussa imperialismia ja sen tukemia monopoleja vastaan. Perun sotilashallitus toteuttaa USA:n imperialismia vastaan suuntautuvia edistyksellisiä uudistuksia. Uruguayssa, Panamassa, Venezuelassa ja Ecuadorissa on kehittymässä voimakas imperialisminvastainen liike.

Kolmen maanosan kansojen vapautustaistelun etenemisen myötä on myös niitä tukeva kansainvälinen solidaarisuusliike laajentunut. Meidän maamme opiskelijoilla on kuusikymmenluvun puoliväliin ulottuva solidaarisuustoiminnan perinne. Se on nyt voimistuvana liitettävä osaksi kokonaisvaltaista imperialismin vastaisen ja rauhantaistelun ohjelmaa.

- Opiskelijoiden on tuettava vaatimuksia USA:n lopullisesta vetäytymisestä Indokiinasta. On tuettava Laosin ja Kambodzhan kansojen vapautustaistelua.
- Opiskelijoiden on tehostettava solidaarisuuttaan arabikansoja kohtaan. Vietnamin kansan voiton jälkeen imperialismin aggressiivisuus kohdistuu entistä enemmän lähi-idän kansoja vastaan. On tuettava vaatimuksia israelilaisten anastajien miehittämien alueiden palauttamiseksi. Tämä on kiireellinen ja välttämätön ehto rauhan palauttamiselle ja poliittisen ratkaisun aikaansaamiselle lähi-idässä YK:n turvallisuusneuvoston marraskuun 1967 päätöslauselman täydellisen toteuttamisen pohjalta.
- Opiskelijoiden on tuettava taistelua siirtomaajärjestelmän jäänteiden hävittämiseksi lopullisesti. On tuettava Angolan, Mosambikin, Guinea-Bissaun, Zimbabwen, Namibian ja Etelä-Afrikan vapautusliikkeiden taistelua.
- Opiskelijoiden on seurattava valppaasti ja tukitoimiin valmiina demokraattisten voimien taistelua Chilessä ja muissa latinalaisen Amerikan maissa.
- Opiskelijoiden on vaadittava Suomen hallitusta kohottamaan kehitysavun määrän YK:n suosituksen mukaisesti 1 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Apu on suunnattava demokraattisille hallituksille, On torjuttava pyrkimykset käyttää kehitysyhteistyötä Suomen monopolien liike-toimina. Kehitysmaiden sidonnaisuutta vastavuoroisuuteen on pienennettävä; apu on annettava niiden omilla ehdoilla. Suomen hallitusta on vaadittava tunnustamaan vapautusliikkeet kansojen virallisina edustajina

ja antamaan niille tukea. Suomen on tehostettava yhteyksiään nuoriin demokraattisiin kansallisvaltioihin ja vapautusliikkeisiin kulttuurivaihdon kehittämiseksi.

3. 1. 5. Taisteluun fasismin vaaraa vastaan

Fasismi tehostaa aktiivisuuttaan imperialismin kriisin kärjistyessä ja taantumuksen pyrkiessä yhä voimakkaammin käyttämään karkeita menetelmiä demokraattisten voimien kukistamiseksi. Kreikassa uusfasismi on kaapannut vallan. Espanjassa ja Portugalissa vallitsee fasistinen komento. Pohjois-Irlannissa brittiläisen imperialismin tukemat äärioikeistolaiset ja fasistiset ainekset terrorisoivat työtätekevää väestöä. Eräissä maissa kuten Italiassa ja Saksan Liittotasavallassa on viime vuosina esiintynyt voimakasta uusfasistista liikehdintää. Suomen äärioikeistolaisten voimien aktivoituvuutta on osa tätä samaa liikettä, liikettä, joka on aiheuttanut ihmiskunnalle mittaamattomia kärsimyksiä.

Mutta fasististen ilmiöiden voimistumisen myötä on viime vuosina kasvanut myös kansanjoukkojen niitä vastaan suuntautuva taistelu. Kreikan opiskelijat ovat käyneet laajoja joukkokamppailuja everstijunttaa vastaan, Espanjassa laittomaksi julistetusta lakosta on muodostunut yhä useammin käytetty poliittisen taistelun ase, Portugalissa demokraattiset oppositiovoimat ovat järjestäytymässä. Vastarinnan menestyminen edellyttää kaikkien antifasististen voimien toimintayhtenäisyyttä ja kaikkien rauhanvoimien kansainvälisen solidaarisuuden voimistamista.

- Opiskelijoiden, riippumatta siitä, mikä on heidän poliittinen asennoitumisensa, maailmankatsomuksensa tai uskonnollinen vakaumuksensa, velvollisuus on voimistaa solidaarisuuttaan fasismin uhreille ja niille kansallisille edistyksellisille voimille, jotka käyvät taistelua Espanjan ja Portugalin hallitusten, Kreikan everstijuntan ja latinalaisen Amerikan sotilasdiktatuurien kaltaisia fasismin pesäkkeitä, kaikkia USA:n imperialismin pystyssä pitämiä tyrannijärjestelmiä vastaan sekä uusfasismin ilmentymiä vastaan.
- Opiskelijoiden tehtävänä on toimia työväenluokan ja kaikkien edistyksellisten ja humanisten ihmisten rinnalla siten, ettei fasistinen terrori pääse enää koskaan palaamaan Suomeen. Valtiovaltaa on vaadittava ryhtymään päättäväisiin toimenpiteisiin äärioikeiston lisääntyvää toimintaa vastaan. Äärioikeiston toiminta on kiellettävä. On tuomittava äärioikeistolaisten ilmiöiden vähättely ja välinpitämättömyys niidenvastaisessa taistelussa.

3. 1. 6. Taisteluun kansallisen sarron sekä rotuvihan ideologiaa ja käytäntöä vastaan

Imperialismi käyttää kansallista sortoa ja rotuvihaa hyväkseen eristääkseen kansoja toisistaan säilyttääkseen herruutensa. Kansallinen ja rodullinen syrjintä ja sorto on kapitalistisissa yhteiskunnissa samanlainen lainmukaisuus kuin sosialismissa on kansallisuksien ja rotujen tasa-arvoisuus, keskinäinen kunnioitus ja vapaa kehitys. USA:ssa 25 miljoonaa neekeriä on barbaarisen syrjinnän kohteena ja samassa asemassa ovat intiaanit, meksikolaiset ja puertoricolaiset, Brasilian intiaaniheimoja tuhotaan. Etelä-Afrikassa ja Rhodesiassa valkoihoinen vähemmistö nojaa valtansa lailla vahvistettuun rotuterroriin, apartheidiin. Arabiväestöä vainotaan Israelissa ja sen miehittämällä alueilla. Taantumus lietsoo sionismia ja antisemitismia.

- Opiskelijoiden on tuomittava jyrkästi jokainen rotuvihan ja kansallisen

sorron ilmaus. On tuettava niitä vastaan nousevaa kamppailua. Suomessa on toimittava ruotsinkielisen vähemmistömme oikeuksien puolesta. Saamelaisiin ja mustalaisiin kohdistuva syrjintä on torjuttava ja tuettava toimenpiteitä heidän asemansa parantamiseksi.

- Opiskelijoiden on vaadittava Suomen hallitusta välittömästi YK:n päätösten mukaisesti lopettamaan suomalaisten yritysten taloudellinen yhteistyö Etelä-Afrikan ja muiden rotusortohallitusten kanssa.

3.1. OPISKELIJAT
IMPERIALISMIN-
VASTAISEN
SOLIDAARI-
SUUDEN, RAUHAN
JA KANSOJEN
YSTÄVYYDEN
RINTAMAAN

3. 1. 7. Solidaarisuus demokratian ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta kamppaileville voimille

Kuten Suomessa myös muissa kapitalistisissa maissa työväenluokka ja demokraattiset voimat kamppailevat suurpääoman voimistuvia pyrkimyksiä vastaan kaventaa vuosikymmeniä kestäneellä ankaralla kamppailulla hankittuja demokraattisia oikeuksia ja kasvattaa monopolien voittoja työtätekevien elinehtojen kustannuksella. Ranskassa, Italiassa, Japanissa sekä Chilessä ja muissa latinalaisen Amerikan maissa tämä taistelu on saamassa yhä enemmän hyökkäystaistelun luonnetta ja uhkaa yhä vakavammin monopolien valta-asemia, Samoin kuin Suomessa, myös muissa maissa opiskelijat ovat laajoin joukoin liittymässä työväenluokan rinnalle tähän kamppailuun.

- Opiskelijoiden on valppaasti seurattava muiden kapitalististen maiden demokraattisten liikkeiden etenemistä, oltava valmiita solidaarisuuden osoituksiin ja tutkittava niitä kokemuksia, joita näistä meidän maamme olosuhteita muistuttavissa oloissa käytävistä kamppailuista erityisesti opiskelijaliikkeen osalta on saatavissa.

3. 1. 8. Korkeakoulut ja opistot anti-imperialistisen solidaarisuuden, rauhan ja kansojen ystäväyden asialle

Demokraattisen opiskelijaliikkeen erityistehtävänä on ulottaa edellä todettujen taistelu- ja solidaarisuustehtävien toteuttaminen osaksi korkeakoulujen ja opistojen demokraattista uudistamista. Demokraattinen korkeakoulupolitiikka on rauhanpolitiikkaa.

- Opiskelijoiden on paljastettava korkeakouluissa, opistoissa ja laitoksilla imperialismia ja sotaa ihannoiva, fasistinen, neuvostovastainen ja anti-kommunistinen opetusaineisto ja vaadittava sen poistamista. Opetusohjelmiin on saatava sosialismia ja imperialismia totuudenmukaisesti käsittelevää aineistoa. Neuvostoliiton ja sosialististen maiden tieteellisille saavutuksille on vallattava niille kuuluva paikka.
- Opiskelijoiden on tuomittava imperialismin sotapolitiikkaa palveleva tutkimus tieteen väärinkäyttönä ja vaadittava sen lakkauttamista. On laadittava ohjelmia ja esitettävä vaatimuksia ihmiskunnan tärkeimpiä kysymyksiä, sotaa ja rauhaa, ympäristönsuojelua, jne. koskevan edistykseellisen tutkimuksen käynnistämisestä. Opiskelijoilla on viime vuosina ollut tärkeä rooli eri tieteenalojen tutkimuksen suuntausta ja sisältöä koskevassa keskustelussa. Tätä keskustelua on vietävä eteenpäin opiskelijoiden kehittyvän anti-imperialistisen ja rauhanohjelman pohjalta.
- Opiskelijoiden on muotoiltava esityksiä koulutuksen ja tieteen alalla tapahtuvan rauhanvoimien kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi. Suomen opistoihin ja korkeakouluihin on saatava luennoitsijoita sosia-

listisista maista, kansallisen vapautusliikkeen ja kapitalististen maiden demokraattisten tiedemiesten piiristä. He kykenevät parhaiten tuomaan esiin tärkeimmät kysymykset, joiden ratkaisemista ihmiskunnan edistys vaatii. Vietnamin kansan voitto USA:n mahtavasta imperialistisesta sotakoneistosta ja sen vaikutus koko maailman kehitykseen on mitä tärkein tieteellinen kysymys, jossa vietnamilaiset itse ovat epäilemättä parhaita asiantuntijoita. Neuvostoliittolaisia luennoitsijoita tarvitaan paitsi totuudenmukaisen kuvan saamiseksi sosialismin rakennustyöstä myös kaikkien edistyneimpien tieteellisten saavutusten esittelemiseksi. Alikehittyneiden maiden ongelmista on saatavissa asiantuntevinta ja autenttista tietoa juuri näiden maiden tiedemiehiltä. Samalla tavoin on esitettävä aloitteita opiskelijadelegaatioiden vaihdosta.

- Opiskelijoiden on tehtävä aloitteita Suomen ja sosialististen maiden opistojen ja korkeakoulujen välisen kiinteiden ystävyys- ja yhteistyösuhteiden solmimisesta. Olemassa olevat ystävyyskaupunkien väliset suhteet on ulotettava myös niiden korkeakouluihin ja opistoihin; uusia suhteita on solmittava.
- Opiskelijoiden on kamppailtava korkeakouluissa ja opistoissa tilaa rauhpropagandalle ja -kulttuurille. Toiminta demokraattista ammattikoulutusta antavien ja ihmiskunnan ongelmien edessä tieteellistä ja moraalista vastuutaan kaihtamattomien korkeakoulujen ja opistojen puolesta tähtää sellaisten koulutus- ja tiedelaitosten luomiseen, joissa rauhantyö ja solidaarisuustoiminta kytkeytyy jokapäiväiseen opiskeluun ja tutkimukseen. Seminaareille, keskusteluille ja joukkotilaisuuksille, joissa käsitellään ajankohtaisia rauhantaistelun kysymyksiä, on saatava oikeutettu asema korkeakoulujen ja opistojen toiminnassa. Imperialisminvastaisesta taistelusta tiedottavan aineiston levittämiseksi on kamppailtava oikeus.

3.2. Opiskelijat työväenluokan rinnalle suurpääomaa ja oikeistoa vastaan

Meidän maamme opiskelijoilla on arvokkaita kokemuksia taisteluliitosta työläisten kanssa. Parhaiten muistetaan työväenjärjestöjen laaja tuki opiskelijoiden hallinnonuudistustaistelulle vuosina 1970 ja 1972—73 ja opiskelijoiden puolestaan Metallin lakkolaisille keväällä 1971 järjestämä laaja tukitoiminta.

Mikä sai työläiset ja opiskelijat tukemaan toisiaan? Se, että molemmilla on sama vastustaja. Opiskelijoille tärkeätä demokraattista hallinnonuudistusta jarruttaa ja vastustaa eduskunnassa ennen kaikkea oikeisto, joka nojautuu suurpääomaan. Sama oikeisto vastustaa työläisten etuja puolustamalla suurkapitalistien asiaa. Ja yhteinen vastustaja suuntautuu yhteistä etua vastaan. Demokraattisen hallinnonuudistuksen merkitys opiskelijoille on se, että sen avulla koulutusta voidaan suunnata kansan palvelukseen. Työläisten palkkataistelu on taistelua myös opiskelijoita vastaan toimivia monopoleja vastaan. Yhä useammat opiskelijat ovat viime vuosina havainneet, että vain yhteisvoimin voidaan menestyä taistelussa opiskelijoita, työläisiä, pienviljelijöitä, eläkeläisiä, toimihenkilöitä ja sivistyneistöä sortavaa suuryhtiöiden valtaa ja oikeistopolitiikkaa vastaan. On taisteltava yhdessä kaikkia työtätekeviä painavia epäkohtia vastaan ja osoitettava soli-

daarisuus kaikkien monopolienvastaisten väestöryhmien taistelulle omien vaatimustensa puolesta: se tukee kaikkien yhteisen vastustajan heikentämistä. Opiskelijoiden on liityttävä taisteluun työväenluokan rinnalle suurpääomaa ja oikeistoa vastaan. Tämän yhteisen taistelun luotettavan linjan viitoittavat Suomen Kommunistisen Puolueen ylimääräisen ja 16. edustajakokouksen päätökset v. 1970 ja 1972.

3.2. OPISKELIJAT
TYÖVÄEN-
LUOKAN
RINNALLE
SUURPÄÄOMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN

3. 2. 1. Opiskelijat EEC-vapaakauppasopimusta vastaan

Euroopan Talousyhteisö, EEC, on liitto jolla on avoimesti sosialististen maiden vastaisia tavoitteita. Suomen lähentäminen tähän länsieurooppalaisen monopoliin hallitsemaan NATO:n sotilasliiton tukipylvääseen on ristiriidassa maamme ja Neuvostoliiton välisen YYA-sopimuksen kanssa, jossa Suomi sitoutuu olemaan osallistumatta toista osapuolta vastaan suunnattuihin liittoihin. Samalla — kuten kaikki YYA-sopimuksenvastaiset pyrkimykset — se on maamme kaikkien työtätekevien elinetsujen vastainen.

Porvarillisiinkin lähtökohtin nojaavat tutkijat ovat joutuneet myöntämään, että kaavailtu sopimus aiheuttaisi työttömyyden huomattavaa kasvamista, voimistaisi kehitysalueiden autoitumista ja kiihdyttäisi plenyrittäjien sortumista kiristyvässä kilpailussa sekä kärjistäisi entisestäänkin maamme maksutaseongelmia ja voimistaisi ulkomaista velkaantumista — joka jo nykyään aiheuttaa ulkomaisen lainan hoitokustannuksina 500 miljoonan markan vuotuiset menot. Tämän lisäksi voimistuisi paine työläisten palkkoja ja sosiaaliturvaa vastaan, pienviljelijöiden ahdinko lisääntyisi ja paine suurpääomaa hyödyttävien tulopoliittisten kokonaisratkaisujen vakiinnuttamiseen voimistuisi.

Vapaakauppasopimus lisäisi epädemokraattisen sisäpolitiikan edellytyksiä maassamme. Tämä ulottuisi myös koulutuspolitiikan alueelle: EEC-maiden taantumuksellista koulutuspolitiikkaa pyrittäisiin entistä enemmän soveltamaan myös Suomeen.

Ainoat, jotka vapaakauppasopimuksesta hyötyisivät, ovat länsieurooppalaiset ja suomalaiset vientiä harjoittavat jättiläisyhtiöt sekä ennen kaikkea ne poliittiset piirit, jotka pyrkivät lähentämään maata kansainväliseen imperialismiin.

EEC-sopimusta vastaan on noussut mittava joukkoliike. Tuhannet työläiset ja opiskelijat ovat esiintyneet aktiivisesti sitä vastaan. On muodostunut yli 60 alueellista ja paikallista EEC:nvastaista yhteistyöelintä. Poliittisista järjestöistä SKP:n ja SKDL:n lisäksi vasemmiston ja liberaalien nuorisojen opiskelijajärjestöt ovat liittyneet EEC:nvastaisiin yhteistyöelimiin ja nyt myös Keskustan Opiskelijaliitto (KOL) on ottanut sopimuksenvastaisen kannan. Ikävä kyllä samaa ei voi sanoa Sosialidemokraattisesta Puolueesta, Keskustapuolueesta tai Liberaalisesta Kansanpuolueesta. SDP:n puoluekokous kesällä 1972 kieltäytyi ottamasta EEC:nvastaista kantaa ja nyttemmin puolueen johto on luopunut jopa niistä ennakoehdoista, jotka puoluekokous asetti sopimuksen solmimiselle — kuten pysyvistä, entistä tiukemmasta hintavalvonnasta: SDP:n johtama hallitus esitti eduskunnalle entistä paljon huonomman yksivuotisen valtuuslain. Itse asiassa monet oikeistososialidemokraattiset johtajat kuuluvat sopimuksen innokkaimpiin puolestapuhujiin. Opiskelijoiden on toimittava EEC-vapaakauppasopimuksen torjumiseksi. On vaadittava hallitusta ja ulkopoliittista johtoaamme toteamaan EEC-sopimus YYA-sopimuksenvastaiseksi. On tuettava pyrkimyksiä taloudellisen yhteistyön kehittämiseksi laajalla yleiseurooppalaisella pohjalla ketään syrjimättä — tavoitetta joka mainitaan Suomen ja Neuvostoliiton yhteisessä julkilausumassa keväällä 1973.

On tuettava Suomen ja SEV:n taloudellisen yhteistyön lisäämistä. Samalla

on todettava, että sopimukset EEC:n ja SEV:n kanssa eivät voi olla toisensa edellytyksiä — kuten oikeistososialidemokraattien tukemat porvarilliset piirit ovat esittäneet — vaan sopimus EEC:n kanssa heikentäisi mahdollisuuksia käyttää SEV-suhteita kaikkein hyödyllisimmin.

Opiskelijoiden järjestöjen, joilla on vapaakauppasopimuksen vastainen kantaa, on tehostettava toimintaansa. Mahdollisimman monen opiskelijajärjestön on toimittava aktiivisesti vapaakauppasopimusta vastaan.

On vahvistettava olemassaolevien EEC:n vastaisen yhteistyöjärjestöjen toimintaa. On levitettävä aktiivisesti niiden alneistoa. Ylioppilaskuntien pitää tukea niitä voimakkaasti taloudellisesti.

3. 2. 2. Opiskelijat demokratian puolesta

Taantumus yrittää kaventaa työtätekevien demokraattisia oikeuksia voidakseen yhä avoimemmin toteuttaa suunnitelmiaan kääntää maamme rauhanomaista ulkopoliittista linjaa, lisätä rikkauksiaan ja maailmankatsomuksellista vaikutustaan. Tämänmukaisesti oikeistovoimat ovat viime vuosina ajaneet läpi demokratiaa kaventavat poikkeustila-, virkaehto-, poliisi-, ja puoluelait. Poikkeustilalaki ja useat kaavaillut samantapaiset lait antavat hallitukselle mahdollisuuden käyttää valtion väkivaltakoneistoa demokraattisen joukkoliikkeen murskaamiseen ja käytännössä kumota järjestäytymis- ja mielipiteenvapaus ja muut kansalaisen perusoikeudet. Virkaehtolait, joihin sisältyy käsite "yhteiskuntaaarallinen lakko", merkitsevät askelta kohti pakkosovintojärjestelmää. Puoluelailta on kavennettu kansalaisten poliittisia oikeuksia ja vahvistettu puolue-monopolia. Kaavailltu vaalilaki muodostaa vielä suuremman uhkan poliittisen järjestäytymisen oikeuksille. Kaikkialla oikeisto pyrkii pitämään vallan demokraattisten valinnaisten elinten ulottumattomissa suppeiden suuryhtiöille luotettavien piirien käsissä. Eduskunnan asemaa poljetaan. Räikeän esimerkin tarjoaa eduskunnan lähes yksimielisen eläkkeitä koskevan päätöksen rikkominen eläkeläisten vahingoksi v. 1972.

Opiskelijoiden on yhtenäisinä vaadittava demokratiaa kaventavien poikkeustila-, virkaehto-, poliisi- ja puoluelakien kumoamista. On torjuttava vaalilaki ja muut suunnitellut demokratiaa kaventavat lait. On vaadittava kansan demokraattisten oikeuksien täydellistä takaamista.

Opiskelijat oikeistovaaraa vastaan

Avoinkaan terrori ei ole vierasta monopoleille ja niiden etujen ajajille. Poliisikoirien käyttäminen Perämeren satamien lakkolaisia vastaan vuonna 1973, työläisten lukuisat perusteettomat erottamiset ja painostamiset ovat todisteena tästä. On olemassa vaara siirtymisestä vielä entistäkin epädemokraattisempaan hallintoon. Vaarallista on, että suuryhtiöiden toimintatapoja aktiivisesti myötäilevät ja tukevat monet sosialidemokraattiset ammattiyhdistysjohtajat. Mm. Perämeren lakkolaiset oikeistososialidemokraattiset ay-johtajat erottivat liitoistaan poliittisista syistä. Harjoitettu politiikka, sen jyrkentyvät otteet ovat taantumuksen yritys vastata työläisten taistelun nousuun. Työläisten liikehdintä tulopolitiikan vuosina on noussut ennätysmäisen laajaksi. Vuonna 1971 osallistui 400 000 työntekijää lakkoihin. Samaan aikaan oikeistososialidemokraattiset ammattiyhdistysjohtajat ja myös jotkut Kommunistiseen Puolueeseen kuuluvat työväenjärjestöjen johtajat ovat aktiivisesti tukahduttaneet tätä kamppailua. Joukkojen perustasolla käymää taistelua ei ole johdettu tehokkaasti oikeaan suuntaan. Reformistiset johtajat puolustelevat politiikkaansa sosiaalisen kumppanuuden teorioilla, väitteillä tulopolitiikan edullisuudesta. Tosiasiassa tällainen toiminta hajottaessaan joukkojen kamppailua on edullista oikeistovoimille,

jotka hyökkäävät työväen taloudellisia ja poliittisia oikeuksia vastaan. Olennainen osa oikeistovaaraa ovat ne oikeistolaiset ja äärioikeistolaiset aatteelliset, sotilaalliset ja puolisotilaalliset järjestöt, jotka ovat perineet pahamaineisten suojeluskuntien ja lapuanliikkeen työväen- ja neuvostovastaisen hengen — ja muutamien säätiöiden välityksellä niiden varat ja kiinteistötkin. Näillä järjestöillä on läheiset yhteydet suurpääomaan, valtion ja sen armeijaan ja ne voimistavat organisaatiotaan jatkuvasti ja esiintyvät yhä avoimemmin julkisuudessa neuvostovastaisin ja demokratianvastaisin tunnuksin. Niillä on olennainen sisäpoliittinen tehtävä: muokata miellaloja ja toimia reservinä työväenjärjestöjen ja demokraattisten järjestöjen toimintaa ja oikeuksia vastaan.

Opiskelijoiden on paljastettava ja eristettävä opiskelijoiden keskuudessa toimivat äärioikeistolaiset järjestöt. Näille järjestöille ei saa antaa mitään tukea vaan ne on tuomittava opiskelijoiden järjestöjen ja koulujen hallinnon taholta.

Opiskelijoiden on vaadittava äärioikeistolaisten ja neuvostovastaista kiihottusta harjoittavien järjestöjen kieltämistä. On vaadittava hallituksen lujasti puuttuvan äärioikeiston toimintaan ja paljastettava sen tähänastinen toimettomuus.

Opiskelijoiden on paljastettava, että oikeistovaaran samoin kuin fasismin takana on monopoliporvariston herruus. On opiskeltava ja tehtävä tunnetuksi fasisminvastaisen taistelun kokemuksia.

3. 2. 3. Opiskelijat tulopolitiikkaa vastaan

Vuodesta 1968 asti harjoitetulla tulopolitiikalla — joka on tullut tunnetuksi ns. Liinamaa, UKK ja H-L -sopimuksista ja jota vuonna 1973 pyritään toteuttamaan ilman avointa keskitettyä sopimusta — on pyritty rajoittamaan työläisten palkkojen nousua samaan aikaan kun suuryhtiöiden voitot ovat kasvaneet valtavasti. Tulopolitiikka on vahvistanut suurpääoman valtaa lujittamalla sen taloudellista pohjaa. Siihen on sisällynyt ammattiyhdistysliikkeen sisäisen demokratian kaventuminen ja ammattiyhdistysten oikeistososiaalidemokraattisten johtajien toimiminen yhteistyössä työnantajien ja valtion kanssa työläisten työpaikoilla esittämät vaatimukset sivuuttaen.

Tätä politiikkaa vastaan on noussut työläisten voimakas liikehdintä. Vuonna 1971 400 000 työntekijää osallistui lakkotaisteluihin. Toukokuuhun mennessä vuoden 1973 palkkaliikehdintään on ottanut osaa 500 000 työläistä.

Tulopolitiikka ei ole mitenkään ratkaissut — eikä voikaan ratkaista — niitä ongelmia, joita sen puolestapuhujat lupasivat sen ratkaisevan. Tuloerot eivät ole kaventuneet, työttömyys ei ole vähentynyt vaan lisääntynyt tulopolitiikan kaudella. Inflaatio ei ole suinkaan pysähtynyt, vaan viime vuosina kiihtynyt, tulopolitiikka ei ole taannut työläisten reaaliansioiden nousua, vaan sen työläiset ovat joutuneet hankkimaan työtaisteluillaan — ja monilla aloilla reaaliensiot alenivat viime sopimuskierröksellä —, maksutaseongelmat eivät ole ratkenneet.

Työväenluokan taistelu tulopolitiikkaa vastaan on ollut viime vuosien joukkomittaisinta kamppailua suurpääomaa vastaan. Myös opiskelijoiden omien etujensa vuoksi taisteltava tulopolitiikkaa vastaan ja osoitettava varaukseton tuki välittömästi kapitalisteja vastaan taisteleville työläisille. Opiskelijoiden on vaadittava tulopolitiikasta neuvottelumekanismien purkamista ja valtion puuttumattomuutta työehtosopimuksiin.

Opiskelijoiden on annettava kaikki tuki työläisille, jotka taistelevat ammattiyhdistysliikkeen sisäisen demokratian, jäsenvaltaisuuden, taistelukyvyyn sekä työnantajista ja valtiovallasta riippumattomuuden puolesta. Tämä taistelu on olennainen osa taistelua oikeistovaaraa vastaan.

Opiskelijoiden on vuoden 1971 metallityöläisten lakkotuen perinteitä noudattaen järjestettävä kaikki mahdollinen moraalinen, poliittinen ja aineellinen tuki työtaisteluihin joutuneille työläisille.

Opiskelijoiden on tehtävä tunnetuksi ja opiskeltava marxilaista teoriaa, joka paljastaa tulopoliitikkojen väitteet palkankorotusten hintoja korottavasta vaikutuksesta ja luokkarauhan ideologiasta valheellisiksi.

Työläisten palkkojen nousu merkitsee kulutuskysynnän kasvamista ja kapitalismille ominaisen liikatuotantopulman lievenemistä.

3. 2. 4. Opiskelijat hintojen, maksujen ja vuokrien korotuksia vastaan

Viime vuosikymmenen lopulta lähtien harjoitettuun tulopoliitiikkaan on elimellisenä osana liittynyt hintojen, maksujen ja vuokrien nousu. Tulopoliittikanvastainen taistelu on myös taistelua hintojen, maksujen ja vuokrien korotuksia vastaan.

Työpaikoilla muotoutunut hintojen nousun korvaava vaatimus on esitys täydellisen tai ylikompensoivan indeksiehdon liittamisestä työehtosopimukseen. Tällöin hintojen noususta johtuva elinkustannusindeksin nousu tietyn pisteluvun verran merkitsisi automaattisesti vastaavaa palkkojen nousua. Tämä vähentäisi olennaisesti monopolien mahdollisuuksia käyttää hintojen nostamisen politiikkaa voittojensa lisäämisen keinona tai monopolien etuja ajavaa Suomen Pankin johtoa noudattamasta rahan arvoa heikentävää rahapolitiikkaa.

Tulopoliittiseen mekanismiin sen markkinoimiseksi kytketty hintavalvonta on ollut tehotonta eikä ole estänyt elinkustannusten nopeaa kasvua. Keivään 1973 tulopoliittisen kierroksen yhteydessä sosialidemokraattisen puolueen johtama hallitus myöntyi jälleen oikeiston painostukseen valtuuslain huonontamiseen entisestään ja suostui lisäksi Kokoomuksen röyhkeästi vaatimaan vuokrasäännöstelyn lakkauttamiseen vuoden 1974 alusta, mikä merkitsee opiskelijoiden ja kaikkien muiden vuokralaisten menojen jyrkkää nousua. Eikä hallitus ole käyttänyt tehokkaasti edes saamiaan valtuuksia. SDP:n johdon on luovuttava linjastaan myöntyä hintasäännöstelyn tosiasialliseen purkamiseen.

Opiskelijoiden on seurattava elinkustannusten kehitystä ja vaadittava hallitusta käyttämään tehokkaasti hintavalvontavaltuuksiaan. Opiskelijoiden järjestöjen on pyrittävä yhteisiin esiintymisiin ammattiyhdistysliikkeen kanssa hintojen nousua vastaan.

Opiskelijoiden on yhdessä muiden työtätekevien kanssa kamppailtava myös opiskelijoiden omiin elinehtoihin merkittävästi vaikuttavan hintojen nousun estävän täydellisen hintasäännöstelyn puolesta sekä työehtosopimukseen liitetävän indeksiehdon puolesta.

3. 2. 5. Opiskelijoiden solidaarisuus pienviljelijöille ja muille työtätekeville

Työväenluokan lisäksi kärsivät monopolien kiristyvästä otteesta yhteiskunnasta erityisesti Suomen yli 200 000 pientilaa viljelevä pienviljelijäväestö sekä kiristyvien taloudellisten vaikeuksien kourissa kamppailevat pienyritykset. Opiskelijoiden sekä pienviljelijä- ja pienyritysväestön keskinäistä solidaarisuutta on kehitettävä osana demokraattisten voimien liittoa.

On torjuttava Suomen maaseudun puolueen johdon keinottelu viljelijäin ja pienyrittäjien ahdingolla.

Opiskelijoiden on vaadittava valtion maatalouspoliittisen linjan muuttamista pienviljelijöiden etujen mukaiseksi. Maatalousratkaisussa on lisättävä pinta-alalisan käyttöä. Maataloustuottajain keskusliiton (MTK:n) johdon vaatimasta suurtilallisia ja maatalouden jalostus- ja välitysmonopoleja suosivasta politiikasta on luovuttava. Pienviljelijöiden mahdollisuuksia lisämaan hankintaan on parannettava metsäyhtiöiden maakeinottelun kustannuksella. Opiskelijoiden on tuettava pienyrittäjiä näiden kamppaillessa elinehdoistaan. Verotusta pienyrittäjien kohdalla on lievennettävä ja suuryrityksillä kiristettävä, sosiaaliturvamaksujen keruuperusteita on muutettava siten, että monopolit rahoittavat niistä entistä suuremman osan. Opiskelijoiden on vaadittava valtiovaltaa ohjaamaan entistä suuremman osan hankinnoistaan pieniin ja keskiin yrityksiin.

Opiskelijoiden on vaadittava valtion erityistoimenpiteitä kehitysalueiden taloudellisten ja kaikinpuolisten kehitysedellytysten kehittämiseksi.

3.2. OPISKELIJAT
TYÖVÄEN-
LUOKAN
RINNALLE
SUURPÄÄOMÄÄ
JA OIKEISTOA
VASTAAN

3. 2. 6. Opiskelijat demokraattisen kulttuurin puolesta

Yhteiskunnallinen kamppailu kulttuurin alueella on kiristynyt. Oikeisto ja taantumus kiinnittää enenevässä määrin huomiota hyökkäyksiin edistyksestä kulttuuria vastaan. Opiskelijoiden ja sivistyneistön on tehostettava työtään demokraattisten voimien kulttuuririntaman luomiseksi ja vahvistamiseksi.

Opiskelijoiden on tehostettava toimintaansa kulttuurielämän demokratisoimiseksi, kulttuurin sisällön muuttamiseksi kansan valtaenemmistön etujen mukaiseksi. On vastustettava kansainvälisen imperialistisen kulttuurin painetta ja puolustettava oman kansallisen kulttuurimme demokraattisia perinteitä sekä tehtävä entistä enemmän tunnetuksi eri kansojen — erityisesti sosialististen maiden kansojen — edistyksestä kulttuuria. On aktiivisesti tuettava taiteilijoita, jotka asettavat kykynsä rauhan, ystäväyden ja imperialisminvastaisen solidaarisuuden palvelukseen.

Opiskelijoiden on vaadittava kulttuuripalvelusten tarjoamisen demokratisoimista. On ajettava kulttuurin alueellista tasa-arvoisuutta sekä halpojen ja ilmaisten kulttuuripalvelusten riittävää tarjoamista mm. eläkeläisille, varusmiehille sekä vuorotyössä käyville.

Opiskelijoiden on työskenneltävä demokraattisten joukkotiedotusvälineiden kehittämiseksi tukemalla edistyksen ja demokratian puolesta puhuvaa mielipide- ja järjestölehdistöä. Opiskelijoiden on vaadittava yleisradiopolitiikan kehittämistä työtätekevän väestön etujen pohjalta siten, että työväenhenkisten ohjelmien syrjintä lopetetaan ja demokratianvastaiset, äärioikeistolaiset ja sosialististen maiden vastaiset ohjelmat poistetaan. Yksityisten, suurpääoman hallitsemien kaapelitelevisiojärjestelmien perustaminen on estettävä.

Opiskelijoiden on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota imperialismin keskuksista rahoitettuihin ja ohjattuihin Neuvostoliittoon ja muihin sosialistisia maita vastaan suunnattuihin uskonnolla keinotteleviin liikkeisiin. Opiskelijoiden järjestöjen, SYL:n, ylioppilaskuntien sekä aine- ja opintosuuntayhdistysten on kehitettävä omia kulttuuripalvelujaan. Opiskelijoille on yliopistojen yhteyteen perustettava kulttuurikeskuksia, jotka toimivat kiinteässä yhteydessä muihin työtätekeviin.

Opiskelijoiden mahdollisuuksia käyttää hyväkseen yhteiskunnan kulttuuripalveluja on parannettava lisäämällä alennuslippumahdollisuuksia teattereihin, konsertteihin, elokuviin jne.

3. 2. 7. Opiskelijat ympäristön pilaantumista ja luonnonvarojen tuhlausta vastaan

Kapitalistisen talouden ristiriitainen, tuhlaileva kehitys vaarantaa useiden luonnonvarojen riittävyyden sekä elollisen luonnon uusiintumiskyvyn. Ympäristön pilaantumisilmiöt ovat nostaneet kasvavat joukot ihmisiä vaistonvaraiseen toimintaan saastumista vastaan. Demokraattiseen liikkeeseen kuuluvalla nuorisolla ja opiskelijoilla on tämän toiminnan kehittämisessä tärkeä tehtävä. Työ ympäristön pilaantumista ja luonnonvarojen tuhlausta vastaan on kouriintuntuvaa toimintaa ihmiskunnan tulevaisuuden puolesta. Opiskelijoiden on vaadittava lainsäädäntöä, jolla elinympäristömme pilaaajat itse velvoitetaan puhdistamaan jätteensä. Kustannukset on pantava niiden kannettaviksi, jotka saastumisesta ovat vastuussa, Suomessa ennen kaikkea puunjalostusteollisuuden monopolien. Kaikki pyrkimykset työntää kustannukset palkansaajien harteille on torjuttava. Maamme luonnonvarojen käytöstä on laadittava pitkäjänteiset, haaskaavan käytön estävät suunnitelmat. Opiskelijoiden on vaadittava ympäristönsuojelun hallinnon toteuttamista siten, että kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa välittömästi elinympäristönsä kehitykseen paranevat. Yhteiskuntasuunnittelua on kehitettävä demokraattisesti niin, että asutuskeskusten terveellinen ja viihtyisä elinympäristö turvataan.

Opiskelijoiden on toimittava ympäristönsuojeluun liittyvän kansainvälisen yhteistyön, kuten Itämeren valtioiden yhteistoiminnan sekä kaikkien valtioiden keskinäisten tieteellisten projektien kehittämiseksi. Suomen sitominen EEC-maiden sosialistista järjestelmää syrjivään ympäristönsuojelukoneistoon on estettävä.

Opiskelijoiden on torjuttava kaikki oikeiston sekä poliittisten pyrkyrien yritykset hämärtää ympäristön pilaantumisesta kärsivien ihmisten tietoisuutta väitteillä, joiden mukaan ympäristön suojeleminen olisi mahdollista vain estämällä taloudellinen kasvu ja osoitettava oikea toimintalinja: toiminta monopolien mielivaltaa vastaan.

Opiskelijoiden on tuettava ympäristönsuojelun joukkojärjestöjen, ennen kaikkea Suomen luonnonsuojeluliiton toimintaa.

3. 2. 8. Opiskelijat kaikkien työtätekevien taloudellisen ja sosiaalisen turvan puolesta

Opiskelijoiden taloudellisen ja sosiaalisen aseman parantamisvaatimukset liittyvät saumattomasti kaikkien työtätekevien ja vähävaraisten omien elinehtojensa puolesta käymään kamppailuun. Tässä kamppailussa näitä väestöryhmiä yhdistävät yhteiset perusedut ja yhteinen vastustaja: suurpääoma ja oikeisto. Opiskelijoiden on oltava yhteisessä rintamassa vaatimassa valtiovaltaa toteuttamaan yleisiä sosiaalisia uudistuksia, opiskelijoiden on taisteltava kaikkia sosiaalisen hädän ilmiöitä vastaan, koskivatpa ne sitten mitä sorrettua väestöryhmää tahansa.

Opiskelijoiden on oltava mukana kamppailussa oikeudesta riittävään ja kohtuulliseen hintaiseen asuntoon kaikille, oikeudesta pätevään ja huokeaan tai ilmaiseen terveydenhoitoon, oikeudesta saada lapsille kunnolliset hoitopaikat. Opiskelijoiden on vaadittava eläketurvan kehittämistä: kansaneläkejärjestelmää kehittämällä on taattava kaikille riittävä peruseläketurva, pieniä työeläkeläitä on korotettava, eläkeikärajaa on alennettava 60 vuoteen ja raskaissa ja kuluttavissa ammateissa vielä alemmaksi.

Monet valtiomonopolistisen kapitalismin epäkohdat painavat erityisesti nuorisoa, naisia sekä rodullisia ja kansallisia vähemmistöjä. Opiskelijoiden on

vaadittava, että samasta työstä maksetaan sama palkka ikään, sukupuoleen, rotuun tai kansallisuuteen katsomatta. Erityisesti nuorten ja lyhyen aikaa työssä olleiden kestämättömän huonoa irtisanomisuojaa on parannettava. Opiskelijoiden on vaadittava varusmiesten demokraattisten oikeuksien parantamista ja varusmiesten etujärjestön, Varusmiesliiton toimintaedellytysten turvaamista, on vaadittava varusmiehen päivärahan korottamista ammattimiehen tuntipalkan tasolle.

Naiset joutuvat kokemaan erityisen kipeästi mm. päivähoitopaikkojen puutteen ja epätasa-arvoisuuden työelämässä ja kouluissa. Tämän takia naisopiskelijoiden on muita useammin keskeytettävä opiskelunsa. Opiskelijoiden on tuettava kamppailua ja naisten omaa järjestäytymistä naisten tasa-arvoisuuden puolesta kouluissa, perheessä ja työelämässä ja naisten kamppailua yleisen yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Rahaa uudistuksiin on olemassa.

Oikeisto ja monopolit vastaavat työtätekevien vaatimuksiin ettei niiden toteuttamiseen ole muka rahaa. Tai selitetään, että uudistukset merkitsevät työtätekevien ihmisten verotaakan merkittävää kasvua. Nämä selitykset eivät kuitenkaan pidä paikkaansa. Meidän maassamme on olemassa lähteitä, joista varat uudistuksiin voidaan ottaa. Eikä niitä tarvitse kustantaa työtätekevien elintasoja alentamalla.

Suomalaiset monopolit ovat 60-luvulla perustaneet tehtaita Portugaliin, Espanjaan, Kanadaan, Brasiliaan ja Turkkiin. Pääoman vienti Suomesta kasvaa jatkuvasti. Tällä hetkellä se on virallistenkin tilastojen mukaan noin 250 miljoonaa mk vuodessa. Samaan aikaan kun työläisille selitetään, että heidän palkkojaan ei ole mahdollista korottaa on kuitenkin varaa korottaa reilusti huippuvirkamiesten ja suuryritysten johtajien ennestäänkin ylellisiä palkkoja.

Verohelpotusten ja uusien veronkiertomahdollisuuksien ansiosta 25 suurimpiin kuuluvaa teollisuusyritystä maksoi vuosina 1955—1971 vain 1,6 miljardia markkaa veroja sen sijaan, että verojen osuuden pysyessä ennallaan suhteessa liikevaihtoon ne olisivat maksaneet samana ajanjaksona 3,3 miljardia. Yksin tämän takia nämä 25 suuryritystä hyötyivät siis 1,7 miljardia näiden vuosien aikana.

Opiskelijoiden on vaadittava sosiaalipoliittisten uudistusten rahoittamista sieltä, missä rahaa on: suurpääomalta. Suuryhtiöiden yhtiövero on nostettava entiselle tasolle 49 %:iin, suuryhtiöiden omaisuusverotus on palautettava ja niille on säädettävä suhdannevero. Yhtiöiden keinotteluun ja veronkiertoon käyttämien poisto-oikeuksien, varastojen arvostusoikeuksien sekä eläke- ym. säätiöiden säätiötöetuisuuksien rajoittaminen tuottaisi miljoonia markkoja vuosittain uudistuksien toteuttamiseen.

3. 2. 9. Opiskelijat demokraattisen talouspolitiikan puolesta

Opiskelijoiden kamppailu kytkeytyy kamppailuun maamme talouspolitiikan suunnan muuttamiseksi kansan valtaenemmistön etujen mukaiseksi. Se voi olla vain muutos kohti maamme talouselämän suunnitelmallista, demokraattisessa valvonnassa tapahtuvaa kehitystä, jossa työtätekevien edut asetetaan monopolien voitontavoittelun edelle. Suomen Kommunistinen Puolue on asiakirjoissaan esittänyt tällaisen vaihtoehdon suuntaviivat. Tällainen vaihtoehto ei toteudu itsestään, eikä sen toteutuminen kokonaisuudessaan ole välittömässä näköpiirissä. Se vaatii taakseen työväenluokan ja koko kansan järjestäytyneisyyden, tahdon ja taistelun.

Opiskelijoiden on tuettava valtionjohtoisen teollisuuden voimakasta kehittämistä erityisesti siten, että sen avulla poistetaan kehitysalueiden taloudellisia ongelmia ja parannetaan työllisyyttä.

3.2. OPISKELIJAT
TYÖVÄEN-
LUOKAN
RINNALLE
SUURPÄÄOMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN

Opiskelijoiden on edellytettävä valtion yritysten ja valtionjohtoisten yritysten hallinnon muuttamista demokraattiseksi. Hallintoneuvostot on nimitettävä työtätekevien ja heidän järjestöjensä luottamusta nauttivista henkilöistä ja niiden päätäntävaltaa on olennaisesti laajennettava. Valtion yritysten tulee erota Suomen Työnantajain Keskusliitosta ja muista suurpääoman järjestöistä.

Opiskelijoiden on vaadittava, että eduskunta toteuttaa talouselämän demokraattisen valvonnan, joka tapahtuu maan talouden kokonaisvaltaisen suunnittelun pohjalta ja toteuttamalla työntekijöiden tehokas osallistuminen tuotanto-, pankki- ja liikelaitosten johtamiseen sekä viljelijäin osanotto osuuspankkien hallintoon.

Opiskelijoiden on vaadittava liikepankkien, vakuutuslaitosten, puunjalostus-, metalli- ja kemianteollisuuden suuryritysten sekä koko voimatalouden kansallistamista sekä ulkomaankaupan rajoittamista yhteiskunnan tiukkaan valvontaan.

3. 2. 10. Opiskelijat monopolien vastaisen rintaman puolesta

Monopolit ja oikeistovoimat eivät vapaaehtoisesti luovu EEC-hankkeestaan. Monopolit eivät huvikseen kavenna voittojaan palkkojen hyväksi. Oikeistopoliitikot eivät pelkää kehokuksesta luovu tulopoliittisen mekanismin kehittämistä eivätkä kapitalistit omasta aloitteestaan tarjoa tuottoisia tehtaitaan eduskunnan ja työntekijöidensä kontrolloitavaksi. Vain voima voi pakottaa ne myönnytyksiin. Ja se voima voi olla vain joukkojen aktiivisen ja järjestäytyneen liikehännän voima, joka on sitä vahvempi mitä laajemat ja tietoisemmat joukot liittyvät rintamaan. Vain työväenluokan ja muiden työtätekevien yhteinen rintama voi taistella menestyksellisesti monopolien mielivaltaa ja sortoa vastaan.

Tällaisen rintaman rakentaminen edellyttää työtätekevän kansan eri osien keskinäistä solidaarisuutta ja niiden yhteisten etujen tiedostamista. Se edellyttää, että tarkoin tutkitaan työläisten, pienviljelijöiden, toimistojen ja kaupan työntekijöiden, opiskelijoiden ja eläkeläisten elinoloja ja tarpeita ja rakennetaan niiden pohjalle yhteinen ohjelma monopoleja vastaan. Se merkitsee samalla myös sitä, että torjutaan poliittisten keinottelijoiden väitteet, jotka yrittävät asettaa kansan eri osat toisiaan vastaan: eristää toisistaan teollisuustyöläiset ja työtätekevä talonpoikaisto kuten oikeistolaiset johtajat SDP:ssa ja Keskustapuolueessa tai yllyttää työläisnuorisoa opiskelijoita vastaan joidenkin ryhmätaktikointiin viehtyneiden "nuorisojohdajien" tapaan. Tällainen politikointi palvelee ainoastaan monopoleja ja taantumusta.

Monopolienvastaista rintamaa ei voi syntyä ilman työväenluokan voimakasta panosta. Eikä rintama voi menestyä ilman työväenluokan laajaa anti-monopolistista yhtenäisyyttä ja johtoa. Työväenluokan yhtenäisyyden ja rintaman rakentamisen ydintehtäviä on kommunistisen liikkeen vahvistaminen ja sen politiikan joukkovaikutuksen voimistaminen. Tieteelliseen yhteiskunta-analyysiin ja -teoriaan tukevien kommunistinen liike kykenee muotoilemaan johdonmukaisesti työväenluokan ja muiden sorrettujen väestöryhmien etujen mukaisen toimintalinjan ja johtamaan kamppailua.

Opiskelijoiden ja opiskelijajärjestöjen on otettava kaiken toimintansa pohjaksi työtätekevän kansan yhteiset edut taistelussa monopoleja vastaan. Vain toimintayhtenäisyydessä työväenluokan kanssa opiskelijat voivat antaa menestyksellisiä iskuja monopolien vallalle, joka on yhteiskunnallisen edistyksen, rauhan ja demokratian este.

3.3. Taloudellinen ja sosiaalinen turva jokaiselle opiskelijalle

Jokaiselle opiskelijalle tulee taata kunnollinen toimeentulo, inhimilliset työ- ja elinolosuhteet sekä riittävä sosiaalinen turva.

Tämän tavoitteensa opiskelijat voivat saavuttaa vain omalla kamppailullaan, kukaan muu ei sitä heille heidän puolestaan hanki.

Opiskelijoiden valtavan enemmistön toimeentuloa rasittavat mitä suurimmassa määrin jatkuvat hintojen, maksujen, verojen ja vuokrien korotukset, valtava velkaantuminen, asunnonsaantivaikeudet ja kehnot asunto-olot, riittämättömät ja kalliit terveys- ja lastenhoitopalvelut sekä monet muut taloudelliset ja sosiaaliset ongelmat.

Puheet "turvatusta tulevaisuudesta" ja "etuoikeutetusta" asemasta ovat heille vain haavetta. Yhä useammat opiskelijat joutuvat valmistuttuaan huonosti palkattuihin tehtäviin ja alttiiksi työttömyydelle. Suuri velkaantuminen merkitsee useimmille alhaisen kulutustason jatkumista vielä pitkään valmistumisen jälkeenkin — eikä heidän palkkansa nouse itsestään tulevaisuudessakaan, vaikka he opiskeluaikanaan pidättäytyisivät vaatimasta kunnollista ja turvattua toimeentuloa.

Samalla tavoin kuin suurpääoma vastustaa yleensä työtätekevien elinehtoja parantavia uudistuksia vetoamalla "varojen puuttumiseen", vastustaa se myös opintotuki uudistusta, opiskelijoiden terveydenhoidon kehittämistä ja muita opiskelijoita koskevia uudistuksia valittelemalla "taloudellisten edellytysten" vähyttä. Samalla taantumuspiirit yrittävät tällä verukkeella asettaa vastakkain eri työtätekevät väestökerrokset ja heidän asemaansa parantavat uudistukset.

Opiskelijoiden on osoitettava puheet taloudellisten resurssien puuttumisesta hämähäiseksi. On kansantuloltaan Suomeen verrattavia maita, joissa niin opiskelijoiden kuin muidenkin työtätekevien toimeentulo on turvattu. Esimerkiksi Saksan Demokraattisessa Tasavallassa maksettiin jo vuonna 1972 90 %:lle opiskelijoista kohtuulliset elinkustannukset kattava opintoraha, koulutus oli maksutonta, terveydenhoitopalvelut ilmaisia, vuokrat keskimäärin 3 % palkasta jne. Maamme taloudelliset voimavarat ja tekniset edellytykset tarjoavat mahdollisuudet riittävään toimeentuloon kaikille kansalaisille, niin myös opiskelijoille. Suurpääoman etujen mukainen politiikka on kuitenkin opiskelijoiden ja muiden työtätekevien hyvinvoinnin esteenä.

Opiskelijoiden omien elinehtojensa parantamiseksi käymä kamppailu merkitsee samalla kamppailua opiskeluedellytysten parantamisen ja koulutusmahdollisuuksien, koulutusjärjestelmän ja siihen tapahtuvan rekrytoinnin demokratisoimisen puolesta. Lisätessään opiskelijoiden kulutusmahdollisuuksia opiskelijoiden taloudellisen aseman parantamiseen suunnatut varat lieventävät myös kapitalismille ominaisia liikatuotantopulia, maksukykyisen kysynnän rajoittuneisuutta suhteessa tuotannon määrään ja tuotantokykyyn, sekä näin mm. vähentävät työttömyyttä.

Täysimääräisen opintorahan toteuttaminen, vuokra-asuntotuotannon lisääminen, terveydenhoidon ja lasten päivähoidon ilmaistaminen ja kehittäminen edellyttävät talous- ja sosiaalipolitiikan suunnan muuttamista kansan etujen mukaiseksi. Yksistään täysimääräisen opintorahan toteuttamiseen tarvitaan arvioiden mukaan nykyrahassa laskien vähintään 1500 mmk vuodessa. Kun tämä summa on hieman yli 10 % vuoden 1973 tulo- ja menoarviosta, on selvää, etteivät opiskelijoiden taloudellista ja sosiaalista asemaa olennaisesti parantavat uudistukset voi toteutua muuten kuin valtion talouspolitiikan suuntaa muuttamalla. Opiskelijoiden on liittouduttava mui-

den työtätekevien ja vähävaraisten väestökerrosten kanssa tämän suunnanmuutoksen aikaansaamiseksi.

Silloinkin kun valtiovalta joutuu ryhtymään joihinkin toimenpiteisiin opiskelijoiden tai muiden työtätekevien taloudellisen ja sosiaalisen turvan suhteen, pyritään tästä aiheutuvat kustannukset siirtämään opiskelijoiden itsensä ja työtätekevien kannattavaksi. Opiskelijoiden on vaadittava heidän ja yleensä työtätekevien elinehtoja kohentavista uudistuksista aiheutuvien kustannusten suuntaamista tehokkaasti suurpääoman kannattavaksi.

Menestyksellinen taistelu edellyttää myös opiskelijoiden omien järjestöjen, Suomen Ylioppilaskuntien Liiton ja ylioppilaskuntien joukkojärjestöluonteen kehittämistä ja niiden itsenäisyyden turvaamista suhteessa valtiovaltaan, kuntiin ja puolueisiin sekä nojautumista laajan demokraattisen joukkoliikkeen aktiiviseen tukeen ja joukkovoimaan.

SYL:n, ylioppilaskuntien ja ainealajärjestöjen selvitys- ja ohjelmallista työtä opiskelijoiden elinehtojen turvaamiseen ja parantamiseen liittyvissä kysymyksissä on lisättävä ja kehitettävä tässä ohjelmassa esitettyjen taistelutehtävien ja periaatteiden pohjalta. On kehitettävä niin valtakunnallisella kuin piirijärjestötasollakin valtakunnallisten opiskelija- ja koululaisjärjestöjen yhteistoimintaa. Demokraattisten opiskelijajärjestöjen on kehitettävä yhteistoimintaa muiden työtätekeviä väestökerroksia edustavien järjestöjen kuten ammattiyhdistysliikkeen, vuokralais- ja eläkeläisjärjestöjen kanssa.

SYL:n on yhteistyössä muiden opiskelija- ja koululaisjärjestöjen kanssa kehitettävä tutkimustoimintaa opiskelijoiden ja koululaisten taloudellisesta ja sosiaalisesta asemasta. Tälle tutkimustoiminnalle tulee saada valtion taloudellinen tuki.

Täysimääräinen opintoraha asteittain kaikille

Opintotuen jatkuvan opiskelijoiden ja muiden työtätekevien etujen mukaisen kehittämisen turvaamiseksi on välittömästi säädettävä kehittämislaki, jossa määritellään periaatteet ja aikataulu opintotuen asteittaiselle kehittämiselle täysimääräiseksi, kunnollisen toimeentulon takaavaksi opintorahaksi.

Opintorahamuotoinen tuki tulee toteuttaa täysimääräisenä ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa vuoteen 1980 ja korkeakouluissa vuoteen 1985 mennessä.

Kehittämislain osatavoitteet tulee tarkistaa ja vahvistaa eduskunnassa vuosittain.

Keskiasteen koulutus etusijalle opintotukea kehitettäessä

Opintotuen kehittämisellä on keskeinen merkitys koulutusmahdollisuuksien demokratisoisille. Kehitettäessä opintotukea se on suunnattava ensi vaiheessa lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin, koska ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat ovat suurimmaksi osaksi lähtöisin vähävaraisista perheistä ja lukiot puolestaan muodostavat keskeisen kynnyksen korkeakouluihin ja ylemmän keskiasteen oppilaitoksiin, jota nimenomaan työväenluokasta ja vähävaraisista väestökerroksista peräisin olevien lasten on vaikea tai jopa mahdoton ylittää.

Opintotukea asteittain kohti täysimääräistä opintorahaa kehitettäessä on tuki suunnattava erityisen voimakkaasti vähävaraisille opiskelijoille.

Vähävaraisten opiskelumahdollisuuksien ja opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi on lukukausi-, tentti- ja muut koulutusmaksut kokonaan poistettava.

Velkaantuminen on estettävä

Opiskelijoiden velkaantumisen pysäyttämiseksi on jo ennen opintotuen kehittämislain voimaantuloa opintorahan osuutta opintotuen koko määrästä voimakkaasti lisättävä.

Vuoden 1974 budjettiin on varattava 200 mnmk opintorahan maksamista varten sekä tämän lisäksi tarvittavat varat muihin opintotukimenoihin. Kaikkien valtiontakuisten opintolainojen korot on kokonaan poistettava opiskelijoilta, valtion tulee maksaa ne kokonaan.

Opintolainojen takaisinmaksun ajoittaminen lyhyen ajan sisään heti valmistumisen jälkeen, jolloin monet välttämättömät elinkustannukset huomattavasti kasvavat ja jolloin useat opiskelijat joutuvat etsimään pitkäänkin työpaikkaa ja sijoittumaan huonosti palkattuihin toimiin ja jolloin tulot yleensäkin ovat pienet vaikeuttaa opiskelijoiden valtaenemistön toimeentuloa ja myös jatko-opintoja. Tästä syystä opintolainojen takaisinmaksuaikaa on pidennettävä.

Opintotuki välittömästi opiskelu- ja elinkustannukset kattavaksi

Koska tutkimukset kiistatta osoittavat, ettei nykyinen opintotuki kata edes välttämättömiä opiskelu- ja elinkustannuksia, on opintotuki välittömästi saatettava kattamaan 10 kuukauden kohtuulliset opiskelukustannukset.

Koska useissa oppilaitoksissa on jo nyt mahdollista harjoittaa ympärivuotisia opintoja, on samalla mahdollistettava myös 12 kuukauden kohtuulliset opiskelu- ja elinkustannukset kattavan opintotuen saaminen.

On edistettävä kehitystä kohti ympärivuotista opiskelua, jolloin työharjoittelu tulee yhdistää opiskeluun osana tutkinnon kokonaisuutta. Harjoittelusta tulee maksaa opiskelijalle hänen työpanostaan vastaava palkka.

On lailla taattava opiskelijoille taloudellisesti turvattu kuukauden loma. Kaikki ylemmän keskiasteen opiskelijat on saatettava opintotuen saamisen suhteen samanarvoiseen asemaan korkeakouluopiskelijoiden kanssa.

Opintorahan reaaliarvo on turvattava — hintojen ja vuokrien korotukset on estettävä

Jotta hintojen, maksujen ja vuokrien korotukset eivät pienennä opintorahan reaaliarvoa, tulee opintorahajärjestelmään kuulua 100 %:n indeksiehto, jolloin hintojen korotuksia seuraa automaattisesti vastaava opintorahan nousu.

Samoin on palkkoihin, jotka ainakin tällä hetkellä muodostavat huomattavan osan myös opiskelijoiden tuloista, saatava 100 %:n indeksiehto.

Opiskelijoiden toimeentulon, joka nykyisin riippuu ratkaisevalla tavalla paitsi opintorahasta ja työpalkasta myös ja erityisesti opintolainasta, turvaamiseksi on hintojen, maksujen ja vuokrien korotukset estettävä pysyväsuoitella ja tiukalla hinta- ja vuokrasääntelyllä.

Opiskelijoihin ja kaikkiin työtätekeviin yhä raskaammin suuntautunutta verotusta on kevennettävä ja suurpääoman verotusta kiristettävä. Sellaisetkin tulot, jotka eivät takaa minkäänlaista ympärivuotista toimeentuloa ovat joutuneet raskaan verotuksen kohteeksi. Näin myös useimpien opiskelijoiden jo ennestäänkin pienet tilapäis- ja kesäansiot ovat joutuneet verotuksen kohteeksi. Yksityisen henkilön verotettavan tulon alarajaa onkin huomattavasti nostettava niin, että minimitoimeentulon alittavia tuloja ei lainkaan veroteta.

On luovuttava kaikista suunnitelmista arvonlisäverotukseen siirtymiseksi liikevaihtoverotuksessa, mikä nostaisi kulutustavaroiden hintoja ja merkittäisi satojen miljoonien markkojen tulonsiirtoa työtätekeviltä monopolleille. Kunnallisvero on säädettävä progressiiviseksi siten, että vähävaraisten verotusta helpotetaan ja kunnille myönnetään oikeus suurten omaisuuksien verottamiseen.

Verotuksessa on hyväksyttävä vähennyskelpoiseksi myös opintolainojen lyhennykset ja opiskeluvälineiden hankintakustannukset.

Opintotukiasioiden hallinto on demokratisoitava

Opintotukiasioiden kansanvaltaisen hallinnon takaamiseksi tulee Valtion opintotukikeskuksen johtokunta, joka nykyisin koostuu eri "intressiryhmien"

edustajista, nimetä poliittisin perustein niin, että kaikkien kansanvaltaisten ryhmien edustus tulee taatuksi. Oppilaitoskohtaiset opintotukilautakunnat on nimitettävä oppilaitosten demokraattisesti valittujen hallintoelinten esitysten mukaan.

Jotta opintotuen kehittämislain tarkistaminen olisi mahdollista ja voisi perustua riittävään ja oikeaan tietoon opiskelukustannuksista ja opiskelijoiden taloudellisista ja sosiaalisista oloista, on kehitettävä Valtion opintotukikeskuksen puitteissa demokraattisesti valvottua tutkimustoimintaa näistä kysymyksistä.

Asuntopula on poistettava — vuokra-asuntotuotantoa on lisättävä

Eryteisesti opiskelijoita ja muita vähävaraisia raskaasti koettelevan asuntopulan poistamiseksi on lisättävä valtion asuntomäärärahoja ja suunnattava ne pääasiassa vuokra-asuntotuotantoon.

Rakennustuotannon kehittämiseksi ja hintojen kurissa pitämiseksi on muodostettava valtion rakennus- ja rakennusaineteollisuuden suuryritys, joka keskittyy toiminnassaan erityisesti vuokra-asuntotuotantoon. Myös kuntien tulee lisätä omaa vuokra-asuntotuotantoaan.

Opiskelijoiden vielä muuta väestöä keskimäärin kehnompian asunto-olojen parantamiseksi on lisättävä valtion opiskelija-asuntomäärärahoja voimakkaasti. Opiskelija-asuntojen rakennusoikeus on myönnettävä vain valtion rakennusyrityksille ja opiskelijayhteisöille.

Asumiskustannuksia on alennettava

Vuokrien nousu on estettävä tiukalla, pysyvällä ja nykyistä laajemmalla vuokrasäännöstelyllä ja ylikorkeat vuokrat alennettava.

Opiskelijat joutuvat nykyisin käyttämään 35—50 % opintotuesta vuokrien maksamiseen. Eräänä keinona opiskelijoiden kohtuuttomien asumiskustannusten alentamiseksi tulee lisätä opintorahan määrää ja sen saajien lukumäärää.

Asunnontarvitsijoiden kustannuksella harjoitetun voitontavoittelun lopettamiseksi on asunnonvälitys siirrettävä kokonaisuudessaan kuntien hoidettavaksi ja se on tehtävä maksuttomaksi. Asuntojen jaon tulee tapahtua yksinomaan sosiaalisin perustein ja olla demokraattisesti kontrolloitua.

Vuokrat, jotka ylittävät 10 % verovelvollisen tuloista, on saatettava vähennykselpoisiksi verotuksessa 2000 mk:n määrään vuodessa.

Koska yhä suurempi osa valtion tukemasta asuntotuotannosta palvelee varakkaita väestökerroksia mm. asuntohallituksen hyväksymien kohtuuttoman korkeiden tulo rajojen takia, tulee asuntohallituksen lainoittamien osake-asuntojen saantiin oikeuttavia tulo rajoja alentaa ja ryhtyä toimenpiteisiin vähävaraisten asunnon saantimahdollisuuksien parantamiseksi.

Viihtyisät ja terveelliset asuinolosuhteet kaikille

Asunnon tulee olla tilava: kullekin henkilölle on oltava yksi huone mahdollisten yhteisten tilojen lisäksi. Palvelujen on oltava jokaisen ulottuvilla. Opiskelija-asuntoja rakennettaessa on otettava huomioon opiskelijoiden erityistarpeet: asunnon on täytettävä myös työympäristölle asetettavat vaatimukset. Opiskelija-asuntoja ei saa eristää muusta asutuksesta, vaan opiskelija-asuntojen on sijaittava lähellä oppilaitoksia muun asutuksen keskellä. Opiskelija-asuntoja rakennettaessa on siirryttävä kokonaan pois asuntolatyypisestä rakentamisesta vuokra-asuntotyypiseen rakentamiseen.

Opiskelija-asuntoihin on hankittava riittävät mukavuudet. Nämä toimenpiteet on ulotettava koskemaan myös vanhoja opiskelija-asuntoja.

Työ- ja muiden matkojen ja kaupunkien liikenneongelmien helpottamiseksi on kehitettävä ilmaisia kunnallisia joukkokuljetuspalveluja. Opiskelijoiden virkistätymismahdollisuudet on turvattava lisäämällä ja kehittämällä halpoja kulttuuripalveluja, varaamalla riittävästi viheralueita ja ulkoilumah-

dollisuuksia ja estämällä lainsäädännöllisin keinoin suurpääomaa saastuttamasta luontoa ja asuinympäristöä. Suurpääoman tulee maksaa ympäristönsuojelusta aiheutuvat kustannukset.

Tonttikeinottelu on estettävä— kunnille oikeus tonttimaan lunastamiseen

Yksityinen maanomistus ja kuntien erittäin vähäiset mahdollisuudet tonttimaan hankkimiseen estävät järkevän yhdyskuntasuunnittelun, nostavat asumiskustannuksia ja tuottavat suuria voittoja maanomistajien pienelle huippukerrokselle.

Pakkolunastuslainsäädäntöä on muutettava siten, että kunnilla on maa-kaupoissa etuosto-oikeus ja niille taataan oikeus tonttimaan lunastamiseen kohtuulliseen hintaan. Valtion tulee myöntää kunnille pitkäaikaisia ja halpakorkoisia lainoja maahankintoja varten.

Opiskelija-asuntotuotanto on otettava tasavertaisena huomioon kuntien asuntotuotanto-ohjelmissa ja kaavoituksessa. Sitä varten on varattava riittävästi rakennusmaata läheltä oppilaitoksia muun asutuksen keskeltä.

Asukkaiden demokraattiset oikeudet on turvattava

Vuokralaisten asemaa ja irtisanomissuojaa on olennaisesti parannettava. Vuokralaisen irtisanomisaika tulee pidentää 1 vuoteen ja alivuokralaisen 3 kuukauteen.

Opiskelija-asuinrakennusten hallinnon on perustuttava asukasdemokratiaan. Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia opiskelija-asuntosäätiöissä on voimakkaasti lisättävä ja niiden valtuustojen päätäntävaltaa laajennettava.

Maksuton päivähoito kaikille lapsille

Lasten päivähoiton kehittämistä on nopeutettava siten, että vuoteen 1980 mennessä taataan vähävaraisille ja vuoteen 1985 mennessä kaikille lapsiperheille korkeatasoinen ilmainen lasten päivähoito.

Ensisijaisesti on kehitettävä hyvin järjestettyä, pieniin ryhmiin perustuvaa laitoshoidtoa, jossa henkilökunnan rungon muodostavat korkeakoulutason koulutuksen saaneet varhaiskasvattajat.

Kunnille on annettava valtiontukea myös päivähoitopaikkojen perustamis- ja käyttökustannuksiin, joihin nykyisin ei saada tukea.

Koska päivähoitopaikoista on puutetta, on tärkeää, että ne jaetaan sosiaalisin perustein.

Koska kuntien järjestämä päivähoito ei takaa toistaiseksi opiskelijaperheiden lastenhoitomahdollisuuksia, on opiskelijoiden lastenhoitosäätiöiden ja opiskelijajärjestöjen lastenhoitopaikkojen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet turvattava lisäämällä niiden nykyistä valtionapua.

Lapsiperheiden tukea on lisättävä

Lapsilisiä on korotettava välittömästi 70 mk:aan kuukaudessa, kaikille lapsille samansuuruisena ja lapsilisät tulee sitoa indeksiin.

Lapsiperheiden asumistukea on lisättävä.

Terveyspalvelut maksuttomiksi ja jokaisen ulottuville

Koska terveydenhoitopalvelujen maksullisuus rajoittaa vähävaraisten mahdollisuuksia saada tarvitsemaansa hoitoa, on terveydenhoidon ilmaistamista nopeutettava. Terveyspalvelut on ilmaistettava vuoteen 1980 mennessä ja kunnalliset terveydenhoitopalvelut vähävaraisten osalta jo vuoteen 1975 mennessä.

Erikoislääkäritasoisien hoidon, mielenterveyspalvelujen ja sairaanhoidon liisäämiseksi ja kehittämiseksi on nämä terveydenhuollon alueet liitettävä osaksi kansanterveyslakia.

Kansanterveyslain nykyinen soveltaminen, mm. hallituksen hyväksymä kansanterveyslain toteuttamisen 5-vuotissuunnitelma, eivät vastaa työtätekevien tarpeita ja odotuksia. Kansanterveyslakia onkin alettava soveltaa käytäntöön työtätekevien etujen mukaisesti. Esitetyt terveydenhuollon kehittämistavoitteet on yksityiskohtaisesti konkretisoitava ja osoitettava valtion budjetissa riittävästi varoja niiden toteuttamiseksi.

Kunnallisia avohoitopalveluja on voimakkaasti lisättävä ja yksityiset terveydenhoitopalvelut on siirrettävä valtion ja kuntien haltuun. Apteekkilaitos ja lääketieteellisyys on kansallistettava. Lääkäripulan poistamiseksi on lääkärikoulutusta lisättävä.

Ylemmän keskiasteen oppilaitoksissa on terveydenhuolto järjestettävä laajentamalla YTHS:n palvelut kattamaan myös näissä oppilaitoksissa opiskelevat ja siltä osin kuin tähän ei ole mahdollisuuksia muulla tavoin turvaamalla opiskelijoiden terveydenhoidon järjestäminen.

Ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa on kehitettävä — työtätekevien ja opiskelijoiden elin- ja työympäristöä on parannettava

Elinympäristöön kohdistuvaa ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa on kehitettävä turvaamalla kaikille työtätekeville, myös opiskelijoille toimeentulo ja kunnolliset asunto-olot tehostamalla ympäristönsuojelua — siis harjoittamalla työtätekevien etujen mukaista politiikkaa.

Työpaikkojen ja oppilaitosten terveydenhuollon kehittämiseksi on luotava työympäristö sellaiseksi, että estetään tapaturmat, taataan riittävät sosiaali- ja virkistystilat sekä työolosuhteiden inhimillisuus.

Työpaikoilla ja oppilaitoksissa on järjestettävä säännölliset terveystarkastukset sekä tehokasta valistustoimintaa, jossa terveyttä ja terveellisiä elämäntapoja edistävien tottumusten luomisen ohella annetaan valmiuksia ympäristön terveellisyyteen vaikuttavien tekijöiden erittelyyn ja niihin vaikuttamiseen.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön itsenäisyys turvattava

Pitemmällä tähtäimellä on pyrittävä siihen, että opiskelijoiden terveydenhuolto kytketään osaksi kunnallista terveydenhuoltoa. Kuitenkin niin kauan kunnes kunnallinen terveydenhuoltojärjestelmä täyttää sille asetetut määrälliset ja laadulliset vaatimukset sekä sen päätöksenteon demokraattisuus on turvattu, on edelleen kehitettävä ja laajennettava Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) palveluja. Tämä edellyttää kuitenkin valtion tuen voimakasta lisäämistä siten, että opiskelijoiden rahoitusosuus jatkuvasti pienenee ja heidän terveydenhoitomaksunsa ovat enintään kunnallisten maksujen suuruisia. YTHS:n hallinto tulee demokratisoida lisäämällä valtuuskunnan päätösvaltaa, opiskelijoiden edustusta valtuuskunnassa ja tehostamalla sen toimintaa. YTHS:n puitteissa on kehitettävä yhteistyötä muiden opiskelijoiden kanssa laajentamalla YTHS:n palveluja kattamaan myös muita opiskelijaryhmiä.

Liikuntamahdollisuuksia on parannettava

Työpaikoilla ja oppilaitoksissa on edistettävä liikunnallista harrastustoimintaa tarjoamalla työnantajan tai oppilaitoksen taholta riittävät ja ajanmukaiset tilat sekä välineet sitä varten. Liikuntakulttuurin kehittäminen on otettava huomioon opetusohjelmissa.

Valistustyössä on kiinnitettävä huomiota omakohtaisen liikunnan merkitykseen sekä tehtävä tunnetuksi kuntoliikunnan edistämiseksi toimivia järjestöjä kuten työväen urheilujärjestöjä.

Opiskelijoiden liikuntaliittoa on kehitettävä itsenäisenä ja aktiivisena opiskelijoiden liikuntaharrastusten kaikinpuolisena edistäjänä. Valtion tukea liiton toiminnalle on lisättävä.

Opiskelijoille on myönnettävä kotipaikkaoikeudet opiskelupalkkakunnalla
Jotta kaikille opiskelijoille turvattaisiin kunnallisten sosiaalipalvelujen saanti ja mahdollisuudet vaikuttaa välittömän elinympäristönsä päätöksentekoon kunnallispolitiikan kautta, on kaikille opiskelijoille myönnettävä kotipaikkaoikeudet opiskelupaikkakunnalla.

3.3. TALOUDELLINEN
JA SOSIAALINEN
TURVA
JOKAISELLE
OPISKELIJALLE

3.4. Demokraattisen ja tieteellisen opetuksen ja tutkimuksen puolesta suurpääomaa ja oikeistoa vastaan

3.4.1. Yhtenäiseen ja kasvavaan korkeakouluun — työväen opiskelumahdollisuuksien ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta

Edistyksen voimat yhtenäiskorkeakoulun puolesta

Ammatillinen koulutus on pirstottu perinteisesti monitasoiseksi. Esimerkiksi teknillisillä aloilla yleissivistävän koulutuksen jälkeistä ammattikoulutusta annetaan viidellä eri tasolla: ammattikursseilla, ammattikouluissa, teknillisissä kouluissa, teknillisissä opistoissa ja teknillisissä korkeakouluissa. Tällaisen jyrkän hierarkian avulla työnantajat ovat kyenneet pitämään yllä palkkaeroja työelämässä, kyeten tällä tavoin minimoimaan työvoimakustannuksia. Lisäksi tämä hierarkia on luonut keinotekoista eriarvoisuutta ja ristiriitoja työtätekevien keskuudessa. Ammatti- ja teknillisillä kouluilla on ollut merkittävä rooli työväenluokalle vieraan maailmankatsomuksen välittäjänä tuotannossa toimiville työntekijöille: koulut ovat olleet tärkeä kanava työläisarikokratian kasvattamisessa.

Yhteiskunnan kehitys ei enää edellytä tällaista koulutustasojen hierarkiaa. Peruskoulun toteutuessa ja yleissivistävän pohjakoulutuksen yhtenäistyessä ammatillisten koulujen taso kohoaa kohti opistotasoa, jonka tutkinnot puolestaan lähenevät korkeakoulutasoa. Jo tällä hetkellä kehitys on johtanut siihen, että joissakin teknillisissä opistoissa koulutetaan työelämässä taidoiltaan ja tiedoiltaan paremmiksi osoittautuvia insinöörejä kuin teknillisissä korkeakouluissa.

Yhteiskunnallinen kehitys itsessään edellyttää siirtymistä kapea-alaisista ja tiukasti tehtäväsidonnaisista ammattitutkinnoista yhä monipuolisempaan yhteiskunnan ammatillisten tehtäväkenttien ja niiden ongelmien ymmärtämiseen: opistotason koulutuksen tieteellistäminen on yhteiskunnallinen välttämättömyys.

Eri oppilaitosten välisen yhteistyön puuttuminen merkitsee lisäksi valtavaa taloudellista tuhlausta. Edellytykset yhteisen oppiaineksen keskitetylle ja korkeatasoiselle opettamiselle ja tutkintojen monipuolistamiselle yhteistyön avulla ovat olemassa.

Ammatillisen koulutuksen eri tasojen väistämättömän integraation mahdollisimman joustavan toteutumisen takaamiseksi on luotava vielä 70-luvun kuluessa yhtenäiskorkeakoulu liittämällä ammatilliset opistot osaksi korkeakoululaitosta.

Tämä uudistus on tärkeä osa koulutuksellisen eriarvoisuuden poistamista

korkeakoulutuksesta, ja se tulee merkitsemään kymmenille tuhansille opistoissa opiskeleville vapautumista koulumaisesta, ammatillisten tehtävien tasoon nähden kapea-alaisesta, epätieteellisestä ja persoonallisuuden kehitystä kahlitsevasta opetuksesta. Se merkitsee myös edistysaskelta yhteiskunnan tuotantovoimien tasapainoisen kehityksen edellytyksien luomisessa. Myös osa ammatillisista kouluista ja niiden oppiaineksista tulee liitettäväksi yhtenäiskorkeakouluun.

Yhtenäiskorkeakouluun siirtymisen tulee tapahtua asteittain. Vuoteen 1978 mennessä on teknilliset ja kauppaopistot, kotitalous- ja kotiteollisuusopistot sekä merenkulun ja maatalousopistot siirrettävä korkeakoululaitoksen osaksi.

Tämän jälkeen on asteittain vuoteen 1985 mennessä, jolloin vuoden 1971 koulutuskomitean esittämä 12-vuotisen yleissivistävän koulutuksen takaava yhtenäisyyskoulutusjärjestelmä on toteutettu, liitettävä myös kone- ja sähkötekniikkojen, rakennusmestarien sekä puu-, paperi-, kemian-, prosessi- ja tekstiiliteollisuuden teknikkojen koulutus teknisistä kouluista yhtenäiskorkeakoulun piiriin sekä sairaanhoitokouluista ainakin lasten- ja mielisairaanhoitajien koulutus.

Yhtenäiskorkeakoulun luomisen oloissa on kahden eritasoisen perustutkinnon olemassaolo perusteltua. Alemman perustutkinnon lähtökohtana tulee olla kuitenkin yksinomaan nykyisten opistotasoisien tutkintojen tieteellistäminen. Tällä hetkellä yhä lisääntyvässä määrin esiintyvällä pyrkimyksellä tutkintotasojen pirstomiseen on täsmälleen päinvastainen luonne: pyritään tyypittämään ja epätieteellistämään nykyinen tutkinto tai sen tasoa edellyttävä uusi tutkintonimike.

Alemmasta perustutkinnosta on oltava rajoittamattomat mahdollisuudet jatkaa ylemmän perustutkinnon suorittamisen edellyttämiin opintoihin. Tällöin tutkinnot ovat myös opetussisällöltään rakennetut siten, että ylempi perustutkinto on luontevaa jatkoa alemmille perustutkinnoille. Pitkällä tähtäimellä alemman perustutkinnon tason noustessa perustutkinnot yhtenevät ja päädytään yhteen perustutkintoon koko korkeakoululaitoksessa. Yhtenäiskorkeakoulun ajatukseen liittyy kiinteästi vaatimus riittävän monipuolisten korkeakouluyksikköjen luomisesta. Tämä merkitsee ensinnäkin oppialoiltaan suppea-alaiden korkeakouluyksikköjen jatkuvaa laajentamista ja monipuolistamista niin, että yhteiskunnallisesti ja ammatillisesti riittävän laaja-alaiden ja monitieteisten tutkintojen suorittaminen niissä tulee mahdolliseksi. Yhtenäiskorkeakoulua luotaessa se merkitsee tietyllä opinalalla ja alueella toimivien oppilaitosten mitä kiinteintä yhteistyötä, yhteisten opintojaksojen ja tutkimusprojektien toteuttamista, mahdollisuuksia moniaineksisen ja rikkaan ainevalikoiman valitsemiseen tutkintoon käyttämällä hyväksi eri oppilaitosten mahdollisuuksia jne.

Tällaisen yhteistyön toteuttaminen edellyttää yhtenäiskorkeakoulupiirien luomista alueiksi, joilla tämä oppilaitosten välinen yhteistyö alueelliset näkökohdat huomioon ottaen tapahtuu erityisen aktiivisesti ja selvän kokonaisuunnitelman puitteissa. Luotaessa yhtenäiskorkeakoulu on myös kesäyliopistot liitettävä korkeakoululaitoksen osaksi. Tällöin on perusteltua myös kolmen yhtä pitkän lukukauden luominen, joista kesälukukauden aikana korkeakoulu ei tosin tulisi toimimaan täysitehoisesti. Kesälukukausi tarjoaisi joka tapauksessa mahdollisuuden opintojen huomattavaan nopeuttamiseen ja tehostamiseen.

Opetusministeriön on välittömästi yhdessä ammattikasvatushallituksen kanssa ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta ammatilliset opistot voidaan siirtää vuoteen 1978 mennessä osaksi korkeakoululaitosta sekä eräiden ammatillisten koulujen ja edellä mainittujen ammattien koulutuksen siirtämiseksi yhtenäiskorkeakouluun ennen vuotta 1985.

Suomen ylioppilaskuntien liiton on voimakkaasti ajettava yhtenäiskorkeakoulujärjestelmään siirtymistä.

Yhteiskunnan ja tuotannon kehitys edellyttää korkeakoululaitoksen laajentamista

Korkeakoululaitoksen mitoittamista on tarkasteltava kahdesta näkökulmasta käsin. Ensinnäkin on selvitettävä kuinka paljon korkeasti koulutettua työvoimaa tarvitaan teollisuuden ja yhteiskunnan eri sektoreiden täysipainoiseksi ja suunnitelmalliseksi kehittämiseksi. Toisaalta on lähdettävä siitä, että jokaiselle kansalaiselle on taattava sivistyksellisten tarpeiden maksimaalisen tyydyttämisen edellytykset.

Valtiomonopolistisessa koulutussuunnittelussa näitä kahta periaatetta käsitellään toisistaan erillisinä ongelmina ja ne ovat ristiriidassa keskenään. Kun korkeakoululaitoksen kasvu ja rakenne mitoitetaan lyhytjänteisesti elinkeinoelämän välittömistä työvoimaintresseistä käsin ja toisaalta kustannusten minimoimisen lähtökohdista ei työtätekevän väestön ja kansan suuren enemmistön sivistyksellisten tarpeiden tyydyttäminen voi tulla kysymykseen.

Koulutuksen kasvun pysäyttämisen oloissa kysymystä korkeakoulutusmahdollisuuksien demokratisoimisesta tarkastellaan yhteiskunnallisesta kehityksestä irrallisena "itseisarvoisen opiskelun ongelmana" ja esitetään näennäisiä erillisratkaisuja tynnyttämään yhä kasvavia vaatimuksia koulutuksellisen tasa-arvon luomiseksi.

Kuitenkin yhteiskunnallinen kehitys ja tuotantovoimien kasvu tieteellisteknisen kumouksen seurauksena edellyttävät yhä suuremmalta osalta työntekijöitä laaja-alaista ja korkea-asteista koulutusta. Pyrkimys sivistyksellisten tarpeiden enenevään tyydyttämiseen vastaa yhteiskunnan ja tuotantovoimien kehityksen tarpeita aikakaudellamme.

Kehityksen edellyttämän työvoimatarpeen pitäminen keskeisenä opiskelijamäärien mitoitusperusteena ei saa merkitä pelkästään mukautumista työvoiman kysyntäsuhdanteisiin vaan lähtökohdana täytyy olla yhteiskunnan eri sektoreiden suunnitelmallinen kehittäminen, johon korkeakoulusta valmistuneiden määrän ja jakautumisen mitoituksella on mahdollisuus vaikuttaa.

Korkeakouluopiskelijoiden tarpeen perustelluksi mitoittamiseksi on asetettava laajapohjainen demokraattisesti valittu suunnitteluelin, jonka lähtien tuotannollisen kehityksen tarpeista ja yhteiskunnan eri sektoreiden kehittämissuunnitelmista tehtävä perusselvitys ammattialoittain akateemisesti koulutetun työvoiman tarpeesta. Tämän perusselvityksen pohjalle on luotava edellytykset jatkuvalle, demokraattisesti kontrolloidulle tarvearviointi- ja selvitystyölle. Yhtenäiskorkeakoulun ja yhtenäiskoulujärjestelmän toteutuessa tulee koko ammatillisesti koulutetun työvoiman tarpeen arvioinnin siirtyä yhden demokraattisesti valitun ja kontrolloidun suunnitteluelimen tehtäväksi.

Jo nyt eri sektoreilla tehtyjen erillisarvioiden kokoaminen ja koordinoiminen tarjoaisi olennaisesti nykyistä pääaloittaista umpimähkäismitoitusta järkevämmät lähtökohdat.

Opiskelijamäärät vastaamaan yhteiskunnallisen edistyksen vaatimuksia

Seuraavassa SOL esittää suuntaviivoja akateemisen työvoiman tarpeesta erällä keskeisillä alueilla sekä sen pohjalta hahmotellun korkeakoululaitoksen laajuudesta 1980—1990-luvun Suomessa.

Arviot eivät ole teknisesti täydellisiä. Ne on tuotu esiin sen osoittamiseksi, että lähtien yhteiskunnan eri sektoreiden kehittämistarpeista ja tavoitteista on mahdollista varsin pitkälle hahmotella korkeakoululaitoksen kasvutarvetta. Niistä ilmenee havainnollisesti kasvun pysäyttämisen politiikan järkevyys ja sen kohtalokkaat yhteiskunnalliset seuraukset. Niistä ilmenee myös mihin umpimähkäinen korkeakoululaitoksen määrällinen kehittäminen on johtanut.

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TETEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPAAOMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN

1. Luokkien koon pienentäminen ja päivähoitolain periaatteet edellyttävät opettajakoulutuksen voimakasta kasvua

Humanistis-yhteiskuntatieteellisillä ja niihin liittyvillä aloilla peruskoulu-uudistus ja opettajakoulutuksen uudistus muodostavat tärkeimmän opiskelijamäärän kasvun perustan. Peruskoulun ja lukion opettajien koulutus- ja tarvekomitea toteaa mietinnössään, että v. 1980—81 luokkakoon maksimin ollessa 32 oppilasta peruskoulun luokan- ja aineopettajien tarve on 36 444 ja lukion opettajien tarve 5 630. Jos otamme huomioon opettajavarannon ja 70-luvulla nykyisellä koulutuksella opettajiksi valmistuvien määrät on peruskoulutettavien lisätarve v. 1980—81 mennessä n. 14 000—16 000. Tämän tavoitteen saavuttaminen vuoteen 1985 mennessä merkitsisi jo 5 000—6 000 lisäopiskelijaa opettajakoulutusyksiköissä. Mikäli taas luokan koko mitoitetaan kansainvälisten suositusten mukaisesti 25 oppilaaseen, olisi opettajatarve v. 1980—81 pelkästään peruskouluopettajien osalta 3 000—3 500 enemmän kuin komitean arvio.

Osalla tällä hetkellä ammatissa toimivista kansakouluopettajista (27 500) on peruskoulutuksenaan ainoastaan kansakoulu, mistä syystä peruskouluun siirtyville opettajille suunniteltu yhden lukukauden uudelleenopetusjärjestelmä on aivan riittämätön. Peruskouluun siirtyminen edellyttäisi nykyisiä suunnitelmia huomattavasti laajempaa täydennyskoulutusta.

Kaikille yhtä pitkän yleissivistyksen takaavan yhtenäiskoulujärjestelmän luominen vuoteen 1985 mennessä puolestaan edellyttää opettajiksi koulutettavien sisäänottomäärien säilymistä ennallaan oppilasikäluokkien pienentymisestä huolimatta lähestettyessä 90-lukua.

Huhtikuussa 1973 voimaan tulleen lasten päivähoitolain periaatteiden asettaminen toteuttaminen merkitsee n. 6 000—7 000 päivähoitopaikan perustamista vuosittain 70-luvun puolivälin molemmin puolin. Uusien varhaiskasvattajien tarve v. 1973 on yli 1 000 kun valmistuvia on hieman yli 200 sekä seuraavina vuosina n. 600 vuosittain lukumäärän laskiessa muutamien vuosien kuluttua hitaasti. Sosiaalihuollituksen uusien päivähoitopaikkojen perustaminen ja henkilökuntavajauksen täyttäminen edellyttäisi 3 800 uutta varhaiskasvattajaa v. 1977 mennessä. Myös täydennyskoulutuksen tarve alalla on erittäin voimakas. Kun varhaiskasvattajien koulutusta ollaan siirtämässä 2- tai 3-vuotisenä tutkintona opettajakoulutusyksiköiden yhteyteen tämä edellyttää ainakin paikan varaamista tuhatta opiskelijaa varten mikäli tarve v. 1985 mennessä halutaan tyydyttää.

2. Yhteiskuntatieteellistä, humanistista, kaupallista ja matemaattis-luonnontieteellistä koulutusta on lisättävä

Myös kielten opiskelijoiden lukumäärän kasvattaminen on välttämätöntä. Esim. oppikouluissa toimivista venäjän kielen opettajista kaksi kolmannesta on epäpäteviä. Ystävyyssuhteiden sekä teknisen, tieteellisen ja taloudellisen yhteistyön kehittäminen Neuvostoliiton kanssa sekä venäjän kielen aseman turvaaminen peruskoulussa edellyttää venäjän opetuksen olennaista laajentamista korkeakouluissamme. Kielitaidon laajentamiskomitean mukaan venäjän aineopiskelijoiden lukumäärä tulisi kaksinkertaistaa nykyisestäään 1 550 opiskelijaan. Komitea ehdottaa myös ranskan ja espanjan kielten opiskelijoiden lukumäärää huomattavasti lisättäväksi.

Sosiaaliryönteiden koulutuskomitea toteaa sosiaaliryöntekijöiden koulutusvajauksen tulevan 70-luvulla olemaan vuosittain n. 160 ja kasvamaan lähestyttäessä vuosikymmenen loppua kahteensataan, mikä edellyttäisi komitean näkemysten mukaan uuden korkeakoulutasoisen koulutusyksikön perustamista. Yksikössä tulisi olemaan 500—700 opiskelijaa, jotta vajeus voitaisiin poistaa.

Kauppatieteissä opiskelijamäärien kasvu on ollut v. 1968—1972 erittäin nopeaa ja kasvu tulee perustellusti jatkumaan: kasvava tuotanto tulee si-

tomaan yhä lisääntyvässä määrin laskentatoimen, automaattisen tietojenkäsittelyn, markkinoinnin ja hallinnon asiantuntijoita.

Kasvutarve I pääalalla on 70-luvulla erittäin voimakas. Vuonna 1972 oli ensimmäisellä pääalalla 36 637 opiskelijaa. Edellä hahmotellut lisäykset merkitsisivät lisäksi yli 10 000 opiskelijaa vuoteen 1980 mennessä mikäli oletetaan kauppatieteiden opiskelijamäärän kasvavan 1 500 opiskelijalla vielä tällä vuosikymmenellä. Tähän arvioon ei liity täydennyskoulutuksen edellyttämiä opiskelijapaikkojen lisäyksiä.

Matemaattis-luonnontieteellisillä aloilla kehittämislain suunnitelma 700 opiskelijapaikan lisäämisestä tällä vuosikymmenellä kyttynee tyydyttämään työvoiman tarpeen, jota ATK-alojen lisäksi on muuallakin. Valtion oppikouluissa esimerkiksi 53 % matematiikan tunneista, 39,3 % fysiikan ja 59,6 % kemian tunneista on epäpätevien opettajien pitämiä.

3. Teknistä korkeakouluopetusta on voimakkaasti lisättävä

Suomen teollisuustuotannon volyyymi on vuodesta 1939 kasvanut viisi ja puolikertaiseksi, ja samana aikana toimessa olevien insinöörien lukumäärä kuusi ja puolikertaiseksi. Tämä kasvu on johtunut kuitenkin v. 1945 jälkeen alkaneen opistoinsinöörien lukumäärän erittäin nopeasta kehityksestä. Korkeakouluinsinöörien lukumäärä kasvoi sen sijaan paljon tuotannon volyymin kasvua hitaammin. V. 1950—1972 opistoinsinöörien lukumäärän kasvu oli 1 330 % korkeakouluinsinöörien vastaavan kasvun ollessa 65 %. Opistoinsinöörit toimivat usein koulutustaan vastaavissa, tuotannon välittömiin ongelmiin reagoivissa tehtävissä kuten tuotekehittäjä, myynti jne. Kuitenkin tieteellisteknisen kumouksen oloissa tuotantovoimien kehittyminen edellyttää suunnittelu- ja kehittäelytyötä, joka vaatii yhä enemmän mahdollisimman koulutettua työvoimaa.

Tällä hetkellä on joukko tärkeitä tehtävälalueita, joille ei kouluteta lainkaan teknisen alan asiantuntijoita. Energiapoliittinen neuvottelukunta suosittelee investoitavaksi 6 miljardia markkaa ydinvoimaloihin. Kuitenkaan ei tällä hetkellä kouluteta tiettävästi ydinreaktori-insinöörejä, joiden tarve 1980-luvulla tulee olemaan useita satoja. Sellaisille yhteiskunnan kannalta keskeisille aloille kuin työsuojelu ei myöskään kouluteta lainkaan teknisen alan asiantuntijoita korkeakouluissamme.

Teknisen alan asiantuntijoiden määrää ja tehtävainjakautumista koskeviin tavoitteisiin vaikuttaa olennaisesti se miten tietoisesti halutaan maamme tuotantorakennetta kehittää. Yhdentyminen vapaakauppasopimuksella EEC:hen edellyttää suomalaisen suurpääoman pyrkimysten mukaan tuotannon suuntaamista yksipuolisesti tiettyihin työvoimavaltaisiin tuotannon sektoreihin, mikä olisi vakava isku pyrkimyksille kehittää tuotantoamme monipuolisesti, luonnonvarojemme ja tulevaisuutemme edellyttämällä tavalla.

Sekä maamme tuotannon kehittämistarpeen että sosialististen maiden pulavapaan tuotannon kehityksen taustana olevien koulutussuunnitelmien perustalta vaikuttaa ilmeiseltä, että teknisissä korkeakouluissa opiskelevien lukumäärän kasvun 70-luvulla tulisi olla huomattavasti nykyistä nopeampi ja että kasvun tulisi jatkua vuoden 1981 jälkeen niin, että nykyisissä teknisissä korkeakouluissa opiskelisi v. 1990 n. 20 000 opiskelijaa.

4. Kansan terveyden puolesta: lääkärikoulutusta on lisättävä

Lääkäreiden tarvelaskelmat perustuvat terveydenhuollon eri sektoreiden kehittämissuunnitelmiin, erityisesti v. 1965 ilmestyneeseen tarvelaskelmakomitean mietintöön. Koko terveydenhuollon kehittämisen taustana on Kansanterveyslaki, joka edellyttää terveydenhuollon kehittämistä voimakkaasti avohoidon suuntaan.

Avoterveydenhuoltoon on tarvelaskelmakomitean mietinnössä laskettu tarvittavan 2 850 lääkäriä kokopäivätoimisesti ja lisäksi on suunniteltu sai-

raalalääkäreiden yksityisvastaanottojen vielä v. 1990 korvaavan 3 400 kokopäivälääkärinä avohoidossa. Koska tämän menettelyn ainoa perustelu on sairaalalääkäreiden taloudellisen erityisaseman säilyttäminen tarvitaan yksityispraktiikan korvaamiseksi avohoitoon mainitut 3 400 lääkäriä v. 1990 mennessä.

Avoterveydenhuollossa ei ole lainkaan otettu huomioon terveyskeskusverkon vaikutusta lääkärintarpeeseen. Kansanterveyslain mukaan perustetaan 8 000—13 000 asukasta kohti terveyskeskus, joissa kussakin on kuusi lääkäriä. Tämä merkitsee kaikkiaan 3 000 lääkäriä v. 1990.

Työterveydenhuolto on Suomessa alkeellisessa tilassa. Työtapaturmien määrä lisääntyy 7 % vuodessa. Niitä oli vuonna 1972 250 000. Ammattitaudit tulevat yhä yleisemmiksi. Esim. melu- ja huonokuuloisuudesta kärsii tällä hetkellä yli 100 000 työntekijää. Kuitenkin työterveyshuollossa on arvioitu olevan 100 lääkäriä. Sosialistisissa maissa on yleensä yksi lääkäri 1 000 työntekijää kohti, raskaimmilla aloilla 500 kohden. Tavoitteeksi Suomessa on asetettu että yli 1 500 työntekijän työpaikoille perustettaisiin terveyskeskus. Mikäli lisäksi asetamme tavoitteeksi työpaikkalääkäriä joka 2 000 työntekijää kohden, se edellyttäisi 2 000 lääkäriä.

Tarvelaskelmakomitean mietinnössä on kuntoutus jätetty täysin tavoitteiden ulkopuolelle. Lääkinnällisen kuntoutuksen tarpeessa on arvioitu v. 1968 olleen yli 200 000 pitkäaikaisesti sairasta. On perustettava kuntoutuslaitoksia; näiden lääkäritarve on arviolta 500. Poliklinikko toiminta on niin ikään jäänyt laskelmien ulkopuolelle. Poliklinikkojen lääkärintarve on ajateltu tyydyttäväksi avohoidossa toimivaksi mitoitettua lääkärikiintiöstä, mille ei ole mitään perusteluita. Suomessa oli poliklinikkakäyntejä v. 1968 yli puolitoista miljoonaa, mikä edellyttää poliklinikkojen edelleen kehittämistä ja noin 500 lääkäriä lisäystä tälle sektorille.

Kun otetaan vielä huomioon mielisairaanhoito, tuberkuloosihoidon, opetus- ja tutkimustehtävissä toimivien ja virastolääkäreiden tarve muodostuu edellä esitetyillä perusteilla lääkäreiden kokonaistarpeeksi v. 1990 18 500. Nykyisten suunnitelmien mukaisen koulutuksen tuloksena vaje tulisi v. 1990 olemaan 4 250 lääkäriä.

Mikäli mainittua vajea alettaisiin täyttää lisäämällä opiskelupaikkoja vuodesta 1975 lähtien merkittäisi se 2 100 uuden peruskoulupaikan ja 2 000 jatkokoulutuspaikan perustamista. Kun otetaan huomioon nykyiset peruskoulutuspaikat sekä tarvittavat jatkokoulutuspaikat tarvitaan v. 1990 11 500 opiskelupaikkaa lääketieteellisissä tiedekunnissa. Hammaslääketieteissä ja eläinlääketieteissä opiskelijapaikkojen tarve v. 1990 olisi n. 1 500.

Kansan terveydentilan parantaminen ja sairastuvuuden syiden poistaminen edellyttävät terveydenhuoltojärjestelmämme erittäin voimakasta kehittämistä erityisesti avoterveydenhuollon ja työterveydenhuollon osalta. Tämän kehityksen keskeisenä edellytyksenä on lääkäreiden riittävä määrä. Siksi on päättävästi torjuttava erikoisasemaansa pönkittävien lääkäreiden, heidän järjestöjensä ja valtiovallan pyrkimykset lääkärikoulutuksen kasvun rajoittamiseen minimiin.

Lääketieteellisten tiedekuntien ja yksiköiden opiskelijamääriä on lisättävä siten, että v. 1990 niissä opiskelee 13 000 opiskelijaa. Tämä edellyttää myös uuden lääketieteellisen tiedekunnan perustamista Jyväskylän yliopistoon vielä 1970-luvulla ja varsinkin nuorempien tiedekuntien opiskelijamäärien voimakasta kasvattamista.

Säännöllinen täydennyskoulutus on toteutettava

On laskettu että aikakaudellamme tieto kaksinkertaistuu alle kymmenessä vuodessa. Opetusmenetelmät ja valmiudet vanhenevat teknisen kehityksen edessä kiihtyvällä vauhdilla, mistä syystä tietojen ja valmiuksien ajantasaistaminen täydennyskoulutuksen avulla on välttämätöntä yhteiskunnallisen kehityksen kitkattoman jatkumisen takaamiseksi. Useissa maissa

on omaksuttu suositus, jonka mukaan 10 % akateemisesti koulutettujen henkilöiden työajasta ihmiselämän aikana tulisi käyttää täydennyskoulutukseen.

On luotava täydennyskoulutusjärjestelmä, jonka puitteissa akateemisen tutkinnon suorittaneet henkilöt palaavat kerran viidessä vuodessa luku-kaudeksi kerrallaan ajanmukaistamaan tietojaan.

Tämä edellyttää vuosilomalaintyyppisen lain säätämistä, joka velvoittaa työnantaja maksamaan täydennyskoulutusajalta työntekijälleen palkkaa. Korkeakoulujen tulee demokraattisesti valituissa elimissään suunnitella täydennyskoulutuksen sisältö.

Suomessa oli v. 1970 92 734 akateemisen loppututkinnon suorittanutta henkilöä, joista 75 000:n oletetaan tässä tulevan täydennyskoulutuksen piiriin, mikäli se aloitetaan vuonna 1975. Jos otamme huomioon 70-luvun alku-puoliskolla valmistuvat, tarvittaisiin korkeakouluissamme v. 1975 täydennyskoulutusta varten n. 7 500 opiskelijapaikkaa, v. 1980 lähes 10 000 ja v. 1990 lähes 15 000 tarpeen kasvaessa tasaisesti, kunnes tarvittavien opiskelijapaikkojen määrä vakiintuisi vuosituhannen vaihteessa.

Yritykset korkeakoulutuksen kasvun pysäyttämiseksi on torjuttava

Edellä esitetyt varsin karkeat hahmottelut eri alojen koulutustarpeesta osoittavat, että opetusministeriön kaavailut korkeakoululaitoksemme kasvun pysäyttämiseksi 75 000—85 000 opiskelijaan vuonna 1981 eivät ole yhteiskuntamme tärkeälle kehitykselle väkivaltaa tekemättä mahdollisia.

Tuotantovoimien tasapainoinen kehitys, terveydenhuoltojärjestelmämme ja koululaitoksemme kansanvaltainen uudistaminen edellyttävät korkeakoululaitoksemme opiskelijamäärien olennaista lisäämistä 1980-luvulla.

Edellä esitetyt aloittaiset kasvutavoitteet sekä hahmoteltu täydennyskoulutusjärjestelmä merkisisivät nykyisten korkeakoulutusoisten oppilaitosten opiskelijamäärien kasvua n. 110 000—115 000:een vuonna 1990. Vuonna 1972 oli opistotasoisissa oppilaitoksissa hieman yli 30 000 opiskelijaa, ja niissä ammatillisissa kouluissa, joiden liittäminen yhtenäiskorkeakoululaitokseen SOL on asettanut tavoitteeksi vuoteen 1985 mennessä, n. 9 000 opiskelijaa.

Mikäli oletamme näiden oppilaitosten kasvun vastaavan nykyisen korkeakoululaitoksen kehitystä olisi Suomen yhtenäiskorkeakoululaitoksessa v. 1990 n. 175 000—190 000 opiskelijaa.

Nämä yhteiskunnan kehityksen edellyttämät määrällisten tavoitteiden suuntaviivat ovat syvästi ristiriidassa suomalaisen suurpääoman etujen mukaisen kasvun pysäyttämisen politiikan kanssa, jota valtiovalta on yhä johdonmukaisemmin alkanut ajaa. Kaikkien demokraattisten voimien tehtävänä on torjua tämä hyökkäys ja taistella laajemman, kansan etujen mukaisen korkeakoululaitoksen puolesta.

Koulutuksen laajentamisen kustannukset on otettava suurpääoman voitoista

Nykyisten korkeakoulujen opiskelijamäärien kasvaminen 110 000—115 000 opiskelijaan v. 1990 ja opiskeluolosuhteiden olennainen kohentaminen nimienomaan humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla edellyttäisi n. miljardin markan menoja korkeakoulurakentamiseen nykyisten rakennussuunnitelmien edellyttämien kustannusten lisäksi vuoteen 1980 mennessä. Tämä edellyttää yli sadan miljoonan markan vuosittaisia rakennuskustannuksia 1980-luvulla mikäli 70-luvulla korkeakoulurakentamiseen suunniteltuja varoja ei tulla olennaisesti lisäämään.

Nykyisten korkeakoulujen ylläpitokustannukset nousevat vuoden 1972 230 miljoonasta 660 miljoonaan vuoteen 1990 mennessä.

Nämä laajentamisen edellyttämät miljoonat on otettava sieltä minne pääomat ovat vääjäämättömästi viime vuosina kasaantuneet: monopoleilta. Veropoliittisin toimenpitein on suuryrityksiltä leikattavissa takaisin ne

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TIETEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPÄÄOMAA
JA OIKEISTOJA
VASTAAN

miljardit, joita ne verohelpoituksin, poisto-oikeuksien ja varastojen arvostusoikeuksien avulla ovat kansalta ulosmitanneet.

Porvariston koulutusmonopoli on murrettava

Yhteiskunnallinen edistys ja teollinen kehitys edellyttävät Suomen korkeakoululaitoksen olennaista laajentamista 1980-luvulla. Koulutusmahdollisuuksien demokratisoiminen edellyttää että porvariston koulutusmonopoli murretaan ja taataan, että työtätekevä väestö vuosikymmenien eristyneisyyden jälkeen pääsee tasavertaisesti osalliseksi korkeakoululaitoksen kasvun tarjoamasta koulutusmahdollisuuksien laajenemisesta. Tällöin ei voida nojautua mihinkään erityisiin kiintiöihin korkeakoululaitoksen sisällä. Silti on tietenkin kehitettävä edelleen Tampereen yliopiston opetusjaoston kaltaisia ei-yliloppilaita rekrytoivia korkeakoulutusyksiköitä ja saatettava ne resurssiltaan ja asemaltaan tasavertaisiksi muiden korkeakoulutusyksikköjen kanssa.

On kuitenkin nähtävä, että perusteellinen muutos on mahdollista vain kiinteässä yhteydessä kamppailuun koko koulutusjärjestelmän demokratisoimiseksi ja kansanvaltaisen koulutus- ja sosiaalipolitiikan saavutuksiin yhteiskunnassamme. Tällöin "avoimen yliopiston" epämääräisen käsitteen on jätävä sivuun.

SOL on asettanut tavoitteekseen demokraattisen yhtenäiskorkeakoulun ja esittää viisi vaatimusta, joiden avulla siitä on mahdollista tehdä myös työväestön korkeakoulu:

1. Korkeakoulutusta edeltävä koulutusjärjestelmä on demokratisoitava ja poltettava yleissivistävän koulutuksen erot, jotka ratkaisevasti vaikuttavat jatko-opintomahdollisuuksiin.

On toteutettava demokraattinen, polytekninen yhtenäiskoulutusjärjestelmä, joka takaa kaikille nuorille yhteisen 12-vuotisen yleissivistyksen vuoden 1971 koulutuskomitean esittämien pääperiaatteiden mukaisesti. Yleissivistävän koulutuksen tulee olla ydinsisällöltään yhteistä ja mahdollisimman korkeaan yhteiseen vähimmäistasoon johtavaa. Sen tulee antaa kaikille nuorille yhtäläinen jatko-opintokelpoisuus. Opetuksen tulee perustua oppimisvaikeuksien voittamisen periaatteelle, joka merkitsee opetuksellisten resurssien suuntaamista erityisesti niille oppilaille, joilla kotitaustan tai muiden tekijöiden vuoksi on vaikeuksia opiskelussa.

Koulutuksen tulee olla polyteknistä, sen tulee yhdistää teoreettiset tiedot elimellisesti yhteiskunnalliseen ja tuotannolliseen käytäntöön ja valmiuksiin. Yleissivistävän koulutuksen tulee alkaa kuuden vuoden iästä ja viimeinen, kahdestoista vuosi tulee jakaa kahden vuoden ajalle siten, että tänä aikana opetuksesta on puolet ammatillista ainesta. Tämä kahden vuoden ammatillisen koulutuksen yleisjakso tulee jakaa noin kymmeneen yhteiskunnan keskeisen elinkeino- ja ammattialan mukaiseen laajaan sektoriin (esim. sähköala, koneenrakennus jne.), joilla annettava ammattiopetus on kaikille samantasoista, so. suoritusasteista ja kiinteästi tuotantoon liittyvää. Tässä ammattiopetuksessa annetaan kaikille oppilaille laajat tiedot kyseisen sektorin ammasteista, teknologiasta sekä taloudellisista ja yhteiskunnallisista kytkennöistä. Sektorivaihe antaa näin mahdollisuuden polyteknisyyden toteuttamiseen; samalla se takaa kaikille nuorille tietyn yhteisen kokemus-pohjan tuotannon perustason työtehtävistä ja antaa pohjan eritasoisiin erikoistumisopintoihin. Lopullisen erikoistumisen taso ja linja valitaan vasta sektorivaiheen jälkeen, siis 13 vuoden koulutuksen jälkeen. Valinnassa otetaan huomioon sekä yleissivistyksen että ammatillisen opetuksen antamat valmiudet. Sektorin vaihtaminen on mahdollista, kun oppilas suorittaa vastaavat ammatilliset lisäopinnot.

Yhtenäiskoulutusjärjestelmän tulee olla maksuton, kokonaan yhteiskunnan omistuksessa ja sen puitteissa opiskeleville tulee 16 vuoden iästä maksaa

täysimääräinen opintoraha. Oppivelvollisuus tulee ulottaa kattamaan 11-vuotinen varsinainen yleiskoulutus, 2-vuotinen sektorivaihe sekä vähintään vuoden erikoistumiskoulutus. Yhtenäiskoulujärjestelmä tulee toteuttaa vuoteen 1985 mennessä. Näin avataan työväestön jälkeläisille laadullisesti kokonaan uudentasoiset mahdollisuudet edetä korkeimpiin opintoihin.

2. Riittämättömästi koulutettujen aikuisten jatko- ja uudelleenopintujärjestelmän on taattava jokaiselle mahdollisuus hankkia korkeakoulukelpoisuus.

Tämä edellyttää ensi vaiheessa vuosittaisen kolmen viikon palkallisen opintoloman säätämistä lailla. Yhtenäiskoulutusjärjestelmä on mitoitettava niin, että se voi ottaa vastuulleen nykyisen kansakoulun käyneiden ja muiden riittämättömästi koulutettujen aikuisten jatko- ja uudelleenopintujen.

Ennen yhtenäiskoulutusjärjestelmän toteuttamista on jatko- ja uudelleenopintusta alettava toteuttaa mm. luomalla aikuisluokkia lukioon, ottamalla käyttöön kesälukukausi lukioille, käyttämällä mahdollisimman tehokkaasti hyväksi vapaan kansansivistystyön oppilaitoksia, kansan- ja työväenopistoja sekä joukkoviestintävälineitä ja kirjeopiskelua.

3. Korkeakoulujen sisäänpääsykriteerit on muutettava siten, että erilaisen koulutuksen saaneilla henkilöillä on tasavertaiset mahdollisuudet sisäänpääsyyn.

Tämä edellyttää erityisen painon antamista työelämässä hankitulle kokeukselle ja ammatillisille tiedoille ja taidoille.

Ylioppilastutkinnosta korkeakouluun pääsyn kriteerinä on luovuttava välittömästi. Nykyisentyypisessä lukiossa hankittuja tietoja ja valmiuksia kartoittavat sisäänpääsykokeet on hylättävä. Kokeet ja karsinnat on muotoitettava sellaisiksi, että niissä kartoitetaan monipuolisesti pyrkijöiden valmiudet: työkokemus, ammatilliset valmiudet ja tiedot, yleissivistävän koulutuksen antamien tietojen taso ja yleinen yhteiskunnallinen valtuutus. Tällainen persoonallisuuden kokonaisuuden eri puolia kattava tarkastelu antaa mahdollisuuden korostaa niitä ominaisuuksia, jotka yhteiskunnallisessa toiminnassa ovat tärkeitä ja sallii painottaa niitä valmiuksia, jotka koulutuksellisen tasa-arvon edistämisen kannalta ovat keskeisiä.

Tällä hetkellä tämä merkitsee sitä, että annetaan erityinen paino työelämän kokemuksille, ammattikouluissa ja opistoissa hankituille tiedoille ja valmiuksille, aikuisten täydennyskoulutuksen, kansan sivistystyön oppilaitosten jne. antamalle tietoaineelle ja pyritään sen jälkeen kun kauko-opiskelu on mahdollista huomioidaan sen avulla korkeakoulukelpoisuuden hankkineet. On taattava myös oikeus tukiopetukseen niille, jotka eivät ole korkeakoulukelpoisuutta yrityksistä huolimatta saavuttaneet.

4. Opintososiaalisen toimenpitein on tuettava erityisesti niitä, joilla taloudellisesti-sosiaalisen aseman vuoksi on vaikeuksia harjoittaa opintojaan.

Tämä merkitsee mm. sitä, että opintorahojen määrän ollessa rajoitettu on ne jaettava sosiaalisiin perustein.

5. Itseopiskelun mahdollisuus on taattava sitä haluaville.

Tämä merkitsee kauko-opiskelun eri muotojen käyttöönottoa. Kauko-opiskelijajärjestelmä on erityisen sopiva henkilöille, joilla on riittävät valmiudet korkeakoulutasoiseen opiskeluun, mutta jotka asuinpaikan, työtehtävien tai muiden syiden takia eivät voi harjoittaa opintoja korkeakouluissa. Kauko-opiskelijajärjestelmään tulee liittyä myös oikeus tenttien ja erillisten kurssien

suorittamiseen korkeakouluissa. Opetusministeriön on ryhdyttävä toimenpiteisiin eri kauko-opiskelun muotojen käyttöönottamisen tutkimiseksi ja kauko-opiskelujärjestelmän mahdollisimman pikaiseksi luomiseksi.

Kehitysalueiden korkeakouluja on monipuolistettava

Alueellisen eriarvoisuuden poistamiseksi on kehitettävä voimakkaasti muita kuin Etelä-Suomessa sijaitsevia korkeakouluja. Tämä merkitsee lukuisen, varsin suppea-alaisten korkeakoulujemme kehittämistä sellaisiksi, että niissä suoritettavissa tutkinnoissa on mahdollisuus ottaa huomioon monitieteisyyden ja yhteiskunnallisen laaja-alaisuuden vaatimukset. Monipuolisten ja tieteellisesti korkeatasoisten koulutuspalvelujen tarjoaminen nykyisissä korkeakouluissamme edistää tällä hetkellä parhaiten alueellista tasa-arvoa.

Sosiaalialan koulutustarve on tyydytettävä perustamalla Oulun yliopistoon yhteiskuntatieteellinen laitos, millä toimenpiteellä voidaan tarjota Pohjois-Suomen asukkaille uusia korkeakoulupalveluja ja samalla oleellisella tavalla monipuolistaa Oulun yliopistoa. Yhtenäiskorkeakoululaitos tulee jakamaan korkeakoulupalvelukset huomattavasti tähänastista tasaisemmin ja kauko-opiskelulla on tavaton merkitys juuri alueellisen tasa-arvoisuuden edistäjänä.

On laadittava korkeakoulupoliittinen kokonaisuohjelma ja korkeakoulutuslaki

Korkeakoululaitoksen kehittämislain tarkistamistyöryhmän mietinnön ehdotukset ja pyrkimykset on hylättävä yhteiskunnan ja korkeakoululaitoksen kehitykselle turmiollisina. Sen sijaan valtioneuvoston on nimettävä poliittisesti laajapohjainen asiantuntijakomitea, jonka tehtävänä on laatia korkeakoulupoliittinen kokonaisuohjelma, jossa lähtien konkreettisista yhteiskuntapoliittisista tavoitteista käsin määritellään korkeakoululaitoksen määrällisen ja laadullisen kehittämisen päälinjat ja tavoitteet.

Näiden tavoitteiden määrittely edellyttää mittavaa selvitystyötä ja on mahdollinen ainoastaan kiinteässä yhteydessä siihen tavoitekeskusteluun, joka kaikkialla yliopistoissa ja laitoksilla on demokraattisten opettajien ja opiskelijoiden aloitteesta käynnistynyt. Ohjelman laatimisprosessin on oltava avoin ja annettava kollektiivisen ja julkisen keskustelun ja laajapohjaisen selvitystyön rikastuttua tuloksiaan. Vain täten voi kokonaisuohjelmasta viime kädessä muodostua demokraattisen korkeakoulupolitiikan väline.

Kokonaisuohjelman pohjalle on säädettävä korkeakoululaki, joka ohjaa korkeakoulujen kehitystä korkeakoulupoliittisessa ohjelmassa esitettyjen laadullisten ja määrällisten tavoitteiden mukaisesti.

Demokraattisten voimien tavoite Suomen korkeakoululaitoksen määrälliseksi ja rakenteelliseksi kehittämiseksi on selvä: yhteiskunnallinen edistys ja työtätekevän väestön saaminen korkeimman opetuksen piiriin edellyttää nykyisen korkeakoululaitoksen olennaista laajentamista tulevien vuosikymmenien aikana sekä yhtenäiskorkeakoululaitoksen mahdollisimman pikaista luomista. Tämän pyrkimyksen jyrkkä vastakohta on suomalaisen suurpääoman eduista määräytyvä kasvun pysäyttämisen ja tutkintotasojen pirstomisen politiikka, jonka luonnetta pyritään verhoamaan puheisiin koulutuksellisesta tasa-arvosta irrallisten ja näennäisten toimenpiteiden avulla. Demokraattisten voimien tehtävänä on osoittaa tämän politiikan perusteiden taantumuksellisuus ja sen suuntautuminen kansan valtaenemmistöä vastaan. Demokraattisten voimien on tuomittava tämä politiikka ja kerättävä kaikki edistykselliset voimat kamppailuun sellaisen korkeakoululaitoksen puolesta, joka vauhdittaa yhteiskunnan kehitystä ja takaa laajenevat mahdollisuudet sivistyksellisten tarpeiden tyydyttämiseen kaikille väestökerroksille.

3. 4. 2. Tieteelliseen opetukseen, laaja-alaiseen ammattipätevyyteen

Opetuksen laadusta ja sisällöstä riippuu opiskelijan tuleva ammattipätevyys. Opiskelun sisällön todenmukaisuus ja käyttökelpoisuus henkilökohdallisen elämän ja yhteiskunnan ongelmien ratkaisemisessa askarruttaa jokaista opiskelijaa. Kampailu tieteellisen ja demokraattisen opetuksen puolesta on nähtävä opiskelijaliikkeen pysyvänä tehtävänä.

Erityisen polttavaksi tämän tehtävän tekevät opetuksen sisältöön yhä voimakkaammin tunkeutuva oikeistovaikutus sekä pyrkimykset tutkintojen pirstomiseen ja tyypistämiseen. Torjuakseen vaaran opiskelijaliike tarvitsee yhtenäisen tavoitelinjan, joka avaa näköalan pitkälle eteenpäin ja mahdollistaa samalla konkreettisten tehtävien johdonmukaisen asettamisen jokaisella laitoksella, jokaisessa korkeakoulussa, jokaisessa oppiaineessa.

Epätieteellistä opetusta vastaan

Nykyistä korkeakoulu- ja opisto-opetusta leimaavien epätieteellisten piirteiden paljastaminen ja kritiikki ovat välttämätön edellytys pyrittäessä tieteelliseen ja totuudelliseen, todellisuutta oikein heijastavaan opetukseen. Tällaisia yleispiirteitä ovat:

1. Todellisuuden anti-intellektuaalinen sivuuttaminen nojaamalla myytteihin ja uskomuksiin. Tällainen asennoituminen on ominaista esimerkiksi rasmin ja fasismin tueksi kehitellyille perättömille aaterakennelmille joidenkin rotujen ylemmydestä, joidenkin kansojen historiallisesta valloitus-tehtävästä jne. Siitä on kysymys silloin, kun uskonnon varjolla pyritään torjumaan ongelmien tieteellinen selvittäminen. Antikommunismien, aikamme poliittisesti merkittävimmän tieteenvastaisen suhtautumistavan ytimenä on kieltäytyminen näkemästä yhteiskunnallista todellisuutta ja kommunistien tavoitteita verhoamalla ne vainoharhaiseen myyttiin "kommunistien salajuonista", "diktatuuripyrkimyksistä", "väkivaltaisuudesta" jne.

2. Objektivisen, ihmisen tietoisuudesta riippumatta olemassa olevan todellisuuden ja objektiviseen totuuteen pyrkimisen kieltäminen mahdottomana. Tällainen asennoituminen, moniarvoisuus, joka kärjistyneessä muodossaan ilmenee mm. porvarismissa, on tyypillistä koko porvarilliselle ideologialle, jonka kannalta tiede tuo yhä enemmän esiin epämiellyttäviä yhteiskunnallisia tosiasioita. Tämä luo pohjan sille, että kysymys totuudesta — tieteellisen toiminnan peruskysymys — pyritään mahdollisuuksien mukaan sivuuttamaan ja saattamaan toisarvoiseen asemaan spekuloinnin ja käsiteleikkittelyn varjoon.

3. Ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ja vuorovaikutuksen kieltäminen, osien mekaaninen irrottaminen kokonaisuudestaan, olennaisten rakenteiden hukuttaminen irrallisiin "faktoihin". Friedrich Engels totesi tällaisen ajattelutavan edustajista, että heille ovat "ollot ja niiden ajatuskuvat, käsitteet, erillisiä ja muuttumattomia, jähmeitä, kerta kaikkiaan annettuja esineitä, joita on tutkittava peräkkäin, mutta toisistaan riippumatta". Tämän ajattelun mukaista on irrallisten tietojen ja tekniikoiden opettaminen kytke-mättä niitä tieteenalan kokonaisteoriaan.

4. Ilmiöiden tarkastelu "ei niiden liikkeessä, vaan lepotilassa, ei oleellisesti muuttuvaisina, vaan kiinteinä, ei elävinä vaan kuolleina" (Engels); ilmiöiden irrottaminen kehitysprosessistaan, historiallisen ja yhteiskunnallisen kehityksen ja sen lainmukaisuuksien syrjäyttäminen. Tällainen menettelytapa on mitä tyypillisin nykyaikaisessa porvarillisessa yhteiskunta- ja käytäytymistieteessä. Räikeänä esimerkkinä käy porvarillinen historia, jonka tehtävänä tuntuu olevan historiallisen kehityksen esittäminen sattumanvaraisena peräkkäisten kuninkaiden, sotien ja vuosilukujen joukkona.

5. Arvojen ja tosiasioiden mekaaninen erottaminen toisistaan. Tälle on ominaista näkemys, että oikeata ja väärää, tavoiteltavaa ja torjuttavaa ei voida

tieteellisin, objektiivisin perustein erottaa toisistaan, ja että tällaiset pohdinnat eivät kuulu tieteen piiriin. Tällainen näkemys on muodostunut porvarillisessa tieteessä vallitsevaksi vaiheessa, jolloin sen ihmisvastaiset piirteet alkoivat käydä yhä selvempinä esiin. Tämän kestäättömän tempun tarkoituksena on vapauttaa porvarillinen tiede yhteiskunnallisesta vastuustaan.

6. Tieteen moraalisen ja poliittisen vastuun kieltäminen, opetuksen ja tutkimuksen sisällön määrääminen "tieteen sisäisistä kriteereistä" käsin, piittaamatta siitä, mitkä ovat kansojen elämän ja tulevaisuuden polttavia ongelmia. Sellainen tutkimus ja opetus, joka tähtää mahdollisimman tehokkaaseen ihmisten ja ympäristön tuhoamiseen (USA:n Vietnam-tutkimukset) voi saada tieteen nimen ainoastaan imperialismita ja sen lakeijoilta. Opiskelijaliikkeen on yhdessä edistyksellisten opettajien ja tutkijoiden sekä muiden edistyksellisten voimien kanssa asetettava päättäväisesti taistelemaan nykyisen korkeakoulu- ja opisto-opetuksen tieteellistä anarkiaa vastaan. Porvarillisen tutkimuksen ja aatemaailman kriisiä ilmentävä, tieteellisesti oikeiden päämäärien etsinnästä luopunut vetäytyminen "arvovapaan tieteen" naamion taakse ja pelkkiin teknisiin kysymyksiin opetuksessa on torjuttava. Samoin on torjuttava erilaisten teoreettisten lähtökohtien ja katsomussuuntien mielivaltainen sirottelu opetukseen. Myöskään näennäinen pluralismi, kaikkien näkemysten asettaminen samanarvoiseen asemaan niiden totuudellisuudesta ja edistyksellisyydestä riippumatta ei voi vastata tieteen vaatimuksia. Kaikkein vaarallisin vihollisemme on kuitenkin kärkeistyvä, yhä röyhkeämmäksi käyvä suurporvariston aatemaailman, imperialismin ihannoinnin ja neuvostovastaisuuden syöttäminen opetuksessa.

Tieteellisen opetuksen puolesta

Näiden taantumuksen ja rappion kehitelmien vastapainoksi asetamme tinnimättömän pyrkimyksen totuuteen, maailman kaikinpuoliseen oikeaan tiedostamiseen ja sen lainmukaisuuksien hallintaan. Maailma ei ole jumalien luomus, vaan ikuista materiaa, jonka liikunnan ja muotojen monimutkaisimmatkin ilmentymät ihminen voi oppia hallitsemaan. Totuus on jakamaton eikä salli mitään "moniarvoisuutta". Yhtään luonnontieteellistä keksintöä ei olisi voitu tehdä, ellei olisi vähintään vaistonvaraisesti tajuttu tätä. Porvarillisten tutkijoiden kokoamissa tiedoissa ja muodostamissa teorioissa on suuri määrä kestävästä, totuutta pitkälle oikein heijastavaa ainesta, vaikka teoriat kokonaisuutena ottaen kääntyvät totuutta vastaan ja tutkimustulokset jäävät irrallisiksi laajemmista yhteyksistään. Tämä pätee erityisesti luonnontieteissä ja sen sovellutuksissa — muutenhan eivät olisi selitettävissä tekniikan saavutukset kapitalistisissa maissa — mutta myös yhteiskuntatieteissä. Demokraattisten voimien on asetettava puolustamaan porvarillisen tutkimustradition kestävimpiä osia. On asetettava yhteisiä tavoitteita ja tunnuksia tällaisen aineksen voimistamiseksi tutkintovaatimuksissa ja opetuksessa.

Toisaalta tämänlaatuinen yksimielisyys ei tietenkään ulotu yhteiskunta-teorioihin taikka luonnontieteen filosofis-metodologisiin yleistyksiin. Nämä jäävät poikkeuksesta luokkakantaisiksi, marxilaisten ja ei-marxilaisten katsojien välisen jyrkän polemiikin kohteiksi.

Marxismi-leninismien puolesta

Porvarillisten tutkimustulosten ja teorioiden parhaatkaan elementit eivät koskaan yllä totuudenmukaiseen, käytännön asettamaa koetusta läpäisevään kokonaiskäsitykseen luonnosta ja yhteiskunnasta. Ainoastaan marxismi-leninismi yltää tälle tasolle, mikä samalla asettaa sen jyrkkään vastakohtaan porvarillisten teorioiden kanssa. Sosialistinen Opiskelijaliitto taistelee johdonmukaisesti marxismi-leninismien osuuden kasvattamiseksi ja

voimistamiseksi opetuksessa. Yhä laajemmat opiskelijajoukot oppivat kokeuksensa nojalla, että marxismi-leninismi on teoria, joka parhaiten ja täydellisimminkin kykenee organisoimaan opiskelijoiden ja kaikkien edistykse- listen voimien taistelua oikeuksiensa ja etujensa puolesta. Se on taiste- lumme terävin ase. Nykypäivän porvarillisen ideologian kriisissä paljastuu myös yhä selvemmin, kuinka ainoastaan marxismi-leninisin yhteiskunta- teoria, filosofia ja metodologia on kykenevä yhtenäistämään aikakautemme valtavan tieteellisen tietämyksen yhtenäiseksi teoriaksi luonnon ja yhteis- kunnan kehityksestä, kuinka ainoastaan marxismi-leninismi kykenee joh- donmukaisesti vastaamaan tieteellisyyden vaatimuksia, mikä havainnolli- sesti ilmenee esimerkiksi sosialistisen maailmanjärjestelmän reaalisessa ke- hityksessä kolmanneksella maapalloa.

Historiallisen materialismin opiskelu avaa tien historiallisen kehityksen lainmukaisuuksien oivaltamiseen ja hallitsemiseen, yhteiskunnallisen muu- toksen perusvoimien jäsentämiseen. Dialektinen materialismi antaa välineet kaikkien tieteiden ykseyden hallitsemiseen. Marxismi-leninisin poliittinen taloustiede paljastaa kapitalismin taloudelliset lait ja antaa välineet luok- kien aseman, riiston, taloudellisten kriisien, työttömyyden ja muiden yhteis- kunnallistaloudellisten perusilmiöiden täsmälliseen analyysiin.

Tieteelliseen sosialismiin tutustuminen antaa välineet yhteiskunnan muut- tamiseen, kapitalismin ikeen lopulliseen murttamiseen työväenluokan rintaa- massa. Marxismi-leninismi ei ole ainoastaan keino ymmärtää maailmaa, se on väistämättä myös toimintaohje. Me emme vaadi marxismi-leninismiä korkeakouluille mistään moniarvoisuus- tai symmetriaperusteista käsin, vaan marxismi-leninisin tieteellisyyden vuoksi. Toinen asia on, että por- varisto joutuessaan pakosta hyväksymään marxismi-leninisin vähittäisen tunkeutumisen korkeakouluihin pyrkii esittämään tämän oman moniar- voisuutensa ilmentymäksi ja samalla madaltamaan marxismi-leninisin "teoriaksi muiden joukossa". Tämä ideologinen temppu ei tietenkään estä SOL:oa käyttämästä hyväkseen porvariston historiallista puolustusasennetta yhä laajempien asemien valloittamiseksi korkeakouluissa — samalla tämä edellyttää tiivistä ideologista taistelua pluralismin teorioita vastaan niin filsofiassa yleensä kuin korkeakoulupolitiikassa erityisesti.

SOL käy herkeämätöntä taistelua porvarillista ideologiaa vastaan — ei suinkaan siten, että vaatisimme kaiken porvarillisista lähtökohdista kehitel- lyn aineiston poistettavaksi opetuksesta, vaan asettamalla jokaisessa kysy- myksessä marxilais-leniniläisen kannan porvarillisia näkemyksiä vastaan ja osoittamalla käytäntöön nojautuen kantamme oikeaksi. Tämä prosessi johtaa asteittain yhä suuremmat opiskelijajoukot toteamaan marxismi-leni- nismin heidän etujaan kaikkein johdonmukaisimmin vastaavaksi, totuu- denmukaisimmaksi ja systemaattisimmaksi maailmankatsomukseksi. Ope- tuksen ja tutkimuksen täydellinen tieteellistäminen — tunnuksen DEMO- KRATIAN JA TIETEEN PUOLESTA IMPERIALISMIA VASTAAN täydel- linen toteuttaminen ei ymmärrettävästikään ole mahdollista nykyisen yh- teiskunnallisen voimasuhteen vallitessa. Luonnontieteen vapauttaminen mo- nopolien intresseistä, taantumuksellisesta filosofiasta ja metodologiasta sa- moin kuin yhteiskuntatieteen marxilaistaminen voi täydellisesti onnistua vasta sosialismin rakennustyön edetessä proletariaatin diktatuurin oloissa.

Sosialististen maiden tiede täysimittaisena esiin opetuksessa

Sosialistinen Opiskelijaliitto työskentelee sosialististen maiden ja koko maa- ilman marxilaisten tutkijoiden tieteen saavutusten osuuden kasvattamiseksi kaikkien tieteenalojen ja opintosuuntien opetusohjelmissa. Sosialististen maiden tieteellisten saavutusten voimakas esiintuominen opetuksessa on välttämätön edellytys sille, että opiskelijat yleensä voisivat tutustua uusim- man tutkimuksen huippusaavutuksiin ja niiden yhteiskunnallisiin vaiku- tuksiin.

**Demokraattisen kansalaiskasvatuksen puolesta —
taantumuksellista ideologiaa vastaan**

SOL ponnistelee yhdessä kaikkien demokraattisten voimien kanssa opetusohjelmien kokonaissisällön, niiden kasvatuksellisen kokonaisvaikutuksen saattamiseksi demokraattiselle, imperialisminvastaiselle pohjalle. Ei ole suinkaan yhdentekevää, millaisina ideologian variantteina esiintyy opetus, jota ei ole onnistuttu kamppailemaan marxismi-leninismin pohjalle. Kamppailu porvarillisen ideologian taantumuksellisimpia ilmenemismuotoja vastaan on kaikkien demokraattisten voimien yhteinen tehtävä.

SOL yhtyy Kansainvälisen ylioppilasliiton IUS:n asettamukseen: "Koulutuksen uudistaminen kansan etujen, yhteiskunnan tarpeiden ja inhimillisen edistyksen vaatimalla tavalla edellyttää opetuksen sisällön rakentamista kansallisen kulttuuriperinnön kunnioitukselle samoin kuin työväestön vapautumisen, koko kansan vapautumisen ja riiston voittamisen ihanteille, maailmanrauhan, kansallisen itsemääräämisoikeuden, demokratian, oikeudenmukaisuuden ja yhteiskunnallisen edistyksen ihanteelle sekä kansojen välisen ystävyuden ja kunnioituksen kannustamiselle."

Ja edelleen: "se edellyttää taistelua fasismiin, šovinismiin, kostomiellialan, ekspansionismiin, militarismiin, vihan, rotuerottelun, kulttuuri-imperialismiin sekä kansallisen ja sosiaalisen sarron ideoita ja teorioita vastaan".

Näiden periaatteiden rinnalle on erityisen painokkaasti asetettava taistelu Suomen ja Neuvostoliiton kansojen välistä ystävyyttä ja yhteistyötä vahingoittavaa, neuvostovastaista opetusta vastaan yhä kiinteämpien ystävyys-suhteiden puolesta. Kansainvälinen ja kansallinen antikommunismi suuntautuu kaikkia edistyksellisiä ihmisiä, ei ainoastaan kommunisteja vastaan. Antikommunismi on ytimeltään kaikkea demokraattista kehitystä vastaan suuntautuvaa vihan lietsontaa, josta on lyhyt matka fasismiin.

**Koulutustavoitteet on selvitettävä —
ammattipätevyys on taattava jokaiselle opiskelijalle**

Korkeakoulujen ja opistojen tutkintojärjestelmä tulee jakaa yhteiskunta- ja tuotantoelämän keskeisten tehtäväsektoreiden mukaisiin aloihin, joiden piiristä määritellään keskeiset ammattikuvat. Tutkintojen ja koulutusohjelmien tulee rakentua ammattikuvien tavoitteellisesta analyysistä käsin ja johtaa aina määrättyyn ammattikuvaan. Ammattikuvia ei kuitenkaan määritellä kapean tehtäväkohtaisesti, vaan ko. alan perustavanlaatuisina tehtäväkokonaisuuksina. Tutkintojen tavoitteiden asettamisen pohjana on ammattikuvien vaatimusten ja kehitystavoitteiden seikkaperäinen määrittely. Koulutuksen on taattava jokaiselle opiskelijalle selkeä ammatillinen pätevyys, joka rakentuu kestäväälle tieteelliselle pohjalle.

Ammatillisten oppilaitosten opetus on saatettava tieteelliselle pohjalle

Tutkintojärjestelmä tulee rakentaa yhtenäiskorkeakoulun periaatteen mukaisesti siten, että opistotason opinnot tieteellistetään ja yhdistetään kiinteästi korkeakoulututkintoihin. Opistotutkinnon ja saman alan korkeakoulututkinnon yleisopinnot ja valtaosaltaan myös tieteelliset aineopinnot tulee yhdistää. Tällöin vain opistotutkinnon syventävät opinnot eroavat kokonaisuudessaan korkeakoulututkinnon sisällöstä. Tämä mahdollistaa opintojen kitkattoman jatkamisen korkeakoulutasolle.

Opetuksen monipuolisuus ja laaja-alaisuus on taattava

Tutkintojen tulee olla laaja-alaisia, monipuolisen tieteellisen ja yhteiskunnallisen tietämyksen sekä ammattipätevyyden takaavia kokonaisuuksia. Tämä edellyttää opintosuunnasta riippumatta kaikille yhteisinä annettavien yhteiskuntatieteellisten yleisopintojen toteuttamista samoin kuin filosofisten, metodisten ja luonnontieteellisten yleisopintojen toteuttamista. Samoin tämä edellyttää, että tutkinnon ammatillinen aines yhdistetään eli-

mellisesti yhteiskunnallisiin taustatekijöihinsä ja yleiseen tieteelliseen perustaansa.

Laitostenvälistä yhteistoimintaa, samoin korkeakoulu- ja opistoyksikköiden välistä yhteistyötä vaikeuttavat säännökset ja rajoitukset on poistettava siten, että laitokset ja opiskelijat voivat esteettä suunnitella ja toteuttaa yhdessä eri ammattikuvien vaatimusten mukaisia monitieteellisiä koulutusohjelmia.

Tutkintojen eheys ja yhtenäiset rakenneperiaatteet on taattava

Tutkintojen sisäinen kiinteys ja tavoitteellinen eheys on turvattava. Itsetarkoituksellinen vapaus valita erilaisten kurssien välillä ei takaa ehyttä ja tasapainoista opinto-ohjelmaa ja pätevyyttä. Sitä ei missään tapauksessa takaa myöskään erillisistä kursseista ja suorituksista koostuva pakollinen kokonaisuus, jonka sisältöosuuksista jää opiskelijalle vain joukko yksittäisiä tietoja ja taitoja. Eheys voidaan taata vain opetussisältöjen kollektiivisella, demokraattisella suunnittelulla, riittävän laaja-alaisella kaikille pakollisella ja läpi tutkinnon ulottuvalla perusopetuksella sekä kautaltaan opiskelua läpäisevällä ongelmakeskeisyydellä.

Tutkinnon tulee koostua kolmesta peruselementistä: alan yhteiskunnalliseen ja tieteelliseen taustaan orientoivista yleisopinnoista, tieteellisistä aineopinnoista sekä syventävistä, projektiluontoisina toteuttavista opinnoista. Näistä ensimmäinen kattaa noin neljänneksen opintoajasta, toinen noin puolet ja kolmas noin neljänneksen. Eri elementtien osittain rinnakkaisen, osittain peräkkäisen etenemisen järjestäminen kuuluu kunkin opintosuunnan itsenäisen suunnittelun tehtäviin. Olennaista on taata kaikkien kolmen elementin osuus tutkinnossa.

Opiskelu ja tutkimustyö on yhdistettävä kaikilla opintosuunnilla

Tutkimusluontoinen työskentely on yhdistettävä opiskeluun alkuvaiheesta lähtien. Kollektiiviseen tutkimusprojektityöhön osallistuminen tuo opiskeluun ongelmakeskeisyyttä, osoittaa hankittujen tietojen käyttöarvoa, kasvattaa tutkimustyön vaatimuksiin ja yhteistyöhön. Tutkimustyö on ulotettava myös opistoihin. Opiskelijoiden tutkimuspotentiaalin järkevä kehittäminen ja hyväksikäyttö edellyttää tutkimustyön kytkemistä alusta alkaen kollektiivisesti laadittuihin tutkimussuunnitelmiin. Opiskelijoiden tutkimustyön kiinteä ohjaus on taattava.

Teorian ja käytännön yhteys on toteutettava opinnoissa

Tutkinnoissa on toteutettava asteittain yhä täydellisemmin polyteknisyyden periaatteita, teorian ja käytännön, opiskelun ja työn yhdistämistä. Työn elementtejä on tuotava opiskelutilanteisiin. Tämä edellyttää, että laitoksille taataan riittävät laitteet ja välineet käytännön ammattitehtävissä vaadittavien taitojen omaksumista varten.

Polyteknisyys edellyttää työpaikalla tapahtuvan työharjoittelun elimellistä yhdistämistä opiskeluun. Työharjoittelu on järjestettävä siten, että oppilaitos itse suunnittelee sen sisällön osana tutkinnon kokonaisuutta ja kytkee teoreettiset opinnot kiinteästi harjoittelussa saatuihin kokemuksiin ja valmiuksiin. Tämä edellyttää voimakasta lainsäädäntöä, joka velvoittaa suuret yritykset luovuttamaan resurssejaan harjoittelun järjestämiseen, samoin keskitettyä valvontaa valtion toimesta. Harjoittelusta on maksettava opiskelijoille heidän työpanostaan vastaava palkka, ja opiskelijajärjestöille on taattava oikeudet neuvotella harjoittelijoiden palkkauksesta.

Opetuksen laatua on parannettava — jokaisella on oikeus oppia

Opiskelun tehostamiseksi ja keskeyttämisten vähentämiseksi on kohotettava opetuksen tasoa, parannettava pedagogisia menetelmiä ja lisättävä opinto-

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TIEETEELLISEN
OFETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUCLETA
SUURPÄÄOMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN

ohjausta. Luennoinnin ja tenttiluvun osuutta opiskelumuodoista on pienennettävä, pienryhmytyötä on voimakkaasti lisättävä.

Korkeakoulujen ja opistojen on käytettävä opinto-ohjauksessa opiskelijayhdistysten nimeämiä vanhempia opiskelijoita, joille tulee maksaa riittävä korvaus työstään. Kaikki tutkintojen sisäiset karsinnat on poistettava — opiskelijoilla on oikeus jatkaa opintojaan keskeytyksettä. Opintosuoritusten arviointi on kytkettävä oppimistavoitteiden tarkkaan määrittelyyn. Arvostelun tulee ilmaista missä määrin tavoitteet on opiskelun eri vaiheissa saavutettu — sen tehtävänä ei ole karsiminen ja paremmuusjärjestyksen muodostaminen. Arvioinnin tulee olla jatkuvaa, sen tulee palvella opiskelijaa ja opettajaa oppimisprosessin tehostamisessa ja virheiden poistamisessa, mutta sen tehtävänä ei ole luoda tenttipainetta ja näennäisoppimista.

Demokraattinen tutkinnonuudistus toteutetaan joukkojen voimalla

Demokraattisen tutkinnonuudistuksen puolesta käytävä kamppailu ja konkretisointityö etenee voimakkaasti eri hallintotasoilla ja tieteenaloilla. Tärkeimpänä apuvälineenä tässä työssä on Filosofisten ja yhteiskuntatieteellisten tutkintojen toimikunnan (FYTT) mietintö, joka sisältää kapitalististen maiden oloissa poikkeuksellisen kokonaisvaltaisen esityksen demokraattisen tutkinnonuudistuksen toteuttamisesta.

Suurpääoman ja valtiovallan vahvistaessa pyrkimyksiään tutkintojen kapealaistamiseen, tyypistämiseen ja pirstomiseen, on FYTT:n mietintö vastainen ja aloite. FYTT:n esitys on nähtävä pitkälle juuri opiskelijaliikkeen synnyttämän, myös nuorempien tieteenharjoittajien piiriin levinneen tietoisuuden murroksen tuloksena.

Demokraattinen tutkinnonuudistus merkitsee kokonaisvaltaisen, yhtenäisen periaatepohjaan ja etenemissuunnitelmaan nojaavan aloitteen ottamista demokraattisille voimille korkeakoulu- ja opisto-opetuksen uudistamisessa. Se merkitsee valtiomonopolistisen säästämis- ja hioistamistendenssin mukaisten pyrkimysten torjumista positiivisella vaihtoehdolla, offensiivilla joka etenee kaikilla opetuksen tasoilla ja lohkoilla.

Samalla taantumusvoimien keskuudessa, erityisesti professoripiireissä, on aloitettu voimakas hyökkäys demokraattista tutkinnonuudistusta vastaan. Professori Oiva Ketonen hyökkää projektiopiskelua vastaan, "koska ryhmätyö sopivasti organisoituna voisi olla käyttökelpoinen poliittisen aivopesun väline". Yhteisiä yleisopintoja hän vastustaa olettaen, että niiden tarkoituksena on "eräänlainen opiskelijain ideologinen standardisointi". Taantumusprofessorin hysteerinen hyökkäys demokraattista tutkinnonuudistusta vastaan heijastaa todellista pelkoa, tietoa siitä, että opiskelevan nuorison valtavirta on irtautunut oikeiston otteesta.

Opetuksen ja tutkintojen demokraattisesta uudistamisesta käytävän kamppailun menestymisen edellytys on opiskelijoiden, edistyksellisten opettajien sekä opiskelun kohteena olevan alan työläisten ja edistyksellisen lukeneiston välinen kiinteä, organisoitu yhteistyö. Vain jo alalla työskentelevät kykenevät välittämään opiskelijoille tiedon ammattitehtävien vaatimuksista ja annetun koulutuksen järkipärisyydestä. Vain alan työläiset kykenevät välittämään opiskelijoille tiedon siitä, miten toimivan ja miten koulutetun johto- ja suunnitteluhenkilöstön he tarvitsevat.

Kaikkien demokraattisten voimien on yhdistettävä ponnistuksensa tutkinnonuudistuksen läpiviemiseksi. Valtiovallalta on välittömästi edellytettävä laajapohjaisen komitean asettamista laatimaan kokonaisohjelmaa korkeakoululaitoksen kehittämiseksi. Tämän komitean läheiseen yhteyteen on opetusministeriössä perustettava suunnitteluelin tutkinnonuudistuksen valtakunnallista ohjausta varten. Näissä elimissä on laadittava korkeakouluopetuksen ammattialajaottelu ja oppiainejaottelu sekä ohjeet ammattikuvien, koulutusohjelmien ja uusien ainelaitosten muodostamiseksi. Jokaiseen korkeakouluun on perustettava demokraattisesti valittu tutkintojen uudistamista suunnitteleva ja johtava elin, jonka ohjeiden mukaan muodostetaan vas-

taavat elimet kaikkiin laitoksiin. Näiden toimesta on suunniteltava vaihteellinen siirtyminen uusiin koulutusohjelmiin.

Valtiovallan on voimakkaasti tuettava demokraattisen tutkinnonuudistuksen kokeiluprojekteja eri korkeakouluissa.

Taistelu demokraattisen tutkinnonuudistuksen puolesta edellyttää opiskelijajärjestöiltä voimakasta keskitettyä ohjausta ja suunnitelmallista etenemistä. Suomen ylioppilaskuntien liiton on yhdessä valtakunnallisten aine- ja opintosuuntajärjestöjen kanssa annettava ohjausta opintosuuntayhdistyksissä, ylioppilaskunnissa ja korkeakoulujen hallintoelimissä toimiville opiskelijoille etenemisestä sekä koottava jatkuvasti tiedot niiden kamppailusta. Suomen ylioppilaskuntien liiton tulee järjestää lukukausittain tieteenala- tai ammattialakohtaisia tutkinnonuudistuskonferensseja yhdessä valtakunnallisten opintosuuntaliittojen kanssa.

Demokraattiseen ja tieteelliseen insinöörikoulutukseen

Insinöörikoulutuksen lähtökohtana ei ole ollut tuotannon kaikinpuolinen kehittäminen työätekevän väestön ensisijaisten tarpeiden pohjalta, vaan koulutus on suuntautunut suuryritysten välittömien tarpeiden mukaiseksi niin määrältään kuin sisällöltäänkin.

Tekniikan kehityksen ja sovellutusten yhteiskunnallisia syitä ja seurauksia ei pyritä kokonaisvaltaisesti selvittämään, vaan näitä seurauksia jopa selitetään väärin ja hämärretään epätieteellisellä opetuksella. Väestön elinolosuhteiden ja niiden kehittämisen kannalta keskeiset ongelma-alueet kuten ympäristönsuojelu ja työsuojelu sivuutetaan koulutuksessa. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden tieteen ja tekniikan saavutuksia parjataan ja vähätellään ja usein niistä vaietaan kokonaan.

Vaikka teknillisten korkeakoulujen ja oppilaitosten tulisi vastata korkeimman teknillisen opetuksen antamisesta, ei niissä ole lainkaan selvitetty tieteellisteknistä kumousta ja sen vaikutusta koulutukseen ja tutkimukseen. Professorikunta on jopa estänyt koulutustavoitteiden määrittämiseen tähtäävän työn.

Professorit eivät keskity opetuksen tason kohottamiseen. Heitä kiinnostavat usein enemmän tilaisuudet toimia suuryritysten hyvin palkattuina asiantuntijoina ja tilaustutkimusten suorittajina. Yksin Otaniemen teknillisessä korkeakoulussa suoritetujen tilaustutkimusten rahallinen arvo on noussut vuoden 1966 70 000 markasta 383 000 markkaan vuonna 1971, siis 12-kertaiseksi viidessä vuodessa.

Teknillisten korkeakoulujen tutkintosääntöuudistus on merkinnyt siirtymistä koulumaisesta linjajakoisesta opiskelusta näennäiseen valinnaisuuteen perustuvaan suorituspistejärjestelmään. Korkeakoulujen ja teknillisten oppilaitosten tutkinnon rakenne ei vastaa tieteellisteknisen kumouksen koulutusvaatimuksia vaan opiskelu on tavoitteetonta ja yhteiskunnallisesta käytännöstä irrallista suorituspisteiden keräilyä. Opetuksen pedagogiikka on usein ala-arvoista, sisältö turhaa ja epäolennaista, kokonaisvaltaiset ongelmat pirstoavaa lokeroitua pikkutietoa.

Opiskelijoita pyritään hioutamaan lisäämällä tenttejä ja opiskelun pakko-tahtisuutta. Teknilliseen koulutukseen liittyvää harjoittelua ei ole suunnitelmallisesti yhdistetty muuhun opetukseen, vaan siitä on muodostunut työnantajille edullinen käytäntö halvan kesätyövoiman saamiseksi. Suuri osa diplomitoista tehdään teollisuuden välittömiin tarpeisiin, jolloin niiden tieteellisyydestä on turha puhua.

Teknillisten opistojen ja koulujen opetus on tarkoituksellisesti erotettu korkeakoulutuksesta mahdollisimman kapea-alaiseksi, pelkät tekniset taidot ja tehtäväsidonnaiset tiedot antaviksi.

Tieteellisteknisen kumouksen oloissa tuotantovoimien täysipainoinen, työätekevän väestönsosan etujen mukainen kehittäminen edellyttää kuitenkin

insinööreiltä tieteellistä laaja-alaisuutta ja selkeää näkemystä teknologian kehittämisen ja soveltamisen kaikinpuolisesta yhteiskunnallisesta merkityksestä. Kiihtyvästi lisääntyvä tieteellistekninen tieto ja uusien ammattialojen syntyminen edellyttävät laajaa teoreettista peruskoulutusta ja valmiutta uudelleen- ja täydennyskoulutukseen.

Kansan enemmistö tarvitsee insinöörejä, jotka tuntevat tekniikan kehityksen yhteiskunnalliset syyt ja seuraukset. On taattava yhteiskuntatieteelliset, kansantaloustieteelliset ja filosofiset yleisopinnot kaikille tekniikan opiskelijoille.

Kansan enemmistö tarvitsee insinöörejä, joiden ammattitaito on tieteellisellä pohjalla. Insinöörien koulutuksen tulee sisältää vankka pohja kunkin opintosuunnan perustieteissä: matematiikassa, fysiikassa, kemiassa, geotieteissä. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden tekniikan ja tieteen saavutukset on tuotava täysimittaisina esille opetuksessa.

Kansan enemmistö tarvitsee insinöörejä, jotka kykenevät vastaamaan teknillisten ratkaisujen sosiaalisista seurauksista. Työväenluokka tarvitsee insinöörejä, jotka työskentelevät inhimillisten työolosuhteiden hyväksi hiostusta vastaan. Ympäristönsuojelun ja työsuojelun opetusta on voimakkaasti lisättävä.

Kansan enemmistö tarvitsee insinöörejä, jotka ovat saaneet korkeatasoisen opetuksen. Professorien sivutoimia on rajoitettava, professorit on saatettava vastuuseen opetuksen tasosta. Koulutuksen tulee yksittäisten detaljitietojen opettamisen sijasta keskittyä tiedonhankinta-, ajattelu- ja tiedonsoveltamisprosessin opiskeluun. Mekaaninen tiedonvälitys ja ulkoluku on korvattava luovilla, opetuksen ja tutkimuksen yhdistävillä työtavoilla. Harjoittelun tulee olla suunnitelmallinen ja täysipainoinen koulutuksen osa. Diplomityöt tulee voida tehdä ryhmätyönä ja osastojenvälisinä.

Teknisten koulujen ja opistojen opetus on saatettava tieteelliselle pohjalle ja kiinteään yhteyteen korkeakoulujen kanssa. Opetuksen tason nostaminen matemaattis-luonnontieteellisten aineiden osalta on välttämätöntä, jotta opiskelijat pystyvät tieteellisesti ymmärtämään ja hallitsemaan tieteenalansa eivätkä pelkäävät mekaanisesti omaksumaan opetusta. Oppilaitosten opettajien koulutus on järjestettävä välittömästi. Opiskelijoille on taattava laajat ja monipuoliset opintomahdollisuudet sekä ammatillisissa että syventävissä aineissa. Opiskelun koulumaisuudesta on päästävä eroon antamalla opiskelijoille mahdollisuudet valinnaiseen opiskeluun sekä luomalla edellytykset järkeviin valintoihin. Erityisesti työnjohtokoulutus on muutettava perusteellisesti: avoin työväenvastaisuus ja tämänmukainen ideologinen muokkaus on poistettava. Välittömästi on luotava edellytykset totuudenmukaisen yhteiskunnallisen opetuksen antamiselle.

Insinöörien yhteiskunnallinen ja tuotannollinen asema muuttuu tieteellisteknisen kumouksen vaikutuksesta. Insinöörien enemmistö tekee palkkatyötä kuten työläiset. SOL antaa tukensa edistyksellisten insinöörien järjestäytymiselle työläisten rinnalle ammattiyhdistysliikkeessä ja muissa järjestöissä. SOL kamppailee käsi kädessä tieteellisteknisen sivistyneistön marxialais-leniniläisen joukkojärjestön Tekniset sosialistit ry:n kanssa. SOL antaa tukensa Suomen tekniikan opiskelijoiden liiton demokraattisten voimien toiminnalle opiskelijoiden etujen ja oikeuksien puolesta.

Demokraattiseen ja tieteelliseen tuote- ja ympäristön-suunnittelijoiden koulutukseen

Kulutushyödykkeiden tuotanto keskittyi voimakkaasti Suomen EFTA-jäsenyyden aikana 1960-luvulla. Kolmen suurimman tuottajan osuus jalostusarvosta on tekstiiliteollisuudessa 52 %, lasiteollisuudessa 67 %, huonekaluteollisuudessa 48 % ja keraamisessa teollisuudessa 100 %. Keskittymisen rinnalla myös vienti lisääntyi voimakkaasti, esim. valmisvaateteollisuudessa 1965—66 116 %. Tämä kehitys on muuttanut tuotesuunnittelijoiden valta-

enemmistön itsenäisistä käsityöläisistä kulutushyödykemonopoliin palkkatyöntekijöiksi, joilta edellytetään mahdollisimman myyvien sarjatuotteiden kehittelyä.

Talousneuvoston vuonna 1971 ilmestyneessä mietinnössä esitetään, että tuotantoa kehitettäisiin lähivuosina erityisen voimakkaasti aloilla joilla tuotekehittelyn ja -suunnittelun merkitys on suuri ja joilla Suomi voi kilpailla halvan työvoiman turvin. Yritysten välittömiä markkinointipyrkimyksiä palvelevan tuotesuunnittelijakoulutuksen merkitys lisääntyy entisestään näiden kaavavilujen mukaan. Tavoitteeksi asetetaan avoimesti myynnin lisääminen tekemällä hyödykkeet nopeasti "vanhentuneiksi" ulkomuodon, pakkauksen tms. toisarvoisten seikkojen muuntelulla.

Erityisesti Taideteollisessa oppilaitoksessa, joka vuoden -73 aikana muuttuu korkeakouluksi on demokraattisten voimien tietoisella toiminnalla kyetty suureksi osaksi torjumaan monopolien pyyteiden mukainen kehitys. Opetuksessa on kuitenkin vielä suuria puutteita. Tuote- ja ympäristösuunnittelijoiden koulutus on jokseenkin täysin erillään tutkimustoiminnasta. Opetuksessa ei kyetä antamaan suunnittelun metodologista perustaa, samoin puuttuu kunnollinen teknillinen pohjatieto. Itsearvoinen "esteettisyys" on vielä yleistä, tuotteiden ja ympäristön suunnittelua ei tyydyttävästi kyetä yhdistämään väestön työtätekevän enemmistön käytännöllisiin tarpeisiin. Yhteiskunnallinen oppiaines on niukkaa ja irrallaan ammattiteknikan opetuksesta. Pääaineiden väliset jyrkät rajat kaventavat opintoja.

Kansan enemmistö tarvitsee tuote- ja ympäristösuunnittelijoita, joiden tavoitteena ei ole suuryritysten myynnin edistäminen tai irrallinen esteettisyys, vaan kansan käyttöhyödykkeiden suunnitteleminen kestäviksi, käytännöllisiksi, halvoiksi ja esteettisesti korkeatasoisiksi, työ- ja elinympäristön muovaaminen viihtyisäksi mullekin kuin niille joilla on varaa palkata sisustusarkkitehti kotiinsa. Tämä edellyttää vahvaa yhteiskuntatieteellistä, suunnittelun metodologista ja teknistä tietopohjaa. Tutkimustyö on yhdistettävä kiinteästi tuote- ja ympäristösuunnittelijoiden koulutukseen.

Demokraattiseen ja tieteelliseen matemaatikko- ja luonnontieteilläkoulutukseen

Matemaatikot, ATK-työntekijät ja tilastotieteilijät. Matematiikan, tilastotieteen ja tietojenkäsittelyopin nykyisen ja tulevan käytännön keskeisenä ominaisuutena on sitoutuminen sovellutusalueisiin, pääasiassa taloustieteisiin ja tekniikkaan. Esimerkiksi ATK-suunnittelija, jonka tehtävä on suunnitella yrityksen kirjanpitojärjestelmä, tarvitsee erittäin laajat ja monipuoliset tiedot liiketaloustieteestä.

Toisaalta matemaatikon ja tilastotieteilijän täytyy olla tietoinen tieteenalansa yhteiskunnallisesta käytöstä, siitä käytetäänkö sen luomia menetelmiä kansan enemmistön parhaaksi. Tietokoneiden avulla on viime aikoina mm. simuloitu tulopoliittisia malleja.

60 % matemaatikoista valmistuu opettajiksi, joiden täytyisi pystyä antamaan kuva matematiikan yhteyksistä muihin koulussa opetettaviin aineisiin (kuten fysiikka, kemia, biologia, psykologia jne.) Heidän on pystyttävä havainnollistamaan ja motivoimaan matematiikan opetusta sovellutuksiin. Opettajalla on oltava pedagogisia tietoja ja taitoja, hänen on esimerkiksi tunnettava pienryhmäopetuksen tarjoamat mahdollisuudet.

Nykyinen koulutus ei vastaa näitä vaatimuksia. Opiskelijat ohjataan sisällyttämään tutkintoihinsa pelkästään matematiikan, tilastotieteen ja tietojenkäsittelyopin ja niiden lähiaineista koostuvia aineyhdistelmiä. Eristäytyneisyttä kärjistää nimenomaan professorikunnan keskuudessa vallitseva itsetarkoituksellinen tieteenalan sisäisiin ongelmiin keskittyvä suuntaus.

Tietojenkäsittelyopin opetus perustuu pääosiltaan nykyisen käytännön vähäiseen teoretisointiin eikä tietojenkäsittelyopin tieteelliseen perustaan. Eri-

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TIETEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPÄÄOMÄÄ
JA OIKEISTOJA
VASTAAN

tyisesti tämä näkyy kapea-alaisen linjajaon siirtymisenä yhä alemmalle tasolle.

Matemaattis-metodisten aineiden opetuksessa ei ole myöskään niiden merkitystä ja asemaa tieteen kokonaisuudessa hahmottavaa ainesta, kuten tieteenalan historiaa ja filosofiaa.

Seurauksena siitä, että matematiikan opetus on irrallaan sovellutuksista käytäntöön ja muihin tieteisiin sekä opetusmenetelmien kehnoudesta opiskelijoiden edellytykset ja motivaatio opiskeluun ovat vähäiset. Matematiikan opiskelijoista vain joka toinen valmistuu LuK:ksi, eli peruskurssin keskeyttää lähes puolet ja alle puolet viimeisessä välikokeissa olleista saasen suoritetuksi. Matematiikan opinnoissa viivästymisen ja opinnoissa keskeyttäminen ovat muodostuneet poikkeuksellisen kärjistyneeksi ongelmaksi.

Matematiikan ja metodiaineiden kasvavia ongelmia on pyritty ratkaisemaan paloittelemalla opetus loppuvaiheessa käytännöllisempiin ja teoreettisempiin linjoihin. Tämä ei ratkaise vaan pahentaa tilannetta; teoreetikot eristyvät yhä pahemmin käytännöstä ja muiden opetuksen tieteellinen pohja heikkenee.

Kansan enemmistö tarvitsee matemaatikkoja ja tilastotieteilijöitä, jotka hallitsevat tieteenalansa teoreettiset perusteet ja kykenevät samalla toimimaan tehokkaasti sen keskeisillä yhteiskunnallisilla ja tuotannollisilla sovellutusaloilla. On kehitettävä tutkintokokonaisuuksia, joissa matematiikka ja metodiaineet yhdistyvät tekniikkaan, taloustieteisiin ja muihin keskeisiin sovellutusaloihin. On suunnattava opetusta selvittämään matematiikan ja metodiaineiden yhteiskunnallisen käytännön ongelmia ja edellytyksiä. On lisättävä voimakkaasti pienryhmissä tapahtuvia laskuharjoituksia. On torjuttava matematiikan ja metodiaineiden linjajako ja korvattava se projektiopinnoilla.

SOL antaa tukensa Suomen matemaattisten aineiden ylioppilaiden liiton demokraattisille voimille näiden kamppailussa opiskelijoiden oikeuksien ja paremman opetuksen puolesta.

Fysiikot ja kemistit. Yliopistollisessa fysiikan ja kemian opetuksessa teoriaa ei kehitellä yhtenäisen luonnonkäsityksen pohjalta, vaan opetus on pirstoutunut erilliseksi lohkoiksi, joiden väliset yhteydet jäävät selvittämättä. Teoria esitetään irrallisena oppirakennelmana, jota ei yhdistetä käytäntöön. Opetuksesta puuttuvat ekstaktien luonnontieteiden systemaattisten lainalaisuuksien selvittäminen materian rakenteen ja liikkeen avulla, tieteiden maailmankatsomuksellinen merkitys, luonnon ja yhteiskunnan suhteiden selvitys sekä fysiikan ja kemian tuotannollisten vaikutusten esittäminen.

Perinteisten opettajapätevyysvaatimusten ja matemaattis-luonnontieteellisten aineiden linjajaon vaikutuksesta suurin osa opiskelijoista valmistuu aineyhdistelmällä matematiikka, fysiikka ja kemia. Toistensa sivuaineina nämä arvosanat eivät kuitenkaan muodosta mielekästä kokonaisuutta, mitä edelleen kärjistää yhteistyön puute laitosten välillä. Vaikka fysiikan ja kemian lähtökohdan samankaltaisuus ja uusimpien tutkimuskohteiden jatkuva läheneminen ja osittainen päällekkäisyyskin vaativat näiden tieteiden kiinteätä yhteistyötä opetuksen ja tutkimuksen aloilla, ei tätä vastaaviin toimenpiteisiin ole ryhdytty.

Huolimatta siitä, että fysiikon ja kemistin ammattikuvat ja tehtävät on käytäntö määritellyt, ei opetuksessa oteta tätä huomioon vaan irrallisuus käytännöstä on yksi opetuksen läpikulkeva periaate. Teollisuuden tarjoamat harjoittelupaikat, joihin opiskelijoiden on opiskelukustannusten peittämiseksi mentävä, ovat lähes aina koulutusta vastaamattomia ja opintojen kannalta hyödyttömiä sekä palkkauksestaan ala-arvoisia.

Opetuksen sisällöllisten puutteiden vuoksi valmistuneilla ei ole suuria mahdollisuuksia ammatillisten tehtäviensä suorittamiseen. Opettajiksi

valmistuvat kykenevät välittämään vain irrallisia osia oppirakennelmasta ja teollisuuden palvelukseen siirtyvillä on vaikeuksia monien käytännöllisten kysymysten käsittelyssä. Teorian ja käytännön yhteyden kannalta keskeiset laboratoriotyöt ovat ohjaamattomia ja muusta opetuksesta ja tutkimuksesta irrallisina lähes merkityksettömiä.

Laitosten virat täytetään meriittien perusteella, ja näiksi luetaan vain julkaistut tutkimukset. Näin opetuksesta on muodostunut välttämätön paha. Siihen uhrataan vähän varoja ja valmistelu-aikaa, ja varsinkin peruskursseilla joudutaan usein turvautumaan epäpäteviin opettajiin.

Kansan enemmistö tarvitsee fyysikoita ja kemistejä, jotka kykenevät tarkastelemaan luontoa jakamattomana kokonaisuutena. Opetuksessa on voimistettava erikoistieteiden yleisen filosofisen pohjan selvittelyä. On lähdettävä materiasta, joka on olemassa ihmisen tajunnasta riippumatta, objektiivisesti. On osoitettava maailman ykseys ja aineellisuus sekä ilmiöiden keskinäinen riippuvuus ja vuorovaikutus.

Laboratoriotyöt tarjoavat mahdollisuuden teorian ja käytännön välisen suhteen selvittämiseen. Niiden tulee olla ohjattuja, tutkimukseen liittyviä kollektiivisia harjoituksia, jotka antavat valmiuden itsenäiseen työskentelyyn saavutetun teoreettisen tietämyksen pohjalta ja sen edelleen kehittämiseen.

Biologit. Valtaosa biologikoulutuksesta tapahtuu pohjautuen klassiseen jakoon eläintiede — kasvitiede — mikrobiologia — perinnöllisyystiede. Vanhakantainen aine- ja laitosjako estää kokonaisvaltaisen ja tieteellisesti kestävän koulutuksen. Biokemia on lisäksi kokonaan irrallaan tutkimiansa ongelmien kokonaisuudesta, kemian yhteydessä.

Biologikoulutuksen perustutkimukseen kytkeytyneet laitokset ovat tyystin irrallaan lääketieteellisessä ja maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa annettavasta soveltavasta biologisesta koulutuksesta, mistä molemmat osapuolet kärsivät.

Biologian ainelaitosten perusopetuksesta valtaosa on puhtaasti muistitietoa edellyttävää morfologiaa, anatomiaa ja kuvailevaa fysiologiaa, jonka merkitys tieteenalan perusongelmien kannalta on vähäistä. Tieteellisesti ja yhteiskunnallisesti avainasemassa olevat ekologia sekä systeemi- ja sääntelyteoria syrjäytyvät, samoin metodiopetus.

Biologian suuri ideologinen ja yhteiskunnallinen merkitys sivuutetaan opetuksessa satunnaisilla henkilöhistoriaan liittyvillä luentosarjoilla. Suoranaisesti valheellista opetus on vetäessään eläinpsykologiasta mekaanisesti johdettuihin ihmisten ominaisuuksiin ja käyttäytymiseen. Näin pyritään todistelemaan ihmisen voittamatonta aggressiivisuutta, kollektiivisten yhteistyömuotojen mahdottomuutta jne.

Biologikoulutuksen eristäminen yhteiskunnallisista ja tuotannollisista sovellutusaloista on johtanut siihen, että esimerkiksi Helsingin yliopistosta valmistuvista biologeista 79 % sijoittuu opettajiksi ja 15 % korkeakouluihin. Näin perustutkimus ja teorianmuodostus eristyy käytännöstä yhä täydellisemmin. Koulutustavoitteita ja niiden pohjana olevia ammattikuvia ei ole selvitetty.

Kansan enemmistö tarvitsee biologeja, jotka hallitsevat tieteenalansa teoreettiset perusteet ja kykenevät samalla toimimaan keskeisillä tuotannollisilla sovellutusalueilla. Näitä ovat ennen muuta maa- ja metsätalouden, tuotantoon sovellettavan biologisen tekniikan sekä ympäristönsuojelun tehtävälohkot.

Kansan enemmistö tarvitsee biologeja, jotka kykenevät tarkastelemaan biologiaa kokonaisuutena ja näkemään sen historialliset ja ideologiset yhteydet. Yhtenäisen biologisten tieteiden aineryhmälaitoksen muodostaminen on yliopistoissa välttämättömyys. Koulutuksen tulee sisältää johdatus luonnontieteiden yleisperiaatteisiin, yleiseen metodologiaan ja historiaan. On

tehtävä selviksi biologian historiassa esiintyneet teoreettis-ideologiset pää-ristiriidat, ennen muuta mekanismin ja vitalismin vastakohtaisuus, sekä tärkeimmät porvarillisen nykybiologian ideologiset tendenssit: eläinpsykologian ja ekologian mekanistinen, kapitalistista yhteiskuntajärjestystä ikuis-tava soveltaminen yhteiskuntatieteisiin ja yhteiskunnallisiin prosesseihin. SOL antaa tukensa Suomen biologian ja maantieteiden opiskelijoiden liiton demokraattisille voimille näiden kamppailussa opiskelijoiden oikeuksien ja paremman opetuksen puolesta.

Demokraattiseen ja tieteelliseen maatalous-metsätieteilijöiden koulutukseen

Maatalous-metsätieteellinen yliopistokoulutus keskittyy Helsingin yliopistoon, jossa sitä varten on muista tiedekunnista hyvin eristetty tiedekunta. Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan merkitys suomalaisille puunjalostus- ja maatalousmonopoleille on suuri, minkä vuoksi tiedekunta on monessa suhteessa erityisasemassa. Sen toiminnalliset resurssit ovat monin verroin paremmat kuin yliopistojen luonnontieteellisessä opetuksessa normaalisti. Se on sijoitettu etäälle kaupungin keskustasta, Viikin kampusalueelle.

Maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa annetaan lähinnä soveltavaa opetusta, joka on pitkälle irrotettu perustieteiden teoriapohjan opetuksesta. Tämäkin opetus on jaettu ns. tutkijakoulutukseen ja ammatillisiin virkatutkintoihin (agronomi ja metsänhoitaja). Kaikki perusopetus on eristetty omassa tiedekunnassa annettavaksi (esimerkiksi kansantaloustiede). Tiedekunnassa on mm. omat kasvitieteen ja kemian perusopetuksen laitokset irrallaan matemaattis-luonnontieteellisen osaston opetuksesta.

Opetuksen sisältöä leimaa kapea-alaisuus ja yhteiskuntatieteellisen tiedon niukkuus. Maatalouspolitiikassa käsitellään maataloutta muusta yhteiskunnasta irrallaan ja yhtenäisenä kokonaisuutena, suurtuottajien ja pienviljelijöiden vastakohtaisuus sivuutetaan. Ainut ristiriita vallitsee kuluttajien ja tuottajien välillä. Sosialististen maiden maatalouden kollektiivisuus ja tuotantovälineiden yhteiskunnallinen omistus leimataan keskusjohtoisuudeksi ja pakkovallaksi. Samalla esimerkiksi puumarkkinatieteen pankkiasiaopin kurssi luennoidaan KOP:n lahjavaroin.

Ympäristötieteissä hämärretään ympäristöongelmien yhteiskunnallinen luonne vähättelemällä ympäristön saastumisen ja luonnonvarojen tuhlauksen todellista syytä — suuryhtiöiden pyrkimystä mahdollisimman suuriin voittoihin luonnonrikkauten, ihmisten terveyden ja elinympäristön viihtyvyyden kustannuksella. Samalla kielletään sosialismin maiden saavutukset luonnonvarojen suunnitelmallisessa ja järkipäisessä hyödyntämisessä ihmisen parhaaksi.

Aineyhdistelmät maatalous-metsätieteissä ovat pitkälle etukäteen ohjelmoituja joko suoranaisiin määräyksiin tai tutkintovaatimusten sisäisiin kytkennöihin, jolloin muodollinen mahdollisuus opiskella yli tiedekuntarajojen jää käytännössä ylivoimaiseksi. Opetus on tiukan kurssimaista, sitä leimaa pakollisten luentokurssien paljous.

Kansan enemmistö tarvitsee maatalous- ja metsäalan asiantuntijoita, joilla on vankka tietopohja alansa perustieteistä ja ammattinsa yhteiskunnallisista kytkennöistä. On taattava maatalous-metsätieteilijöille yhteiskuntatieteelliset ja ekologiset yleisopinnot. Opetuksen kiinteä linjajako on purettava laaja-alaisten tutkintokokonaisuuksien toteuttamiseksi. Ero virkatutkintojen ja "tutkijakoulutuksen" välillä on poistettava.

Kansan enemmistö tarvitsee maatalous- ja metsäalan asiantuntijoita, jotka asettuvat tietoisesti pienviljelijäväestön puolelle maatalousmonopoliin ja valtion harjoittamaa kurjistuspolitiikkaa vastaan. Opetus on suunnattava pienten ja keskisuurten viljelmien ongelmien selvittämiseen, yksityismetsätalouden kehittämiseen ja kansan ravitsemustilan parantamiseen. Sosialistisista maista ja niiden harjoittamasta suunnitelmallisesta maatalouspolitiikasta sekä niiden saavutuksista koko kansan ravitsemustilan parantamisessa on annettava totuudenmukainen kuva.

Demokraattiseen ja tieteelliseen lääkärikoulutukseen

Terveydenhuollon merkitys valtiomonopolistisessa sääntelyssä on lisääntynyt. Kapitalistien huoli terveestä työvoimasta on merkinnyt lisääntyvää tarvetta kehittää terveydenhuoltoa. Kansanterveyskomitea kiinnitti huomiota sairaalakeskeisen terveydenhuollon kustannuskriisiin ja suomalaisen väestön lisääntyvään sairastavuuteen, avoterveydenhuollon epätasaiseen jakautumiseen Suomessa. Kansanterveyslain tarkoituksena on terveydenhuollon painopisteen muutos avoterveydenhuoltoon ja tätä kautta säästää paisuvia terveydenhuoltomenoja ja toisaalta ulottaa terveydenhuoltoverkosto entistä tasapuolisemmin kattamaan koko maan väestö.

Perinteinen terveydenhuolto-organisaatio, joka on rakentunut sairaalakeskeisyyteen ja sairauksien lääkinälliseen hoitoideologiaan, on merkinnyt lääke- ja instrumenttiteollisuutta tukevan linjan hallitsevuutta Suomen terveydenhuollossa. Lääketieteellisten tiedekuntien professorit ovat luoneet hyvät henkilösuhteet ja suorat johtokuntien jäsenyysuhteet tähän teollisuuteen. Lisääntynyt tarve käyttää terveydenhuoltoa valtiomonopolistisen sääntelyn välineenä on johtanut valtiovallan ja perinteen lääke- ja instrumenttiteollisuutta tukevan terveydenhuollon kehittämissuunnitelmien väliseen eturistiriitaan.

Valtiovallan lisääntynyt tarve kouluttaa kansanterveyslain edellyttämiin tehtäviin soveltuvaa henkilöstöä ja toisaalta yleinen korkeakouluopintojen uudistamis- ja tehostamistarve ovat johtaneet opintouudistukseen lääketieteen piirissä. Samalla on ryhdytty toimenpiteisiin lääkäreiden koulutuksen lisäämiseksi terveydenhuollon sääntelytehtävän onnistumisen turvaamiseksi.

Lääkärikoulutuksen uudistamisessa on valtiovallan ja terveydenhuoltomonopoliin välinen eturistiriita pyritty ratkaisemaan professoreiden intressien pohjalta. Hallinnolliseksi ratkaisuksi esitetty eriytetty alihallinto merkitsee tutkimuksen ja opetuksen irrottamista toisistaan. Tämä merkitsee käytännössä tutkimuksen jatkamista nykyisellä professoreiden tämänhetkisiä intressejä toteuttavalla linjalla koulutuksen tarjotessa vain näennäistä tietoa kansanterveydellisiltä aloilta. Näin sääntelytehtävää toteuttamaan lähtevää lääkärinkuntaa varustetaan tieteellisesti puutteellisilla tiedoilla, joilla he selviävät käytännön rutiinista, mutta eivät kykene näkemään toimintansa laajempia ulottuvuuksia.

Kansanterveyslain myötä perustetut uudet tiedekunnat, Tampere ja Kuopio, toteuttavat uutta opetusjärjestelmää. Tämän olennaisimmat piirteet ovat lyhennetty oppiaika, avoterveydenhuollon sektorin opetuksen lisääminen opetuksessa, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden kytkeminen entistä lähemmäksi lääkärikoulutuksen olennaisiksi osiksi. Samansuuntaisiin opetusjärjestelmiin ollaan siirtymässä vuoden 1973 syksystä myös Helsingissä, Turussa ja Oulussa.

Uudistuvan lääkärikoulutuksen olennaisimmat heikkoudet ovat eriytetystä hallintomallista, suhteellisen jäykästä ja vain näennäistä valinnanvaraisuutta tarjoavassa kiinteässä koulutusmallissa, yleisopintojen täydellisessä puuttumisessa, koulutustavoitteiden epämääräisyydessä ja näidenkin tavoitteiden heikossa kytkennässä tehtyihin ratkaisuihin oppisisältöjen ja -rakenteen osalta. Lääkärikoulutuksen nykyinen opintouudistus ei olekaan muuta kuin entisen koulutuksen tekninen parannus.

Kansan enemmistö tarvitsee kipeästi lääkäreitä, jotka suuntautuvat työssään sairauksien syiden poistamiseen ja ennaltaehkäisemiseen sekä kansantautien vastaiseen kamppailuun kalliin yksityispraktiikan harjoittamisen asemesta. Lääkärikoulutuksessa on voimakkaasti lisättävä kokonaisvaltaisen terveystieteellisen opetuksen osuutta. Yhteiskuntatieteellinen perusta on lääkärikoulutuksessa välttämätön. On suuntauduttava sairauksien, ammattitautien ja tapaturmien syiden peittelemättömään erittelyyn. Nykyisen jäy-

kän koulutusmallin näennäinen valinnaisuus on korvattava ongelmakeskeisillä projektiopinnoilla. Tutkimus on liitettävä kiinteästi opiskeluprosessin kaikkiin vaiheisiin. On murrettava lääke- ja instrumenttiteollisuuden ote opetuksen sisältöön. On voimakkaasti lisättävä työpaikkaterveydenhuollon osuutta opetuksessa.

Kansan enemmistö tarvitsee lääkäreitä, jotka eivät eristäydy hoitotehtäviinsä, vaan taistelevat työpaikkojen hiostuksen, stressin ja vaarallisten työolosuhteiden korjaamiseksi, elinympäristön pilaantumisen lopettamiseksi, asunto-olojen parantamiseksi, köyhyyden ja riiston poistamiseksi kaikkialla yhteiskunnassa. Tarvitaan lääkäreitä, jotka toimivat demokraattisessa yhteistyössä sairaaloiden ja terveyskeskusten koko henkilökunnan kanssa ja kampailevat terveydenhuoltohenkilöstön sisälle rakennetun keinotekoisen hierarkian murtamiseksi.

Demokraattiseen ja tieteelliseen taloustieteilijöiden koulutukseen

Kauppakorkeakoulut ovat yksityisiä, pääomapiirien perustamia ja hallitsemia korkeakouluja. Niiden antama koulutus lähtee kaikkien välittömimmin suuryritysten tarpeista, sillä niiden tehtävänä on valmistaa yritysten erasteista johtohenkilöstöä ja johdon uskollisimpia juoksupoikia. Kauppakorkeakoulujen opetusta leimaa kauttaaltaan yrityskeskeinen näkökulma, joka jättää taloudelliset kysymykset vaille kokonaisyhteiskunnallista erittelyä. Opetuksesta puuttuu yhteiskuntatieteellinen ja metodologinen perusta, mikä merkitsee vapaata temmellyskenttää erilaisille yritystoiminnan näennäistieteellisille teorioille. Näistä koostuva psykologisoiva, tyhjämpäiväinen sananlaskuviisuus operoi ihmisuontoa ja ihmisten sosiaalista käyttäytymistä koskevilla ylihistoriallisilla asettamuksilla, joilta puuttuu kaikki kosketus todellisuuteen. Erityisen leimallista tällainen yrittäjäideologian muovaaminen on markkinoinnin ja hallinnon opetuksessa. Sosialististen maiden talousjärjestelmän käsittelyä pyritään ekonomien koulutuksessa kaikin tavoin välttämään. Marxilainen kansantaloustiede syrjäytetään toteamalla että "elämme markkinatalousyhteiskunnassa". Erityisesti kauppakorkeakoulujen vierailevat amerikkalaiset opettajat ovat tulleet tunnetuiksi suoraviivaisesta Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden parjauksesta.

Ekonomitutkiminto on alun perin kehitetty mahdollisimman halvaksi akateemista välitutkimintoa vastaavaksi tutkinnoksi. Nykyisellään tutkimuksen tason nostamiseen kohdistuu voimakas paine; sen laajentamista normaaliksi loppututkinnoksi on vaikea pitkään pidätellä.

Kauppakorkeakoulujen opetus on pirstottu suureen joukkoon aineita, jotka eivät muodosta laaja-alaisia ja yhtenäisiä laitospokokonaisuuksia. Avainasemassa olevat liiketaloustieteen eri haarat on kehitetty vastaamaan ekonomien keskeisimpiä tehtäviä yritysorganisaatiossa. Jokseenkin kaikki kvantitatiivisten metodien opetus on keskitetty näistä yhteen, mikä johtaa muita aineita pääasiassa lukevien heikkoon metodiseen pätevyYTEEN. Toisaalta puuttuu kokonaan oppiaine, joka johdattaisi tuotantoteknologian kehittämisen taloudellisiin ongelmiin. Opetusta ei ole pyrittykään kehittämään yhteistyössä yliopistojen kansantaloustieteen opetuksen kanssa.

Tutkimus on kauppakorkeakouluissa kokonaan erillään perusopetuksesta. Helsingin kauppakorkeakoulun johto on laatinut esityksen suorituspistejärjestelmän mekaaniseksi käyttöönotoksi oppilaitoksessa. Uudistus ei sinänsä merkitse juuri muuta kuin kurssien mitoittamista vertauskelpoisin perustein. Esitystä markkinoidaan kuitenkin "tutkinnonuudistuksena" kaikille kauppakorkeakouluille. Uudistuksen käynnistäminen pelkkänä teknisenä operaationa uhkaa syrjäyttää tutkimuksen tavoitteista, sisällöstä ja rakenneperiaatteista käytävän keskustelun — todellisen tutkinnonuudistuksen.

Korkeimman liikkeenjohdon pätevyysvaatimusten kohotessa on kauppakorkeakoulujen tavanomainen opetus käynyt pääomapiireille riittämättömäksi.

Siksi pyritään asteittain lisäämään korkeimman liikkeenjohdon, erityisesti ammattijohtajien koulutusta valtion varoin kauppakorkeakoulujen piirissä. Työtekevät tarvitsevat taloudellisia asiantuntijoita, jotka kykenevät suunnittelemaan tuotantoa ja kauppaa kansan tarpeiden mukaan, jotka kykenevät suuntaamaan ulkomaankauppaamme Neuvostoliittoon ja muihin sosialistisiin maihin, jotka puolustavat työläisten etuja yhteisessä rintamassa pääoman omistajia vastaan. On murrettava suuryhtiöiden ote kauppakorkeakouluista valtiollistamalla nämä oppilaitokset ja paljastettava niiden professorikunnan räikeä sidonnaisuus kapitalistipiireihin. On torjuttava Kauppakorkeakoulun näennäinen tutkinnonuudistus, jotta voidaan aloittaa kokonaisvaltainen työ koulustavoitteiden määrittelemiseksi, laaja-alaisen aineryhmälaitosten muodostamiseksi, kaikille yhteisten yhteiskunnallisten ja metodologisten opintojen toteuttamiseksi. On yhdistettävä tutkimustyö jokaisen opiskelijan opiskelutyöhön. Ekonomin tutkinnosta on tehtävä täysimittainen akateeminen loppututkimus. On aloitettava yhteistyö yliopistojen kansantaloustieteen laitosten kanssa. On perustettava tuotantotekniikan kehittämisen taloudellisia ongelmia selvittävä aine. Ammattikäytännön edellyttämät taidot ja tiedot on asetettava kiinteään yhteyteen tuotantoa ja yritystoimintaa koskevien teorioiden kriittisen tarkastelun kanssa; näennäistieteellinen yritysideoologia on syrjäytettävä. On torjuttava kapitalistien ehtoilla ja valtion varoilla tapahtuva liikkeenjohdon kouluttaminen kauppakorkeakouluissa. On annettava totuudenmukainen kuva sosialistisesta talousjärjestelmästä. Marxilainen kansantaloustiede on nostettava voimakkaasti esiin kaikessa kauppaopetuksessa.

SOL antaa kaiken tukensa Suomen taloustieteiden ylioppilaiden liitossa ja Suomen kauppaopiskelijoiden liitossa toimiville demokraattisille voimille niiden kamppailussa opiskelijoiden oikeuksien ja totuudenmukaisen taloustieteellisen opetuksen puolesta.

Demokraattiseen ja tieteelliseen yhteiskuntatieteilijöiden koulutukseen

Luonteenomaista maamme korkeakouluissa harjoitettavalle yhteiskuntatieteelle on tieteen pirstominen lukuisiksi toisistaan täysin irrallisiksi eri laitoksilla opetettaviksi oppiaineiksi. Tällainen opetuksen ja tutkimuksen lähtökohta mahdollistaa yhteiskuntatieteen mielivaltaisen, epätieteellisen rajaamisen, joka räikeimpänä ja yleisimpänä näkyy historian sulkemisena yhteiskuntatieteiden ulkopuolelle. Kokonaisvaltainen tieteellinen perusorientaatio on pyritty yhteiskuntatieteissä minimoimaan ja sen sijaan on tehty esimerkiksi sosiologian ja sosiaalipolitiikan välille jyrkkä ero.

Historiatieteiden opetuksessa on vallalla vahva oikeistolainen traditio. Sosiologia yleisenä yhteiskuntatieteenä on valjastettu porvariston asemaa puolustavien teorioiden kehittelyyn. Sen opetuksessa ovat voimakkaasti esillä länsimaisen yhteiskuntatieteen viimeisimpinä saavutuksina todellisuutta vääristelevät ristiriitojen sääntelyteoriat ja poliittista taantumusta suojelemaan syntyneet moniarvoisuusteoriat. Marxilais-leniniläinen yhteiskunta-analyysi on pyritty mahdollisuuksien mukaan poistamaan tai sijoittamaan esimerkiksi aatehistorian puitteisiin. Tämänhetkiselä tilanteelle on tyypillistä, että porvarilliset yhteiskuntatieteilijät ovat vetäytyneet periaatteellisesta keskustelusta ja alkaneet harjoittaa poliittista vainoa.

Ideologisen aineksen korostuminen yhteiskuntatieteissä on johtanut tieteen tasolla teorian ja empirian epätieteelliseen eroamiseen. Ero vallitsee sekä yksittäisten oppiaineiden sisällä että oppiaineiden välisessä työnjaossa. Lisäksi opetukselle on leimaa-antavaa joko muun opetuksen alistaminen tutkimusmenetelmäopetukselle (kuten Turun yliopistossa) tai menetelmäopetuksen täydellinen irrallisuus muusta opetuksesta (kuten Helsingin yliopistossa). Menetelmäopetusta kaikissa yhteiskuntatieteissä hallitsee matemaattis-tilastollinen opetus teoreettis-filosofisen metodiopetuksen kustannuksella. Yhteiskuntatieteellisten tiedekuntien ainoana koulutuksellisena tavoitteena

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TIEETEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPÄÄOMÄÄ
JA OIKEISTOIA
VASTAAN

on tutkijakoulutus, siitä huolimatta, että alle 10 % valmistuneista sijoittuu tutkijan tehtäviin. Kaikki muu ammattikoulutusta vastaava koulutus on varsinaisista yhteiskuntatieteellisistä opinnoista eristetty erityiskorkeakouluihin (Svenska Social- och Kommunal Högskolan), erillisiin opetusjaostoihin, jotka tähtäävät alempiin tutkintoihin (Tampereen yliopisto) tai muodostamalla käytännöllisiä linjoja (Tampereen tiedotusoppi). Kapea-alaisten ammattitutkintojen muodostamisen lisäksi yhteiskuntatieteilijöiden ammattiin-sijoittumiskanavia on tukittu lainsäädännöllisin toimenpitein. Historian opiskelijoita lukuun ottamatta ei yhteiskuntatieteitä pääaineena lukeneilla ole muodollista pätevyyttä yhteiskuntatiedon opettamiseen kouluissa. Sosiaalityön koulutuskomitea esittää mietinnössään erityistä kapea-alaista sosiaalityön tutkintoa ja vastaavaa erilliskorkeakoulua, mikä sulki yliopistojen sosiaalipolitiikan opiskelijoilta jälleen yhden sijoittumismahdollisuuden.

Nykytilanteen epämielisyys voimistaa pyrkimyksiä pilkkoa yhteiskuntatieteellinen koulutus yritysten tarpeita mekaanisesti palveleviin ammattilinjoihin. Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa on esitetty opetuksen pilkkomista erityisiin "paketteihin", jotka vastaisivat mm. yritysuunnittelijan ja markkinatutkijan tehtäviä. Tampereen yliopistossa on pyritty ammatillisesti suuntautuneen taloudellis-hallinnollisen opetuksen voimistamiseen yhteiskuntatieteellistä opetusta suoranaisesti kurjistamalla.

Historioitsijoiden koulutus on erittäin kapea-alaista. Koska oppikoulujen mahdollisuudet sijoittaa kasvavia historioitsijamääriä ovat huomattavasti heikentyneet ja koska koulutus ei heikon ja suppean metodiopetuksen takia tarjoa opiskelijoille muita sijoittumismahdollisuuksia, vallitsee alalla vakava koulutuksellinen kriisi. Kriisiä kuvaa se, että vuonna 1965 opintonsa aloittaneista oli v. 1972 mennessä vain 9,1 % suorittanut ylemmän kandidaatin tutkinnon.

Kansan enemmistö tarvitsee sosiaalityöntekijöitä, hallintovirkamiehiä, yhteiskuntasuunnittelijoita ja -tutkijoita sekä opettajia, jotka kykenevät erittelemään yhteiskuntaa kokonaisuutena, joka on jatkuvassa historiallisessa muutoksessa. Hajalleen pilkottu yhteiskuntatiede on yhdistettävä monipuolisiksi aineryhmälaitoksiksi. Kaikille yhteiskuntatieteellisen alan akateemisille työntekijöille tulee antaa yhtenäinen tieteellinen ydinpätevyys; eriytyminen tutkijan, suunnittelijan, sosiaalityöntekijän jne. tehtäviin tulee suorittaa projektiopintojen muodossa, jotka avaavat tien teorian ja käytännön laajan yhteisen pohjan ja tehokkaan ammatillisen erikoistumisen yhdistämiseen. Koulujen yhteiskunnallisten aineiden opettamisen tieteellisen tason turvaamiseksi on suomen kielen ja historian yhteisistä lehtoraateista luovuttava ja uskonnon opetus on lakkautettava; opetusministeriön selvityksen mukaan nykyinen tunnustuksellisen uskonnon opetuksen ja historian opetuksen liittäminen samaan lehtoraattiin käytännössä monopolisoi teologeille yli 30 % vuoteen 1981 mennessä avautuvasta historian ja yhteiskuntatieteen opetuksesta. Yhteiskuntatieteilijöille on avattava mahdollisuudet opettaa kouluissa. Historioitsijoiden koulutus on hallinnollisesti ja sisällöllisesti saatettava luonnolliseen yhteyteensä muiden yhteiskuntatieteiden kanssa. Metodinen ja yhteiskuntatieteiden tutkimustekniikkaan liittyvä koulutus on saatava kiinteäksi osaksi historioitsijoiden koulutusta. Kaikessa yhteiskuntatieteellisessä koulutuksessa on historiallinen materialismi kohotettava tieteelliseksi peruskatsomukseksi.

Kansan enemmistö tarvitsee yhteiskuntatieteellisen alan asiantuntijoita, jotka kykenevät näkemään työväenluokan ja sen liittolaisten historiallisen tehtävän suurpääoman vallan murtajina.

SOL antaa täyden tukensa Suomen Yhteiskuntatieteilijöiden Opiskelijoiden Liiton ja Historian Opiskelijoiden Liiton taistelulle kansaa palvelevan yhteiskuntatieteen ja opiskelijoiden etujen puolesta. SOL tukee Westermarck-seurassa toimivia demokraattisia tutkijoita kamppailussa kansaa palvelevan yhteiskuntatutkimuksen puolesta.

Demokraattiseen ja tieteelliseen juristikoulutukseen

Yrittäessään verhota tieteellisyyden kaapuun sen, että oikeus on vain yhden luokan herruuden kirjausmuoto porvarillinen juridiikka joutuu kiinnittämään kaiken huomionsa lainopilliseen muotoon samalla kun lainsäädännön ja oikeudenkäytön taloudellinen ja poliittinen perusta ja sisältö unohdetaan täysin. Yliopistoissa opetettavan porvarillisen oikeustieteen päätehtävä valtiomonopolistisen kapitalismin oloissa onkin verhota koko oikeuden luokkaluonne yhtenäiseen puolueettomaan asuun.

Oikeustieteilijöistä 74 % sijoittuu muualle kuin asianajotoimintaan ja oikeuslaitokseen. Silti pääosa opetuksesta on tarkoitettu tuomioistuinjuristeille. Vain murto-osa juristeista jatkaa tieteellisen tutkimustyön piirissä. Silti oppikirjat on kirjoitettu pääasiassa tieteellistä meriitin hankkimista varten. Ja vaikka vuosittain ilmestyy yli 1000 uutta asetusta ja lakia, juristikoulutuksen päämääränä on mahdollisimman monien lakien tarkka ulkoaoppiminen. Puoli vuosisataa sitten virkamiesten pätevyystutkinnoksi suunniteltu oikeustieteen kandidaatin tutkinto ei sovellu enää juristien muuttuneeseen ammattikuvaan.

Tutkintorakenne on myös suunniteltu 50 vuoden takaisia tarpeita varten — pyrkimyksenä antaa perustietous koko oikeuden alalta. Käytännössä tämä merkitsee mielivaltaisain perustein syntynyttä 14 oppiaineen järjestelmää. Opetettavan aineksen pirstominen pieniin epämielekkäisiin paloihin on omiaan heikentämään opiskelumotivaatiota ja rajoittamaan oikeudellista tutkimusta. Opintojen alkuvaiheessa ei ole metodologisia tai yhteiskuntatieteellisiä yleisopintoja.

Oikeustieteen opiskelusta suurin osa tapahtuu lakipykälän ja niiden tulkintojen ulkolukuna. Huomattava osa opiskelusta tapahtuu opettajapulan ja tilojen vähyyden vuoksi massaluennoilla. Luento-opetusta tukee vain poikkeustapauksessa luentomoniste. On laskettu, että opiskelija saa koko opiskeluaikanaan oikeustieteellisessä tiedekunnassa puhua itse keskimäärin kaksi tuntia.

Suurpääoman etuja ajaa Lakimiesliitto aloitteellisesti erityisesti opintojen rakenteen muuttamisessa ja myös kustannuspolitiikallaan yhdessä Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen kanssa. Finanssoikeuden professori Olli Ikkala on nykyisin Teollisuusliiton johtaja, ja siviilioikeuden professori Ylöstalo valittiin KOP:n hallintoneuvostoon.

Kansan enemmistö tarvitsee juristeja, jotka asettuvat tietoisesti kamppailemaan työtätekevien oikeuksien puolesta suurpääoman mahtia vastaan kaikilla elämänoilla. Oikeustieteen tulee selvittää todellisuutta vastaavasti lakien synty, niiden sovellutuksen merkitys ja lakien vaikutus yhteiskunnassa. On luovuttava pelkästä lain muodollisesta tarkastelemisesta ja kiinnitettävä huomio oikeuden taloudelliseen perustaan. On lisättävä voimakkaasti sosiologian ja kansantaloustieteen kaltaisten aineiden osuutta oikeustieteellisissä tutkimuksissa. On turvattava Oikeustieteellisten opintojen uudistamistoimikunnan esittämän tutkinno uudistuksen periaatteiden pikainen toteuttaminen. On ymmärrettävä oikeustiede yhteiskuntatieteeksi ja yhdistettävä kollektiivinen tutkimustyö opintojen kaikkiin vaiheisiin.

Kansan enemmistö tarvitsee juristeja, jotka paneutuvat selvittämään ja paljastamaan rikollisuuden yhteiskunnallisia syitä ja niiden poistamismahdollisuuksia. Juristikoulutuksen on kohdistettava erityinen huomio suuressa mittakaavassa tapahtuvaan taloudelliseen rikollisuuteen, veronkavalluksiin, keinotteluun, tahallisiin konkursseluihin, jotka aiheuttavat tuhansille työttömyyttä.

SOL antaa tukensa Demokraattiset lakimiehet ry:n toiminnalle kansan valtaenemmistön oikeudellisen aseman turvaamiseksi ja kehottaa kaikkia edistykellisiä juristeja järjestäytymään yhteiseen taantumuksenvastaiseen rintamaan.

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TETEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPÄÄOMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN

Demokraattiseen ja tieteelliseen psykologikoulutukseen

Nykyisessä teollisen kehityksen vaiheessa psykologinen ja sosiaalipsykologinen tieto on muodostunut keskeiseksi työn tuottavuutta kohottavaksi tekijäksi: psykologista tietoa tarvitaan työn tieteelliseen organisointiin ihmisen toimintakapasiteetin ja -motivaation perustalta, ihminen-kone-järjestelmän, koulutettavuuden psykologisten aspektien, ammattitaidon kohottamisen sekä työn mielenterveydellisten aspektien tutkimiseen ja kehittämiseen.

Mielenterveyshäiriöistä on muodostunut huomattava kansantaloudellinen rasite: äärimmilleen kiristetyn työtahdin, heikkojen elinolosuhteiden ja persoonallisuuden kaikinpuolisen kehityksen ehkäistymisen tuottamat mielenterveysvauriot kapitalismissa muodostavat vajaan mielisyyden ohella kansantaloutta eniten rasittavan sairausryhmän. Työkyvyttömyyseläkkeissä mielenterveyshäiriöt ovat selvästi suurin ryhmä kaikista sairauksista.

Tieteellisteknisen kehityksen vaatima koulutuksen tason kohottaminen ja ammattitaidon lisääminen yhdessä lisääntyvän sairastuvuuden kanssa pakottavat muuttamaan sairaalakeskeisen ja korjaavaan työhön pitäytyneen terveydenhoitojärjestelmän myös mielenterveystyön osalta siten, että säilövästä ja eristävästä mielenterveystyöstä siirrytään yhä enemmän palauttamaan työntekijöitä kuntoutuksen kautta työelämään. Psykkiset häiriöt ovat yhteiskunnassa määrällisesti kuitenkin niin suunnattomia että tällainen reformistinen tie ei kykene ratkaisemaan mielenterveysongelmia, vaan peittää niiden syyt. On suuntauduttava mielenterveydellisiä vaurioita tuottavien elin- ja työolosuhteiden muuttamiseen sekä tuottamaan ihmisten kehitysmahdollisuuksia ja yhteiskunnallista tietoisuutta lisäävää psykologista tietoa.

Valtiomonopolistista kehitystä palveleva psykologia Suomessa on sekä määrällisesti että laadullisesti vaatimatonta, mutta paine valjastaa psykologia työn hiontamenetelmien, mainonnan ja markkinoinnin ja monopolien voitontavoittelua palvelevan tuotekehittelyn palvelukseen on jatkuvasti nousemassa. Suomalainen yliopistopsykologia on käytännöstä irrallaan olevaa akateemista psykologiaa. Suurpääoman intressejä toteuttava psykologien koulutus annetaan yliopiston ulkopuolisissa tiukasti pääoman kontrollissa olevissa rationalisointi-, markkinointi- ja työnjohtoinstituuteissa.

Vaikka psykologin ammatti muodostaakin suhteellisen selkeän ammattitavoitteen, on psykologian laitosten kosketus ammattikäytäntöön heikko ja ammatillisia tavoitteita ja kysymyksiä ei psykologian laitosten koulutuksessa käsitellä juuri lainkaan. Suhteeton osuus koulutetaan tutkijoiksi; näistä tutkijantehtäviin sijoittuu vain murto-osa. Nykyinen koulutus ei vastaa muuttuvia ammattitehtäviä eikä kykene enää suuntautumaan keskeisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Tällä hetkellä on erittäin suuri tarve työpsykologeista työsuojelutehtäviin, psykologeista koulujärjestelmän kehittämiseen sekä ennaltaehkäisevään ja konstruktiiviseen mielenterveystyöhön mm. terveyskeskuksissa. Kuitenkaan yli 1000:n valmistusvaiheessa olevan psykologian opiskelijan koulutus ei tuota näissä tehtävissä tarvittavia valmiuksia.

Suomen psykologian laitokset ovat ylikuormitettuja, niiden resurssit ovat mitättömät ja opetuksen taso heikko. Opetus ja tutkimus on vailla suunnittelua, siltä puuttuu kokonaisteoreettinen perusta sekä psykologialle välttämättömät tieteidenväliset yhteydet toisaalta filosofisiin ja yhteiskuntatieteellisiin ja toisaalta luonnontieteellis-teknisiin aloihin ja aineisiin.

Porvarillinen psykologia on Suomessa, kuten kaikkialla kapitalistisessa maailmassa ajautunut umpikujaan. Se ei kykene antamaan vastausta psyykkisen olemuksen koskeviin kysymyksiin, vaan on ajautunut tolkuttomaan. epätieteelliseen ekletisismiin, keskenään ristiriitaisten teorioiden esiintymiseen rinnakkain. Tämä palvelee toisaalta psyykkisten ongelmien psykologisointia, ihmisen epähistoriallista, mystifioivaa irrottamista yhteiskun-

nallisista yhteyksistään ja toisaalta manipulointia, ihmisen käsittämistä ulkoisesti ohjattavana passiivisena tavarana, jolloin sivuutetaan epätieteellisesti ihmisen tietoisuus ja tavoitteinen toiminta.

Psykologian teoreettinen sekasotku sekä laitosten suunnitteleminen tiede ja koulutuspolitiikka luovat perustan pääoman tunkeutumiselle suomalaiseseen psykologiaan. Pirstoutunut koulutus tuottaa pirstoutuneen ammattikäytännön, joka kykenee ainoastaan sopeutumaan vallitseviin olosuhteisiin. Tämän tendenssin torjuminen on mahdollista vain laadullisella koulutus uudistuksella, joka luo edellytykset sekä psykologian teoreettiselle työlle kokonaisvaltaiselta perustalta että ammattikäytännön kehittämiseksi suunnitelmallisen tiede- ja koulutuspolitiikan perustalta.

Kansan enemmistö tarvitsee psykologeja, jotka torjuvat suurpääoman pyrkimykset käyttää psykologiaa voittojensa kasvattajana ja valtansa pönkittäjänä. Psykologeja on koulutettava ihmisen kehitysmahdollisuuksia edistävään konstruktiviseen ja vaurioittavia olosuhteita muuttavaan mielen-terveys-häiriötä ennalta ehkäisevään työhön.

Psykologien peruskoulutusta on huomattavasti laajennettava. Yhteiskuntatieteellisen, filosofisen ja luonnontieteellisen teknisen koulutuksen kehittämisen on psykologialle näitä tieteenaloja syntetisoivana tieteenä välttämätöntä. Mielekkään koulutusohjelman avulla nämä tieteidenväliset yhteydet on kytkettävä elimelliseksi osaksi psykologikoulutusta.

Psykologien ammattikäytäntöä on kehitettävä työtätekevien tarpeiden mukaisesti: on voimakkaasti lisättävä työpsykologiaa, työsuojelua ja koulutusjärjestelmän kehittämistä käsittelevää koulutusta. On kehitettävä koulutusta tuottamaan laaja-alaisia psykologialle keskeisiä ammatillisia valmiuksia kuten kykyä ryhmätyöhön, henkilökontakteihin, kommunikaatioon ja tiedotustyöhön.

Psykologien kouluttaminen demokraattisen ammattikäytännön vaatimusten mukaisesti ei ole mahdollista nykyisenkaltaisilla, etupäässä luennointiin ja tenttilukuun perustuvilla opetusmenetelmillä. Psykologien peruskoulutus edellyttää laboratoriotieteen resursseja; pienryhmäohjausta on tuntuvasti lisättävä. Tämä ei ole mahdollista, ellei opetustiloja ja -välineitä sekä opetus- ja laitospääomaa huomattavasti lisätä.

SOL antaa tukensa Suomen psykologian opiskelijoiden liiton ja Suomen psykologisen seuran ponnisteluille psykologikoulutuksen kehittämiseksi työtätekevien etujen mukaisesti.

Demokraattiseen ja tieteelliseen kielitieteilijöiden koulutukseen

Noin neljä viidennestä maamme yliopistojen kieltenopiskelijoista valmistuu opettajiksi, loput sijoittuvat yleensä kielenkääntäjiksi, tulkeiksi tai kirjenvaihtajiksi. Kieli-instituutit valmistavat supeasti koulutettuja diplomikielenkääntäjiä. Lisäksi kauppakorkeakoulut kouluttavat akateemisia sihtee-reitä.

Kielten opetus on vailla selviä tavoitteita ja heikosti sidoksissa tulevaan ammattikäytäntöön. Kohtuuttomasti painoa pannaan vanhojen kielten ja vanhojen kirjallisten dokumenttien opiskeluun. Myös kaunokirjallisuuden lukeminen on ylimitoitettua. Sitä vastoin tulevan ammattikäytännön kannalta hyödyllinen — esimerkiksi kielten opettajan työtä tukeva — aines on syrjityssä asemassa. Mikä pahinta, opetus ei anna läheskään kelvollista käytännön suullista ja kirjallista kielitaitoa.

Kielten opiskelu on kapea-alaisista. Opetusohjelmista puuttuvat riittävät yhteiskunnalliset ja metodologiset perustiedot. Kapea-alaisuus heijastaa vallitsevaa porvarillista tieteenkäsitystä, joka irrottaa kielen yhteiskunnallisesta taustastaan. Kielitiedettä käsittelevät oppikirjat ovat enimmäkseen anglo-amerikkalaisia; sosialististen maiden kielitieteen saavutuksista puhutaan niukalti.

Opetuksen pedagogiikka on heikkotasoisista. Luento-opetus on hallitsevassa

asemassa, harjoituskurssien opiskelijamäärät ovat liian suuret, ryhmä- ja projektityöskentely on vähäistä, osa opettajista on epäpäteviä, mikä aiheuttaa mm. tehottomuutta kielistudio-opetuksessa.

Eri kielissä annettavan opetuksen määrä on suhteutettava niiden yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Erityisesti venäjän ja muiden slaavilaisten kielten opetusta on lisättävä, jotta kauppa- ja kulttuurisuhteet sekä tieteellistekninen yhteistyö Neuvostoliiton ja muiden SEV-maiden kanssa voi kehittyä suotuisasti.

Kieliaineiden koulutusta on laaja-alaistettava. Kaikille kielten opiskelijoille on annettava riittävät yhteiskuntatieteelliset, filosofiset ja metodologiset perustiedot. Vain tämän pohjalta voidaan opetus saattaa vastaamaan yhteiskunnallisia tarpeita. Sovelletun kielitieteen osuutta on tuntuvasti lisättävä: esimerkiksi kielenopetukseen sovellettua opetusta tai käännosteoreettista ainesta kääntäjäkoulutuksessa. Kontrastilivista — äidinkielen ja vieraan kielen rakennetta vertailevaa — kielitutkimusta tarvitaan niin-ikään kielten opettajien koulutuksessa nykyistä enemmän.

Teorian ja käytännön mielekäs yhdistäminen edellyttää tulevaan ammattikäytäntöön perehtymistä opiskelun osana. Kieltenopettajien auskultointi on korvattava teoreettisiin opintoihin niveltävällä, ohjatulla harjoittelulla.

On luovuttava eräissä kielissä vallitsevasta linjajaosta nykykielen ja kielihistorian linjoihin, mikä itse asiassa merkitsee jakoa opettaja- ja tutkijalinjoihin ja näin vahingollista teorian ja käytännön eriyttämistä.

On torjuttava pyrkimykset standardoida maamme kielitieteellinen koulutus Euroopan Neuvoston välityksellä länsieurooppalaisen mallin mukaiseksi. Sosialististen maiden, etenkin Neuvostoliiton ja DDR:n kielitutkimuksen merkittävät saavutukset on esiteltävä täysipainoisesti.

SOL tukee kielten opiskelijoiden demokraattisia päämääriä asettavaa valtakunnallista järjestäytymistä.

Demokraattiseen ja tieteelliseen taide- ja kulttuurialojen koulutukseen

Maassamme harjoitettava taide- ja kulttuurikoulutus on voimakkaasti käytäntö- ja ammattikeskeistä. Ammattiteorian opetus puuttuu, koska tällaista teoriaa ei juuri ole luotukaan. Alan yleinen peruskoulutus, silloin kun sitä ollenkaan annetaan, on pelkästään yleissivistävää; filosofinen, metodologinen ja yhteiskuntatieteellinen peruskoulutus puuttuu. Koulutuksen suppeus ja ammattikeskeisyys raivaa tietä idealismille ja itsearvoisen "vapaan" taiteen ihannoimille: opiskelijoilta puuttuvat tiedolliset edellytykset kytkeä taide ja kulttuuri yhteiskunnallisiin yhteyksiinsä.

Taideaineiden opiskelun pohjana ei ole juuri minkäänlaista ammattikuvaa lukuun ottamatta eräitä kapea-alaisia, tarkkaan rajattuja tutkintoja kuten Sibeliusakatemian ja Teatterikoulun näyttelijälinjan tutkinnot. Yliopistoissa taideaineet ovat perinteisesti sivuaineita, joille ei pidetä tarpeellisenakaan luoda ammattikuvaa. Hämärää ja jatkuvasti muuttuvaa ammattikuvaa, joka heijastaa koulutuksen yleistä suunnitelmattomuutta, seuraa työllisyyden suuri epävarmuus: esimerkiksi kamerataiteen alalla vallitsee noin 50 %:n työttömyys. Ammattikuvien muodostumista vaikeuttaa entisestään hajajointamisen ja rinnakkaiskorkeakoulujen perustamisen tendenssi.

Läheskään aina opetus ja tutkinnot eivät vastaa käytännön tarpeita. Niinpä esimerkiksi Helsingin yliopiston teatterintutkimuksen linjalla opetetaan ainoastaan draamakirjallisuutta; teatterin tai radio- ja TV-dramatiikan alkeitaakaan ei opeteta.

Taiteen kysymykset esitetään opetuksessa epähistoriallisesti, jolloin taiteen sisäinen kehityslinja jää tavoittamatta; esim. maailmantaiteen historian realistinen perinne ja erityisesti sen etummainen kehitysvaihe sosialistinen realismi jäävät joko selvittämättä tai ne esitetään yksipuolisesti. Kansan enemmistön etujen mukaista on demokraattisen kulttuurin ja taiteen edistäminen. Tämä edellyttää kulttuuriyöntekijöiden, taiteilijoiden ja

tutkijoiden koulutukselta taiteen ja kulttuurin ilmiöiden esittämistä historiallisen kehityksen tuloksina, taiteen sisäisen kehityslinjan avaamista ja nykyisen taide- ja kulttuuritodellisuuden väaristelemätöntä ja monipuolista esittämistä: opetuksesta on poistettava neuvostovastainen aines, sosialistinen realismi ja sosialististen maiden taide- ja kulttuurisaavutukset on esiteltävä totuudenmukaisesti, opetuksen on ulotuttava käsittämään myös olemassa-olevien kansallisten kulttuurien edistykelliset piirteet.

Koulutuksen tavoitteeksi on määriteltävä selkeät ammattikuvat, jotka takaavat todelliset mahdollisuudet toimia kulttuurityöntekijänä, taiteilijana tai tutkijana. Alan ammattiteoriaa on voimakkaasti kehitettävä: eri koulutuspisteissä on käynnistettävä alojen jatkuva tutkimustoiminta.

Kaikille taide- ja kulttuurialan opiskelijoille on taattava laaja yleisammattillinen koulutus, joka selvittää taiteen ja kulttuurin yhteiskunnalliset yhteydet, antaa historiallisen perspektiivin ja metodiset valmiudet. Teorian ja käytännön räikeä erottaminen on poistettava. Teoreettista opetusta on lisättävä kiinteässä yhteydessä alan käytäntöön.

SOL taistelee käsi kädessä Kulttuurityöntekijäin liiton, kulttuurityöntekijäin marxilais-leniniläisen joukkojärjestön kanssa vallankumouksellisen, proletarisen kulttuurin puolesta. SOL antaa tukensa Taideaineiden opiskelijain liiton kamppailulle demokraattisen ja tieteellisen koulutuksen puolesta. SOL taistelee solidaarisesti Taideteollisen korkeakoulun demokraattisen hallinnon ja itsemääräämisoikeuden puolesta.

Demokraattiseen ja tieteelliseen kasvatusalan työntekijöiden koulutukseen

Kasvatusalan työntekijöiksi, opettajantehtäviin, tutkimus- ja suunnittelu-tehtäviin, erilaisiin kouluttajantehtäviin sekä sosiaalikasvatusalan tehtäviin valmistautuvien koulutuksen uudistamisen on tapahduttava kasvatus- ja koulutusjärjestelmän demokraattisen koulutuspolitiikan vaatimuksista käsin. Opettajankoulutus on kehittynyt vailla kokonaisvaltaista suunnittelua, palkkakustannusten minimointipyrkimyksen pohjalta. Tämä on johtanut erittäin pirstoutuneeseen järjestelmään: kaikki eri koulutusasteiden, -muotojen ja opetusaineiden opettajat koulutetaan erikseen. Hajanaisuuden johdosta siirtyminen opettajantehtävästä toiseen on mahdollista ainoastaan aloittamalla opinnot lähes alusta. Suurin osa opettajankoulutuksesta tapahtuu opettajanvalmistuslaitoksissa ja opistotasoisissa oppilaitoksissa ilman välittömiä mahdollisuuksia jatkaa opintoja korkeakouluissa tai laajentaa tutkintoa.

Opettajiksi opiskeleville on muodostettu erityisiä "opettajanlinjoja" ja "opettajanapprobatureita", joista useat ovat supistettuja kursseja ilman välitöntä jatkamahdollisuutta. Vuonna 1955 muodostettiin ns. HuK- ja LuK-välitutkinnot, suppeat tutkinnot opettajankoulutusta varten. Opettajille katsotaan siis riittävän opettamiensa eriyisalojen suppea tuntemus, mikä heikentää kouluopetuksen tasoa.

Opettajankoulutuksessa vallitsee jyrkkä kahtiajako: peruskouluasteen opettajat saavat melko runsaan opetusopillisen koulutuksen, toisen asteen opettajat saavat sitä hyvin niukasti. Koko opettajankoulutus painottuu opetusmenetelmien yksityiskohtien käsittelyyn; nämä jäävät irralleen toisistaan, eikä kasvatusjärjestelmän, koulutuksen ja opettajien työn tavoitteita käsitellä juuri lainkaan. Oppimisprosessia käsitellään yksipuolisesti yksilöpsykologiselta kannalta, jolloin oppilaiden sosiaalisen taustan vaikutus oppimiseen jää syrjään. Näin ollen opettajille ei muodostu edellytyksiä tukea heikommin menestyviä oppilaita oppimisvaikeuksien voittamisessa, mikä osaltaan ylläpitää koulutuksellista eriarvoisuutta. Ne usein vähäiset kasvatustieteelliset opinnot, jotka opettajat suorittavat muusta koulutuksesta irrallaan, eivät juuri tilannetta paranna. Tällä hetkellä kasvatustieteen opinnot käsittävät lähinnä aatehistoriallisista yhteyksistään irrotettua kasvatusopin historiaa, tieteenfilosofisesta perustastaan irrotettua metodiikkaa, kas-

vatusteoriasta ja koulutuspoliittisista tavoitteista irrotettua dialektiikkaa sekä yhteiskunnallisista ja historiallisista yhteyksistään irrotettua yksilöpsykologista kasvatopsykologiaa. Koulutuspoliittisen ja kasvatusteoreettisen aineksen puute riistää opettajien mahdollisuudet vallitsevien koulutus-tavoitteiden, koulutuksen sisällön ja opetusmenetelmien kriittiseen arviointiin ja kehittämiseen. Opettajat eivät kykene itsenäiseen kasvatustieteelliseen ohjaamiseen ja muotoilemiseen, vaan joutuvat sokeasti toteuttamaan vallitsevia opetusohjelmia ja rutilineja.

Erityisesti nykyinen opetusharjoittelu pakottaa opettajiksi opiskelevat keskittymään opetusmenetelmien yksityiskohtiin. Harjoittelun päätteeksi annettava opetustaidon arvosana on kelpoisuustodistuksessa ratkaiseva. Arvostelun kriteerit ovat epämääräiset, mikä mahdollistaa mielivallan.

Opettajien jatkokoulutus on koulutusjärjestelmässämme tapahtuvien muutosten vuoksi keskeisessä asemassa. Kuitenkaan sitä ei ole lainkaan järjestetty lakisääteisesti. Annettava jatkokoulutus on erittäin pinnallista, eikä opettajajärjestöjen järjestämä vapaaehtoinen jatkokoulutus pysty paikkaamaan sen puutteita.

Opettajankoulutuksen puutteiden aiheuttamat ongelmat pakottivat ryhtymään koulutuksen uudelleenjärjestelyyn, mikä tapahtui lakisääteisesti vuonna 1971. Tämä uudistus siirtää peruskoulunopettajien koulutuksen erillisistä laitoksista yliopistoihin, mutta säilyttää kuitenkin pahimmat epäkohdat. Se jättää ammattikoulujen ja aikuiskoulutuksen opettajien koulutuksen edelleen yliopistojen ulkopuolelle. Opettajatutkinnon kaksiportaisuus (HuK- ja LuK-välitutkinnot) säilytetään, opettajankoulutus eristetään yhteiskuntatieteistä ns. opettajankoulutusyksikköön, edelleen turvaudutaan "opettajanlinjoihin" ja "opettajanapprobatureihin", opetusharjoittelu jää oleellisesti ennalleen. Kaiken kaikkiaan opettajankoulutuksen "uudistus" ei poista keskeistä epäkohtaa: yksipuolista keskittymistä opetusmenetelmien ja työtapojen yksityiskohtiin.

Kansan enemmistö tarvitsee kasvatustieteellisen työntekijöitä, joilla on korkeatasoinen, laaja-alainen koulutus. Tämä edellyttää kasvatustieteellisen työntekijöiden koulutuksen yhtenäistämistä: kaikille opettajaryhmille on taattava korkeakoulututkinto; kaikille on taattava laaja yhtenäinen yhteiskuntatieteellinen, luonnontieteellinen ja filosofis-metodologinen peruskoulutus sekä vankka kasvatustieteellinen peruskoulutus. Kasvatustieteellisten työntekijöille on annettava perusteelliset tiedot kasvatustieteiden ja kasvatustieteiden filosofisista ja teoreettis-metodologisista perusteista, kasvatustieteiden ja koulutuksen sosiologiasta, vertailevasta kasvatustieteestä sekä kasvatustieteiden ja koulutuksen taustatieteestä.

Kansan enemmistö tarvitsee päteviä, tieteellisen koulutuksen saaneita opettajia. Kaikkien alojen opettajien on oltava oman opetusaineensa asiantuntijoita. Tämä merkitsee nykyisten suppeiden "opettajanlinjojen" ja "opettajanapprobaturien" sekä HuK- ja LuK-tutkintojen korvaamista täysimääräisellä koulutuksella. Myös ala-asteen opettajien on saatava perusteellinen tieteellinen koulutus. Opettajankoulutuksen kahtiajakautuneisuus on poistettava siten, että ala-asteen opettajat valmistuvat vain kahden tai kolmen aineen opettajiksi. Peruskoulun kahdella alimmalla luokalla opettavat luokanopettajat, jotka koulutetaan yhdessä varhaiskasvatustieteiden kanssa.

Kansan enemmistö tarvitsee pedagogisesti päteviä opettajia. Opettajien keskeisimpänä tehtävänä tulee olla heikosti menestyvien oppilaiden keskitetty auttaminen, oppimisvaikeuksien voittaminen.

Opetusharjoittelu on täysin uudistettava siten, että opettajankoulutuksessa toteutuu teorian ja käytännön yhteyden periaate. Harjoittelun tulee olla perustutkintoon sisältyvä syventävien opintojen jakso, jossa teoreettista tietoa sovelletaan luovasti käytäntöön tieteellisen alan keskeisten piirteiden ja ongelmien omaksumiseksi ja uusien ratkaisumallien kehittämiseksi. Opetustaidon laatuarvostelu on välittömästi poistettava.

On luotava säännöllinen jatkokoulutusjärjestelmä. Opettajien oikeudesta ja velvollisuudesta osallistua lukukaudenmittaisiin jatkokoulutusjaksoihin joka viides vuosi on säädettävä lailla. Osa opettajien kesälomasta on muodostettava säännöllisiksi jatko-opiskelujaksoiksi.

SOL antaa tukensa Demokraattiset koulutyöntekijät ry:lle, Suomen opettajaksi opiskelevien liitolle, Suomen lastentarhaseminaarien oppilaskuntien liitolle ja Suomen auskultantit ry:lle näiden taistelussa kasvatustyöntekijöiden oikeuksien ja paremman koulutuksen puolesta.

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TETEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPAAMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN

3. 4. 3. Kunnolliset työolosuhteet taattava kaikille opiskelijoille

Laajenevalle korkeakoululaitokselle on taattava riittävät aineelliset edellytykset koulutustehtävänsä täyttämiseen. Opetuksen ja opiskelutyön edellytysten turvaaminen on edellytys sille, että korkeakoulutus voi palvella yhteiskunnan demokraattista kehitystä ja opiskelevien tietojen ja taitojen monipuolista kehitystä. Korkeakoulujen riittävien aineellisten toimintaedellytysten takaaminen vastaa yhteiskunnan kehitysvaatimuksia ja vapauttaa korkeakoulut siitä inhimillisten ja aineellisten voimavarojen järjettömästä tuhlauksesta, jota opiskeluolosuhteiden kurjistuminen eräillä aloilla tällä hetkellä aiheuttaa heikon opetuksen, opintojen keskeyttämisen ja hidastumisen kautta.

Resurssien kehittämissuunnitelmat on laadittava koulutustavoitteista käsin

Korkeakoulupoliittista kokonaisuohjelmaa valmistelevan komitean on selvitettävä perusteellisesti resurssien tarve eri opinaloilla ja yksiköissä sekä tehtävä niiden pohjalta selvät suunnitelmat resurssien jaon pohjaksi. Kehittämissuunnitelmien tekemisen ja vähimmäisvaatimusten asettamisen edellyttämä selvitystyö on kytkettävä kiinteästi opetuksen ja tutkimuksen uudistamistyöhön. Resurssien todellinen tarve määräytyy eri alojen ja yksiköiden opiskelutapahtuman luonteesta ja käytetyistä pedagogisista menetelmistä, joiden perustana puolestaan ovat asetetut koulutus- ja opetustavoitteet. On luotava selkeät suunnitelmat myös hallinnon, opetuksen ja tutkimuksen ja kirjastohenkilökunnan lisäämisestä korkeakoulun tehokkaan toiminnan edellyttämälle tasolle. Samoin on meneteltävä laitos-, opetus- ja tutkimusvälinemäärärahojen kohdalla. Erityistä huomiota on kiinnitettävä humanistis-yhteiskuntatieteellisten alojen ilmeiseen jälkeenjääneisyyteen. Myös on eri opinalojen koulutustavoitteista ja työmenetelmistä käsin luotava selkeät vähimmäisvaatimukset ja kehittämissuunnitelmat kirjasto-, pienryhmäopetus-, laboratorio- ja muille opetusaloille.

Luotavat kehittämissuunnitelmat eivät saa kehittämislain miniminormien tavoin rajoittua karkeaan pääaloittaiseen tarkasteluun vaan on eriteltävä eri opinalojen ja opetuskokonaisuuksien resurssitarpeita. Erityisesti on vaadittava luotavaksi vähimmäisvaatimukset tähän asti laiminlyödyille opiskelijoiden ja korkeakoulujen henkilökunnan sosiaali- ja oleskelutiloille, ruokaloille, kahviloille, opiskelijoiden järjestötiloille ja liikuntatiloille.

Kehittämislainsäädännön kohtuuttomuudet on oikaistava välittömästi

Ennen kuin tiedot kokonaisuohjelman selvityksiin perustuvista normeista ovat käytettävissä on erityisesti I pääalan alimitoitettut normit saatava vastaamaan opetuksen kehittämissuunnitelmia. Tämä merkitsee, että opetusministeriön on välittömästi laatiessaan tulo- ja menoarvion laadintaohjeita korkeakouluille varattava näille aloille huomattavasti enemmän resursseja kuin kehittämissuunnitelman normit edellyttäisivät näiden karkeimpien epä-

kohtien pikaiseksi poistamiseksi. Opiskelijapaikan käsite on saatava myös I pääalalla vastaamaan läsnäolevaa opiskelijaa. Samoin on myös pikaisesti ennen korkeakoulutuslain voimaantuloa luotava kehittämisohjelmat hallinto- opetus- ja tutkimusapuhenkilökunnan ja kirjastohenkilökunnan lisäämiselle vastaamaan koulutuksen kehittämistarpeita. Samanlaiset suunnitelmat ja vähimmäistavoitteet on laadittava myös sosiaali- ja järjestötilojen kehittämiseksi.

On luotava toimintaohjelmat resurssioidin perustaksi

On vaadittava selkeitä toimintaohjelmia resurssioidin perustaksi korkeakoululaitoksen kaikilla tasoilla. Näiden ohjelmien hyväksymistä tulee edellyttää laaja ja julkinen keskustelu ja mielipiteiden vaihto. Samoin on suunnittelu- ja laskentajärjestelmää kehitettäessä luotava edellytykset opiskelijapaikasta luopumiseen rerurssioidin perusteena ja siirtymiselle ohjelmabudjetointiin, jossa suunnittelu tapahtuu koulutusohjelmittain ja opintojakoittain.

Fyysinen suunnittelu on kytkettävä koulutustavoitteisiin

Korkeakoulurakennuksia ja tilojen käyttöä suunniteltaessa on annettava nykyistä huomattavasti enemmän painoa rakennuksia käyttävien yksiköiden pitkäjännitteisten toimintasuunnitelmien laadintaan, joiden pohjalta on mahdollista antaa pitkälle viedyt ja suhteellisen yksityiskohtaiset ohjeet rakennusten suunnittelijoille, jolloin opetuksellisesti perusteettomat ratkaisut voidaan välttää.

Opetusministeriön on luotava parlamentaarisesti asetettu suunnitteluelin, joka koordinoi eri korkeakouluissa tapahtuvaa fyysistä suunnittelua.

Opiskelijat ja opettajat taisteluun työolojensa parantamiseksi

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää demokraattisten opiskelijoiden ja opettajien yhtenäistä toimintaa korkeakouluissa ja laitoksilla. Vaatimuksen epäoikeudenmukaisten normien muuttamisesta on noustava kaikilta tasoilta. Opiskelijoiden, heidän järjestöjensä, demokraattisten opettajien ja laitosten hallintoelinten on osoitettava opetusministeriölle konkreettisesti tilanteen järjettömyys ja sen seuraukset. On noustava kasvun pysähdyttämisen politiikkaa vastaan siellä, missä sen vaikutukset selvimmin tuntuvat.

On vaadittava riittäviä luentomonisteita, referaatteja, kirjoja ja muita opetusvälineitä. On vaadittava kaikissa tilanteissa selvitystä siitä, kuinka määrärahoja käytetään.

On vaadittava oikeutta laitoksen määrärahojen käytön demokraattiseen kontrolliin, paljastettava mielivaltainen ja tuhlaileva resurssien käyttö. On vaadittava selviä toimintasuunnitelmia määrärahojen käytön perustaksi ja oikeutta osallistua tavoitebudjetoinnin laadintaan ja laitoksen tilojen käytön suunnitteluun.

On vaadittava jokaiselle laitokselle siellä työskentelevien yhteisiä sosiaalisia tiloja.

On vaadittava varattavaksi huone laitokselta ainejärjestöjen käyttöön.

Milloin laitoksen resurssit ovat riittämättömät, opettajista puute, tilaa liian vähän jne. on laitosneuvostojen, opintotoimikuntien tai ainejärjestöjen yhdessä demokraattisten opettajien kanssa tehtävä selvitys laitoksen kestävämmästä tilanteesta ja toimitettava se korkeakoulun tai oppilaitoksen johdolle ja opetusministeriölle sekä vaadittava seuraavan vuoden budjettiin ja koulutuksen taloussuunnitelmaan muutoksia laitoksella vallitsevan tilanteen helpottamiseksi.

Ylioppilaskuntien on koottava laitoksilla tehty selvitykset resurssitilanteesta ja sen pohjalta osallistuttava voimallisesti seuraavan vuoden tulo- ja menoarvion käsittelyyn oman korkeakoulun osalta, vaadittava sinne välttämättömiä muutoksia ja puuttuvia määrärahoja ja saatettava nämä

vaatimukset kaikkien opiskelijoiden tietoon. Nämä vaatimukset on osoitettava myös suoraan opetusministeriölle ja valtiovarainministeriölle. Ylioppilaskunnan on myös vaadittava oikeutta osallistua budjettiesityksen laatimiseen sen kaikissa vaiheissa.

Ylioppilaskuntien ja tiedekuntajärjestöjen on vaadittava oikeutta osallistua uusien rakennusten ja tilojen uudelleenjärjestelyjen suunnitteluun. On vaadittava riittävästi lukusalipaikkoja, pienryhmätiloja ja laboratoriotiloja lähtien eri yksiköiden toiminnallisista tarpeista. Erityisesti on vaadittava riittävän suurien opiskelijaruokaloiden ja kahviloiden, riittävien liikunta- ja oleskelutilojen saamista mukaan rakennussuunnitelmiin. Mikäli opetusministeriö tai rakennushallitus ne hylkäävät, on se siekailematta paljastettava ja järjestettävä opiskelijat joukkokamppailuun opiskeluolosuhteittensa puolesta.

Suomen ylioppilaskuntien liiton on koottava eri korkeakouluissa ja laitoksilla tehdyt resurssiselvitykset yhteen ja asetettava selkeät ja yksityiskohdalliset vaatimukset valtiovallalle resurssitilanteen parantamiseksi. SYL:n on myös osoitettava, että opetuksen aineellisten edellytysten kohentamiseen tarvittavat varat ovat hankittavissa vain suurpääoman voittoja kaventamalla. SYL:n on organisoitava resurssikampanjoita, joiden aikana opiskelijat ja demokraattiset opettajat kaikissa korkeakouluissa ja laitoksilla kohottavat vaatimuksen opetuksen aineellisten edellytysten puolesta.

SYL:n on aktiivisesti osallistuttava valtakunnan tulo- ja menoarvioesityksen käsittelyyn ja vaadittava siihen resurssiselvitysten pohjalta tarvittavia muutoksia, pyrittävä vaikuttamaan eduskuntaryhmiin ja päätöksentekijöihin sekä välitettävä esitetyt vaatimukset jäsenjärjestöjensä, aineliihtojen ja aineyhdistysten jäsenjoukkojen käsittelyyn.

3. 4. 4. Tiede palvelemaan rauhaa, demokratiaa ja hyvinvointia

Viime vuosina kehittynyt joukkomittainen kamppailu tieteen sisällöstä ja hyväksikäytöstä, rahoitustavasta, kokonaisrakenteesta, kansainvälisen yhteistoiminnan suunnasta sekä hallinnon ja suunnittelun luonteesta on oloisamme uudentyypinen ilmiö. Se liittyy kiinteästi tutkijoiden piirissä tapahtuneeseen poliittis-ideologiseen kehitykseen. Edistyksellisten aatteiden ja tavoitteiden yleistymisen tutkijoiden keskuudessa on seurausta varsinkin nuorempien tutkijoiden kokemasta taloudellisen ja sosiaalisen aseman heikkenemisestä, työnsaannin epävarmuudesta, vallitsevan tutkimuskäytännön tieteelliseltä ja työtätekevien perustarpeiden kannalta epätydyttävästä suuntauksesta. Edistyksellisten virtausten syntyminen on vastausta imperialismin kriisi-ilmiöihin ja sosialismin rakennustyön menestyksiin. Korkeakouluissa opiskelijaliikkeen kamppailu on muodostanut mukaansatempaavan esimerkin ja taistelukutsun myös taajenevalle tutkijoiden joukoille. Edistykselliset tutkijat ovat joutuneet painostuksen ja syrjinnän kohteiksi. Se on vuosikymmeniä tutkimusta hallinneiden porvarillisen ideologian läpituokemien professoreiden vastaus pyrkimyksille yhdistää tieteellisen työskentelyn taidot työtätekevien perusongelmien ratkaisemiseen. Yksityisen teollisuuden rahoittamaa tutkimusta ohjataan yritysten liiketaloudellisten etujen mukaan kantamatta huolta sen seurauksista luonnolle ja työläisille. Valtion tutkimuslaitosten tieteellisistä päämääristä päättää harvalukuisen suurpääoman uskottujen ryhmä tutkimuslaitosten johtajia. Siinä ovat kapitalistisissa maissa vaalittu ”tutkimuksen vapauden” ulottuvuudet.

Edistyksellisten tutkijoiden ja opiskelijoiden on kiinnitettävä tiedepoliitikassa huomio seuraaviin seikkoihin:

- tieteen metodologiaan,
- perustutkimuksen ja sovelletun tutkimuksen välisiin suhteisiin,

**3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TIETEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPÄÄOMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN**

- siihen, kenen etuja tutkimuksen tulosten soveltaminen palvelee,
- tieteen instituutioihin ja niiden hallintoon.

Tieteen metodologiassa SOL:n lähtökohtana on marxismi-leninismi. Se merkitsee uskonnollis-mytologisesti ja idealistisesti värittyneiden tulkintojen torjumista; ilmiöiden tutkimista niiden järjestelmien ja prosessien osina, joihin ne kuuluvat ja pirstoutuneeseen faktatietoon tähtäävien näennäistieteellisten metodologioiden hylkäämistä; arvojen ja tosiasioiden dialektiikan hallintaa; yhteiskunnallisen todellisuuden ja tiedemiesten yhteiskunnallisen vastuun oikeaa näkemistä. Metodologian johtotähdeksi on asetettava puoluekantainen objektiivisuus: SOL taistelee työväenluokan rinnalla objektiiviseen tietoon pyrkien rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta.

Perustutkimuksen ja sovelletun tutkimuksen välistä suhdetta kehitettäessä on pidettävä lähtökohtana sitä, että Suomi ei jää tutkimuksen "kehitysmaaksi", imperialistisilta valtioilta perustutkimuksen murusia anelevaksi ja kapeaa, soveltavaa, kapitalistien lyhyen tähtäimen voittopyrkimyksiä palvelevaa tutkimusta harjoittavaksi maaksi. Perustutkimuksessa jonka tulosten soveltamiskelpoiset seuraamukset paljastuvat usein vasta pitkän ajan kuluttua ja joka siitä huolimatta vaatii usein suuria investointeja, on kansainvälinen yhteistyö välttämätöntä. Yhteistyö imperialististen maiden kanssa ei saa johtaa siihen että tehdyt tutkimussopimukset sitovat Suomen tutkimuspolitiikan NATO:n ja EEC:n tutkimuspolitiikan vanaveteen tai että Suomesta tulee suurten imperialististen maiden tutkimustyön äänetön yhtiökumppani ja alihankkija. Yhteistyötä socialististen maiden ja ennen muuta Neuvostoliiton kanssa on lisättävä; sopimukset socialististen maiden kanssa solmitaan tasavertaisuuden pohjalle ja socialististen maiden tutkimus on suunnattu palvelemaan kansan etuja. YK:n ja sen alajärjestöjen piirissä kehitettäviä edistyksellisiä tutkimusohjelmia Suomen on parhaansa mukaan tuettava.

Kansainvälisen yhteistyön perus- ja muun tutkimuksen alueella on kaikissa olosuhteissa perustuttava julkisiin sopimuksiin, joita valvovat eduskunta, demokraattisessa valvonnassa oleva tutkimuksen suunnittelun keskusyksikkö ja demokraattisesti uudistettujen korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten hallintoyksiköt.

Suomen sisäisessä tutkimuspolitiikassa on torjuttava se vaara, että valtion rahoittamat laitokset harjoittavat lähes pelkästään perustutkimusta ja monopoliin valvonnassa oleviin laitoksiin keskittyä sovellettu tutkimus. Demokraattisessa valvonnassa oleviin laitoksiin on keskitettävä sekä perus- että sovelletun tutkimuksen pääosa. Vain niin voidaan varmistua siitä, että sekä perus- että sovellettu tutkimus palvelee tieteen ja demokratian kannalta keskeisiä päämääriä.

Sovelletussa tutkimuksessa on asetettava työtätekevien joukkojen tarpeet etusijalle. Tutkimuslaitosten hallinto on demokratisoitava.

Teknis-luonnontieteellinen tutkimus hyvinvoinnin ja luonnon tasapainon asialle

Teknis-luonnontieteellisen tutkimuksen lähtökohtana tulee olla työtätekevien elinehtojen parantaminen. Se edellyttää tutkimuksen kiinteää yhteyttä talous-, teollisuus- ja koulutuspolitiikkaan sekä yhdyskuntasuunnitteluun. Tärkeä vaatimus on, että teknis-luonnontieteellisen tutkimuksen edesauttamat muutokset tuotannossa ja elinympäristössä ovat sopusoinnussa luonnon tasapainon kehityksen kanssa.

Nykyään maassamme harjoitettava teknis-luonnontieteellinen tutkimustyö ei vastaa näitä vaatimuksia. Sitä leimaa yksipuolinen painottuminen suur yritysten työn tuottavuuden kohottamispyrkimyksiin ja liiketaloudellisesti laskelmoituun kehitystyöhön. Teknis-luonnontieteellisessä tutkimuksessa on suurelta osin syrjäytetty terveellisen elin- ja työympäristön ja työntekijäin kannalta kunnollisten työolosuhteiden vaatimukset. Maassamme harjoite-

taan sotilaallisia ja väkivaltaisia tarkoituksia palvelevaa teknis-luonnontieteellistä tutkimusta, tosin vähemmän kuin muissa imperialistisissa maissa. Teknis-luonnontieteellinen tutkimus on pirstoutunut. Sadoissa eri tutkimuspisteissä suoritetaan keskenään koordinoimatonta, yleensä vain yksittäisen suuryhtiön voitontavoittelua tukevaa tutkimusta. Maamme luonnontutkimuslaitosten ja niiden käytöstä ei tehdä pitkäjänteisiä selvityksiä.

Kiireellisinä ja laajamittaisina tieteidenvälisinä tutkimusprojekteina on

- laadittava täydellinen selvitys maamme mineraali- ja muista luonnontutkimuslaitosten, tosin vähemmän kuin muissa imperialistisissa maissa.
- laadittava selvitys maamme energiapolitiikan vaihtoehtoista, erityisesti ydinvoimaloiden kehittämisestä ja niiden turvallisuustekijöistä,
- suoritettava täydellinen kartoitus maan, veden ja ilman tilasta,
- laadittava suunnitelma asutuksen lieventämiseksi siten, että kaikille työtätekeville on tarjolla kunnolliset asunnot kohtuulliseen hintaan. Rakentamis- ja kunnallistekniikan edullisten ratkaisujen tutkimista on voimakkaasti lisättävä,
- selvitettävä asutuskeskusten kulkuyhteyksiin liittyvät ongelmat siten, että liikkuminen tulee turvallisemmaksi, nopeammaksi ja halvemmaksi,
- kehitettävä yhdyskuntasuunnittelun teoriaa, joka mahdollistaa asutuskeskusten tasapainoisen suunnittelun ja työtätekevien elinympäristön laadun parantumisen,
- lisättävä työolosuhteiden, työmenetelmien ja työturvallisuuden tutkimusta työtätekevien edun mukaisesti.

Maatalous-metsätieteellinen tutkimus työtätekevän viljelijäväestön etujen puolelle. Elintarvikkeiden laadun kohottamiseen ja tuotantokustannusten alentamiseen sekä metsien käytön monipuoliseen tehostamiseen.

Maatalous-metsätieteellisen tutkimuksen tulee palvella työtätekevän viljelijäväestön työn helpottamiseen ja sen tuottavuuden kohoamiseen tähtääviä toimenpiteitä, parantaa elintarvikkeiden laatua ja alentaa niiden kustannuksia sekä tähdätä metsien moninaiskäytön kehittämiseen puuraaka-aineen kasvun tehostamisen ohella.

Maatalous-metsätieteellinen tutkimus on kuitenkin alistettu maatalouden suurtuottajien ja jalostusmonopolioiden sekä puunjalostusyhtiöiden tarpeille. Metsätieteellinen tutkimus on keskittynyt yksinomaan puunjalostustehtaiden raaka-ainetarpeen tyydyttämiseen. Työtätekevien monipuolisia virkistämistarpeita ei ole tutkimustyössä huomioitu. Maataloustekniikan kehitystyö suuntautuu suurviljelijöiden työmenetelmien tehostamiseen ja maatalouskoneita tuottavien suuryritysten voittojen lisäämiseen. Maatalousyritysten kannattavuustutkimuksissa laiminlyödään pien- ja keskisuurten viljelijöiden tarpeet. Maatalouden kansantaloudellisen tutkimuksen päämääränä on rakennerationalisoinnin edistäminen ja liikatuotanto-ongelman ratkaiseminen pienviljelijäväestön kustannuksella. On lisättävä maatalouden tuottavuuden ja tuotteiden laadun kohottamiseen tähtäävää tutkimusta, mutta sen lähtökohtana on oltava pientalustalouden toimeentulon tuntuva kohottaminen. Tämänmukaisesti on edistettävä pienviljelmille ja niiden yhteistoimintaan soveltuvia uusia ja edullisia työmenetelmiä. Maatalouden tuottavuustutkimuksen painopisteen on kohdistuttava pien- ja keskisuurten viljelijöiden taloudellisiin ongelmiin. Liikatuotantoa ja rakennerationalisointia tutkivilla aloilla tulee olla päämääränä pientalustalouden etujen turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Metsäntutkimusta on voimakkaasti monipuolistettava siten, että metsien puutuotannon tehostamisen ohella metsien muuta hyödyllistä tuottoa voidaan tehostaa ja niiden virkistyskäyttöä lisätä. Puunjalostusmonopolioiden asema ja vaikutus metsäpolitiikkaan on selvitettävä perusteellisesti ja julkisesti.

Elintarvike- ja ravitsemustutkimus on suuntautunut elintarviketeollisuuden kaupallisten voiton maksimoimispyrkimysten mukaan sekä yksityisten ko-

tien ruoantuotannon hoitamiseen. Kaikki ravintoa koskeva tutkimus tulee 1) suunnata väestön enemmistön ravitsemusolojen parantamiseen, 2) joukko-ruokailun tason kohottamiseen, 3) elintarviketuotannon laadun valvontaan ja 4) tuotannon kehittämiseen hintojen alentamiseksi.

Lääketieteellinen tutkimus suunnattava sairauksien ennaltaehkäisemiseen

Lääketieteellisen tutkimuksen ja sairaanhoidon perustana on ollut hoito- ja tapauskeskeinen sairauskäsitys. Lääketieteen tutkimuslaitokset, sairaalat ja lääke- ja sairaalalaiteteollisuus ovat muodostaneet toisiinsa kietoutuneen etupiirin, joka on taloudellisesti hyödyttänyt ennen muuta lääke- ja laite-teollisuuden suuromistajia — usein lääketieteen professoreita ja johtavia lääkäreitä. Lääketieteelliset menetelmät eivät ole virheellisen tutkimus-suuntauksen vuoksi kyenneet tehokkaaseen sairauksien ennaltaehkäisemiin, koska sairauksien laaja-alaisia syy-yhteyksiä ei ole pyritty selvittämään. Valtion tiedepoliittisissa elimissä on määritelty painopistealueiksi sydän- ja verisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ja psyyken ja hermoston sairaudet. Tutkimusmenetelmiä koskevat maininnat osoittavat, ettei nykyiseen tutkimuskäytäntöön aiota aikaansaada muutosta, koska esitysten mukaan ongelmia pyritään tutkimaan lääketieteellisten tiedekuntien tieteenalakohtaista jakoa noudattaen. Tämä heijastaa edelleen lääke- ja sairaalalaiteteollisuuden etuja — ei sairauksien ennalta torjumisen vaatimuksia.

Sairauksia on tutkittava erottamattomassa yhteydessä niiden syihin. Tämänmukaisesti lääketieteellinen tutkimus tulee jakaa seuraaviin, laajoista tieteidenvälisistä projekteista koostuviin lohkoihin: on tutkittava työympäristöstä aiheutuvien sairauksien todelliset syyt. Näin on selvitettävä kaikkien ammattiperäisten sairauksien (mm. ihottumat, meluhuonokuuloisuus, erilaiset stressisairaudet, kulumissairaudet, pölykeuhkot, työtapatuimat) syy-yhteydet. Tutkimuksen kehittyessä teknis-luonnontieteellisen tutkimuksen ja kehittäilytyön kanssa harjoitettavalla yhteistyöllä edetään ammattiperäisten sairauksien syiden poistamisessa.

On tutkittava elinympäristöstä aiheutuvien sairauksien aiheuttajat (mm. liikenne, elinympäristön saasteet, erilaiset materiaalit, kaupungistuminen). Tämän lohkon tutkimustyötä kehitetään teknis-luonnontieteellisten alojen ja yhdyskuntasuunnittelun alan tutkijoiden kanssa harjoitettavalla yhteistyöllä. On selvitettävä elämäntapojen vaikutuksia terveyteen. Syy-yhteydet koskevat mm. ihmisen liikunta- ja ravintotottumuksia, levon ja työn kysymyksiä. Kiinteä yhteys maataloustieteelliseen ja luonnontieteelliseen tutkimukseen avaa tieteellisen tien terveiden elämäntapojen paikantamiseen. On tutkittava kuntoutukseen liittyviä ongelmia, mikä koskee sairauksien kuntoutusmenetelmien kehittämistä.

Tämän ohella harjoitettava sairauksien lääketieteellisten hoitomenetelmien kehittäminen on luonnollisesti edelleen tärkeä lääketieteellinen tutkimuskohde.

Yhteiskuntatieteet ja humanistiset tieteet tutkimaan yhteiskunnallista todellisuutta

Porvarilliselle tutkimukselle ominainen kokonaisvaltaisuuden puute näkyy selvimmin yhteiskunta- ja humanististen tieteiden alueella: nämä tieteet ovat pirstoutuneet lukuisiksi "tieteenaloiksi", jotka tutkivat ilman keskinäistä koordinaatiota yhteiskunnan erilaisia osailmiöitä ja inhimillisen käytäytymisen eri puolia. Nämä tieteenalat eivät ole kyenneet hahmottamaan tutkimiaan ilmiöitä kokonaisuuksina — niille ovat jääneet käsittämättömiksi yhteiskunnan kehityksen lainalaisuudet. Yhteiskunta- ja humanistinen tutkimus on lähinnä joko käytännössä merkityksetöntä näpertelyä toisarvoisten ilmiöiden parissa tai puhtaasti porvarillista ideologiaa kehittävää "tutkimusta". Toisaalta yhä suuremman merkityksen saa näiden tieteiden

käyttö valtiomonopolistisen sääntely- ja suunnittelutoiminnan teoreettisen ja empiirisen pohjan luomisessa sekä kapitalistisen yhteiskunnan säilyttämistä palvelevissa markkinointia ja mainontaa edistävissä tutkimuksissa; 1960—70-luvun vaihteessa käytettiin yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen rahaa n. 25 milj. markkaa vuodessa, kun mainontaan kului 500 milj. mk vuodessa.

Yhteiskunta- ja humanististen tieteiden kriisin purkamisen ensimmäisenä ehtona on näiden tieteiden pirstoutuneisuuden voittaminen. Tutkimuksen ojelmonnissa on korostettava yhteiskunnan todellisuudessa esiintyvien monimutkaisten, systeemiluonteisten kokonaisongelmien merkitystä. Tutkimuskohteiden kiireellisyysjärjestys määräytyy sen mukaan, mikä on keskeisintä kansan valtaenemmistön etujen kannalta kulloisessakin kehitysvaiheessa. Esimerkkinä siitä miten yhteiskuntatieteellinen projekti on laadittava voi toimia Sosialistisen opintoneuvonta- ja tutkimuskeskuksen vuonna 1972 aloittama tutkimusprojekti Valtiomonopolistinen kapitalismi Suomessa. Tässä projektissa eri alojen tutkijoiden ja opiskelijoiden, yhtenäisen suunnitelman ohjaaman työn avulla selvitetään yhteiskuntamuodostumamme objektiiviset peruspiirteet ja kehitetään siihen liittyvää teoriaa. Tässä projektissa konkreettiset ilmiöt pyritään jäsentämään yhtenäisen teorian pohjalta ja yhtenäinen teoria antaa myös yksilöllisille — usein satunnaisilta tuntuville ilmiöille — niiden objektiivisen, lainmukaisen paikan.

Filosofiassa on analyttisen filosofian ylivalta murrettava ja keskeinen asema annettava edistykselliselle, luokkataistelun ja tieteen käytäntöä palvelevalle filosofiselle tutkimukselle. Tämä merkitsee, että marxismi-leninismi saa teorian ja käytännön väliset suhteet oikein hahmottavana, arvojen ja tosiasioiden välisen dialektiikan hallitsevana, tieteellistä tutkimusta ja poliittista taistelua ohjaamaan kykenevänä filosofiana keskeisen aseman.

Historian tutkimus on nähtävä yhteiskuntatutkimuksen oleellisena osana — historia on yhteiskuntatiede. Porvarillinen historian tutkimus kieltää aika-kautemme perussisällön, maailmanlaajuisen siirtymisen kapitalismista sosialismiin ja joutuu samalla kieltämään ylipäänsä maailmanhistorian lainmukaisuuden ja yhteiskunnalliset lait. Tämä johtaa kyvyttömyyteen luoda yhtenäistä tutkimusmetodologiaa ja esittää tieteellistä historiankuvaa.

Historian tutkimuksessa on välttämätöntä kokonaisvaltaisten teoreettis-metodologisten perusteiden luominen ja niiden soveltaminen ennen muuta Suomen historian tutkimuksessa. Olennaisen tärkeätä on paitsi osallistuminen tieteellisen, koko maailmanhistorian kattavan historiankuvan luomiseen, jota työtä vievät eteenpäin sosialististen maiden tutkijat ja monet edistykselliset tutkijat kaikkialla maailmassa, ennen kaikkea Suomen valtakumouksellisen ja demokraattisen liikkeen historian tutkiminen sekä Suomen kapitalismin ja monopolisoitumisen tutkiminen.

Sosiaalitieteiden kytkeminen entistä tiivimmin valtiomonopolistiseen sääntelyyn on estettävä. Sosiaalitieteiden alueella on toisaalta rakennettava yleistä teoriaa, toisaalta tutkittava konkreettisesti sosiaalisia prosesseja suomalaisen kapitalismin oloissa. Yhteydet historiaan ja taloustieteeseen on pidettävä kiinteinä.

Taloustieteet on suunnattava kapitalistisen voiton maksimoinnin ja kriisien manipuloinnin ongelmista 1) perustavaan teoreettiseen työhön, 2) suomalaisen kapitalismin ja valtiomonopolistisen kapitalismin erittelyyn, 3) kansan valtaenemmistön etujen mukaiseen tuotannon ja kaupan ongelmien tutkimukseen.

On selvittävä sellaisia tärkeitä kansantalouden ongelmia kuin keskittyminen ja monopolisoituminen, Suomen asema imperialismien reunamaana, imperialistisen integraation merkitys ja vaikutus, luokkarakenne ja sen muutokset, valtion taloudellinen luonne ja merkitys, valtiomonopolistinen sääntely, työväenluokan asema ja sen muutokset, ympäristötaloudelliset kysymykset. Sosialististen maiden talouden tutkimus on saatava voimakkaaseen nousuun. Edelleen on selvittävä maamme edellytyksiä tuotannon laajen-

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TETEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPAOMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN

tamiseen ja monipuolistamiseen, on tutkittava maamme asemaa ja mahdollisuuksia kansainvälisessä työnjaossa. Erityisesti on selvitettävä mahdollisuuksia tuotannollisen ja kaupallisen yhteistyön kehittämiseksi Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa. Lisäksi on tutkittava tuotannon demokraattisen ohjaamisen mahdollisuuksia.

Oikeustieteissä on lopetettava tutkimus, joka suuntautuu porvarillisen oikeusideologian kehittämiseen ja kapitalistiluokan etujen mukaiseen lakien valmisteluun, soveltamiseen ja tulkintaan. On selvitettävä lainsäädännön merkitys Suomen valtiomonopolistisessa kapitalismissa, on voimistettava lakien demokraattista tulkintaa ja vaikutettava tutkimuksella demokratiaa lisäävien lakien säätämiseen.

Psykologista tutkimusta on kehitettävä tieteidenvälisinä projekteina, joissa ihmisen psyykkistä kehitystä, toimintaa ja psyykkisiä häiriöitä tutkitaan konkreettisisissa yhteyksissään.

- Tuotannollis-organisatorisella ongelmalohkolla on tutkittava ihmisen havainto- ja toimintakapasiteettia sekä työolosuhteita työterveyttä ja -turvallisuutta silmällä pitäen. On tutkittava työtehtävien ja työn luonteen vaikutusta kokonaispersoonallisuuden kehitykseen. On kehitettävä yleistä teoriaa inhimillisestä työstä ja on tutkittava ihminen—kone-järjestelmän kehittämistä lähtien ihmisen hyvinvoinnin edistämisestä, ihmisestä työn subjektina. Automatisoituvan tuotannon vaikutukset ihmisen kokonaispersoonallisuuteen on otettava vakavan tutkimuksen kohteeksi.
- Kasvatuksellis-koulutuksellisella ongelmalohkolla on tutkittava elinolosuhteiden vaikutusta tietoisuuden kehitykseen ja koulutettavuuteen. On selvitettävä oppimis- ja opettamisongelmien laatua, tuotettava tietoa oppimisvaikeuksien voittamiseksi, persoonallisuuden kehityksen tueksi sekä koulutusjärjestelmän kehittämiseksi.
- Terveystieteiden alueella psyykkisiä häiriöitä on tutkittava yhteiskunnallisissa yhteyksissään perheen elinolosuhteiden, luokka-aseman ja työolosuhteiden tuloksena. Erityisen suuri huomio on kiinnitettävä psyykkisiä häiriöitä tuottavien olosuhteiden muuttamiseen.
- On lisättävä psykologista perustutkimusta elimellisessä yhteydessä psykologikoulutukseen ja konstruktiiivisen sekä ennaltaehkäisevän psykologisen tiedon tuottamiseen.

Estetiikan ja taiteiden tutkimuksen alueella on irtauduttava nykyisestä lohkoutuneesta meriittitutkimustraditiosta. Peruslähdekohdaksi on otettava periaate tutkia taiteen, sen eri lajien ja muotojen syntymisen ja kehittymisen lakeja, taiteen suhdetta todellisuuteen, taiteellisen luomistyön metodeja sekä ihmisten esteettisen tiedostamisen syntymisen ja kehityksen lakeja historiallis-yhteiskunnallisissa yhteyksissään. On siirryttävä kuvailevasta tutkimuksesta selittävään. Tutkimuksen tärkeinä kohdentamisalueina on nähtävä kulttuuriperinnön tutkimus, parhaillaan syntyvän taiteen ja kirjallisuuden kattava tutkiminen eri yhteiskuntamuodostumissa, Suomen demokraattisen ja työväen taideperinteen tutkimus sekä nykyisin harjoitettavan taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus.

Kielitieteissä on siirryttävä muinaiskielten ja vanhojen kirjallisten dokumenttien tutkimisesta ja näpertelevästä meriittitutkimuksesta perustavanlaatuisten ongelma-alueiden selvittämiseen. Tällaisia ovat soveltava kielitiede, kielen rakenne, kieli yhteiskunnallisena ilmiönä ja kielitiede koneellisessa kielenkääntämisessä. Kielitiede on nähtävä oleellisena osana laajaa informatiikan tutkimusta.

Tutkimusvaroja lisättävä — kansanvaltaista ohjausta voimistettava

Vain tutkimushallinnon ja sen suunnitteluyksiköiden demokratisoiminen voi luoda edellytykset tieteellisen toiminnan laajoissa puitteissa tapahtuvalle tarttumiselle työtätekevien perusjoukkojen polttaviin ongelmiin. Tämän vuoksi asettuu seuraavia tehtäviä hallinnon demokratisoimiseksi:

- korkeakoulujen koko toiminnan hallinto on järjestettävä yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden pohjalta,
- korkeakouluille osoitettavia tilaustutkimuksia koskevaa päätäntävaltaa ei pidä jättää professoreille eikä ministeriöiden virkamiehille, myös nämä päätökset on annettava uudistettujen korkeakoulujen demokraattisesti valituille elimille, laitosten on valmistettava omaa alaansa koskevat julkiset tutkimussuunnitelmat,
- valtion tutkimuslaitosten sisällä on lisättävä alempien tutkijoiden ja muun henkilökunnan vaikutusvaltaa, jotta heidän kauttaan välittyvä kokemus työtätekevien ongelmista heijastuisi välittömästi tutkimusta ohjaavissa elimissä ja irrottaisi laitosten tutkimustoimintaa monopolien tukemisesta kansan varoilla,
- teollisuuden ylläpitämissä tutkimuskeskuksissa yritysten työläisten vaikutusvaltaa on olennaisesti lisättävä. Toteutettuna rinnan työläisten vaikutusvallan lisäämisen kanssa yritysten yleisessä hallinnossa uudistus loisi edellytyksiä kamppailun kehittämiseksi yritysten tutkimusten suunnasta,
- valtion tiedettä ohjaavassa keskushallinnossa on muodostettava Suomen Akatemiasta tai mahdollisesti perustettavasta eri tieteenalat kattavasta instituutiosta koko valtion tutkimussuunnittelun keskusyksikkö, joka laatii eduskunnan päätäntävallalle alistettavat tiedepoliittikan lyhyen ja pitkän tähtäyksen suunnitelmat työtätekevien, heidän järjestöjensä, tutkijoiden ja tutkimusyhteisöjen esitysten pohjalta. Tähän liittyen Akatemian tai vastaavan instituution kokoamisperusteet demokratisoidaan ja nykyään vain suurpääomaa hyödyttävä Tiedeneuvosto työtätekevien kannalta olisimme tarpeettomana ministereiden ja "elinkeinoelämän" edustajien kabinetina lakkautetaan.

Näiden suuntaviivojen mukaisesti on lisättävä valtion tutkimusrahoitusta: uudistukset luovat edellytyksiä nykyisten ja lisävarojen kansanvaltaiselle ohjaamiselle ja sitä vastaavien demokraattisten tutkimusohjelmien laadinnalle ja hyväksymiselle eduskunnassa työtätekevien kontrollin alaisuudessa. Suomen harjoittama tutkimusyhteistyö EEC-maiden ja muiden imperialististen maiden kanssa on välittömästi selvitettävä julkisuudessa.

Sosialististen maiden, erityisesti tieteen voimakeskuksen Neuvostoliiton kanssa on laajennettava tieteellistä yhteistyötä kaikilla aloilla mm. TTT-sopimuksessa ilmaistujen periaatteiden pohjalta. Opiskelijajärjestöjen on yhteisin toimin perehdyttävä kunnollisesti Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden tutkimusperinteeseen ja -tuloksiin, koska se luo välttämättömiä edellytyksiä aloitteellisuudelle kahden- ja monenkeskisten tutkimusyhteistyön konkreettisten suunnitelmien laatimiselle. Kanssakäyminen Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden tutkimusyhteisöjen kanssa avaa Suomen suhteellisen rajoittuneen tieteellisen kapasiteetin oloissa tasaveroisen osallisuuden todellisessa suurttutkimuksessa, jonka päämääränä on rauhan, demokratian ja hyvinvoinnin edistäminen.

Tutkimus on kaikilta osiltaan suunnattava palvelemaan rauhaa, demokratiaa ja työtätekevien hyvinvointia.

- Opiskelijoiden on vaadittava kaiken sotilaallisen, äärioikeistolaisen, sotaa ja fasismia ihannoivan tutkimustyön lakkautamista.
- Opiskelijoiden on vaadittava yliopistoilla tehtävän tyhjänpäiväisen ja yhteiskunnalliselle todellisuudelle vieraan meriittitutkimuksen lakkautamista.
- Opiskelijoiden on vaadittava tiedettä itseään koskevan tutkimuksen lisäämistä palvelemaan tieteellisten resurssien ohjaamista työtätekevän väestön etujen mukaisesti.
- Opiskelijoiden on vaadittava kaiken tieteellisen työn sekä kaikkien tutkimustulosten julkisuutta.
- Opiskelijoiden on vaadittava tieteen suuntaamista keskeisten yhteiskunnallisten ongelmien tutkimiseen ja tutkimuksen jäykän hierarkian

murtamista. Tällaisia aiheita ovat ennen kaikkea luonnonvarojen järkipäriäinen käyttö, ihmisten elinympäristön ja työolosuhteiden ongelmat, ihmisten fyysisen ja psyykkisen olotilan tutkiminen yhteydessä yhteiskuntaelämän todellisuuteen sekä työtätekevän väestön etujen mukaiset kulttuuripalvelut.

Tuki tiedetyöntekijöiden demokraattisille järjestöille

Sosialistinen Opiskelijaliitto pitää korkeakoulujen ja muiden tieteellisten instituutioiden tiedetyöntekijöiden demokraattisia järjestöjä keskeisenä tärkeinä tekijöinä rintamassa, joka kamppailee kansan etujen mukaisen tiede- ja koulutuspolitiikan puolesta. SOL kannustaa jäseniään ja kaikkia edistyksellisiä opiskelijoita yhteistyöhön näiden järjestöjen kanssa ja kehottaa kaikkia tiedetyöntekijöitä järjestäytymään kamppailuun etujensa puolesta. Tärkeimmäksi edistyksellisten tiedetyöntekijöiden järjestöksi on viime vuosina muodostunut Suomen Tiedepoliittinen yhdistys (TIEPO). Tämän järjestön joukkopohjan ja voiman kasvattaminen on kaikkien demokraattisten voimien tärkeä tehtävä. Samalla on voimistettava demokraattisten tutkijoiden toimintaa ja vaikutusta eri alojen tieteellisissä seuroissa. Muutamat näistä ovat jo astuneet demokraattisen kehityksen tielle ja aloittaneet merkittävän työn oman tieteenalansa tutkimus- ja koulutuspolitiikan kehittämiseksi.

Edistyksellisten tiedetyöntekijöiden maailmanlaajuinen toimintayhtenäisyys on välttämättömyys imperialismin väärinkäyttäessä tieteellistä tutkimusta yhä laajemmassa mittakaavassa eri puolilla maailmaa. On ryhdyttävä luomaan edellytyksiä suomalaisten tiedetyöntekijöiden organisoitumiseksi TIEPON välityksellä maailman tiedetyöntekijöiden demokraattiseen liittoon, World Federation of Scientific Workers'iin (WFSW).

3. 4. 5. Demokraattiseen, työväestöä palvelemaan korkeakouluun — kansanvaltaiseen suunnitteluun

Korkeakoulut rauhan ja edistyksen palvelukseen

Korkeakoulujen hallinnon muuttaminen demokraattiseksi on välttämätön edellytys, jotta korkeakoulut voitaisiin muuttaa suurpääoman taantumuksellisten pyrkimysten ja professoreiden pyyteiden palvelijoista rauhan ja edistyksen puolustajiksi. Professorivaltainen hallinto, joka takaa oikeistovoimien ylivalvan korkeakouluissa, estää korkeakouluja toimimasta kansan enemmistön etujen mukaisesti.

Korkeakoulujen on suunnattava toimintansa ulospäin. Korkeakoulujen on ensinnäkin sitouduttava rauhan palvelijoiksi opetuksessa, tutkimuksessa ja yhteyksissään. Tieteellistä vaihtoa ja yhteistyötä tulee korkeakoulujen harjoittaa maailman rauhan voimien kanssa, kiinteässä yhteistyössä rauhanpuolustajien maailmanlaajuiseen liikkeeseen. Toiseksi korkeakoulujen on suuntauduttava palvelemaan työtätekevää väestöä sen konkreettisista tarpeista käsin. Korkeakoulujen on ratkaistava työtätekevän väestön ongelmia tutkimalla työväenluokan tarpeista lähteviä kysymyksiä. Työväenluokan aatemaailmaa ja tarpeita käsittelevää opetusta on saatava korkeakouluihin. Korkeakoulujen koulutustavoitteissa on lähtökohdaksi asetettava työläisten kriteerit ammattipätevyydelle. Korkeakoulujen on kehitettävä käytännön yhteistyötä työläisten kanssa tarjoamalla heille kulttuuripalveluksia jne. Korkeakoulujen on palveltava työväenluokkaa ja ohjattava opiskelijat heti opintojensa alusta kosketuksiin työläisten ja heidän ongelmiansa kanssa. Kolmanneksi korkeakoulujen on sitouduttava demokraattisten voimien taisteluun kansanvallan laajentamiseksi, yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Korkeakouluista on muodostettava poliittisia toimintayksiköitä, jotka taistelevat valtiovallan kurjistustoimenpiteitä vastaan esim. tulopoliitikan alueella paljastaen epätieteelliset huijaukset tieteellisiin aseihin. Korkeakoulujen on taisteltava demokratian kaventamista vastaan, väärää ideologiaa vastaan. Ilman hallinnonuudistusta ei voida poistaa professorivallan kautta toteutuvaa suurpääoman vaikutusta korkeakouluihin, ei voida suunnata tiedettä ja koulutusta palvelemaan kansan enemmistön etuja, ei voida poistaa opiskelijoiden oloissa vallitsevia epäkohtia: oikeudettomuutta, koulutuksen tavoitteettomuutta, vaikutusmahdollisuuksien puuttumista.

Rauhan ja edistyksen korkeakoulujen rakentaminen ei voi tapahtua yksin opiskelijoiden ja edistysellisten opettajien voimin. Korkeakoulujen vapauttaminen suurpääoman otteesta vastaa työväenluokan ja kaikkien työtätekevien etuja, se on koko yhteiskunnan demokratisoimisen osa. Taantumuksen vallan murtuminen korkeakouluissa on mahdollista vain kaikkien demokraattisten voimien yhteisin ponnistuksin.

Suurpääoman vaikutus korkeakouluissa ja opistoissa on torjuttava

Korkeakoulut ja opistot on lainsäädännöllä suojattava suurpääoman ja sen etuja toteuttavan valtiovallan alistamis- ja kontrollipyrkimyksiltä. Korkeakoulujen itsemääräämisoikeus tulee ulottaa koskemaan opetuksen sisältöä ja laatua, korkeakoulujen ja opistojen kaikkia virkanimityksiä, määrärahojen yksityiskohtaista jakamista sekä kaikinpuolista kehityssuunnitelmien laadintaa. Korkeakoulujen itsemääräämisoikeus edellyttää riittävien taloudellisten resurssien turvaamista.

On torjuttava kaikki yritykset nimetä korkeakoulujen sisäisiin hallintoelimiin työnantajapiirien edustajia tai muita ulkopuolisia. On estettävä pyrkimykset valtiovallan edustajien nimeämiseksi näihin elimiin. Yksityiset korkeakoulut on valtiollistettava. Ammatillisten oppilaitosten hallinnosta on poistettava työnantajien edustus.

Taantumusprofessoreiden valta murrettava — yleinen ja yhtäläinen äänioikeus hallinnon kaikille tasoille

Professoreiden enemmistön toiminta samastuu yhä tietoisemmin poliittiseen oikeistoon. Professorit suuntautuvat porvarillisen tieteen ja koulutuksen kautta palvelemaan suurpääoman etuja. Aiemmin "puolueettoman tieteen" vakekaapuun pukeutuneet professorit toimivat yhä tietoisemmin oikeiston etujen mukaisesti vastustaessaan demokraattisia opettajia ja tutkijoita sekä koko demokraattista opiskelijaliikettä. Professoreiden henkilökohtaiset edut ja maailmankatsomus kytkettyvät monopolien vaatimuksiin.

Korkeakoulujen toiminnan vieraantuminen yhteiskunnallisen edistyksen ja ihmiskunnan polttavien ongelmien ratkaisusta yksittäisten tieteenalojen akateemisten ongelmien ratkomiseen ja yritysvoittoja palvelemaan tilaustutkimukseen on johtanut korkeakoulut niin tieteellisesti kuin moraalisestikin rappioon. Vaikka yksittäiset professorit ovatkin useasti yltäneet mittaviin tieteellisiin saavutuksiin omalla tieteenalallaan, tietämättömyys demokraattisen tiede- ja korkeakoulupoliitikan kokonaistavoitteista tai välitön yhteys suurpääomaan on jättänyt tulokset irrallisiksi tai johtanut tieteen tulosten käyttämiseen työväenluokkaa vastaan.

Aineellisesti kurjistuvat, massoittuneissa korkeakouluissa työskentelevät opiskelijat ovat yhä selvemmin alkaneet nähdä etujensa ja oikeuksiensa puolustamisen olevan mahdollista vain taistelussa työväenluokan rinnalla suurpääomaa ja oikeistoa vastaan.

Opiskelijoiden etujen mukaista on taistella työtätekevää väestöä palvelevien korkeakoulujen puolesta. Opiskelijat ovat myös käytännössä osoittaneet pystyvänsä esittämään realistisia, edistysellisiä vaihtoehtoja suurpääoman koulutus- ja tiedepoliitikkalle yhteistyössä demokraattisten opettajien kanssa. Korkeakoulujen saattaminen rauhan ja edistyksen palvelukseen on mahdol-

lista vain murtamalla oikeiston ja sitä edustavien taantumusprofessoreiden valta. Siksi korkeakoulujen hallinto on sen kaikilla tasoilla uudistettava yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden pohjalta. Yleinen ja yhtäläinen äänioikeus autonomisessa korkeakoulussa on nykyisessä yhteiskuntakehityksen vaiheessa paras keino työväenluokan ja kansan valtaenemmistön vaikutuksen lisäämiseen korkeakoulujen toiminnassa. Korkeakoulujen asettuminen kansan enemmistön palvelukseen on valtiomonopolistisen kapitalismin oloissa mahdollista vain luomalla sellainen hallinto, joka turvaa korkeakoulujen edistyksekkäimpien ja tietoisimpien ryhmien, demokraattisten opiskelijoiden ja alemman henkilökunnan edustajien tasavertaisen vaikutuksen kaikkeen päätöksentekoon korkeakouluissa.

Yleinen ja yhtäläinen äänioikeus on realistinen ratkaisumalli. Opiskelijoiden yksimielinen joukkoliike on vuodesta 1968 alkaen asettanut sen tavoitteekseen, ja sen tueksi on saatu kasvavat demokraattisten opettajien joukot sekä vahva työväestön solidaarisuus. Useilla kymmenillä laitoksilla ja koko Taideteollisessa korkeakoulussa on toteutettu suurella menestyksellä tätä hallintoa sopimuspohjaisesti. Paluu entiseen, luopuminen saavutetuista oikeuksista ei tule kysymykseen.

Oikeistovoimat ja niiden tahtoon taipuneet reformistit pyrkivät korkeakoulujen hallintoelinten kiintiöimiseen siten, että professoreille turvataan tietty osuus hallintoelimissä, opiskelijoille tietty osuus jne. Näin pyritään maksimoimaan oikeistovoimien vaikutus ja asettamaan opiskelijat omaan erilliseen leiriinsä, keinotekoisesti vastakkain muiden ryhmien kanssa. Opiskelijoiden etujen mukaista ei ole äänestää vain opiskelijoita — heidän etujensa mukaista on myös edistyksekkäisten tutkijoiden sekä muun henkilökunnan saaminen hallintoelimiin.

Demokraattinen hallinnonuudistus edellyttää, että opiskelijoille ja muille korkeakouluissa työskenteleville taataan mahdollisimman suora vaikutusvalta kaikissa hallinnon yksityiskohdissa. Tämä edellyttää valittujen hallintoelinten lyhyitä toimikausia, äänioikeuden ulottamista koskemaan kaikkia korkeakouluissa työskenteleviä, tarpeettomien muodollisten pätevyysvaatimusten torjumista hallintoviroissa, virkamiesvallan estämistä — yleensä opiskelijoiden ja muiden korkeakoulujen työntekijöiden suoraa ja joukkomittaista vaikutusvaltaa puoltavaa linjaa hallinnonuudistuksessa. Demokraattinen hallinnonuudistus edellyttää vanhan tiedekuntajärjestelmän poistamista. Hallinnon on oltava kaksitasoinen: koko korkeakoulun keskushallinnosta (valtuusto ja hallitus) sekä laitostason hallinnosta koostuva. Demokraattinen hallinnonuudistus edellyttää, että nimenomaan laitostasolla taataan joukkojen mahdollisuus valvoa valitsemiensa elinten toimintaa ja päättää laitoksen toiminnan suuntaviivoista kollektiivisesti. Tämä edellyttää laitoskokouksien muodostamista laitostason ylimmäksi päättäväksi elimeksi. Demokraattisten voimien on kaikin keinoin torjuttava oikeiston yritys toteuttaa kiintiöperiaatteelle ja joukkovaikutuksen mitätöimiselle perustuva hallinnonuudistus, ajettiinpa sitä puitelain tai korkeakoulukohtaisten asetusten avulla. Opiskelijaliike kieltäytyy tällaisesta hallinnosta, mikäli se jossakin koetetaan saattaa voimaan.

Nimityspolitiikka on demokratisoitava

Taistelu opiskelijoiden etujen puolesta kohtaa yhä ankarampia tukahduttamispyrkimyksiä korkeakoulujen ja opistojen johdon sekä laitosten professoreiden taholta. Edistyksekkäisiä opettajia ja tutkijoita syrjitään virkanimityksissä, heitä painostetaan uhkauksilla erottamisesta. Edistyksekkäisten opettajien ja tutkijoiden syrjintä virkanimityksissä on lopetettava.

Avoimesti demokratiaa ja rauhaa vastaan toimivat äärioikeistolaiset on voitava erottaa tehtävistään. Kaikki professorin ja apulaisprofessorin sekä keskeisten hallintovirkamiesten virat on tehtävä määräaikaisiksi, enintään viisivuotiskausittain täytettäväksi.

Suunnittelu julkiseksi, tavoitteelliseksi, kansanvaltaiseksi

Korkeakoululaitoksen keskushallinnon tasolla on koulutuspoliittinen tavoitteenasettelu saatava laajapohjaisten ja kansanvaltaisten elinten suorittavaksi. Tämä merkitsee nykyisen komitealaitoksen yhtenäistämistä siten, että muodostetaan poliittisesti edustavia suunnitteluelimä kartoittamaan ja selvittämään laajoja ongelmakokonaisuuksia ja suunnittelukohteita.

Kaiken suunnittelun tulee olla julkista. On murrettava voimakkaasti vaikiintumassa oleva valtiomonopolistinen suunnittelukäytäntö, jonka puitteissa opetus- ja valtiovarainministeriön virkamiesbyrokratia voi koulutuspoliittisen tavoitekeskustelun sivuuttaen toteuttaa yhteiskunnan kehittämistarpeiden ja työtätekevän väestön etujen vastaista korkeakoulujen suunnittelun politiikkaa. On luotava ohjatun kansanvaltaisen, kaikille tasoille ulottuvan joukkomittaisen ja kollektiivisen käsittelyn traditio kaikkien toimenpiteiden ja uudistusten valmistelussa.

Yhtenäiskorkeakoulun luominen ja ammatillista koulutusta koskevien kehittämissuunnitelmien keskitetty täytäntöönpano edellyttää nykyisen ammattikasvatushallituksen ja opetusministeriön korkeakoulu- ja tiedeosaston yhdistämistä ammattikoulutushallitukseksi, jonka tehtävänä ovat koko ammatillisen koulutuksen järjestämiseen liittyvät kysymykset.

Yhteiskunnan kehitysvaatimusten ja koulutusmahdollisuuksien demokraattisointitavoitteen edellyttämän korkeakoulusuunnittelun tärkeä tehtävä tällä hetkellä on kaikilla toimintatasoilla tapahtuva koulutustavoitteiden asettaminen. Vasta näistä tavoitteista käsin voidaan laatia perustellut keski- ja pitkän tähtäimen taloussuunnitelmat ja toteuttaa hallinnonuudistuksen yhteydessä nykyisten tiedekuntien ja laitosten järkevää jako uusiksi hallintolaitoksiksi.

Selkeitä opetustavoitteita tuntematta on myöskin mahdoton määrittää eri opetusmuotojen osuutta, valita oikeita pedagogisia menetelmiä, osoittaa kuinka opetustilat olisi toiminnallisesti jaettava, luoda ylipäänsä perusteltua resurssointijärjestelmää tai resurssinormeja.

Vasta koulutustavoitteiden määrittelyn pohjalle on mahdollista kehittää koulutuksen tehon ja taloudellisuuden lisäämiseen suuntautuvia järjestelmiä.

3.4. DEMOKRAATTISEN
JA TIEEELLISEN
OPETUKSEN JA
TUTKIMUKSEN
PUOLESTA
SUURPÄOMAA
JA OIKEISTOA
VASTAAN

3. 5. Opiskelijat järjestäytynein rivein joukkovoimalla eteenpäin osaksi kaikkien anti-imperialististen voimien toimintayhtenäisyyttä

Opiskelijain yhteiskunnallisen aseman heikentyminen, imperialismin ristiriitojen kärjistyminen tuntumien entistä selvemmin opiskelijankin elämässä on ollut taustana opiskelijain järjestäytymiselle etujärjestöihin. Ilman omaa aktiivista toimintaa ja tämän yhdistämistä toisten opiskelijain, opettajien ja tutkijoiden sekä ennen kaikkea työväenluokan ja muiden työtätekevien toimintaan ei voida saavuttaa opiskelijoiden suurpääomanvastaisia etuja.

Opiskelijain heikentyneen aseman ja kasvaneen tietoisuuden ohjaamina ovat osakunnat ja muut lähinnä vapaa-ajanviettoa organisoineet järjestöt

menettäneet merkitystään opiskelijaliikkeessä ja tärkeimmiksi etujärjestöiksi ovat nousseet poliittiset opiskelijajärjestöt, opiskelijain ainealakoh- taista toimintaa organisoivat opintosuuntayhdistykset ja tiedekuntajärjestöt, näiden valtakunnalliset opintosuuntaliitot, korkeakoulu- ja opistokohtaiset ylioppilas- ja oppilaskunnat sekä Suomen ylioppilaskuntien liitto.

Suomen opiskelijoiden järjestäytyneisyyden aste on ainutlaatuinen kapita- listisissa maissa. Suomen ylioppilaskuntien liittoon kuuluvat kaikki maame korkeakouluopiskelijat, eri yliopistoissa ja korkeakouluissa opiskelijat kuuluvat omiin ylioppilaskuntiinsa ja tieteenaloittain opiskelijat ovat jär- jestäytyneet opintosuuntayhdistyksiin, tiedekuntajärjestöihin ja kiltoihin. Saman tieteenalan tai opintosuunnan opiskelijat ovat useilla aloilla järjes- täytyneet valtakunnallisiksi opintosuuntaliitoiksi. Tämä avaa valtavat näkö- alat demokraattisen opiskelijaliikkeen kehittämiseksi, sen joukkositeiden kiinteyttämiseksi ja toimintayhtenäisyyden tiivistämiseksi.

Kaikkien demokraattisten voimien yhteinen toiminta opiskelijoiden enem- mistön ja kaikkien työtätekevien yhteisten päämäärien hyväksi on välttä- mätöntä ideologis-poliittisista eroista huolimatta. Meidän on kyettävä yhdis- tämään koko joukkovoimamme yhteisten konkreettisten tavoitteiden tueksi huolimatta siitä, että olemme monissa asioissa suurestikin eri mieltä.

Opiskelijoiden toimintayhtenäisyydellä on objektiivinen pohjansa: opiskeli- joiden enemmistön yhteiskunnallisesta asemasta nousevat edut ja niihin pohjautuvat demokraattiset tavoitteet. Nämä tavoitteet ja niistä muodostu- vat ohjelmat ovat toimintayhtenäisyyden ja demokraattisen liikkeen ydin.

Opiskelijat yhteiseen rintamaan työväenluokan rinnalle etujensa ja oikeuksiensa puolesta

Opiskelijoiden yhteisten etujärjestöjen on kyettävä kokoamaan toiminta- ansa mahdollisimman laajat opiskelijajoukot mielipide-eroista huolimatta. Ni- den on keskitettävä toimintaansa opiskelijaliikkeen ajankohtaisten, kon- kreettisten tehtävien ratkaisemiseen. Niiden toiminnan pohjana on poliitti- nen, mutta yhteisiin konkreettisiin tavoitteisiin ja tehtäviin pitäytyvä toi- mintaohjelma.

Samalla ne taistelevat edistyksellisten poliittisten voimien syrjintää vastaan korkeakouluissa ja kaikkialla yhteiskunnassa pyrkien laajentamaan nimen- omaan niiden esittämien näkemysten esiintymismahdollisuuksia.

Opiskelijajärjestöjen on suuntauduttava työväenluokan rinnalle taistelemaan yhdessä demokraattisten voimien kanssa yhteiskunnallisen edistyksen, työ- tätekevän väestön aineellisten elinolosuhteiden ja rauhan puolesta. Tämä merkitsee työväenluokan tunnustamista tärkeimmäksi liittolaiseksi.

Yhteinen, itsenäinen ohjelmallinen pohja

Opiskelijoiden etujärjestöinä, joiden perustana on opiskelijoiden valtaenem- mistön etu, Suomen ylioppilaskuntien liitto, ylioppilaskunnat ja opintosuun- tayhdistykset toimivat yhtenäisen, yksiselitteisesti ja yhteisesti määritellyn politiikan pohjalla. Niiden toimielimet toteuttavat järjestöjen demokraatti- sissa elimissä päätettyä linjaa yhtenäisesti, ja järjestöjen voimavarat tulee suunnata vain niihin. Näin järjestöt ilmentävät ja organisoivat opiskelijo- den etujen puolesta käytävän ja anti-imperialistisen taistelun yhtenäisyyttä. Yhtenäisyys on opiskelijoiden taistelun tehokkuuden kannalta välttämätön- tä: vain turvaamalla järjestöjen koko voiman käyttö yhtenäisten tavoittei- den hyväksi voidaan nämä tavoitteet saavuttaa. On torjuttava vaatimus suhteellisuusperiaatteesta, jonka mukaan kaikkien johtoeinten koostumuks- en pitäisi määräytyä mekaanisesti siten, että poliittisten opiskelijajärjestö- jen edustajia valittaisiin suhteellisen kannatuksen mukaan riippumatta eh- dokkaiden ja järjestön toiminnallisuudesta ja tavoitteista. Tämä lähtökohta syrjäyttää opiskelijoiden asemasta nousevat konkreettiset taistelutehtävät ja tuo niiden tilalle puoluetaktisen laskelmoinnin.

Opiskelijoiden yhteisiä etujärjestöjä ei tule käsittää erilaisten poliittis-ideologisten ryhmien yhteistyöelimiksi, joiden organisaatio ja toimintaressurssit jaettaisiin kunkin poliittisen ryhmän erityistarpeden toteuttamiseen. Näiden järjestöjen rooli on opiskelijoiden yhteisen taistelun organisoimisessa. Niiden tulee olla opiskelijoiden poliittisia aseita taantumusvoimia vastaan, sitoutuneita demokraattiseen politiikkaan mutta itsenäisiä suhteessa poliittisiin opiskelijajärjestöihin sekä vailla sitoutumista poliittisten opiskelijajärjestöjen edustamiin ideologisiin kokonaiskatsomuksiin.

Opiskelijajärjestöjen on kasvatettava rauhanliikkeeseen

Opiskelijajärjestöjen tehtävänä on kasvattaa jäsenistössään demokraattista tietoisuutta, johtaa jäsenistönsä aktiiviseen toimintaan rauhan ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta. Kasvatustehtävänsä kautta opiskelijajärjestöt kehittävät koko opiskelijaliikkeen tietoisuutta ja voimaa taistelussa suurpääomaa vastaan.

Opiskelijajärjestöjen on ohjattava jäsenistönsä toimimaan aktiivisesti kansalaisjärjestöissä. Toiminta rauhan korkeakoulun kehittämiseksi edellyttää opiskelijoilta tiivistä yhteyttä maailman rauhanvoimiin, etenkin Rauhanpuolustajiin.

Poliittisten opiskelijajärjestöjen yhteistyöllä on suuri merkitys taistelun joukkopohjan laajentamiselle

Poliittisten opiskelijajärjestöjen yhteistyö voi välittää opiskelijaliikkeen yhteiseen päätöksentekoon sen kokemuksen, joka poliittisilla järjestöillä on kamppailusta korkeakouluissa. Se tarjoaa poliittisten järjestöjen joukkositeet ja järjestöllisen voiman yhteisten tavoitteiden puolesta käytävälle taistelulle. Se voi suunnata käytännön demokraattiseen yhteistyöhön niitä opiskelijoita, joita poliittisessa toiminnassa innoittavat ennen kaikkea laajoihin yhteiskuntapoliittisiin ja -filosofisiin kokonaiskäsityksiin sisältyvät ihanteet ja tavoitteet. Niin ikään poliittisten opiskelijajärjestöjen yhteistyö avaa demokraattisia tavoitteita kannattaville opiskelijoille mahdollisuuden sopia koordinoitua toiminnasta eri puolueiden sisällä, millä on suuri merkitys tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Vuodesta 1970 alkaen ovat keskustan ja vasemmiston opiskelijajärjestöt harjoittaneet demokraattista yhteistyötä, jolla on ollut suuri merkitys opiskelijoiden demokraattisen liikkeen ja sen järjestöjen kehittämistyössä. Eriyisesti SOL:n ja sosialidemokraattisten opiskelijoiden demokraattinen yhteistyö on jo tätä ennen ollut kiinteää ja tuloksellista. Sen sijaan Kokoomuksen opiskelijajärjestöjen kanssa ei SOL ole nähnyt eikä näe laaja-alaisen yhteistyön mahdollisuuksia ennen kuin ne teoissa luopuvat opiskelijavastaisesta politiikastaan ja asettuvat imperialismin-, suurpääoman- ja oikeistonvastaiseen rintamaan. Niidenkin kanssa SOL on pyrkinyt ja pyrkii yhteisesiintymisiin äärioikeistonvastaisen taistelun kehittämiseksi.

Myös poliittisten opiskelijajärjestöjen demokraattisessa yhteistyössä on välttämätöntä, että järjestöt solidaarisesti taistelevat yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden puolesta. On selvää, että tässä esiintyy ja tulee esiintymään vaikeuksia. Ne johtuvat ennen kaikkea siitä, että opiskelijoiden etuihin perustuva demokraattinen linja törmää useissa tapauksissa puolueiden johtolinten vastustukseen, minkä taustana on paitsi oikeiston myös keskustan puolueiden ja SDP:n johdon sopeutuminen valtiomonopolistiseen, suurpääoman etujen mukaiseen politiikkaan. Siksi on toimittava kärsivällisesti mutta päättävästi poliittisten opiskelijajärjestöjen demokraattisen yhteistoiminnan kehittämiseksi. On vaadittava poliittisten opiskelijajärjestöjen uhrautuvasti osallistuvan opiskelijoiden käytännön taisteluun.

Toimintayhtenäisyys ei tietenkään merkitse eri osapuolien poliittis-ideologisten kokonaistavoitteiden ja -käsitysten sulautumista yhteen. Eri voimat perustelevat yhteisesti omaksuttuja tavoitteita omalla tavallaan, suhteuttavat

3.5. OPISKELIJAT
JÄRJESTÄYTYNEIN
RIVEIN JOUKKO-
VOIMALLA
ETEENPÄIN
OSAKSI KAIKKIEN
ANTI-IMPERIALIS-
TISTEN VOIMIEN
TOIMINTA-
YHTENÄISYYTTÄ

ne eri tavoin poliittiseen kokonaistilanteeseen ja oman toimintansa kokonaisuuteen, arvioivat niitä eri lähtökohdista käsin sekä tunnustavat tämän oikeuden myös muille osapuolille. Kullakin demokraattisen liikkeen järjestöllä ja henkilöllä täytyy olla täydellinen oikeus omien kokonaisvaltaisten poliittis-ideologisten käsitystensä ja tavoitteidensa esittämiseen ja taisteluun niiden puolesta.

Samalla toimintayhtenäisyys edellyttää aitoa solidaarisuutta omaksuttuja tavoitteita kohtaan. Vaikka tavoitteiden perustelut saattavatkin olla viime kädessä erilaiset eri voimilla, tavoitteet ja yhteisesti sovittavat menettelytavat muodostavat kuitenkin yksiselitteisen ja yhteisen perustan toiminnalle. Samalla kullakin osapuolella on oikeus ja velvollisuus omista nimissään ja omien toimintamuotojensa puitteissa arvioida yhteistä politiikkaa, esittää myönteisiä aloitteita ja näin edistää käytävää poliittista keskustelua.

Yhteinen toiminta perustuu demokraattisille menettelytavoille ja täydelliselle tasavertaisuudelle. Kukaan ei ole erikoisasemassa yhteisessä rintamassa. Kaikilla on yhtäläiset oikeudet ja yhtäläiset solidaarisuusvelvollisuudet.

Tämä merkitsee, että käytäntö ratkaisee, kuka parhaiten kykenee edistämään opiskelijoiden taistelua ja kenelle opiskelijat taistelun kuluessa antavat syvimmän luottamuksensa. Me emme tätä käytännön koetta pelkää vaan otamme sen vastaan velvoittavana haasteena.

Opintosuuntayhdistyksistä opiskelijain perustason taistelujärjestöjä

Opiskelijain aineyhdistyksiä on kehitettävä organisaatioiksi, jotka organisoivat opiskelijoiden anti-imperialistista toimintaa perustasolla, kehittävät opiskelijoiden tietoisuutta kaikista heidän elämänsä vaikuttavista kysymyksistä, aloitteellisesti vaikuttavat koko suomalaisen opiskelijaliikkeen toimintaan,

- järjestävät opiskelijoita toimintaan etujensa puolesta korkeakoulupoliitikassa ja taloudellisen sekä sosiaalisen asemansa puolesta
- kehittävät omaa laitostaan opiskelijoiden etujen pohjalta ja tässä saamiensa kokemusten pohjalta vaikuttavat koko opiskelijaliikkeen linjaan korkeakoulupolitiikan alueella.

Niiden tulee aktiivisesti vaikuttaa ammattialan työmarkkina- ja muuhun kehitykseen sekä edistää tieteenalan kehitystä.

Niiden tulee perustaa kaikille luento- ym. kursseille opiskelijain etuja puolustavaa toimintaa. On edistettävä taistelua opetuksen sisällön kehittämiseksi ja opiskelijain oikeudellisen aseman turvaamiseksi.

Näitä tehtäviä varten on aineyhdistyksien valmisteltava itselleen toimintaohjelmat, joissa määritellään aineyhdistyksen tavoitteet. Tämä ohjelma on laajasti käsiteltävä jäsenistön keskuudessa.

Opintosuuntayhdistysten on kehitettävä jäsenistön aktiivisuutta järjestön toimintaan ja valmiutta ottaa osaa järjestön toimintalinjan määrittelyyn ja senmukaiseen kamppailuun. Tärkeitä kysymyksiä ovat säännöllisesti pidettävät yleiskokoukset, ohjelmallisten asiakirjojen jäsenkäsittely, keskustelu- ja viihdetilaisuuksien järjestäminen, jäsenistön palveleminen opinto-ohjauksen, luentomonistaiden, tutor-ohjauksen ja harrastustoiminnan järjestämisen muodossa.

Yleiskokousten tulee muodostaa opintosuuntayhdistysten toiminnan organisoimisen keskeinen väline. Yleiskokouksissa tulee valita järjestön johto sekä kontrolloida ja tarvittaessa vaihtaa sitä. Instituutio, jossa voidaan säännöllisesti keskustella järjestön politiikan kaikista kysymyksistä ja tämän pohjalta päättää toimintalinjasta, on välttämätön organisoitaessa opiskelijoita taisteluun etujensa puolesta. On torjuttava vaatimukset uurnavaalimenettelystä valittaessa järjestön johtoa. Tällainen menettely halvaantunuttaisi järjestön kyvyn saavuttaa kiinteät siteet opiskelijajoukkoihin sekä

estäisi joukkojen päivittäisen mahdollisuuden puuttua järjestön politiikan kysymyksiin.

Yhteistyössä muiden oman alan opintosuuntayhdistysten kanssa on voimistettava valtakunnallisten aineiliittojen toimintaa. Näillä liitoilla on erityisen keskeinen osuus valtakunnallisen toimintayhtenäisyyden luomisessa opetuksen ja tutkimuksen sisältöä ja työmarkkinakysymyksiä ratkaistaessa. Tässä työssä niiden on kehitettävä tiivis yhteistyö SYL:n kanssa.

Opiskelijoiden perustason organisaatioiden on kehitettävä myös yhteistointaansa oppilaitoksittain, järjestäydyttävä yhteistyöelimiksi, joissa määritellään yhteinen toimintalinja yhteistyökysymyksissä ja jotka toimivat tasavertaisessa yhteistyössä ylioppilaskuntien ja SYL:n kanssa. Aineyhdistysten on kehitettävä yhteistyötään myös oman laitoksensa opettajien kanssa ja oman alansa ammattijärjestöjen kanssa yhteisten tavoitteiden puolesta käytävään kamppailuun. Samoin aineyhdistysten tulee aloitteellisesti kehittää suhteita paikallisiin ammattiosastoihin yhteistoiminnan kehittämiseksi ja opiskelijoiden ja työläisten yhteisrintaman kehittämiseksi perustasolla.

Rauhan puolesta käytävän taistelun edistämiseksi myös opiskelijaliikkeen perustasolla aineyhdistysten tulee tiivistää toimintaansa Suomen Rauhanpuolustajissa, Suomi—Neuvostoliitto-Seurassa ja muissa laajoissa demokraattisissa rauhan puolesta taistelevissa järjestöissä.

Ylioppilaskuntien on lisättävä taloudellista tukea demokraattisille aineyhdistyksille. Myös korkeakoulujen tulee tukea aineyhdistysten toimintaa taloudellisesti.

Laitosten tulee antaa myös toimittilat opintosuuntayhdistyksille, jotta ne voivat järjestää palvelutoimintansa ja myös kokouksensa ja toimistonsa aivan opiskelupaikan läheisyyteen.

Ylioppilaskuntien voimat opiskelijoiden etujen mukaiseen käyttöön

Ylioppilaskuntien tehtävänä on

- organisoida yhdessä aineyhdistysten kanssa opiskelijoita imperialismivastaiseen kamppailuun ja aloitteellisesti kehittää SYL:n ja koko suomalaisen opiskelijaliikkeen toimintalinjaa
- organisoida opiskelijoita opiskelukunnan painostamiseksi opiskelijoiden etujen mukaisiin toimenpiteisiin ja poliittisen kehityksen suunnan muuttamiseksi suurpääomavastaiseksi
- konkretisoida koko demokraattisen opiskelijaliikkeen toimintalinjaa suhteessa omaan yliopistoon, tukea aineyhdistyksiä ja näiden yhteistyöorganisaatioita ja toimia aloitteellisesti SYL:n toimintalinjan kehittämiseksi vastaamaan paremmin opiskelijoiden etuja.

Myös ylioppilaskuntien on valmisteltava itselleen toimintaohjelmat, joissa ylioppilaskunnan linja määritellään tärkeimpiin taistelukysymyksiin anti-imperialistisen toiminnan kokonaisperspektiivin mukaan.

Ylioppilaskuntien tulee kehittää tasavertaisuuteen pohjautuvat suhteet omassa oppilaitoksessaan toimiviin aineyhdistyksiin yhteistyön edistämiseksi ja ylioppilaskuntien joukkositeiden vahvistamiseksi aineyhdistysten kautta. Niiden on annettava kaikki mahdollinen taloudellinen ja muu tuki aineyhdistyksille ja niiden toiminnalle demokraattisen opiskelijaliikkeen tavoitteiden puolesta.

Eräiden ylioppilaskuntien talous on varsin lujasti sidoksissa kiinteistöjen kautta pankki- ja vakuutuslaitoksiin. On estettävä tätä kautta tapahtuva ylioppilaskuntien poliittiseen linjaan vaikuttaminen. Ylioppilaskuntien taloudellisen tilanteen turvaamiseksi on lisättävä valtion ja kuntien tukea niille. Ylioppilaskuntien laaja talous on kokonaisuudessaan saatettava demokraattiseen valvontaan ja ohjaukseen.

**Suomen ylioppilaskuntien liitto opiskelijain valtakunnallisen
imperialisminvastaisen toimintayhtenäisyyden organisaattoriksi**

SYL:n tulee kehittää omaa ohjelmallista työtään niin, että se voi antaa jäsenistön käsiteltäväksi linjansa kaikissa toimintansa kysymyksissä. Näissä ohjelmissa SYL:n on määriteltävä selkeä demokraattinen anti-imperialistinen linja opiskelijoiden etujen puolesta käytävään taisteluun. SYL:n tulee harjoittaa painostustoimintaa valtiovaltaan nähden.

SYL:n on kehitettävä suhdettaan jäsenistönsä — sen on kyettävä organisoimaan, ohjaamaan ja kasvattamaan opiskelijajoukkoja taistelussa niiden etujen puolesta. Se merkitsee tiedotus-, koulutus- ja organisaatiotyön huomattavaa kehittämistä. Se merkitsee selkeän, perustasolla käyttökelpoisen ohjelmallisen aineiston jatkuvaa kehittelyä, täydentämistä ja arvostelua. Se merkitsee laajaa joukkomittaista keskustelua SYL:n politiikasta

SYL:n on kehityttävä ylioppilaskuntien toiminnan valtakunnalliseksi johtolimeksi, joka ylioppilaskuntien kautta toteuttaa yhtenäistä demokraattista politiikkaa koko maassa. SYL:n on kehitettävä yhteyksiään myös valtakunnallisiin aineellisiin ja suoraan perustason organisaatioihin, opintosuunta-yhdistyksiin, joilta se voi oppia omien ohjelmiansa konkreettisoinnista ja joiden kanssa yhteistyö on välttämätöntä yhteyksien saamiseksi jokaiseen opiskelijaan.

SYL:n on kehitettävä myös yhteyksiään muiden koulutuspolitiikan alueella toimivien valtakunnallisten järjestöjen kuten koululaisjärjestöjen ja opettaja- ja tutkijajärjestöjen kanssa. On järjestettävä yhteisiä kampanjoita yhteisten tärkeimpien tavoitteiden puolesta ja on kehitettävä yhtenäistä demokraattista toimintalinjaa. Samoin on SYL:n kehitettävä taisteluyhtenäisyyttä muiden edistyksellisten järjestöjen, ennen kaikkea työväenluokan järjestöjen kanssa.

SYL:n on tehostettava toimintaansa Rauhanpuolustajissa tämän toiminnan viemiseksi opiskelijaliikkeen perustasolle. Samoin on voimistettava työtä muissa demokraattista anti-imperialistista työtä organisoivissa järjestöissä kuten Suomi—Neuvostoliitto-Seurassa, Suomi—Vietnam-Seurassa jne.

SYL:n toimintaedellytysten turvaamiseksi on sen saamaa valtionapua pikaisesti lisättävä. Joukkojärjestöksi kehittyminen edellyttää, että SYL voi palvella joukkoja, toimia niiden keskuudessa ja levittää niille tietoa. Tämä kehitys vaatii SYL:n henkilökunnan lisäämistä, säännöllisiä joukkomittaisia seminaareja ja kokouksia, SYL:n ohjelmien ja toimintalinjan tunnetuksi tekemistä mm. perustamalla SYL:lle säännöllisesti ilmestyvä valtakunnallinen lehti.

**Suomalainen opiskelijaliike osaksi maailman demokraattisen
opiskelijaliikkeen anti-imperialistista toimintayhtenäisyyttä**

Suomalaiset opiskelijat ovat vuodesta 1971 alkaen olleet Kansainvälisen Ylioppilaskuntaliiton (IUS) jäseniä SYL:n kautta. Tätä jäsenyyttä vastaavaa toimintaa ei SYL ole täydessä mitassa organisoinut.

Suomalaisen opiskelijaliikkeen on voimistettava IUS:n toimintalinjan tunnetuksi tekemistä, osallistuttava IUS:n organisoimiin kampanjoihin, vaadittava SYL:ltä ja muilta opiskelijajärjestöiltä selkeää sitoutumista IUS:n linjan toteuttamiseen niin kansainvälisissä suhteissaan kuin toiminnassaan kotimaassa. On IUS:n kautta yhdistettävä suomalaisten opiskelijoiden taistelu maailman miljoonien opiskelijoiden kamppailuun imperialismia, kolonialismia, neokolonialismia, fasismia, rasismia, militarismia, taantumusta ja monopolien valtaa vastaan kansallisen vapautuksen, itsenäisyyden, yhteiskunnallisen edistyksen, maailman rauhan ja opiskelijoiden oikeuksien puolesta. SYL:llä ja useilla ylioppilaskunnilla on ollut jo pitkään yhteyksiä useisiin ulkomaisiin kansallisiin ylioppilaskuntaliittoihin ja ylioppilaskuntiin. Näiden suhteiden kehittäminen on tärkeä osa suomalaisen opiskelijaliikkeen anti-imperialistisen toiminnan kehittämistä. Nämä suhteet on kehitettävä nykyisestä,

suurimmaksi osaksi suomalaisten järjestöjen johtotason matkustelusta ja keskustelusta perustasolle ulottuvaksi kokemusten vaihdoksi, anti-imperialistisen toimintayhtenäisyyden vahvistamiseksi erilaisten seminaarien ym. avulla.

Osana Suomen ja Neuvostoliiton ystävyys- ja yhteistyösuhteiden kehittämiskeskustelua on suomalaisten ja neuvostoliittolaisten opiskelijoiden yhteyksiä lisättävä. SYL:n ja Neuvostoliiton keväällä 1973 sopiman vaihtosopimuksen pohjalta on laajennettava tuntuvasti suomalaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia tutustua Neuvostoliiton korkeatasoiseen tieteeseen ja korkeakoululaitokseen, keskustella yhdessä Neuvostoliiton opiskelijoiden kanssa yhteisen anti-imperialistisen taisteluyhtenäisyyden kehittämiseksi jne. Nämä suhteet on vähitellen saatujen kokemusten pohjalta kehitettävä ylioppilaskuntien avulla aina eri aineiden opiskelijain väliseksi vaihdoksi.

Opiskelijoiden demokraattisen joukkoliikkeen voimassa on perusta menestyksille

Työväenluokan ja muiden monopolien sortamien väestökerrosten kokemus monien vuosikymmenien ajalta osoittaa, ettei niiden demokraattisia tavoitteita voida saavuttaa muuten kuin joukkovoimalla, joka päättäväisesti ryhtyy yhteisten tavoitteiden taakse

Opiskelijoiden demokraattisen kamppailun perusta on opiskelijoiden oma aktiivisuus, tietoisuus yhteisistä tavoitteista, valmius toimintaan sekä organisoituminen.

Perustason joukkoliikettä on kehitettävä pitkäjänteiseksi, jokapäiväiseksi opiskelijoiden edusta lähteväksi työksi. On saatava yhä useampi opiskelija vakavasti kiinnostumaan omasta asemastaan ja yhteiskunnan kehityksestä. On kehitettävä jatkuvasti laajeneva keskustelu opiskelijaliikkeen tehtävistä, tavoitteista ja tilasta. On aktivoitava opiskelijat jokapäiväisessä työssään havaitsemaan epäkohtia, puutteita ja vääryyksiä, paljastamaan ne ja organisoitumaan yhteiseen kamppailuun niiden korjaamiseksi.

Joukkovoiman käyttö on keskeinen menetelmä opiskelijoiden taistelussa. Joukkokokoukset, mielenosoitukset, joukkomittaiset nimienkeräykset vaatimusten taakse, jne. ovat paitsi tehokkaita painostusmuotoja, myös keinoja opiskelijoiden tietoisuuden ja järjestyneen toimintakyvyn kehittämiseksi. Joukkokokouksista ja selostustilaisuuksista tulee muodostua pysyvä käytäntö demokraattisessa opiskelijaliikkeessä.

Kokemus osoittaa, että myös riittävän tietoisien opiskelijajoukon yhteinen boikotti, kieltäytyminen esim. taantumuksellisten hallintoelinten valinnasta ja toiminnasta on voimakas ja käyttökelpoinen ase. Opiskelijoiden lakko kaikkein laajimpana taistelumuotona puolestaan on nähtävä ennen muuta opintojen pysäyttämisenä aktiivista mielipiteen osoittamista, keskustelua ja tiedonlevitystä varten.

3.5. OPISKELIJAT
JÄRJESTÄYTYNEIN
RIVEIN JOUKKO-
VOIMALLA
ETEENPÄIN
OSAKSI KAIKKIEN
ANTI-IMPERIALIS-
TISTEN VOIMIEN
TOIMINTA-
YHTENÄISYYTTÄ

4. OSA
ETEENPÄIN SOSIALISTINEN
OPIKELIJALIITTO
– OPIKELIJOIDEN JA
SIVISTYNEISTÖN
MARXILAIS-LENINILÄINEN
JOUKKOJÄRJESTÖ

Sosialistinen Opiskelijaliitto on kehittynyt demokraattisen opiskelijaliikkeen kehittymisen myötä. Talven 1970 hallinnonuudistuskamppailujen kokemusena kypsä näkemys, että opiskelijoiden taistelun kehittäminen vaatii marxismi-leninisiin toimintaansa pohjaavan, kaikkialla opiskelijoiden keskuudessa järjestäytyvän ja veljelliset suhteet työväenluokan puolueeseen, SKP:hen omaavan opiskelijajärjestön olemassaoloa. Se nähtiin välttämättömäksi demokraattisen toimintalinjan kehittämisen edellyttämän tieteellisen tutkimustyön suorittamiseksi, opiskelijoiden liittämiseksi työväenluokan ja muiden demokraattisten voimien, maailman kaikkien imperialismin vastaisen voimien taistelurintamaan.

Tämän seurauksena alkoi Sosialistisen Opiskelijaliiton nopea kehitys, kannatuksen ja jäsenmäärän kasvu. 1970 SOL:n osastoja alettiin perustaa korkeakoulujen laitoksille, 1971 hyväksyttiin SOL:n marxilais-leniniläinen periaateohjelma, 1972 SOL:n 8. liittokokous suoritti ensimmäisen kokonaisarvion opiskelijaliikkeen tilasta ja tehtävistä. Näin luotiin perusta SOL:n poliittisen linjan kehitykselle ja sen aktiiviselle roolille demokraattisen opiskelijaliikkeen kamppailussa. Metallin työläisten lakkosolidaarisuusliikkeessä 1971, Nguyen Van Troi-lastensairaala Vietnamiin -kampanjassa 1972 ja hallinnonuudistustaistelussa 1972—73 SOL:n jäsenet olivat sekä ystävien että vastustajien mielestä johdonmukaisimpia, aloitteellisimpia ja keskeisimpiä taistelijoita.

Hallinnonuudistustaistelujen yhteydessä monet poliittiset ryhmät pyrkivät eri keinoin johtamaan kamppailua harhaan, jarruttamaan ja vesittämään sitä. Tällöin SOL:n merkitys tuli selvästi esiin. SOL:n noudattama opiskelijoiden aktiivisuuteen ja voimaan nojaava joukkotoiminnan linja pakotti lopulta myös entiset jarruttajat asettumaan sen taakse. SOL:n yhtenäinen valtakunnallinen organisaatio, joka ulottuu kaikkiin korkeakouluihin ja useimpiin opistoihin, laitoksille ja kursseille edisti ratkaisevasti yhtenäisen joukkoliikkeen rakentamista. SOL:n pitkäjänteinen koulutustoiminta, joka kehittää opiskelijoiden ongelmiin ja tarpeisiin perehtyneitä selväkatseisia tovereita, tarjosi opiskelijoiden yhteiseen kamppailuun suuren määrän kyvykkäitä taistelijoita. SOL:n kehittyvä poliittinen linja tarjoaa opiskelijaliikkeelle myönteisen ja luotettavan etenemistien.

Taistelukutsun tavoin haluamme esittää, mihin SOL:n linjan kehitys ja sen pohjalta saavuttamamme voitot perustuvat. Meillä ei ole mitään salattavaa. Linjamme on avoin ja julkinen, niin hajotusyritystensä tuloksettomuutta manaileville oikeistovoimille kuin demokraattisen opiskelijaliikkeen etenemisestä meidän kanssamme iloitseville ystävillemmekin.

4. 1. SOL opiskelee ja tutkii marxismi-leninismiä

Oikea toiminta ei ole mahdollista ilman oikeata tietoa todellisuudesta. SOL nojaa kaikessa toiminnassaan marxismi-leninisiin. Yhä useammat porvarillisen ideologian tyhyydestä kieltäytyvät opiskelijat huomaavat jokapäiväisessä toiminnassaan ja ajattelussaan, ettei marxismi-leninismi ole sellainen kaavamainen, vanhentunut, dogmaattinen irvikuva, jollaiseksi porvariston ideologit sen esittävät. Ei, marxismi-leninismi on elävä ja uudistuva vallankumouksellinen teoria. Se nojautuu taistelevaan materialismiin, kaik-

kea kritikoivaan ja kaiken kokonaisyhteyksissään ja kehitysprosessissaan näkevään dialektiikkaan. Se nojautuu sortoa ja riistoa vastaan suuntautuvaan puolueellisuuteen, ja kaikkiin tosiasioihin avoimesti ja pelottomasti suhtautuvaan tieteellisyyteen. Porvarilliset ja revisionistiset oppirakennelmat ovat tulleet ja menneet, marxismi-leninismiin kritikat ovat ennemmin tai myöhemmin saaneet kokea unohdettujen edeltäjiensä kohtalon. Mutta se teoria, jonka Marx ja Engels loivat valtavan tutkimustyön ja koko ihmiskunnan siihenastisen tietämyksen perustalta, jota Lenin kehitti, ja joka tänä päivänä nojaa miljoonien Neuvostoliiton, muiden sosialististen maiden ja kansainvälisen vallankumousliikkeen työtätekevien ja tiedemiesten kollektiiviseen työhön — se etenee voittoisasti. Yhä useampi opiskelija omaksuu sen omaksi maailmankatsomukseksi.

SOL:n jäsenet ja monet vielä järjestöömme kuulumattomat opiskelijat osallistuvat sadoissa marxismi-leninismiin opintopiireissä marxismi-leninismiin teorian ja käytännön kysymysten opiskeluun — päästäkseen eroon porvarillisen ideologian turruttavasta vaikutuksesta ja voidakseen suhtautua korkeakouluissa ja opistoissa saamaansa opetukseen ja koko yhteiskuntaan, saavuttaakseen ehyen, humanisen ja tiukan tieteellisen maailmankatsomuksen, omaksuakseen opiskelijoiden ja kaikkien työtätekevien etujen ja oikeuksien puolesta käytävän taistelun tehtävät. Juuri tietoisuus omien, opiskelutovereiden ja kaikkien pääoman sortamien ihmisten ongelmien luonteesta ja niiden ratkaisemisen mahdollisuudesta jokaiseen epäkohtaan, jokaista sarron ilmausta vastaan suuntautuvan kamppailun kautta muodostaa SOL:n jäsenistön toimintatarmon ja peräänantamattomuuden perustan. Pidemmälle ehtineet SOL:n toverit suorittavat näinä vuosina maamme korkeakouluissa ja opistoissa ja niiden ulkopuolella merkittävää tieteellistä työtä. Yhteiskuntatieteissä, kasvatustieteissä, estetiikassa, lääketieteessä ja monilla muilla tieteenaloilla marxilais-leniniläinen tutkimus etenee voimakkaasti. On käynnissä raju tieteellinen murros. Sosialistisen Opintoneuvontaja Tutkimuskeskuksen puitteissa sadat opiskelijat tutkivat Suomen valtiomonopolistista kapitalismia — ensimmäinen kokonaisvaltainen, suunnitelmallinen ja tieteellinen suomalaista yhteiskuntaa tutkiva projekti maassamme. Tällä ja muilla tieteenaloilla näinä vuosina saavutettavilla tuloksilla on paitsi korvaamaton merkitys maamme demokraattisen liikkeen ohjelmalliselle kehitykselle, porvarillisen tieteen perustuksia järjestyttävä, uutta humanistista ja demokraattista maailmankuvaa luova, koko suomalaista kulttuuria uudistava merkitys. Tässä kehityksessä todentuu marxismi-leninismiin ehtymätön tieteellinen voima.

4.2. SOL analysoi opiskelijoiden asemaa, etuja ja tarpeita ja kehittää opiskelijoiden demokraattista toimintalinjaa

Marxismi-leninismi muodostaa välttämättömän pohjan myös opiskelijoiden aseman ja ongelmien selvittämiseksi oikeassa kokonaisyhteydessään. SOL:n jäsenet toimivat aktiivisesti kaikkialla korkeakouluissa ja opistoissa omien ja opiskelutoveriensa ongelmien syiden selvittämiseksi, epäkohtien paljastamiseksi, vaatimusten esittämiseksi niiden korjaamiseksi.

Tämä taisteluohjelma on ensimmäinen yhteenveto SOL:n marxilais-lenini-

läiseen tutkimustyöhön perustuvasta opiskelijoiden asemaa käsittelevästä alneistosta. Se on tulosta pitkäjänteisestä opiskelusta, kymmenissä korkeakouluissa, opistoissa ja laitoksissa suoritetusta selvitystyöstä, koko suomalaista yhteiskuntaa ja koko maailmaa koskevasta tutkimuksesta, lukematomista keskusteluista, satojen SOL:n tovereiden ponnisteluista.

Tällä tavoin opiskelijajoukkojen keskuudessa elävien, heidän ongelmiaan ja pyrkimyksiään analysoivien SOL:n jäsenten kollektiivinen marxismi-leninismiin perustuva työ on tuottanut konkreettisen, perustellun ja selkeän toimintalinjan opiskelijoiden demokraattiselle taistelulle. Tämä linja kehittyi ohjelman toteuttamisessa saatavien uusien kokemusten perusteella.

4.2. SOL ANALYSOI OPIKELIJOIDEN ASEMAA, ETUJA TARPEITA JA KEHITTÄÄ OPIKELIJOIDEN DEMOKRAATTISTA TOIMINTALINJAA

4.3. SOL paljastaa opiskelijoiden aatteellista kehitystä hidastavat ideologiat

Marxismi-leninismien voiman havainnollinen paljastaminen ja sen yhä useammin opiskelijain silmissä saavuttama vetovoima on aiheuttanut voimakkaan ideologisen käymistilan kaikkien muiden poliittisten opiskelijajärjestöjen paitsi SOL:n keskuudessa. Samaan aikaan, kun SOL entistä lujemmin nojaa marxismi-leninismiin, yritetään muissa järjestöissä kehittää kuumeisesti uusia aaterakennelmia houkuttelemaan opiskelijoita, jotka ovat kokemuksensa kautta joutuneet toteamaan näiden ryhmien perinteellisten ideologioiden takapajuisuuden ja epätieteellisyyden. Viime vuosien "uutuuksia" ideologisilla markkinoilla ovat mm. porvarismi, desentralismi ja "marxilainen sosialidemokratia". Niillä on huomattavia eroja edistyksellisyytensä suhteen, mutta sisällöllisten erojen takaa on helppo huomata yhteinen nimittäjä: ne pyrkivät antamaan vastauksen marxismi-leninismien ja SOL:n esittämään haasteeseen.

Samalla kun SOL näkee välttämättömäksi yhteistyön demokraattisen toimintalinjan pohjalla mahdollisimman laajan rintaman muodostumiseksi, me emme salaa kriittistä asennettamme muiden ryhmien keskuudessa esiintyvien ideologioiden epätieteellisiä ja taantumuksellisia piirteitä kohtaan. Päinvastoin, SOL näkee tässä arvostelussa demokraattisen opiskelijaliikkeen lujittumisen edellytyksen. Se pakottaa muita ryhmiä kehittämään ideologioitaan ja auttaa opiskelijoita valitsemaan maailmankatsomuksen, joka parhaiten vastaa heidän demokraattisia pyrkimyksiään. SOL:n nykyisistä jäsenistä suurin osa on ollut aiemmin mihinkään poliittiseen opiskelijajärjestöön sitoutumattomia demokraatteja, jotka ovat tarkkaileet eri ryhmien käytännön politiikkaa ja tutustuneet niiden ideologiaan ja tehneet sen jälkeen ratkaisunsa SOL:n hyväksi. Melkoinen osa SOL:n jäsenistä on myös entisiä sosialidemokraatteja, keskustalaisia, liberaaleja tai jopa kokoomuslaisia. Opiskelijoiden aatteellisen kehityksen suunta on selvä ja vääjäämätön.

4.4. SOL kehittää organisaatiotaan ja jäsentensä aktiivisuutta

SOL:n jäsenten poliittinen tietoisuus ja aktiivisuus liittyy erottamattomasti omaksumiimme järjestöperiaatteisiin. Järjestömme kehitystä ohjaa pyrkimys opiskelijoiden etujen ja oikeuksien puolesta käytävän kamppailun tehottamiseen.

SOL:n jokaisella jäsenellä on oikeus osallistua järjestöemme politiikan suunnasta päättämiseen. Kaikki päätökset tehdään asioiden perusteellisen valmistelun, laajan ja avoimen keskustelun, kaikkien asiaan vaikuttavien mielipiteiden huomioonottamisen ja yksimielisyyteen pyrkimisen periaatteiden mukaisesti. Tällainen menettely, demokraattisen sentralismin toteuttaminen, mahdollistaa mahdollisimman laajaa kokemusta heijastavien päätösten syntymisen. Tällaisessa päätöksenteossa jokainen jäsen voi henkilökohtaisesti vakuuttua, että päätöksen perustelut ovat oikeat. Näin voidaan saavuttaa koko jäsenistön aktiivinen panos päätöksen toteuttamisen puolesta, mikä lisää tehokkaan ja keskitetyn toiminnan edellytyksiä. Juuri tämä on eräs SOL:n toiminnallisen tehokkuuden "salaisuuksista".

Samaan tähtää myös SOL:n organisaation kolmiportaisuus: valtakunnallinen keskusjohto, jäsenjärjestöt korkeakouluissa ja opistoissa, osastot laitoksilla. Näin turvataan kiinteä yhteys opiskelijoihin, jokaisen SOL:n jäsenen aktiivinen panos laitostason toiminnassa ja toisaalta keskitetyn valtakunnallisen toiminnan tehokas johto.

SOL:n taistelukyky ja menestykset ovat saaneet muut opiskelijajärjestöt ryhtymään samankaltaiseen järjestölliseen rakennustyöhön. Me rohkenemme olla odottamatta kovin suuria menestyksiä. Kysymys ei ole järjestötekniikasta. SOL:n järjestömuotojen ja niiden tehokkaan toiminnan välttämättömänä edellytyksenä on jäsenistön poliittinen tietoisuus ja uhrautuvaisuus, oikea johtotyö ja oikea, opiskelijoiden etuja ja oikeuksia johdonmukaisesti puolustava linja. Ilman näitä edellytyksiä jää jäljelle vain kuihtumaan tuomittu ontto organisaatio. Mutta SOL:n jäsenten uhrautuvaisuuden, SOL:n johdon pätevyuden ja järjestöemme toimintalinjan takana on yksi kiertämätön ehto — oikea teoria opiskelijoiden asemasta ja yhteiskunnasta, marxismi-leninismi. Tämä puuttuu muilta opiskelijajärjestöiltä. Ja se näkyy niiden käytännön panoksessa opiskelijoiden etujen ja oikeuksien puolesta käytävässä kamppailussa.

4.5. SOL nojaa joukkojen aktiiviseen tukeen

Sosialistinen Opiskelijaliitto pyrkii kaikessa toiminnassaan nojaamaan opiskelijajoukkojen aktiivisuuteen ja voimaan. SOL uskaltaa ja pitää välttämättömänä nojautua joukkojen tukeen ja haluaa sen vuoksi myös kehittää jokaisen opiskelijan poliittista aktiivisuutta. Me asetamme päätöksemme, asiakirjamme, kokouksemme ja niiden valmistelut opiskelijoiden avoimen arvioinnin ja kritiikin alaisiksi, koska jokainen parannus ja korjaus on meidän politiikkamme kannalta myönteinen ilmiö. Me tiedämme, että voimme oppia jotakin jokaiselta opiskelijalta, ja että jokainen opiskelija voi oppia paljon SOL:n politiikasta. Meillä ei ole mitään opiskelijoiden enemmistön ja työväenluokan eduista poikkeavia etuja.

4.6. SOL taistelee työväenluokan rinnalla

Sosialistinen opiskelijaliitto tähtää kaikessa toiminnassaan opiskelijoiden ja työväenluokan liiton lujittamiseen. Olemalla uskollinen solidaarisuudessaan työväenluokan taistelua kohtaan, asettumalla varauksetta sen vaatimusten taakse SOL rakentaa pohjaa myös työväenluokan solidaarisuudelle meidän taisteluamme kohtaan. Kehittämällä konkreettista yhteistyötä taistelevien työläisten kanssa SOL oppii tuntemaan yhteiskunnallisen taistelun

lait ja yhteisen vihollisen entistä tarkemmin. SOL oppii demokraattisen liikkeen johdonmukaisimman voiman, työväenluokan käytännössä kehittyneistä taistelumenetelmistä ja politiikasta. Nojautuminen työväenluokkaan merkitsee myös kykyä kamppailla opportunistimin ja horjunnan ilmiöitä vastaan opiskelijaliikkeessä, sillä juuri työväenluokan taistelu suuntautuu johdonmukaisimmin demokratian puolesta.

4. SOL TAISTEE TYÖVÄENLUOKAN RINNALLA

4. 7. SOL nojaa kommunistisen liikkeen tukeen ja kokemuksiin

Sosialistinen Opiskelijaliitto nojautuu toiminnassaan niihin kokemuksiin, joita Suomen Kommunistinen Puolue ja kansainvälinen kommunistinen liike ovat pitkän taistelutraditionsa aikana koonneet. Juuri kommunistit ovat läpi koko toimintansa historian olleet demokratian esitaistelijoita. He olivat taistelun kärjessä sotaa ja fasismia vastaan, he ovat taistelun kärjessä demokratian laajentamiseksi, he tulevat olemaan taistelun kärjessä sosialistisen Suomen rakentamisessa.

Sosialistinen Opiskelijaliitto on oppinut käytännön työssään huomattavasti SKP:n linjasta ja esimerkistä, erityisesti SKP:n ylimääräisen ja 16. edustajakokouksen tärkeistä päätöksistä. Kommunistisen liikkeen teoreettinen ja käytännöllinen työ on ollut ratkaisevaa muotoiltaessa SOL:n nykyistä toimintalinjaa korkeakouluissa ja koko yhteiskunnassa. Kommunistisen liikkeen kokemukset ovat olleet ratkaisevan tärkeitä rakennettaessa SOL:n organisaatiota ja hahmoteltaessa sen toimintaperiaatteita.

SOL:n järjestöissä toimii kommunisteja, jotka toteuttavat SOL:ssa puolueen linjaa. Kaikilla järjestön tasoilla SOL pyrkii rakentamaan lämpimiä yhteistyösuhteita puolueen kanssa. Kaikilla järjestötasoilla SOL:n toverit opiskelevat ja soveltavat puolueen päätöksiä, joihin sisältyy marxismi-leninismi ja työtätekevien voima.

4. 8. SOL nojaa proletaariseen internationalismiin

Sosialistinen Opiskelijaliitto nojaa kaikessa toiminnassaan proletaariseen internationalismiin — työväenluokan ja kaikkien vallankumouksellisten voimien kansainväliseen solidaarisuuteen ja yhteistyöhön. Se merkitsee osallistumista laajaan kansainväliseen marxilais-leniniläiseen keskusteluun maailman taistelun kokonaistilanteesta, se merkitsee säännöllistä kokemusten keräämistä kaikkialla maailmassa toimivien demokraattisten ja vallankumouksellisten järjestöjen toiminnasta. Se merkitsee kansainvälisten, kaikkialla paikkansapitävien yleisten taistelumenetelmien ja tehtävien ymmärtämistä ja toiminnan suuntaamista niiden pohjalta. Se merkitsee voimien yhdistämistä koko maailman imperialisminvastaiseen taisteluun oikealla, yhteisesti sovitulla, tehokkaalla tavalla.

SOL:lla on lämpimät ja säännölliset yhteydet Neuvostoliittoon ja muihin sosialistisiin maihin sekä useissa kapitalistisissa maissa ja vapaudesta taistelevien kansojen keskuudessa toimiviin vallankumouksellisiin ja demokraattisiin järjestöihin. Ainoana maamme opiskelijajärjestönä SOL on De-

mokraattisen Nuorison Maailmanliiton (WFDY) jäsenjärjestö. Nämä yhteydet, joiden tarjoamaa kokemusta SOL pitää suuressa arvossa, avaavat jatkuvasti kansainvälisen perspektiivin SOL:n työlle ja tuovat SOL:n piirissä käytävään poliittiseen keskusteluun laajojen kansainvälisten kokemusten rikkauden.

4.9. Sosialistisen maailmanjärjestelmän esimerkki on aseemme

Kommunismia rakentavan Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden esimerkki osoittaa meille sen historiallisen vaihtoehdon, jossa on opiskelijoiden ja koko ihmiskunnan tulevaisuus. Sosialististen maiden koulutusjärjestelmä, opiskelijoiden aineellinen ja sivistyksellinen hyvinvointi sosialistisissa maissa sekä koko niiden yhteiskunnallinen kehitys ovat päivä päivältä selvemmin ylivoimaiset kapitalististen maitten lohduttomiin näkymiin verrattuna. Sen osoittavat joka päivä kehittyvä sosialistinen kulttuuri, johdonmukainen rauhantahtoinen ulkopolitiikka ja laajeneva sosialistinen demokratia, kyky huolehtia ihmisten terveydestä, hyvinvoinnista ja elinympäristöstä.

Tällaiseen näköalaan SOL yhdistää jokapäiväisen taistelunsa opiskelijoiden etujen puolesta työväenluokan rinnalla. Tällainen näköala johdattaa yhä uusia edistyksellisiä voimia käytännön demokraattiseen kamppailuun, joka on tämän päivän poliittista toimintaa suuren tavoitteen saavuttamiseksi. Tietoisuus maailman voimasuhteiden jatkuvasta muuttumisesta edistykselisten voimien hyväksi, ensi sijassa sosialistisen maailmanjärjestelmän lujittumisen ansiosta, luo taisteluamme pitkäjänteisyyttä, voitonvarmuutta ja optimistista moraalaa.

**Opiskelijoiden etujen puolesta — demokratian
ja tieteen puolesta imperialismia vastaan!**

**Opiskelijoiden joukkovoimalla — työväenluokan
rinnalla suurpääomaa ja oikeistoa vastaan!**

**Seuraa ja tue Sosialistisen Opiskelijaliiton poli-
tiikkaa!**

Liity Sosialistiseen Opiskelijaliittoon!

SOSIALISTISEN OPISKELIJALIITON

KIRJASARJA

1. Georgi Dimitrov: Työväenluokan yhtenäisyys ja kansanrintama fasismia vastaan. 168 sivua, 5 mk.
2. B. M. Leibzon, J. Zhilin: Taistelu revisionismia vastaan. 80 sivua, 2 mk.
3. Sosialistisen Opiskelijaliiton 8. liittokokous. Sisältää mm. hallituksen toimintaselostuksen ja päätökset. Liitteenä SOL:n periaateohjelma. 222 sivua, 5 mk.
4. Johdatus sosialismiin. 2. painos, 96 sivua, 3 mk.
5. Peter Bollhagen: Marxilaisen historiatieteen perusta, kohde ja tehtävät. 128 sivua. (Ilmestyy syksyllä.)
6. Sosialistisen Opiskelijaliiton 9. liittokokous. Sisältää mm. hallituksen toimintaselostuksen, kokouspuheenvuorot, SOL:n Järjestönormiston, päätöslauselmat ja tervehdykset. 328 sivua, 9 mk.

SOSIALISTISEN OPISKELIJALIITON

PUNAISET VIHKO

1. Keskustelua tulopolitiikasta. 2. painos, 82 sivua, 1 mk.
2. Timo Koste: Demokraattinen vallankumous Unkarissa ja Eestissä. 32 sivua, 2 mk.
3. Nuorison marxilais-leniniläisten joukkojärjestöjen kysymyksiä. Sisältää SOL:n seminaarin "Eläköön työläis-, opiskelevan ja koululaisnuorison työn järjestäminen marxismi-leninismien proletaarisen internationalismin pohjalta" alustukset sekä Sosialistisen Opiskelijaliiton lausunnon Suomen Demokraattisen Nuorisoliiton periaateohjelman toisesta luonnoksesta. 64 sivua, 2,50 mk.

Tilaukset postiennakolla osoitteesta SOL, Simonkatu 8, pihaporras, 00100 Helsinki 10.

TIEDONANTAJA

- Työväen, työläis- ja opiskelevan nuorison uutis- ja poliittis-teoreettinen sanomalehti
- ”Kuten vallankumousliikkeen kokemus osoittaa, kommunistisella lehdistöllä on suuri osuus puolueen vaikutuksen yleisessä laajentamisessa. Lehdistöllä on myös välitön vaikutus puolueen läheisyydessä toimivien järjestöjen kuten SOL:n toiminnan kehittymiselle. Suomessa nämä tehtävät on täyttänyt ja täyttää Tiedonantaja. Tiedonantaja on laajenevassa määrin muodostunut myös demokraattisten opiskelijoiden laajojen joukkojen taistelua kehittäväksi lehdeksi, jonka arvovalta on voimakkaasti kohoamassa kakkien opiskelijoiden keskuudessa. Sen merkitys työväenluokan ja opiskelijoiden monopolienvastaisen taisteluyhtenäisyyden kehityksessä on erittäin suuri”. (SOL:n hallituksen 3. istunto, elokuussa 1973).

TAISTELUOHJELMAN LINJA KÄYTÄNNÖN TYÖSSÄ:

SOIHDUN KANTAJA

- SOL:n hallituksen äänenkannattaja
- ilmestyy joka kolmas viikko lukukausien aikana
- myydään korkeakouluissa ja opistoissa
- hinta 1 mk
- keskeinen poliittinen aineisto, opiskelijaliikkeen ajankoh-
taiset tehtävät, taktiikan ja strategian kysymykset
- SOL:n jäsenten ja ystävien, kaikkien demokraattisten
opiskelijoiden välttämätön ase.

LUE, LEVITÄ, AVUSTA JA KEHITÄ SOIHDUNKANTAJAA!

SOIHTU

**SOL:n teoreettinen julkaisu. Ilmestyy kuusi vähintään
96-sivuista numeroa vuodessa. Irtonumero 3 mk, vuosi-
kerta 15 mk, ps-tili 76269-4**